
**ҒАФУР ҒУЛОМ НОМИДАГИ
АДАБИЁТ ВА САЊАТ НАШРИЯТИ
ТОШКЕНТ — 1975**

ЗИЙОУЗ

АСАРЛАР

ОЛТИ ТОМЛИК

ЭҒҒҒ

АСАРЛАР

ИККИНЧИ ТОМ

**ШЕЪРЛАР
БАЛЛАДАЛАР
ПОЭМАЛАР**

ШЕЪРЛАР

ТОШКЕНТ РУҲИ

Тошкент руҳи халқларни ҳамон
Иноқликка, дўстликка чорлар.
Тошкент руҳи қуёш сингари
Жаҳон бўйлаб нур сочар, порлар.

Мана, бугун Қоҳирада ҳам
Давом этар ўша эзгу руҳ.
Давом этар кекса Африка,—
Осиёга бахш этиб шукуҳ.

Замирида жаҳонга тинчлик,
Инсонларга омонлик ва бахт.
Урушқоқлар унинг зарбидан
Мажақланган илондек карахт.

Талвасада бу руҳдан маккор —
Шафқат билмас ёвуз жаҳонгир.
Шод этади эркесварларни
Африкада узилган занжир.

Бош кўтарган ғазабли қуллар
Мустабидни солар даҳшатга.
Замон келди энди Африка
Барҳам берар қонли ваҳшатга.

Эркесварлар ҳужумга ўтди,
Дош беролмас чириган ғовлар.

Хайдалади Анголадан ҳам,
Хайдалгандек Гоадан ёвлар.

Эрк қўшиғин куйлайди фаллоҳ
Юрагида жўшиб илҳомлар.
Бу қўшиққа қулоқ берар Нил,
Қулоқ берар кўҳна эҳромлар.

Бу қўшиқдан уйғонар саҳро.
Юксалади Ассуан тоғи.
Шу қўшиқдан яшнайти, шаксиз,
Жазонринг, Конгонинг боғи.

О, Африка, эрк куйин юксалт,
Бу куй улуг бахтингга асос!
Эрк қўшиғи, дўстлик қўшиғи,
Давримизга, руҳимизга мос!

Қалбдан қалбга йўл топар дўстлик,
Қарамайди оқу қорага.
Бир ёқадан бош чиқарсак, ёв —
Нифоқ сола олмас орага!

Тошкент руҳи бизни доимо
Ҳамкорликка, дўстликка чорлар,
Бахт, муҳаббат, дўстлик қуёши
Қалбимизга нур сочиб порлар.

8 февраль, 1962 й.

СЕНИНГ МАДҲИАҢГ

Бугун баҳор, ям-яшилдир дарёлар бўйи,
Табиатни улуғлайди қушларнинг куйи.
Бугун улуғ шодиёна — «Ҳамза»нинг тўйи
Бугун ҳар бир санъаткорнинг орзуси, ўйи —
Халқимизнинг ҳурматига сазовор бўлиш,
Буюк ишда халқимизга мададкор бўлиш.
Сазоворсиз чуқур ҳурмат, олқишга дўстлар,
Ўргандингиз юлдуз бўлиб болқишга, дўстлар.
Москванинг тарбияси куч берди сизга,
Жило берди, равнақ берди санъатингизга.
Ҳар бирингиз саҳнамизда бир хушхон булбул,
Ҳатто баҳор сизга атаб қучоқ-қучоқ гул —
Келтирмишдир. Севгингиз зўр ҳар бир пок дилда.
Таърифингиз, тавсифингиз тақрордир тилда.
Қирқ йил халққа садоқат-ла хизмат қилдингиз.
Халққа хизмат — улуғ шараф-шон! — деб билдингиз.
Партиянинг ғоясидан илҳом олдингиз,
Коммунизм севгисини дилга солдингиз.
Шукур Бурҳон, Олим Хўжа, Лутфулла, Наби,
Обид, Сайфи, Шариф, Амин, Саъдихон каби
Санъаткорлар санъатига қойилмиз кўпдан.
Ва уларни олқишлашга мойилмиз кўпдан.
Сора, Зайнаб, Марям, Яйра, Замира, Тошхон
Томошабинларимизнинг оғзида дoston.
Модомики, бугун элда тўю тантана.
Ҳурмат, севги билан тилга олинур яна:
Ҳамза бошлиқ Уйғур, Ятим, Миршоҳид, Аброр,
Ҳожи Сиддиқ, Исомовдек ўнлаб санъаткор.

Маъсумани, Марияни, Турсунойни ҳам
Едидан ҳеч чиқармас халқ! Халқимиз хуррам —
«Ҳамза»сининг балоғатга эришганидан,
Ёш наслнинг шу боғдан гул теришганидан.
Ҳа, «Ҳамза»миз зўр, ҳаётбахш санъат ўчоғи,
Истеъдоднинг, камолотнинг гуллаган боғи.
Босиб ўтган йўли унинг тўлиқдир шонга,
Санъатимиз шуҳратини ёйди жаҳонга.

У тарбия гулшанидир, ҳаёт мактаби.
У ўзида акс этади бир кўзгу каби —
Давримизнинг барча мумтоз фазилатини,
Наслимизнинг ижод, меҳнат, саодатини.
У бир олтин саройидир санъатимизнинг.
У кўркимиз, ғуруримиз, фахримиз бизнинг.

Бугун баҳор, ям-яшилдир дарёлар бўйи.
Бугун санъат диёрида «Ҳамза»нинг тўйи.

21 март, 1962 й.

ДУСТЛИК ҚУШИҒИ

Ёру биродарлик, меҳру оқибат,
Хамкорлик, бирдамлик кўп яхши одат.
Дўстлик энг инсоний фазилат бизда,
Бизнинг қудратимиз дўстлигимизда.

Туркман, тожик, ўзбек, қирғизу қозоқ,
Бир ака-укадай, меҳрибон, иноқ.
Хаммаси жонажон, бари иттифоқ.
Бари бир мактабдан олмишдир сабоқ.
У мактаб Россия, Ленин мактаби!
Қуёшдан нур эмган чечаклар каби —
Очилди, яшнади элатлар, эллар.
Шонли иш йўлида боғланди беллар.
Улуғ рус оғадан миннатдор бари!
Партия кўрсатган истиқбол сари
Дадил қадам ташлар — бир жону бир таъ.
Бирининг ватани барига ватан.
Бирининг бойлиги барига давлат.
Бирининг жамоли барига савлат.
Бирининг бахтидан бари бахтиёр.
Ҳа, дўстлигимизда катта ҳикмат бор!

Борадиган манзил, қиладиган иш
Барига баробар, барига таниш.
Бирга пахта экар, бирга қазир кон
Чўлларни бирликда қилмоқда бўстон.

Бирга дон сочади далага, қирга,
Яйловда қўйлари қўзилар бирга.
Бирга кишнашади тойлари тоғда,
Булбуллари бирга сайрашар боғда.
Бирга сув ичади Амудан, Сирдан,
Бирга баҳраманддир қуёшдан, нурдан.
Барча нозу неъмат, давлат ўртада.
Барча шону шараф, ҳурмат ўртада.
Барча ижод, меҳнат, роҳат ўртада,
Муҳаббат ўртада, ҳиммат ўртада.
Дўстликни улуғлаб жаранглар куйлар,
Ўртоқ меҳнат билан юксалар уйлар,
Дарёлар бўғилиб, нур берар элга.
Халқимиз қарамай ёмғиру селга,
Ғалаба қозониб меҳнат жангида,
Табиатга жило берар янгидан.

Энг эзгу фазилат инсонларга хос,
Дунёда қардошлик, тинчликка асос,
Юксалишимизга бахш этган суръат,
Биздаги матонат, биздаги журъат,
Донгимизни ёйган бутун жаҳонга,
Сазовор айлаган мислсиз шонга,
Бизга қанот боғлаб юлдузлар сари
Биринчи навбатда учирган — бари
Яна ўша дўстлик, ўша мурувват.
Дўстликда биздаги туганмас қувват.

Агар тумшуқ суқиб Ватанга биров,
Атом қуролини ишга солиб ёв,
Зўравонлик қилиб, дўқ уриб бизга,
Тинч меҳнатимизга, тинчлигимизга,
Уруш билан халал бермоқчи бўлса,
Бизга қарши қалби заҳарга тўлса,

Озодлик нуридан баҳраманд халқлар,
Евни енгиб келган қаҳрамон халқлар
Таянтириб қўяр тавбасига ҳўп!
Жаҳонда тинчликнинг тарафдори кўп.

Совет халқимизнинг буюк ишида,
Улуғ коммунизм қурилишида,

Барнинг ҳам қўшган зўр ҳиссаси бор,
Уша ҳисса билан бари бахтиёр.

Ёру биродарлик, меҳру оқибат,
Ҳамкорлик, бирдамлик кўп яхши одат!
Дўстлик энг инсоний фазилат бизда,
Бизнинг қудратимиз дўстлигимизда!

9 апрель, 1962 й .

ГУЗАЛ МАЙ

Шу гуллаган гўзал Май
Келажакнинг тимсоли.
Баҳор каби яшнади
Халқимизнинг иқболи.

Шу иқбол деб, шу бахт деб
Халқимиз кирди жангга.
Шарафли меҳнат билан
Қудрат бердик Ватанга.

Гуллаган Ватанимиз
Машғал эрур жаҳонга.
Ҳаётимиз, ишимиз
Тўлиқдир шараф-шонга.

Шу бахт учун туну кун
Хушёр боқар кўзимиз.
Дўстлик эрур аҳдимиз.
Тинчлик — севган сўзимиз.

Бахтимизга чанг солиб
Хуруж қилса бирор ёв,
Газандадек янчилар,
Зарб берамиз беаёв!

Қўлимизда ҳилпирар
Ленин тутқизган байроқ.

Бу кунимиз порлоқдир,
Келажак ундан порлоқ,

Шу гуллаган гўзал Май
Келажакнинг тимсоли.
Бизнинг қўлимиздадир
Кишилиқнинг иқболи.

27 апрель, 1962 й.

КУКЛАМ ГУЛ КЕЛТИРДИ

Бугун шодлигимнинг поёни йўқдир,
Баҳор гул келтирди шонли тўйимга.
Майнинг таровати, ҳуснига боқсам,
Тинчлик ва бахт келур доим ўйимга.

Ҳа, тинчлик бўлмаса яшамоқ мушкул,
Ҳа, тинчлик бўлмаса фароғат ҳам йўқ.
Тинчлик барҳам топса гул ҳам очилмас,
Осойишталиксиз балоғат ҳам йўқ.

Кўнгил яйрармиди тинчлик бўлмаса,
Қушлар сайрармиди тинчлик бўлмаса?
Шарқираб оқувчи кумуш ирмоқлар,
Ҳосилга бой боғлар, зилол япроқлар,

Қумурсқадан тортиб барча жонивор,
Нурга интилувчи ҳар нарсаки бор,
Бари тинчлик истар, ҳаётга ташна!
Тинчлик саодатга туганмас чашма!

Самонинг сирини билмоқлик учун,
Чўлларни сирини билмоқлик учун,
Ҳаҳонга бахт нурин таратмоқ учун,
Табиатни қайта яратмоқ учун,

Режаларни барпо этмоқлик учун,
Шонли келажакка етмоқлик учун,

Бизга тинчлик керак, мустаҳкам тинчлик!
Инсон ҳаётига таянч ҳам тинчлик!

Эда Маёй байрами — тинчлик байрами!
Бу байрам сақланур, гуллайди олам!
Тинчлик бўстонида жилва кўрган
Ўлкамнинг баҳори нақадар кўркам!

28 апрель, 1962 й.

ХИРОСИМА ТАКРОРЛАНМАСИНИ

Хиросима такрорланмасин!
Мумкин эмас такрорланиши!
Инсоният хулқига хилоф
Гўдакларнинг ўтда ёниши!

Уйнамоқчи бир гала аблаҳ
Миллионларнинг тақдири билан.
Йўл қўймаймиз — инсонмиз ахир! —
Мажақланур заҳарли илон.

Тинчлик учун кураш ҳамманинг,
Ҳамма халқнинг муқаддас иши.
Адашади бу улуғ ишдан
Мен четда деб ўйлаган киши.

Бетарафлик кетмас бу жангда!
Бетарафлик, четда қолиш йўқ!
Сенга ҳам, менга ҳам, унга ҳам таҳдид
Отилишга тайёр турган ўқ!

Ракеталар, атом туфайли
Энди кичик каттакон олам.
Бомба тушса унинг уйига
Омон қолмас сенинг уйинг ҳам.

Битта бошга тушган мусибат
Бошқага ҳам етиши мумкин.

Бирор ерда бошланса ёнгин
Бошқа ёққа ўтиши мумкин.

Юз бермасин даҳшат десангиз
Қотилларнинг боғланг қўлини!
Кул бўлмасин десангиз жаҳон
Бомбаларнинг тўсинг йўлини!

Бетарафлик, четда қолиш йўқ!
Ҳамма бир тан бу улуғ жангда.
Тинчлик учун кураш гоёси
Чечак отсин юракда, онгда.

Хиросима такрорланмасин!
Мумкин эмас такрорланиши.
Кишиликнинг ахлоқига ёт
Гўдакларнинг ўтда ёниши!

18 июль, 1962 й.

ФАН ЙУЛИДА

*Майор Николаев билан подполковник
Поповичнинг парвозига бағишлайман.*

Парвозидан космонавтларнинг
Таажжубга тушади киши:
Бажарилди улар туфайли
Тўрт кунда тўрт асрнинг иши.

Ҳа, фазога ўйнашиб эмас,
Ишлагани шайланиб чиқди.
Фан иши деб Ер атрофини
Олтмиш карра айлакиб чиқди.

Икки миллион километрлик
Масофани тўрт кунда босиш,
Фан йўлида бебаҳо меҳнат!
Фан йўлида мардонавор иш!

Фанга хизмат ҳатто уларнинг
Ухлаши ҳам, дам олиши ҳам.
Вақти билан таом ейиши,
Сўзлаши ҳам, жим қолиши ҳам.

Ҳа, ҳақиқий меҳнаткаш улар,
Дайди сайёҳ, «бизнесмен» эмас.
Инсонга бахт берувчи ишдан
Бўлак ишни улар иш демас.

Минг офарин уларга, янги
Ҳисса қўшиб илмга, фанга,
Гир айланиб чексиз фазонни,
Қайтиб тушди шонли Ватанга.

15 август, 1962 й.

ШИНАВАНДАЛАР

(Уртоқлик ҳазили)

Павел Попович ҳам, Николаев ҳам
Футбол ўйинини яхши кўради.
Ҳатто фазода ҳам катта ўйиннинг
Оқибатларини Ердан сўради.

Хурсанд бўлишдилар Ердан фазога —
«Шахтёр» зафаридан келганда дарак.
Шинавандаларнинг кўзига Ой ҳам
Бир кумуш тўп бўлиб кўринса керак.

15 август, 1962 й.

ҲИМОЛОЙ

Пастда қолиб кетди юксак Ҳимолой,
Мен ундан неча бор юксалиб учдим.
Инсон қудратига қойил бўлиб у
Кумуш табассум-ла қарар эди жим.

Ҳа, мени юксалган инсон қудрати,
Илму фан: идрокнинг кучи бор «Ту»да!..

Кумуш чўққиларнинг ҳуснига боқиб,

Фазода сайр этдим мамнун, осуда.

Ҳимолой тоғларнинг баланд чўққиси!

Мавжудотнинг эса чўққиси инсон.

Тарих, замон, ҳаёт она табиат

Инсонлар туфайли қозонолди шон!

Инсоннинг қисмати юксалиш! Уни —

Тубанга тортганлар беҳаё, олчоқ!

Уруш инсон учун тубанлик, ваҳшат!

Ҳозир юлдузларга учадиган чоқ.

Юксалишни ўйлар ҳақиқий одам.

Ҳа, космонавтларда оламнинг кўзи.

Дунёни гуллатиш, юксалиш, бақшиш,

Фазони забт этиш — шу бахтнинг ўзи!

Юксакда учаман, пастда Ҳимолой,

Кумуш табассум-ла боқади менга!

Инсон идрокининг қудрати, кучи,

Истиқболи ғоят ёқади менга.

*Карачи — Ялта.
27 сентябрь, 1962 й.*

ЧОДИР ЕПИНГАН АЕЛГА

Салом келтирувдим ўзбек қизидан,
Қандай топшираман? Юзингда парда!
Емон ният билан қарасам ўлай,
Азизим, беҳуда қилмагин зарда!

Хақиқатан сенга озод синглингдан
Салом келтирганман, азизим, ишон!
Афсуски юзингни бекитмиш чодир,
Бу бахтсизлигингдан, қуллиқдан нишон!

Оқ чодирнинг худди кафанга ўхшар,
Кафан эса берар ўлимдан дарак.
Юзингдаги парда кул бўлиб ёнсин!
Гул юзингга шуъла тушмоғи керак!

Баъзилар эмингни озод дейдилар,
Озодлик қаерда кул бўлса аёл?
Аёллар қафасдан бўшалмас экан,
Озодлик деган гап қуруқ бир хаёл!

Карачи — Ялга.
Май — октябрь, 1962 й.

БУЛБУЛ

Илк саҳарда сайраб мени уйғотган
Қайси булбул эди? Хабар бер, сабо!
Хайрли сафарда мени кузатиб
Тошкент боғларидан келганми ва ё?

Ва ёким, қайтадан тирилиб Ҳофиз
Девонидан учиб чиққанмикан? — Айт?
Тонг бўзариб келар, тўлганар гуллар,
Булбул хониш қилар... шоирона пайт!

Бу шоирона пайт, бу эзгу дамда
Қаердалигимни унутдим бир оз.
Мени мафтун этган болалигимдан
Уша булбул товуши, ўша жўшқин саз!

Уша табиатнинг мангу ҳофизи
Ҳаяжон қўзғатиб келмоқда қонда.
Севги қоплагандай бўлар дунёни
Муҳаббат куйчиси куйлаган онда...

Карачида эдим, меҳмон тарзида,
Булбул хониш қилган ўша саҳарда.
Мен учун кўп нарса янги, бегона,
Кўп нарса нотаниш бу ёт шаҳарда.

Аммо булбул товуши шу қадар таниш,
Шу қадар ёқимли, кўнгила яйрайди!

Булбул барчага тенг, ҳаммага яқин,
Булбул ҳамма ерда бир хил сайрайди.

Рухни юксалтирар тотли овози,
Булбулни ҳамманинг севиши шундан.
Ҳаётга иштиёқ орттирар сайраб —
Ибрат олса арзир шоирлар ундан.

Булбул нағмасининг мафтунлари кўп,
Мен ҳам у куйчининг битта гадоси.
Уқ овози битсин дунёда буткул,
Абадий яшасин булбул садоси.

*Карачи — Ялта,
Май — октябрь, 1962 й.*

ШАҲРИНГГА ЙЎЛ ОЛДИМ

Файз Аҳмад Файзга

Шаҳрингга йўл олдим сени кўргали
Шодликдан ҳаяжон кезар қонимда...
Шубҳага тушмасин баъзи жаноблар,—
Портловчи модда йўқ чамадонимда.

Юким фақат китоб: Ҳамзанинг шеъри.
Навий достони, Бобир ғазали.
Кўп хурсанд бўлардим бу шеъриятдан
Баҳраманд бўлолса Лоҳур гўзали.

Кўнглимда муҳаббат, дўстлик туйғуси
Тошкент руҳи кезар қалбимда ҳамон.
Уруш деганларнинг овози ўчсин!
Тинчликни тақозо қилади замон.

Истардим дунёда қон Тўкилмаса,
Оналар куймаса фарзанд доғида,
Давом этса тинмай мушоирамиз,
Тошкент гулзорида, Лоҳур боғида.

Доим осойишта чаманлар ичра
Роҳат бағишласа булбуллар саси.
Ҳаяжон уйғотса қалбларда мудом
Лаблар табассуми, юзлар жилваси...

Ёмон одамлар бор, қора ниятли,
Иғво қилар улар бизга нисбатан.

Инон, ёмонликни раво кўрмайди,
Кўкка космонавтлар учирган Ватан.

Ёмон одам бўлар, ёмон халқ бўлмас,
Ҳамма халқ ҳам ҳурмат, севгига лойиқ.
Бахт, севги, қардошлик инсонлар аро
Ҳукмрон бўлсин дер барча халойиқ.

Халқингга нисбатан севгимиз шундан.
Ўафокаш, меҳнаткаш халқингга салом!
Халқлар орасида ҳамкорлик, дўстлик,
Тинчлик ривож топсин, хулласи калом.

*Доҳур — Ялта,
Май — октябрь, 1962 й.*

ҚУЁШ БОТАР ЧОҚДА...

Қуёш ботар чоқда Тарқоқ булутлар,
Шоҳига, атласга айланар нурда.
Кимхоб тўшалгандай бўлар денгизга,
Тўлқинлар товланар минг алвон турда.

Кумуш тўлқинларда кечки қуёшнинг
Шуъласи гоҳ ёниб, гоҳ ўчиб ўйнар.
Гўёки ҳисобсиз олтин капалак,
Чаманга гоҳ қўниб, гоҳ учиб ўйнар.

Бу гўзал манзара мафтун этади,
Асло ололмайман кўзимни ундан.
Гўзаллик эзгу ҳис уйғотар менда,
Табиатга ошиқ бўлишим шундан.

11 октябрь, 1962 й. Ялта.

АНЧА БУЛДИ...

Анча бўлди кўнгил худди кўзини
Қум босган булоқдек, жим эди ва **ЛОЛ**,
Шеър ёзиш қайда, ҳаттоки қўлга
Қалам олишлик ҳам келарди малол.

Мана, энди бирдан жўш уриб кўнгил,
Булоқдек қайнади, тўхтатиб бўлмас.
Гўё қалб айланди бир олтин хумга,
Шеърый жавҳарларга энди ҳеч тўлмас.

Майли, ҳаёт экан шоир, кўнглининг
Қийнагани яхши, жўшгани яхши.
Майли, тинчимасдан сахий илҳомнинг
Мисраларга мисра қўшгани яхши.

9 октябрь, 1962 й.

ИЛҲОМ

Янги бир шеърни тугатган эдим,
Иккинчиси келиб эшикни қоқди.
Илҳом деганлари шу бўлса керак,
Мисралар қалбимга сел бўлиб оқди.

Шеър бошлаб келар сонсиз шеърни,
Турналар учгандай баҳор пайтида.
Илҳом учиб келар бол арисидек,
Худди бол ётгандек, шоир байтида.

Менга қувват берар, ҳаёт бағишлар,
Бу жўшқин шеърят, бу тугён, бу сел.
Бахтиёр бўлардим шеъримдан агар,
Озгина бўлса ҳам баҳра олса эл!

Ялта, 9 октябрь, 1962 й.

ҲИНД РАҚҚОСАСИГА

Бир кўрдим саҳнада, биргина кўрдим,
Аммо эсда қолдинг бутун умрга.
Оймисан ҳинд қизи, ё қуёшмисан?
Бир боқиб қалбимни тўлдирдинг нурга!

Дунёда, шубҳасиз, гўзаллар кўпдир,
Аммо сендақаси камдан-кам бўлур.
Сенинг жамолингга тенглашмоқ учун
Минглаб гўзалларнинг ҳусни жам бўлур,

Уша, Фурқат айтган «Қамар сиймо»сан,
Ҳусну латофатда келмиш омадинг.
Кўзларинг бир олам, юзинг бир жаҳон,
Таърифга сизмайди қадду қоматинг.

Ҳаяжонга тушиб Шарқ шоирлари
Минг йил тавсиф этган соҳибжамолсан,
Сарви хиромонсан, офатижонсан,
Сўзлари шакарсан, лаблари болсан!

Лабдаги табассум, кўздаги ишванг
Тошни эритарлик қувватга эга!
Ахир мен инсонман, тош эмасман-ку,
Санъатингни кўриб эрмай нега?

Эрдим! Эритдинг қуёш бўлиб сан,
Ва ёдимда қолдинг бутун умрга.

Бир жилва қилдингу тўлдирдинг шу он,
Қалбимни севинчга, кўзимни нурга!

Умримда бир марта учратдим сени,
Яна кўраманми, йўқми — муаммо.
Бир кўриш билан ҳам сендай гўзални
Жуда бахтиёрман, азизим... Аммо —

Қайта-қайта кўргим келади, сўзла,
Сеҳрлаб олдингми тушиб ўйинга?
Улуғ ҳамсоянинг раққоса қизи
Садага бўлайин бастиб-бўйинга!

О, ҳинд раққосаси, о ҳинд гўзали,
О, гунча лаблигим, ширин сўзлим,
Сени етиштирган халқингга балли!
Санъатингга балли, оҳу кўзлим!

Санъатинг гўзалдир, ўзинг гўзалсан.
Гўзалликка эса ўч бўлар шоир,
Гўзалим, бу севги ҳаммадан бурун
Санъатингга доир, халқингга доир!

1962 й. Деҳли — Тошкент.

ҚИРҚ БАҲОРНИНГ ЖАМОЛИ

Қирққа кирган қирчилама навқиронсан, Ватаним,
Жамолингда қирқ баҳорнинг жамоли бор, кўрки бор,
Дўстлик, севги булоғидан қона-қона шимириб.
Қучоғингда камол топган қардош халқлар бахтиёр.

Минг йиллардир орзу қилиб келди сени инсонлар,
Сени ўйлаб улуғ Маркс ухламаган тунлари.
Буюк Ленин сургунларда юриб сени ўйлаган,
Халқ сени деб жангга кирган улуғ айём кунлари.

Ҳа, сени деб Октябрда қурбон бердик, қон-тўқдик,
Покиза қон ва қурбонлар беҳудага кетмади:
Сен туғилдинг! Ёвлар сени йўқ қилай деб уринди,
Аmmo ҳар гал мажақланди, ниятига етмади.

Сен туғилдинг ва улғайдинг, бахтимизга, кун сайин,
Мана, энди, кишиликнинг ифтихори, фахрисан.
Ҳеч бузилмас пўлат қўрган, қалъасисан тинчликнинг,
Бахт ва нажот манзилсан, эзгуликнинг баҳрисан.

Худди қуёш юксалгандай сен ҳам болқиб юксалдинг,
Сен таратган ёруғ нурдан олам бўлди мунаввар.
Ҳилпиратиб Ленин берган машҳур Қизил байроқни
Улуғ, шонли йўлдан ўтдинг мардонавор, музаффар.

Қирқ баҳорга ҳусн бўлар яшнаб турган чаманинг,
Қирқ асрнинг қудрати бор қудратингда, азмингда.

**Ҳаётимиз, толеймиз, тинчлигимиз сен билан,
Бахтимизнинг таронаси қўшиғингда, назмингда.**

**Тенг ҳуқуқли халқлар учун меҳрибон бир онасан,
Ҳалол меҳнат, ҳур ижоднинг, илму фаннинг конисан.
Сенда барча эзгу хислат, фазилатлар жамулжам,
Мангу озод халқимизнинг ғурурисан, шонисан.**

**Ишчиларинг бойлик қўшар бойлигинга беҳисоб,
Ботирларинг зўр жангларда енгиб келган қазони.
Дехқонларинг оро берар пахта билан, дон билан,
Лочинларинг забт этмоқда поёни йўқ фазони.**

**Бошлаб бериб жаҳон ичра коммунизм асрини
Келажакка минг баҳорнинг кўрки билан кирасан.
Оламда сен мангу яшнаб, жилоланиб, нур сочиб
Минг йилларни ёритувчи қуёш бўлиб турасан.**

24 декабрь, 1962 й.

БИР ГАЛА ОҚ БУЛУТ...

Бир гала оқ булут чўққидан ошди,
Енгил соя ташлаб тоғ сағрисиға.
Гўё учиб борар оққув тўдаси —
Тушмоқчи бўлгандай денгиз бағрига.

Аммо тўхтамасдан учиб кетдилар
Олтин уфуқ томон, жуда нарига.
Ботаётган қуёш нур тўкар эди,
Оққув — булутларнинг кумуш парига...

Юксакдан тубанга тушгилари йўқ,
Кўнишмади денгиз устига улар.
Узқолашган сайин, юксалган сайин,
Олтин шуълаларга чўмилиб кулар.

*11 октябрь — 24 декабрь
1962 й. Ялта — Тошкент*

ХАЙР ДЕГАНИМ ЙУҚ...

**Хайр деганим йўқ кетар чоғимда,
Кетиб бўладими сендан узоқлаб?
Унутиб бўлмайди сени, неча бор
Роаҳт бағишладинг мени ардоқлаб.**

**Сенда бир бор яйраб дам олган киши
Умрбод ёнингдан қайтиб кетолмас.
Сендан лаззат олиб одатланганлар
Бу одатни асло қанда этолмас.**

**Оромбахш бағрингни соғиниб, яна,
Сўлим соҳилиннга қайтиб келаман.
Кумуш тўлқинларнинг мадҳиясини,
Улмас қўшигини айтиб келаман.**

*11 октябрь — 24 декабрь, 1962 й.
Ялта — Тошкент.*

СОҶИЛДА

Анави, денгизга хаёлчан боқиб,
Соҳилда ўтирган ким бўлса экан?
Ишчими, олимми, билиб бўлмайди,
Дарҳақиқат билиш қийин дафъатан.

Кўзида кўзойнақ, қўлида китоб,
Эгнида покиза, бежирим либос.
Фикрлари теран, суҳбати ширин,
Мулоҳазалари олимларга хос.

Олим деб ўйласам буларга қараб,
Ишчи бўлиб чиқди,— билибман кейин.
Бу замонда илғор ишчини, дўстим,
Олимдан ажратиш жуда ҳам қийин.

Ишдагина эмас, дам олишда ҳам,
Ишчи билан олим ҳуқуқда бирдек.
Навбатдаги янги бир ихтирони
Ўйламоқда ишчи, хаёл суриб тек...

11 октябрь — 25 декабрь, 1962 й.
Ялга — Тошкент.

АЙ — ПЕТРИ

Ай — петри юксакда қуёшни кутиб,
Уфққа кўз тикиб, ўтирар мағрур.
Унга олтин либос кийгизар ҳар гал,
Тонг чоғи оламга қуёш тўккан нур.

У мартабасидан мамнундир, унга
Ҳасад билан боқар сойда ётган тош.
Чунки тубандаги тошга эмас, йўқ,
Аввал Ай — петрига нур сочар қуёш.

Бу табийий бир ҳол, чунки азалдан
Қуёш нур сочади юксакка аввал...
Бу фикр бошимга келди эрталаб,
Ай — петри шуълага бурканган маҳал.

*11 октябрь — 25 декабрь,
1962 й. Ялта — Тошкент.*

ШЕЪРИЯТ ЯШАЙДИ

Шеърият севгининг ифодасидир,
Шеърият яшайди севги бор экан.
Шеърият яшайди токи азалдан
Инсон юрагига севги ёр экан.

28 февраль, 1963 й.

ЧЕЧАКЛАР ТЕРСАК

Демьян Беднийга

Шеърий жавҳарларнинг олдида олтин,
Оддийгина маъдан, бир темир-терсак.
Безаган бўлардик шеърий чаманни
Унинг бўстонида чечаклар терсак.

6 март, 1963 й.

ҚИРҒОҚҚА КЕЛДИММИ...

Қирғоққа келдимми қараб турмасдан,
Узимни денгизга отаман дарҳол.
Денгиз ҳам қўйнида яйратар мени,
Дегандай:— Шифобахш бағримда дам ол!

Бўйнимдан қучоқлаб майин тўлқинлар,
Уйнаб бир-бирини қувиб кетади.
Бир зумда оромбахш, шифобахш сувлар,
Бутун ҳордифимни ювиб кетади.

Армонсиз чўмилиб, денгиз бағридан,
Меҳнатга шайланиб чиқаман яна.
Шеърят боғига дадил кираман,
Ижод майдонида яна тантана!

*11 октябрь, 1962 й.—21 март, 1963 й.
Ялта — Тошкент.*

ДЕНГИЗ

Мен баъзан соҳилда ўтириб танҳо,
Денгизни томоша қиламан узоқ.
Тўлқинлар рақсига маҳдиё бўлиб,
Шовқин-суронларга соламан қулоқ.

Бушовқин минг йиллар, миллион йилларким,
Давом этар, яна давом этади.
Чарчамас денгизнинг улуғ қўшиғи
Миллион йиллардан ҳам ўтиб кетади...

Баъзан чопиб келиб кумуш тўлқинлар
Марварид тўр ёр жигар ранг қумга.
Сўнгра шалдиратиб майда тошларни,
Чекинар, сўнг яна ўтар ҳужумга...

Бу ўйин кўп узоқ давом қилади,
Мени мафтун этиб, мени сеҳрлаб.
Гоҳ денгиз наърадан тўхтаб, ювошиб,
Эртак сўзлагандай бўлар шивирлаб...

Гоҳ ел тўлқинларни қамчилаб, саваб,
Қаҳру ғазаб билан қирғоққа қувлар.
Тошларга урилиб, сапчиб, қуёшда
Сонсиз инжу бўлиб ёнади сувлар...

Йўлбарсдек ўкириб, шердай бўкириб,
Қояга ташланар баъзан қутуриб.

Бу ўйин, бу шовқин, бу зўр қудратни
Томоша қиламан танҳо ўтириб.

Кўлмак сувлар каби сасиб қуримас,
Ҳеч вақт гўзалликдан аримас денгиз.
Доим ҳаракатда, ғайратда, ишда,
Шу сабаб ҳеч қачон қаримас денгиз.

9 август, 1961 й.—22 март,
1963 й: Ялта — Тошкент.

ГУЗАЛ ҲИНДИСТОН

Гўзаллигинг аввалдан дoston эрур оламга,
Ҳақиқатан гўзаллик жилва қилур ҳар ёнда.
Обидалар, қасирлар, саройларинг чиройлик.
Табиатинг товланиб шавқ уйғотар инсонда.

Аммо кўчаларингда очлар кезиб юрибди.
Гўзал ўлка ҳуснингни очлик бузиб турибди.

*Май, 1962 й.— март, 1963 й.
Деҳли — Тошкент.*

ТИЛАНЧИ

Сочи оқ, юз эса қорайиб куйган
Бардош беролмасдан қуёш таптига.
Ҳар ўтганга қараб қўл чўзади чол.
«Бахшиш» ташлаб ўтдим суяк кафтига.

Кўзида изтироб, юзида нола,
Очлик таҳдидидан қутулмас бир зум.
Билмадим, умрида бу шўрлик юзга
Бир гал қўнганмикан шодлик, табассум?

*Май, 1962 й.— март, 1963 й.
Деҳли.— Тошкент.*

ХАРИДОР

Савдогар харидор йўқ деб нолийди.
Дарвоқе дўконда чириб ётар мол.
Дод деганича бор: нозу неъматлар
Ачиб-чириб ётса, албатта увол.

Кун бўйи дўконда пашша қўриб, бой
Харидор кутади, икки кўзи лўқ.
Харидор йўқ эмас, харидор сонсиз,
Аммо харидорда мутлақо пул йўқ!

*Май, 1962 й. — март, 1963 й.
Деҳли — Тошкент.*

ОЧ БОЛАЛАР

Болалиги қани бу болаларнинг?
Қаёққа йўқолган ўйин-кулгиси?
Туғилгандан бери оч эмми булар,
Нон бошқаларга-ю, буларга — иси!

Қўл-оёқ ўрнида қоға суяклар,
Қилтириқ бўйинлар, чақчайган кўзлар.
Эртадан кечгача ахтаринлар нон,
Тиллар фақатгина «бахтишиш»дан сўзлар.

Наҳотки умрбод шодлик кўрмаса?
Наҳот қисматлари фақат очлик, гам?
Буларнинг бахтини ким ўғирлаган?
Мистерми? Соҳибми? — Иккаласи ҳам!

Май, 1962 й. — март, 1963 й.
Деҳли — Тошкент.

ДЕМЬЯН БЕДНИЙГА

Камтарин ном кўйди «Демьян Бедний» деб,
Аммо шеъриятда жуда бой эрур.
Шеърият кўкида парпираб ёнган
Сўнмас қуёш эрур, порлоқ ой эрур.

Дунёнинг бойлиги етмас мутлақо.
Унинг бойлигини ўлчамоқ учун.
Уни ўқи, дўстим, билмоқчи бўлсанг,
Шеърият қудратин, шеърнинг кучин,

У жангчи шоирдур отган «ўқини»
Мергандай мўлжалга теккиза олган.
Унинг шеърлари бомбадай портлаб,
Душманлар қалбини ларзага солган.

Улуғ шеърияти улуғ даврнинг,
Октябрь қўшигин жаранглатган соз.
Бизнинг шеърда ҳам у шеъриятнинг
Кучи, илҳоми бор, ҳаётбахш, мумтоз.

Томлари шеърият хазинасида
Қуйма олтинлардай қатор турибди.
Бизни жангга чорлаб жанговар шеъри,
Ҳаёт бўстонида кезиб юрибди.

7 апрель, 1963 й.

ШОДЛИК КУЙЧИСИ

Ғафур Ғуломга

Замон олиб кетди ёшлигимизни,
Аммо қаримадик, қаримаймиз ҳам.
Ҳавас билан сенга зеҳн соламан
Оёқ олишларинг ҳали ҳам бардам.

Ҳали ҳам фалакка етар қаҳқаҳанг,
Қўлда асо эмас, жанговар қалам.
Шодлик ҳамроҳ бўлди қутлуғ сафарда,
Йўлда оч бўридай эргашмади ғам.

Ғам нима, ўтмишда қон йиғлаб ўтган
Фурқатдан сўрашсин, айтиб беради.
Бизнинг замонамиз шундай замонки,
Ўтган ёшликни ҳам қайтиб беради.

Сенинг ўзинг, шеъринг бунга бир **МИСОЛ**.
Бахтинг ва шодлигинг оламга сизмас.
Минглаб ёш авлодга етар улашса
Сендаги шавқу завқ, сендаги ҳавас.

Шодлик давримизнинг, ҳаётимизнинг
Замирида ётган қудрат, фазилат.
Истиқболимиз ҳам шодликка тўла,
Шеъримизга шодлик бахш этди зийнат.

Шодлик куйчисан, бахт булбулисан,
Айни авж пардада жаранглар созинг.

Шеърий ансамблда яккахон бўлиб
Баралла янграйди сенинг овозинг.

Сени шоир қилган Ленин гояси,
Сенга илҳом берган партия сўзи.
Шеърингдаги теран фикрлар, ўйлар
Ҳаётдан олинган, ҳаётнинг ўзи.

Шеърингда Амунинг қудрати, Сирнинг
Шуқуҳи, Зарафшон жилваси бордир.
Халқнинг ҳурматига сазовор бўлган
Сен каби шоирлар кўн бахтиёрдир.

Улуғ айёмингда дўстларинг тилар
Қаламингга қудрат, кўзларингга нур,
Ажойиб: оташин шеър учун раҳмат!
Қам бўлма, умрингга қўшилсин умр.

17 апрель, 1963 й.

ЕРУҒ ЮЛДУЗ

*Космонавт
Валентина Владимировна
Терешковага*

Бутун дунё оёққа туриб
Сенга олқиш айтаётган пайт,
Қай юлдузга ўшатай сени?
Зухрагами? Ё Ойгами?— айт!

Иўқ, ўзинг бир ёруғ юлдузсан,
Кўкка учган Совет еридан.
Бир юлдузки, яралган халқнинг
Меҳнатидан, кумуш теридан.

Бир юлдузки, халқнинг севгиси,
Кудратидан нур олиб, порлаб,
Жилоланиб кўкка юксалган
Аёлларни мардликка чорлаб.

Минг асрни ёритиб турар
Сендаги нур, сендаги чирой.
Гўзалликда сенинг олдингда
«Ип эшолмас» Зухра билан Ой!

Бир барқ билан чақмоқ сингари
Нурга кўмдинг оламини дарҳол.
Минг офарин, мардлик бобида
Зўр мўъжиза яратган аёл.

Сендай асл фарзанд туфайли
Фурурланур миллионлаб она.
Сенинг дадил парвозинг билан
Башарият юксалди яна.

16 июнь, 1963 й.

КОММУНИСТЛАР КОСМОСДА

Коммунистлар космосда, бу сўз
Жавоб берар барча саволга.
Коммунистлар бошлаган ҳар иш
Учрамайди асло заволга.

Эски дунё қоронғиликда
Нима деса деб ётар, майли.
Космосда коммунистларнинг.
Ғолибона бошланди сайли.

Коммунистлар бу соҳада ҳам
Ҳар галгидай ғолиб чиқдилар.
Кишиликнинг бахтини кўкка
Байроқ қилиб олиб чиқдилар.

19 июнь, 1963 й.

ЛЕНИН БАЙРОҒИ

Партиямизнинг 60 йиллиги

Қаҳрамон халқимизга илҳом берди
Жонажон доҳий Ленин — улуғ падар.
Жангларда голиб чиқиб, ўлкамизни
Кўтардик қолоқликдан кўкка қадар.

Жаҳонда тинчлик, бахтнинг гаровидир,
Эрксевар, қудрати зўр давлатимиз.
Космонавтлар учирдик коинотга,
Оламга чирой бўлди савлатимиз.

Бахт учун, тинчлик учун зўр курашда
Ер билан яқсон булуր ҳар қандай ёв.
Ҳамламиз, иродамиз қаршисида
Кул бўлуր йўлимизда учраган гов-

Раҳнамо улуғ Ленин партияси
Халқимиз бораётган нури йўлда.
Доймо инсонларни бахтга чорлаб
Ҳилпирар қизил байроқ бизнинг қўлда:

Бу байроқ қўлимиздан тушмас экан,
Ҳамма вақт бизга хизмат қилар замон.
Бу байроқ халқимизни коммунизм —
Асрига олиб борар эсон-омон.

27 июль, 1963 й.

ТОНГ УЛКАСИ, БАҲОР УЛКАСИ

Улкамизни баҳор ўлкаси,
Тонг ўлкаси дейдилар,— бу рост.
Ленин баҳор, тонгни ўйлаган,
Улкамизга солганда асос.

Тонгдай ёруғ, баҳордай гўзал,
Ватанимиз жаҳоннинг фахри.
Инсонларга ўлкамиз доим
Бахт булоғи, эзгулик наҳри.

Тонглиги шу:— нур сөчар, қувлар
Ер юзидан зулматни буткул.
Баҳорлиги: кундан-кун яшнаб
Инсонларга тақдим этар гул.

Қучоғида гуллар саодат,
Меҳнат эса айланган шонга.
Дўстлик, мардлик, садоқат, вафо
Сингиб кетган идрокка, қонга...

Бутун кучи сафарбар унинг
Қурилишга, ишга қуришга
Тинчлик учун курашар тинмай,
Ғўл қўймайди асло урушга.

Бахтга асос, тинчликка гаров,
Улкамизнинг азми, қудрати.

Жаҳон бўйлаб космонавтларнинг
Учиб юрар сўнмас шуҳрати.

Эски дунё олдида ўхшар
Ватанимиз новқирон ёшга.
Бизга қарар эрк истаганлар
Қарагандай тонгда қуёшга.

Партиянинг улуғ режаси,
Ўуси қўшар ҳуснига яна.
Улкамизда тонгдай ёришиб
Коммунизм қилур тантана.

4 август, 1963 й.

УЛМАС МУҲАББАТ

Сочларинг оқ, аммо ҳали ҳам
Муҳаббатдан сўзлайсан, дединг.
Хўш, сен ўзинг қачондан бери
Муҳаббатдан воз кечган эдинг?

Севги қалбга умрбод йўлдош.
Муҳаббатдан воз кечиб бўлмас.
Ҳаётимнинг мазмуни сеvgи,
Қалб тепаркан — муҳаббат ўлмас.

Севгисиз қалб — эгаси йўқ уй.
Севгисиз қалб — вайрона бўмбўш!
Муҳаббатдан ажралган юрак
Юрак эмас, чорак қадоқ гўшт.

4 сентябрь, 1963 й.

* * *

Муҳаббат ҳақида айтилган шеър
Уни улуғлашга хизмат қилмаса,
Инсонга бахт берган буюк севгинини
Қудратини таъриф қила билмаса,
Қуруқ гап, беҳуда соврилган елга!
Қуруқ гап ҳеч қачон наф бермас элга!

3 сентябрь, 1963 й.

СЕВГИСИЗ БАХТ ЙЎҚ

Баъзи бир мунофиқ, «ишқи йўқ»ларнинг
Таъна, ифвосидан чўчима, жоним.
Инсоний муҳаббат садоқат, вафо
Сенинг ҳам шонингдир, менинг ҳам шоним.

Қулоқ сол, севгининг фазилатидан,
Қудратидан пича қилайин баён.
Севгисиз оила, севгисиз бахт йўқ.
Севгисиз ҳаёт йўқ,— ҳаммага аён.

Севгисиз яшашнинг маъноси йўқдир.
Севгисиз мақсадга етиб бўлмайди.
Севги билан барпо этилган бўстон
Абадий яшнайдди, асло сўлмайди.

Севгисиз ижод йўқ, севгисиз иш йўқ,
Меҳнат замирида севги ётади.
Севги билан инсон юксалар мудом.
Севги билан толе тонги отади.

Баъзи енгилтаклар хато ўйлайди,
Дея:— «Севги фақат бўсаю қучоқ!»
Севги оиланинг асоси, жони
Севгисиз оила — оловсиз ўчоқ.

Севги «ўйин-кулки», «кўнгни очиш»мас,
Бахтли турмуш қуриш севгидан мурод.

Умрининг безаги, дерлар, севгини,
Севиша билганлар бахтли умрбод.

Олтин фарқ қилади жездан, дейдилар,
Хирсу ҳавас севги эмас, албатта.
Инсонга бахт берур ҳақиқий севги,
Ҳақиқий севгининг маъноси катта.

Баъзи бир мунофиқ, «ишқи йўқ»ларнинг
Таъна, ифвосидан чўчима, жоним.
Инсоний муҳаббат, садоқат, вафо
Сенинг ҳам шонингдир, менинг ҳам шоним.

6 сентябрь, 1963 й.

МУҲАББАТИНГ БУЛСА...

Муҳаббатинг бўлса пок сақла доим,
Тубанлик гардини қўндирма унга.
Хиёнат қотишса хиралашар у
Қора булут соя солгандай кунга.

Садоқат сувидан кўкарган севги
Бахт маскани бўлган ажойиб бир боғ!
Севги севгиликдан чиқади дарҳол,
Ғараз, вафосизлик аралашган чоқ.

Севгингни пок сақла, севгингга ҳеч вақт
Ғараз, бевафолик аралашмасин.
Севгини муқаддас ҳисоблаганлар
Сени хиёнатда қоралашмасин.

6 сентябрь, 1963 й.

КҮНГИЛНИНГ НАҚШИ

Асл инсонки бор, унга хос севги.
Инсоннинг шаънига жуда мос севги.

Севги оламида «гул кўб, чаман кўб»¹
Ҳамма севги бирдек, ҳаммаси ҳам хўб.
Ватан севгиси ҳам, халқ севгиси ҳам
Бизнинг қалбимиздан жой олган маҳкам,
Истиқбол севгиси, зафар севгиси,
Биз бошлаган улуг сафар севгиси,
Табиат севгиси, гулзор севгиси,
Дўсту ёр севгиси, дилдор севгиси,
Она муҳаббати, бола севгиси,
«Оқ олтин» ундирган дала севгиси,
Баҳор севгиси ҳам, ёз севгиси ҳам,
Ижод севгиси ҳам, соз севгиси ҳам,
Уз ўрнига эга юрагимизда.
Бари ҳам олий ҳис уйғотар бизда.
Бирини қоралаб, бирини оқлаш.
Бирини рад этиб, бирини ёқлаш,
Мутлақо нотўғри, ҳамма севги тенг!
Севгининг тури кўп, мазмуни ҳам кенг,
Ҳамма севги зарур, ҳаммаси яхши.
Муҳаббат, садоқат кўнгилнинг нақши.

9 январь, 1958 й.
17 октябрь, 1963 й.

---

¹ Навоийдан.

ЮЛДУЗ ЧАҚНАГАНДАЙ ҚОРОНҒИ ТУНДА

Юлдуз чақнагандай қоронғи тунда,
Чақнар кўзларингнинг қорачиғлари.
Қора кўзларингга асир бўлдим ёр,
Қалбимни тешмасин ҳижрон тиғлари.

Мени бошлаб кириб севги боғига,
Қўлимга гулдаста тутқизганингда,
Хуснинг чироғига парвона қилиб,
Севги шаробидан ютқизганингда,

Васлингга муяссар айлаганингда
Меҳру вафо гувоҳ эди ўртада.
Энди жудо қилма бу бахтдан мени!
Энди ҳажр ўтида мени ўртама!

Муҳаббат изҳор қил севгимга лойиқ.
Садоқат кўрсатгил садоқатимга.
Жоним, бевафолик, ҳижрон хиёнат
Завол еткизмасин саодатимга.

Қора кўзларингга тун чўккан каби,
Юлдуз бўлиб чақнар иккала гавҳар.
Қалб хазинасида мангу сақланур
Севги деб аталган бебаҳо жавҳар.

17 октябрь, 1963 й.

КЕЛАЖАК УТМИШДАН ГЎЗАЛ

Келажак ўтмишдан гўзал дейдилар.
Нури келажакда кўп бўлар тўйлар.
Келажакда ошар амалга, шаксиз,
Ўтмишда амалга ошмаган ўйлар.

Бора-бора ғараз, ҳасад, хиёнат,
Душманлик, ёвузлик унутилади.
Бора-бора севги, садоқат, дўстлик,
Қардошлик дунёни жаннат қилади.

Бора-бора жумла жаҳонда тамом —
Ёвузлик ўрнини эзгулик олув.
Гўзал келажакда ҳукмрон бўлиб
Қардошлик, муҳаббат ва дўстлик қолур.

17 октябрь, 1963 й.

РОССИЯ ҲАҚИДА

Қалбимни эзгу ҳис қоплаб олади,
Россия ҳақида лаб очсам сўзга.
Россия деганда она юртимнинг
Кўрки, салобати кўринар кўзга.

Иккинчи она тил бўлди биз учун
Шеърят доҳиси Пушкиннинг тили.
Улуғ Россияга нисбатан кўпдан
Севги билан тўлган халқимнинг дили.

Ака-ука бўлиб рус, ўзбек, қозоқ
Қучоқлашди бундан юз йил муқаддам.
Ушанда қардошлик қуёши балқиб,
Дўстлик оламида бошланди кўклам.

Ушанда тақдир халқларимизнинг
Боғланди чамбарчас, узилмас бўлиб.
Россия севгиси жўш урар дилда
Баҳор дарёлари оққандай тўлиб.

Равнақ, жило берди дўстлигимизга,
Октябрь қуёши, Ленин ғояси.
Бу дўстлик бор экан халқларимизнинг
Бошига тушмагай қуллик сояси.

Сафарда биргамиз, жангда биргамиз,
Зафар ҳам ўртада, шон ҳам ўртада.

Меҳнатда, ижодда биргамиз доим,
Бойлик ҳам ўртада, нон ҳам ўртада.

Бахтиёр халқимиз қутлуғ сафарда
Ленин партияси раҳнамо бизга.
Дўстлар қаторида рус ҳам, ўзбек ҳам
Бирга киришади коммунизмга.

Қалбимни эзгу ҳис қоплаб олади.
Россия ҳақида лаб очсам сўзга.
Россия деганда она юртимнинг
Жамоли, камоли кўринар кўзга.

18 октябрь, 1963 й.

ДАСТУРХОНДА ҚОЛДИ НОЗУ НЕЪМАТЛАР

Дастурхонда қолди нозу неъматлар,
Томоқдан ўтмади бир бурда нон ҳам.
Гўё Ҳиндистоннинг барча очлари
Кўз тикиб тургандай оғзимга шу дам.

Улар:— «Сен емоқчи бўлган таомда
Бизнинг ризқимиз бор!»— дегандай бўлар.
Улар:— «Сен тўярсан ва лекин юзлаб
Гадо шу ониёқ очликдан ўлар!

Теримиз, ёшимиз, қонимиз билан
Йўғрилган таомни емоқчимисан?
Фақатгина ўзим тўйсам кифоя,
Очлар, майли, ўлсин демоқчимисан?

Бизга бер, у таом бизники, меҳмон!»
Дегандай бўлади... Бир луқма ош ҳам
Томоқдан ўтмади, ҳисобсиз очлар
Менга термулишар, кўзларида ғам.

Тўқликдан ёрилай деб турган соҳиб,
Очлик азобини билмайсан!.. Толган,
Атрофда сангишиб юрган очларни
Кўравериб кўзинг ўрганиб қолган.

Бойлик, ҳокимият сенинг қўлингда,
Қорнинг тўқ, устинг бут, парвойинг фалак!

Атрофингда эса минглаб оч, гадо
Бир бурда нон учун саргардон, ҳалак.

Гадоларнинг тери, кўз ёши, қони
Пул бўлиб жаранглар ғаладонингда.
Соҳиб, сен зулуксан, оч болаларнинг
Сўрилган қони бор сенинг қонингда!

Таажжуб, бу гўзал; бу бой ўлкада
Соҳиблар сандиғи олтинга тўлар.
Кўчаларда эса ҳисобсиз гадо
Тупроққа бош қўйиб очликдан ўлар!

Дастурхонда қолди нозу неъматлар,
Томоқдан ўтмади бир луқма ош ҳам.
Гўё Ҳиндистоннинг барча очлари
Термулиб тургандай оғзингга шу дам.

*Май, 1962 й. — 29 октябрь, 1963 й.
Деҳли — Тошкент.*

ҲАШАРЧИЛАР

Кеча ёмғир ёғди, ўринеиз ёмғир,
Ғўзаларни расо шалаббо қилиб:
Ғўё ҳисоби йўқ совуқ томчилар
Утди юрагимни ханжардай тилиб.

Совуқ томчилардан киприккача ҳўл,
Ғўё киприкларда қалтирайди ёш.
Марра яқин қолган, иш жадаллашган,
Ҳозир жуда зарур ҳарорат, қуёш.

Ҳозир рутубатнинг хонаси эмас,
Ҳозир ҳар туп ғўза ҳарорат талаб...
Бугун қуёш чиқиб намни қуритди
Олтин тили билан баргларни ялаб.

Қуёшга ёрдамчи ва дастёр бўлиб,
Ғўзани силкитиб сувни тўкар ел.
Ғўё ҳашарлашар ел билан қуёш.
Бу ҳашарчилардан жуда мамнун эл.

29 октябрь, 1963 й.

О Ф А Р И Н

Офарин! Офарин, забардаст халқим,
Тенгсиз ғайратингга, садоқатингга!
Бу шонли ғалаба туфайли яна
Саодат қўшилди саодатингга.

Лафзи ҳалол дейди ардоқлаб дўстлар,
Зарра ҳам қайтмадинг берган сўзингдан.
Пахтакор халқимсан, бир нафас бўлсин
«Оқ олтин»нинг меҳри кетмас кўзингдан.

Дўлу сел, ҳашарот кор қилолмади,
Барча машаққатни парчалаб ўтдинг.
Мислсиз маҳорат, мардлик туфайли
Шону шараф билан маррага етдинг.

Пахтага кон бўлган мард Андижоннинг
Бу йил ҳам шуҳрати оламга кетди.
Фарғона, Бухоро, Тошкент, «олтини»
Олтин тарозингга салмоқ бахш этди.

Сурхондарёликлар яратган бойлик,
Ёшуллилар тўккан дурру гавҳарлар;
Ҳар толаси минг шоҳ хазинасидан
Афзал ҳисобланган олтину зарлар,

Қудратингга қудрат, ҳуснингга ҳусн,
Шонингга шон бўлиб қўшилди яна.

Зафар кезиб юрар олтин далада,
Ҳар кўча, ҳар уйда шодлик, тантана.

Қишлоқ ҳам, шаҳар ҳам зафардан мамнун,
Чексиз шоду-хуррам қари ҳам, ёш ҳам,
Бу улуғ ғалаба, бу улуғ тўйдан
Гўё хурсанд ер ҳам, кўк ҳам, қуёш ҳам!

Барчаси ҳам ҳақли, барчасининг ҳам
Ғалабага қўшган ҳиссаси катта.
Ҳа, юртини севган ҳар ватанпарвар
Бу шонли зафардан хурсанд, албатта.

Уч миллион беш юз олтмиш олти минг
Тоннадан юз Чотқол яратса бўлур.
Бу олий ҳимматдан, бу олтинлардан
Ватан хазинаси бойликка тўлур.

Навқирон йигитсан, азамат ўлкам,
Елкангдаги юкинг савлатингга мос.
Сенинг «оқ олтин»инг пахтаг билан ҳам
Шонли келажакка солинув асос.

14 ноябрь, 1963 й.

ЗАФАР

Зафар замирида жанг ётар, дўстим,
Ғалаба тагида меҳнат ётади.
Саҳро ҳам, тақир ҳам, қўриқ ҳам, бўз ҳам
Меҳнат ва жанг билан чечак отади.

Ҳар бир ғалабадан шодланганингда
Оғир меҳнат, жангни хотирингга ол.
Ғалабани севсанг, ҳаммадан аввал
Меҳнат севгисини юрагингга сол.

Арзоннинг шўрваси татимас дерлар,
Осон қўлга кирган зафар зафармас.
Енгил-елпи турмуш ўтказувчилар
Зафарни ҳеч қачон қилмасин ҳавас.

Баҳорги дўл, жала, сел эсингдами?
Улар йўлга чўкди, машаққат бўлиб.
Аммо ҳайиқмадик машаққатлардан,
Ҳосил деб жанг қилдик ғайратга тўлиб.

«Оқ олтин» деб катта, кичигу тинмай.
Йил бўйи ишлади — бу табиий ҳол.
Бу улуғ зафар ҳам мардона меҳнат,
Ҳасорат сўнгида кўрсатди жамол.

Колхозчи дўстларнинг маҳоратидан
Бу ажойиб зафар вужудга келди.

Зафар деб шаҳарлик қанча ишчининг
Қанча студентнинг тери тўкилди.

Ҳаммасига раҳмат! Бари соғ бўлсин!
Бари ҳам бу шонли зафарга шерик,
Ҳалол меҳнатимиз зое кетмади,
План бажарилди. Ишимиз йирик!

Зафар замирида жанг ётар, дўстим,
Ғалаба тагида меҳнат ётади.
Тупроқ ҳам, ҳаёт ҳам, умид ҳам, бахт ҳам
Меҳнат ва жанг билан чечак отади.

19 ноябрь, 1963 й.

АНҲОР

Бир нафас ҳам фурсати йўқдай,
Хузуримдан отилган ўқдай,
Учиб ўтар тўхтамай анҳор.
Ҳа, анҳорнинг зарур иши бор!

Ташналикни йўқотиб, енгиб,
Тупроқларга қон бўлиб сингиб,
Чаман бўлиб очилар анҳор,
Мева бўлиб сочилар анҳор.

Истар эдим анҳор бўлишни,
Саҳоватга лим-лим тўлишни,
Ерга сингиб гул бўлиб унсам,
Шабнам бўлиб баргларга қўнсам!

22 ноябрь, 1963 й.

МЕРОС

Ҳар умрнинг бир якуни бор.
Улим ҳақ деб айтишади, рост.
Бир кун келиб мандан ҳам сизга.
Ҳеч шубҳасиз, қолади мерос.

Аммо, нокаслардай меросимни
Сандиқларга жойлаганим йўқ.
Ашқол-дашқол ва лаш-лушларни
Бўқча қилиб бойлаганим йўқ.

Олтиним йўқ ерга кўмилган.
Йўқ банкка қўйилган пулим.
Олтинларга ҳирс қўйсам агар
Ўтда ёнай, соврилсин кулим.

Аммо бойман, гадо эмасман.
Ҳаёт менга кўрсатди қиммат.
Бойлигим бор сизга аталган,
Бойлигим бор олтиндан қиммат.

Тама қилиб олтин, кумушни
Беҳудага хом хаёл сурманг.
Меросимни, бойликларимни
Йўқ, ерлардан ахтариб юрмаё.

Бир кун томчи бўлиб абадият
Денгизига чўмиб кетаман.
Меросимни сизга аталган
Сатрларга кўмиб кетаман.

22 ноябрь, 1963 й.

МЕНГА ТАЪНА ҚИЛМА

Кўрганларинг фақат очларми, дея,
Менга таъна қилма, гўзал Ҳиндистон.
Очлар ҳақидаги шеърларимни
Емон ният билан ёзмадим, инон!

Халқингга ҳурматим, муҳаббатим зўр,
Бошқача бўлиши мумкинми, ахир?
(Устозлар дўстликка ўргатган бизни!)
Очликдан толиққан бир бола фақир —

«Бахшиш!» — деб чирқираб, орқамдан қолмай,
Қаттиқ таъсир этди менинг дилимга.
Шунда, бу шеърлар табиий ҳолда,
Уз-ўзидан келди дарҳол тилимга.

Ахир, қандоқ қилиб жим қолай, айт-чи,
Очлар ўтиб турса тинмай ёнимдан!
Буларни ёзганим асил фарзандинг —
Оч болаларингга ачинганимдан.

Май, 1962 й.—23 ноябрь, 1963 й.
Исхли — Тошкент

БОЙ КЕЛИНЛАР

Назаримда яшил гўзалар
Бой келинга ўхшайди... Бугун —
Назар солдим, ҳар бир шохида —
Ҳар қўлида ўнтадан тугун.

Ҳар тугунда ўн грамм олтин,
Элга совға бебаҳо бойлик.
Кўк шохидан кўйлак кийишган
Бу келинлар жуда чиройлик.

Маликаси гўзал даланинг
Бой келинлар — кумуш гўзалар.
Жавоҳирга, инжуга тўлмиш
Олтин чаноқ-олтин кўзалар.

Териб олинг теримчи қизлар
Келинларнинг олтин юкини.
Аммо, хабар қилинг, сиз билан
Бирга бўлай мен ҳам шу куни.

Бирга терай, бизга интизор
Бой келинлар — кумуш гўзалар.
Келинларнинг кузги тўйида
Майга тўлсин олтин кўзалар.

27 ноябрь, 1963 й.

ОЛТИН САТРАЛАР

Пахтакор ҳам шоир ва лекин
Эгатларга битар байтини.
Оро берар ғазалларига
Утказмасдан меҳнат пайтини.

Гўзал дoston кумуш пахтазор,
Яшил эгат — олтин сатрлар.
Мавмунида бу сатрларнинг
Ёглиқ палов, ёглиқ патирлар.

4 декабрь, 1963 й.

КУМУШ ПАҒАЛАР

Ҳа, энди қор ёгса ўрни бор, майли,
Ерларга қон бўлиб сингади бу қор.
Шошилмай, оҳиста, кумуш пағалар
Тупроққа инади вазмин, пурвиқор.

Жилвагар, сеҳргар гўзал манзара,
Дарахтлар бошида олтин жиғалар.
Оппоқ қанотиға барака ортиб
Тупроққа қўнади кумуш пағалар.

Оппоқ қорга боқсам япроқ ёзади
Келгуси гулларнинг севгиси дилда.
Олтин гўза бўлиб унади ердан
Бу кумуш пағалар келгуси йилда.

4 декабрь, 1963 й.

БАЙРАМ ЭГАЛАРИ

Кумуш далаларда бошланган байрам
Ҳамон давом этар ўлкамиз бўйлаб.
Байрам эгалари меҳнат қилдилар
Азиз юртимизнинг бахтини ўйлаб.

Байрам эгалари — азамат халқим
Чўлларга гуллардан кийдирди либос.
Байрам эгалари олтин гиштлардан
Бахтли келажакка қўймоқда асос.

Сахий Бухородан шонли Уралга
Олов олиб борган, нур олиб борган;
Нур истаб дарёни жиловлаганлар,
Кон излаб тоғларни, тошларни ёрган;

Меҳрибон баҳодир, дўстларга содиқ,
Байрам эгалари — навқирон халқим.
Чўлларга сув келди халқ ҳимматидан,
Энди ташналикда қуримас ҳалқум.

Совет давлатининг қудрати, шони
Халқимизнинг ватанпарварлигида.
Ўзи қўлга олган ўз ҳуқуқини
Улуғ партиянинг раҳбарлигида.

Халқ, пахта тўйининг нашидасини
Келгуси йилга ҳам олиб ўтади.

Келгуси йилда ҳам бутун дунёга
«Оқ олтин»имизнинг донги кетади.

Шонли меҳнат билан тўй эгалари
Жаннат яратмоқчи ҳур ўлкасида.
Энди тўрт миллион тонна юкни ҳам
Кўтаришга қодир ўз елкасида.

Бу йилги, шарафли тўй тугамасдан
Янги ҳосил учун бошланди ҳамла.
Ғалаба қозониб ўрганган халқим,
Истиқболга борар шахдам қадам-ла.

4 декабрь, 1963 й.

МАВЗУ ҲАҚИДА

Баъзи бир илҳомсиз шеърлар каби
Бошим қотгани йўқ мавзу ахтариб.
Мавзу топа билдим ҳар ердан, ҳар чоқ
Ҳаёт деб аталган бўстонга бориб.

Кичкина заррадан то қуёшгача,
Денгизларга қадар томчидан тортиб,
Яшил япроқдан то ўрмонга қадар,
Яшнаган чаманлар жамоли ортиб,
Баҳордаги чирой, нурдаги жилва,
Гўдак табассуми, дилрабо нози,
Дарёдаги қудрат, баргдаги шабнам,
Хонанда қўшиғи, бастакор сози,
Сувлар шилдираши, қушлар сайраши,
Севгидаги оташ, меҳнатдаги завқ,
Инсонга хос бўлган дўстлик туйғуси,
Ижод ҳаяжони, зафардаги шавқ,
Инсонни космосга учира билган,
Муъжиза яратган техника ва фан,

Коинот, юлдузлар, Зухра, Марс ва Ой,
Башарият фахри аталган Ватан,
Менга мавзу бўлур ва илҳом берур.
Шулар ижодимнинг манбаи эрур.

Нимаки инсонни улуғлар экан,
Нимаки ҳаётга севги уйғотса,
Нимаки инсонни юксакка тортса,

Ҳаёт замирида нимаки ётса,
Нимаки эзгулик, бахт билан бирга,
Муқаддас мавзудир асл шоирга!

Мардлар иродаси, ботирлар шаҳти,
Инсоннинг қудрати, меҳнати, баҳти,
Севгиси, шарафи, зафари, шони,
Битмас илҳомимнинг туганмас қони.

4 декабрь, 1963 й.

ЕНАДИГАН БЎЛСАНГ ЯЛЛИГЛАНИБ ЁН

Баъзи бир нўноқ шоирларга

Хўл ўтиндек ҳадеб, биқсима тутаб,
Ёнадиган бўлсанг яллиғланиб ён.
Яллиғланиб ёнки, ҳароратингдан
Ва нурингдан баҳра ололсин инсон.

Тутун кўр қилади кўзни, дейдилар,
Тутун бўлиб кирма инсон кўзига.
Агар олов бўлса мисраларда, халқ
Жон деб қулоқ солар шоир сўзига.

Нур бера олурми ёнамаса шоир?
Ҳолбуки нур бериш шоирнинг касби.
Ахир, шоирликдан мақсад кўзга нур,
Қалбларга ҳарорат бериш эмасми?

Агарда ловуллаб ёна билмасанг,
Тутамай, биқсимай ўчганинг яхши.
Қийнамай ўзингни, ўзгаларни ҳам
Бошқа бир соҳага кўчганинг яхши.

14 декабрь, 1963 й.

ҚУБИЗЧИ

Тарас Шевченкога

Юз йил ўтиб кетди, аммо қўбизчи
Куйлаган қўшиқлар жаранглар ҳамон.
Наслдан наслга етказиб уни
Олиб келмакдадир ардоқлаб замон.

Асрдан асрга ҳатлаб ўтади
Абадият сари йўл олиб қўшиқ.
Доим бирга яшар инсонлар билан
Қалбларга ҳаяжон, ўт солиб қўшиқ.

Днепр бўйидан кўтарилди-ю,
Абад янграб қолди қўшиқ овози.
Эзгу ҳис, олий ўй уйғотар бизда
Улуғ қўбизчининг дилрабо сони.

Қўшиқда украин халқининг қалби,
Даҳоси куйланди мукаммал, чуқур.
Қўбизчи шеърини ўқиганинда
Қалбингга завқ тўлуқ, кўзларингга нур.

Гўзал Украина гўзаллигини
Тарас шеъри билан ифода этди.
Шеърда муҳаббат, дўстлик куйланар
Шу вайдан доврўғи оламга кетди.

Сеҳрли қўбизнинг ҳар пардасидан
Минг хил садо чиқар бир-биридан соз,

Қўбизчи яратган ўлмас шеърлар.
Ажойиб қўшиқлар бари дилнавоз.

Қўбизчи куйлаган оташин қўшиқ
Жаҳоннинг қалбини забт этиб олди.
Қўбизчи дунёни тарк этган кўпдан.
Аmmo қўбиз халқнинг қўлида қолди.

3 март, 1964 й.

БАҲОР ТАБАССУМИ

Навбаҳорда табиатнинг кўркидак
Кўзга зиё, дилга шодлик тўлади,
Навбаҳорнинг жилвасида Ильичининг
Табассуми кўрингандай бўлади.

У туғилган куни олам юзиде
Пайдо бўлган табассумдан бахтимиз.
У туғилган куни бирга туғилган
Мангу ўлмас шодлигимиз, бахтимиз.

У туғилди ғамгин, сўлғин юзларга
Ишонч, шодлик, табассум бахш этгани.
Байроқ қилди унинг эзгу ғоясин
Меҳнаткашлар мақсадига етгани.

У яратган фалсафада, ғояда
Кишиликнинг саодати мужассам.
Унинг буюк таълимоти, меҳнати
Дунёга кўрк берди мисоли кўшам.

Баҳор пайти туғилди-ю, доҳиймиз —
Кишиликка мангу баҳор келтирди.
Зулму зулмат, асоратни парчалаб,
Халқимизга ёруғ наҳор келтирди.

Қуёш оро берганидай баҳорга
Оро берди юртга унинг ғояси.

Қўлда унинг байроғи бор, ҳеч қачон
Бошга тушмас асоратнинг сояси.

Кўз қамашар лолалар жилвасидан,
Яна баҳор табассуми авжида.
У туғилган кунни қутлар табиат,
Қуёш нури порлар дарё мавжида.

19 апрель, 1964 й.

ХУШ КЕЛИБСИЗ

Ўзбекистонда ўтказилган рус адабиёти ва санъати декадасининг иштирокчиларига

Дўстлар хуш келибсиз, Ўзбекистонга,
Қадамларингизга минг-минг ҳасанот.
Сизни қарши олар шодликка тўлиб
Яшнаган бўстонлар, гуллаган ҳаёт.

Сизни қаршилайди чаманда гуллар,
Боғларда мевалар, кумуш ғўзалар.
Сонсиз нозу неъмат, тўкин дастурхон
Шарбат тўла минглаб олтин кўзалар.

Ясанган йигитлар, безанган қизлар
Кутиб олар сизни гулдаста ушлаб.
Ўзини бахтиёр сезар халқимиз
Азиз дўстларининг кўнглини хушлаб.

Ўйимизнинг тўри сизники, дўстлар,
Севгимиз беҳисоб сизга нисбатан.
Сизнинг ватанингиз бизга она юрт,
Бизнинг ватанимиз сизга ҳам ватан.

Ҳа, бизнинг ғоямиз, тақдиримиз бир,
Сўнмас қуёшимиз, тонгимиз бирдир.
Коммунизм сари борар йўлимиз,
Одатимиз ҳам бир, онгимиз ҳам бир.

Бирга, бир Ватанда парвариш топдик,
Улуғ Ленин бўлди мураббий, устоз.

Келинг, азиз дўстлар, жонажон дўстлар,
Гуллар йўлингизга бўлсин поёндоз.

Дўстларсиз мақсадга етиб бўлмайди,
Дўстларсиз галаба қозонмоқ — сароб.
Бол татир оғизга дўстлар базмида,
Дўстлар даврасида ичилган шароб.

Мустаҳкам, муқаддас дўстлигимиз бор,
Дўст бўлиб қоламиз мангу, умрбод.
Келинг, азиз дўстлар, сизга мунтазир
Гуллаган ўлкамиз, яшнаган ҳаёт.

23 август, 1964 й.

СЕНТЯБРЬ

I

Қўнғир салқин тушди, сахий сентябрь
Далаю боғларни бойлиққа кўмди.
Гўё бутун борлиқ файзу саҳоват,
Барака ва ором қўйнига чўмди.

Тирсиллаб ёрилар бўлуқ кўсаклар,
Кумуш чечакларга айланар ғўза.
Омборларда лиқ-лиқ дону дун, давлат,
Асалга тўлади беҳисоб кўза.

Якун ясалади ҳалол меҳнатга,
Шонли ишимизнинг маҳсули катта.
Далаларда битган тенги йўқ ҳосил
Халқимизни хурсанд қилур, албатта..

II

Мактаблар эшиги болалар учун
Она қучоғидай очилар шодон.
Халқда бир мақол бор: илму ҳикматнинг
Уқишнинг қадрига етмаган нодон.

Нодонликка қарши ўғил-қизимиз,
Уқиш деса хурсанд, мактаб деса шод.
Уқишнинг, меҳнатнинг қадрига етар
Келажаги порлоқ бизнинг ёш авлод.

Тиниққан, чиниққан қуёшда пишган,
Соғлом, тетик, яхши дам олган ёшлар,
Янги ғайрат билан, янги куч билан,
Катта ихлос билан ўқишни бошлар.

Ўқишда, меҳнатда ёшларнинг ўрни,
Ўқишда тўлишар ёшлар жамоли.
Ўқиш, меҳнат билан сайқал топади,
Инсон фазилати, инсон камоли.

Нодонларга йўл йўқ коммунизмда,
Коммунизм юксак маърифатга кон.
Ватанга, халқига содиқ бўлганлар
Ўқишда, меҳнатда топар шараф-шон,

Доно ва меҳрибон ўқитувчилар
Билим гавҳарини топираб сизга.
Синфда олинган билим, маърифат
Қанот бағишлайди ўғилга, қизга.

Юксалиб учасиз шу қанот билан
Гўзал коммунизм диёри томон.
Меҳнат қилганники, ўқиганники
Ғалаба, саодат, келажак, замон.

26 август, 1964 й.

ДУСТЛИК

Дўстлик деб сарлавҳа қўйиб шеъримга,
Гапни Москвадан бошладим, бу гап —
Доим эсга келур биринчи дафъа
Дўстлик тавсифига очганимда лаб.

Дўстликнинг мазмуни, моҳиятини
Яхши ифодалар Москва сўзи.
Мамнуният билан, муҳаббат билан
Москвага боқар халқларнинг кўзи.

Москва бузилмас дўстликка асос,
Москвадан бақди дўстлик қуёши.—
Москва, жонажон гўзал Москва,—
Дўстлик дарёсининг манбаи, боши.

Озарбайжон, тожик, грузин, туркман,
Рус, ўзбек, украин, белорус, қозоқ,
Қорақалпоқ, қирғиз, армани бари
Москва туфайли тотув ва иноқ.

Москва, Партия, Ленин яратган
Дўстлик мазмун бўлди ҳаётимизга.
Барча ғалабанинг боиси дўстлик,
Ғоят муқаддасдир бу дўстлик бизга.

Москва бузилмас дўстлигимизнинг
Машъали, гарови, асоси бўлди.

Москва туфайли кўзимизга нур,
Қалбимизга гурур ва шодлик тўлди.

Москва пойтахт пойтахтларга,
Москва етказди бизни бахтларга!

27 август, 1964 й.

ЎЗБЕКИСТОН ДЕЙДИЛАР

Донг чиқарган ўлкамизни Ўзбекистон дейдилар,
Гуллаган, ҳусну латофатда гулистон дейдилар.

Серқуёш, нурдан мунаввар, яшнаган, соҳибжамол,
Ҳар ёғи Ильич чирогидан чароғон дейдилар.

Боғлари олдида жаннат эски бир вайронадир,
Меваси қанду асал, минг дардга дармон дейдилар.

Бол татир дарёлари кўп, мисли Сир, Чирчиқ, Аму.
Зар сочар дарёси бор, номин Зарафшон дейдилар.

Бағри ҳеч битмас хазина: газ, темир, олтин, кумуш,
Нефть, кўмир ҳар турли маъдан пахтага кон дейдилар.

Авжига минган саноат, урчиб-унган чорваси,
Беҳисобдир шоҳи-атлас, ғаллаю дон дейдилар.

Илму ҳикмат гуллаган ер, санъати топган ривож,
Халқи санъат ошиғи, хассос ғазалхон дейдилар.

Қарчиғай келват йигитлар ифтихори ўлканинг,
Қизлари кўп дилрабо, сарви хиромон дейдилар.

Бағри тинчлик маскани бўлган ажиб бу ўлкада,
Кексалар роҳатда, ёшлар шоду хандон дейдилар.

Евга ёв, дўстларга дўст, дўстлар муҳаббат кўрсатиб,
Уртамизда ҳеч бузилмас аҳду паймон дейдилар.

Неча бор душманини енгган, меҳрибон дўстлар билан,
Ҳар қачон жангу жадалда марди майдон дейдилар.

Партия йўлбошчиси, йўлдан адашмас доимо
Унга ёр бахту саодат ҳам шараф-шон дейдилар.

Эркесвар, тинчликесвар, меҳнатесвар, ижодесвар
Халқимизнинг шуҳрати оламга дoston дейдилар.

Қирққа кирган, навқирон, қирчиллама мард ўлка бу,
Халқи шодон, турмуши аъло, фаровон дейдилар.

Бахти кулган ўлкамизда тўй бўлар тўй устига,
Давримиз, давронимизни яхши даврон дейдилар.

31 август, 1964 й.

«ОҚ ОЛТИН» МАДҲИЯСИ

«Оқ олтин!» дер сени ардоқлаб халқим,
Жуда ҳам муносиб сен учун бу ном.
Пахтакор ўлканинг шоири бўлдим,
Ўлмас мадҳиянгни куйлайман мудом.

Илҳомимга манба бўлгансан кўпдан,
Жўшаман кирганда кумуш даланга.
Шеъримни безаган жавоҳир, олтин,
Ишқинг юрагимда сўнмас аланга!

Мадҳингни кўкларга кўтардим, аммо —
Илоҳлаштирмадим сени ҳеч қачон,
Гарчи зўр бўлса ҳам, чексиз бўлса ҳам
Ўзбек халқи учун сен келтирган шон.

Биз сен учун эмас, сен биз учунсен,
Ахир биз эмасми сени яратган?
Ахир биз эмасми ардоқлаб, севиб,
Донггингни оламга ёйган, таратган?

Сен биз учун қимматбаҳо давлатсан,
Битмас бойлигисан теримчи қизнинг.
Олтинга айланган манглай теримиз,
Ноёб ҳосилисан меҳнатимизнинг.

Хислат, фазилатинг беҳисоб сенинг,
Сендан юз хил буюм яратар инсон.
Хизматинг жуда кўп ҳаётимизда,
Сен битмас хазина, туганмас бир кон!

Байроқларга алвон, қизларга кўйлак,
Кексаларга либос бўлади сендан.
Шуҳрат қўшиб келдинг шуҳратимизга,
Ўлкамиз бойликка тўлади сендан.

Юз хил нозу неъмат, минг хил усти-бош,
Паловларга маза киргизган ёғсан.
Мураккаб химия, шеъримга қоғоз,
Дори-дармон учун ажиб гиёҳсан.

Жангчи ярасини боғлаган дока,
Жанггу жадалларда қуролсан қўлда,
Поёндоз бўласан, кумуш поёндоз
Коммунизм сари бошланган йўлда.

Тагин нима дейин? Яна нимасан?)
Кумуш чаманмисан ерда очилган!
Олтин табақдаги жавоҳирмисан?..
Еки юлдузмисан кўкдан сочилган?

Сен билан юксалди осмонга қадар
Ўзбекнинг меҳнати, шуҳрати, шони.
Сен билан камолга етди халқимнинг
Ҳунари, ижоди, илму урфони.

Қирқ ёшга тўлади республикамиз,
Ўлкада бошланар тўю тантана.
Элда тўёна кўп тўйга аталган,
Аммо энг афзали ўзингсан яна.

Уч миллион олти юз минг тонналик
Ёмбини тўй учун қиламиз тортиқ.
Пахтакор ўлканинг шонли тўйига
Тухфа бўладими бундан ҳам ортиқ?

Тўйга энг муносиб тўёна деб, халқ,
Сени келтиради олтин саватда.
Сен бойлигимизнинг чўққиси, тожи,
Юксалишимизда хизматинг катта.

«Оқ олтин!»— дер сени ардоқлаб халқим,
Жуда ҳам муносиб сен учун бу ном.
Пахтакор ўлканинг бир шоириман,
Ўлмас мадҳиянгни куйлайман мудом.

31 август, 1964 й.

КУНГЛИМИЗ ШОДОН БУЛУР

Дейдилар, дўстлик фазилатларга битмас кон бўлур,
Бирлашиб меҳнат қилинса чўлда ҳам бўстон бўлур.

Дейдилар дўстликда қувват, дейдилар бирликда куч,
Бир бўлиб биз ҳамла қилсак тоғу тош талқон бўлур.

Могу мулк орттирма, дўст орттир агар оқил эсанг,
Могу мулкмас, дўсту ёринг сен учун қалқон бўлур.

Кимки дўстин алдаса, алдайди бир кун халқини,
Дўстлиги ёлғон одамнинг аҳди ҳам ёлғон бўлур.

Йўлчининг аҳвали тангдир дўсту ҳамроҳ бўлмаса,
Кимки ҳамроҳдин адашса йўлда саргардон бўлур .

Донги кетган ўлкамизнинг шуҳрати ортсин дебон
Меҳнату ижодда дўстлар бир тану бир жон бўлур.

Дўстга дўст бўлмоқ ҳамиша халқимизнинг одати,
Бу ажиб одат жаҳонга бебаҳо дoston бўлур.

Икки қўллаб дўстга тутгай халқимиз ҳар неки бор,
Келса дўстлар юртимизга энг азиз меҳмон бўлур,

Жон нисор айлашга тайёрмиз азиз дўстлар учун,
Шоду хуррам бўлса дўстлар кўнганмиз шодон бўлур.

Бахтиёрмиз ўртада ленинча дўстлик бор учун
Қўлда дўстлик байроғу бошларда шавкат, шон бўлур.

15 сентябрь, 1964 й.

ТЕМИРНИ ҚИЗИҒИДА УР

Темирни қизигида ур, дейдилар,
Вақтида ҳосил олсанг дур, дейдилар.

Халқингни, Ватанингни севар бўлсанг,
Тонг билан пахтазорга юр, дейдилар.

Пойгада соврун олай десанг тезроқ,
«Пўлат от»нинг жиловин бур, дейдилар.

Планни ўриналатиб эл олдида
Ғолиб бўлиб тантана қур, дейдилар.

Ғолибларнинг кўзида шодлик ўйнаб
Юзидан ёғилади нур, дейдилар.

Тўй яқин, «оқ олтин»дан совға қилиб,
Тўй кунни даври даврон сур, дейдилар.

Сентябрь, 1964 й.

ШОНЛИ ТҮЙ МУБОРАК!

Шонли тўй муборак, азамат ўлкам!
Байрам қутлуғ бўлсин, бахтиёр халқим!
Тўёнангни кўриб тўйга келтирган,
Минг офарин, дейман, пахтакор халқим!

Булар ҳусн қўшар ҳуснингга сенинг
Булар шуҳратингни оширар минг бор.
Дўстлар тўйга келиб узоқ-яқиндан
Қандингни ур, дейди, азиз пахтакор.

Пахта бойлигининг олтин тожидир,
Бойлигинг беҳисоб, бойликка қонсан,
Ленин қуёшидан парвариш топган
Ҳазони йўқ гўзал бир гулистонсан.

Қимматбаҳо эрур атласинг, шойинг,
Жингалак олтин, дер, қоракўлингни.
Ер ости бойлигинг — битмас хазина,
Ердаги жаннат, дер, Мирзачўлингни.

Шакар қовунларинг, бол меваларинг,
Бугдойинг, гуручинг оламга машҳур.
Бағрингни мунаввар қилиб турибди,
Юзлаб ГЭСларимиз тараётган нур.

Шарққа машъалсан, деб бекор айтмаган,
Ҳуснинг бутун Шарқни ўзига-тортар.

Кундан-кун қудратга, кучга тўласан.
Кундан-кун камолинг, шуҳратинг ортар.

Дўстлар қувонади завқ билан боқиб,
Қирқ йиллик ҳуснингга, латофатингга.
Халқлар тан беради, қойил қолади
Вафодорлигингга, садоқатингга.

Улуғ Москванинг иниси дейди
Гўзал Тошкентингни — пойтахтингни.
Шонли партиянинг таълимотидан,
Октябрь нуридан топдинг бахтингни.

Байрам қутлуғ бўлсин, бахтиёр халқим!
Шонли тўй муборак, навқирон ўлкам!
Соҳибжамол ўлкам, баркамол юртим!
Гуллаган қучоғинг нақадар кўркем!

12 октябрь, 1964 й.

КУЗЛАР

Тилингни билмайман, аммо дилингни
Кўзларингдан яққол билиб турибман.
Севгингнинг қудрати ва кўламини
Уз-ўзимча тахмин қилиб турибман.

Назаримда севгинг менга нисбатан
Ҳинд океани каби теран ва катта.
Бундай кучли севги, бундай теран ҳис
Камдан-кам бўлади, жоним, ҳаётда.

Тилинг лол, туйғунгни кўзларинг сўзлар,
Маънога бой бўлур кўзларнинг «сўзи».
Бир боқиб минг оғиз сўздан афзалроқ
Таъсир кўргазади гўзалнинг кўзи.

Инсон туйғусини, инсон фикрини
Ифода қилишда зўр қурол сўзлар.
Аммо сўзлар ожиз қолган чоғида
Теран туйғуларни англатар кўзлар.

*Май, 1962 й.—29 октябрь, 1964 й.
Дехли — Тошкент.*

НАВОИЙ БУЛБУЛНИ ТАЪРИФ ҚИЛАРКАН

Навоий булбулни таъриф қиларкан
Бир назар ташлабди рангги рўйига.
Назар ташлабди-ю тўсатдан шу он
Бир ташбиҳ келибди унинг ўйига:

Булбул гул ишқида қоврила, ёна,
Кулга айланибди... кул рангги шундан.
Чаманда парини тўзғитса сабо
Гўё кул ёғилиб тургандай ундан.

Булбул учиб юрган бир кафт кул эмиш,
Бонси бевафо қизил гул эмиш.

30 август — 29 октябрь, 1964 й.

«АВРОРА» САДОСИ

«Аврора» садоси жаранглаб ҳамон
Инсонларни мангу баҳорга чорлар.
Октябрь қуёши йилдан йил балқиб
Жаҳонга нур бериб ярқирар, порлар.

Октябрь минг йиллик орзу ҳавасга,
Эзгу умидларга ҳаёт бергучи.
Космик кемаларни кўкка учирган
Ракеталарда ҳам Октябрь кучи.

Улкам юз асрлик масофа босди
Октябрь туфайли ярим асрда.
Жаннат эмас, менинг гўзал Ватаним
Барқ уриб, товланиб кўринган нурда.

Бу нур Октябрнинг сўнмовчи нури,
Бизга бахш айлаган ҳам куч, ҳам чирой.
Октябрь туфайли ўлкамиз шонга,
Илму маърифатга, фазилатга бой.

Улкамиз озодлик, тинчлик маскани,
Улкамиз қардошлик, дўстлик макони.
Улкамиз ҳамкорлик, мардлик, жасорат,
Олий хислатларнинг туганмас кони.

Дейдилар, етади гулнинг қадрига
Чўлларни бўстонга айлантирганлар.

Қулликка йўл бермас зафар сўнгида
Озодлик боғига келиб кирганлар.

Улкамизда меҳнат ижод авжида
Бахтимизни куйлар қўлда олтин соз.
Октябрь туфайли коммунизмнинг
Ерқин чўққисига бошладик парвоз.

Ленин таълимоти куч берар бизга,
Измимизда тарих, табиат, замон.
Шаҳдам қадам ташлар, босар илгари
Нурли келажакка йўл олган карвон.

2 ноябрь, 1964 й.

ГУЛЛАГАН УЛКА

Улкамиз бошдан-оёқ гулга тўлди
Октябрь қуёшидан баҳра олиб.
Отланди мард халқимиз келажакка,
Коммунизм севгисин дилга солиб.

Бу йўлдан қайтаролмас бизни ҳеч ким,
Бу йўл — бахт, озодликнинг нури йўли.
Халқимиз — космонавтлар учирган халқ,
Чўзса ҳатто юлдузга етар қўли.

Бу қудрат, бу жасорат, бу парвозни
Октябрь бахш айлаган халқимизга.
Мардликни, доим зафар қозонишни
Қолдирган мерос қилиб Ленин бизга.

«Оқ олтин» ўлкаси деб ном чиқардик.
Пахтадай дилимиз пок, юзимиз оқ.
Улуғлаб Октябрни ҳилпирайди
Пахтамиздан яралган қизил байроқ.

Касбимиз оро бериш она юртга,
Маҳонда тинчик бўлсин — тилагимиз.
Инсонлар бахт учун меҳнат қилиб,
Ҳеч қачон толган эмас билагимиз.

Чўл қувдик саҳроларни бўстон этдик,
Чиқардик ер қаъридан ҳисобсиз кон.

Ҳамкорлик, дўстлик бизга мадад берди,
Ўртоқлик меҳнат билан қозондик шон.

Ардоқлаб тонгда бизни ёруғ йўлга
Йўллади доҳий Ленин — улуғ падар.
Шу йўлдан олға босдик, камол топдик,
Юксалдик юлдузларга, ойга қадар.

Октябрда бошланган улуғ сафар
Узлуксиз зафар билан давом этар.
Коммунизм қуришлик олий мақсад,
Халқимиз мақсадига шаксиз етар.

5 ноябрь, 1964 й.

ТАМБУР

Бир тамбурчи ўтган экан, чалганида созини
Булбул келиб тамбурнинг дастасига қўнганмиш.
Хатто тош ҳам симоб бўлиб эриганмиш, бағридан
Худди эртактаги каби қизил гуллар унганмиш...

Бу, албатта бир афсона, шинаванда тўқиган,
Аммо таъриф ҳақиқатдан узоқ эмас жуда ҳам.
Ҳа, дунёда хуш овозли чолгулар кўп ва лекин,
Тамбурдақа ёқимлиси, таъсирчани камдан-кам.

Ним пардани эзиб-эзиб чалганида созанда
Гўё нозик бармоқлари қалб торини эзади.
Ларза солиб баданингга, оташ солиб қонингга
Таъриф қилиб бўлмайдиган бир ҳаяжон кезади...

Ҳа, тамбурнинг овозини эшитганда ўзимни
Тиёлмайман шавқу завқдан, ҳаяжондан, ёнишдан.
Ҳа, тамбурни тинглаганда сеҳрланиб, тонг қолиб,
Булбул бўлсам тан берардим, воз кечардим хонишдан.

Ҳа, тамбурнинг овозини эшитганда гул бўлиб
Очилардим гунча бўлсам, эрир эдим тош бўлсам.
Ҳа, дунёда хуш овозли чолгулар кўп ва лекин
Тамбурдақа ёқимлиси, сеҳрлиси камдан-кам

11 декабрь, 1957—21 ноябрь, 1964 й.

РАЗЛИВДАГИ ЧАЙЛА

Разливда бир оддий чайла бор,
Унда Ленин яшаган бир вақт.
Унда Ленин ишлаган, ёзган
Халқлар учун бахш этай деб бахт.

Қулаб кетди шоҳлар саройи,
Аммо чайла турибди ҳамон.
Мустаҳкамдир тош қалъалардан,
Нурамайди ўтса ҳам замон.

Муқаддас жой энди бу чайла,
Азал — абад турар, бузилмас,
Зиёратга келур насллар,
Ёнидан ҳеч одам узилмас.

Биз бу оддий чайлани ҳеч вақт
Алмашмаймиз шоҳлар қасрига.
У ёдгор бўлиб қолади
Шонли коммунизм асрига.

23 ноябрь, 1964 й.

БОБИР

Шоҳ Бобирнинг эмас, шоир Бобирнинг
Яшаган жойини кўргали келдим.
Шоир Бобир севган ҳамсоя халқнинг
Ҳоли-аҳволини сўргали келдим.

Шоҳ Бобирнинг эмас, шоир Бобирнинг
Ватандошларидан бириман, дўстим.
Шоир Навойнинг, шоир Бобирнинг
Шеърдан завқ олиб улғайдим, ўсдим .

Жанглар ур-йиқитлар, қирғинлар эмас
«Тожмаҳал»лар уни эслатур менга.
Тожи-тахти эмас, санъати, шеъри
Мангу қолди,— бу ҳол аёндир сенга.

*Май, 1962 й.—23 ноябрь, 1964 й.
Деҳли — Тошкент.*

ОЛТИНТЕПА

«Қўтиртепа» дерлар бу ерни, бу ном
Унга мерос бўлиб ўтмишдан қолган.
«Борса келмас» деган ном билан бу жой
Боболар қалбига кўп даҳшат солган.

Бу ерда қуш учса қаноти куйган,
Одамзод юрганда куйган оёғи.
Ўтмишда дараксиз кетган эрларнинг
Ҳамон халқ қалбида сақланар доғи.

Қум бўронларида қолиб ўларди
У ерга бахт, бойлик излаб борганлар,
Бу ернинг бойлигин босиб ётарди,
Худди аждар каби сариғ барханлар.

Аммо вақти келиб улуғ Октябрь
Олмос қурола берди туркман қўлига.
Қўлига ушлатиб бахт қалитини,
Бошлади озодлик, зафар йўлига.

«Борса келар» қилди «борса келмас»ни
Октябрь нуридан баҳра олган халқ.
Мўъжиза яратди қум саҳросида
Истиқбол ишқини дилга солган халқ.

Бўйсунди азмига азамат халқнинг
Асов, ўжар қумлар, аждар барханлар.

«Қора олтин» олиб қайтади энди
У ерга бахт, бойлик излаб борганлар.

Қум қабридан чиқар нефть булоқлари,
Қиммат баҳо бойлик, ҳисоби йўқ кон.
Ғоят муътабардир туркман элига
Тенгсиз мардлик билан қозонилган шон.

Минг йиллар инсонга бўй бермай келган
Қайсар қумларни ҳам енгди, қилди лол.
Шу кичик мисолда бахтиёр халқнинг
Қудрат, иродаси кўринар яққол.

Дўстлар қўли билан парвариш топиб
«Қора олтин» шаҳри тўлмиш чиройга.
«Олтинтепа» дедим шу важдан уни,
Эски ном ярашмас энди у жойга.

22 ноябрь, 62 й. — 23 ноябрь, 64 й.
«Қўғиртепа» — Тошкент.

ПУШКИН ҲАЙКАЛИ

Пушкин ҳайкаlining тагига, яна,
Кимдир янги гуллар қўйиб кетибди.
Бу ерни одамлар гулчамбарлардан,
Гуллардан сунъий бир гулзор этибди.

Одатмиш: наслар ҳайкал тагига
Гул ташлаб ўтармиш юз йилдан буён.
Шоирнинг номини улуғлаб мангу
Гул япроқларида ўтирармиш шон.

Бу сунъий гулзорда шоирга бўлган
Юз йиллик муҳаббат, ҳурмат яшайди.
Халқлар юрагида Пушкиннинг шеъри
Хазонсиз гул бўлиб абад яшнайтиди.

6 июль — 28 ноябрь, 1964 й.
Москва — Тошкент.

СЕВГИНИНГ ҰЛЧОВИ

Ҳар нарсанинг ўз ўлчови бор,
Молга қараб қўйилади тош.
Нима билан ўлчардинг, дўстим,
Тарозига қўйилса қуёш?

Агар ўлчаш лозим бўлганда
Тош бўларди қуёшга қуёш.
Севгини ҳам ўлчамоқ учун
Фақат севги бўла олув тош.

22 декабрь, 1964 й.

ТОМЧИ

Шеъринг кичик, ўқиб қонмадим,—
Дединг томчи чанқоқни босмас.
Сўзинг хато, гап ҳажмдамас.
Кичик бўлур олтину олмос.

Томчилардан яралар денгиз,
Атом кучи томчига йўлдош.
Томчиларнинг маъноси тенгсиз,
Бир томчида акс этар қуёш.

23 декабрь, 1964 й.

ҲАЙКАЛТАРОШ

Ерда ётган оддий тош эди
Ҳайкалтарош қўли теккунча.
Ниҳон эди тошда гўзаллик
Ҳайкалтарош йўниб, чеккунча.

Дағал тошдан нозик ва гўзал
Венералар пайдо қилди у.
Гўзалликка, тошдан яратган,
Инсонларни шайдо қилди у.

Идрок, даҳо, инсон кучига
Ҳеч бир нарса бера олмас дош.
Ҳайкалтарош қўли текканда
Санъатга айланур оддий тош.

26 декабрь, 1964 й.

ИНСОН БАХТИ УЧУН

Янги йил кечаси мамнун боқаман
Кумуш гилам бўлиб тўшалган қорга.
Аминман келажак мунаввар, бу қор
Муқаддима эрур гўзал баҳорга.

Баҳор қуёшида эриб, сув бўлиб
Чаманлар танига сингади бу қор.
Оппоқ, момиқ қорга назар ташласам
Кўз олдимга келар кумуш пахтазор.

Кумуш пахтазорнинг жамоли ортсин,
Хосили кўпайсин янги йилда ҳам.
Тинчликдан хушxabар келтирсин бизга,
Гўза япроғида ялтираб шабнам.

Йилдан йилга ортиб қудрат, кучимиз,
Комил ишонч билан тушамиз йўлга.
Коммунизм сари қадам ташлаймиз,
Янги ўлжаларни киргизиб қўлга.

Бахтимиз улғаяр, яшарар ўлка,
Яшарар йилдан йил ҳуснга тўлиб.
Космонавтларимиз яна сайр этар
Кўкда юлдузларга ҳамсоя бўлиб.

Ўлкамиз навқирон йигитга ўхшар,
Юз асрнинг юки тоғдай кифтида,

Инсонлар бахтини машъал қилароқ
Фазога кўтарди икки кафтада,

Халқимиз гуллатар янги бўзларни,
Илму фан, идрокнинг кўрсатиб кучин.
Қадаҳ кўтарамиз гўзал ўлкамиз,
Партиямиз учун, халқимиз учун.

Қадаҳ кўтарамиз янги йил туни
Янги ҳосил учун, янги шон учун.
Нимаки ўйласак, нимаки қилсак,
Инсон бахти учун ва инсон учун.

Ёруғ йўлга тушган карвон кабимиз,
Йил сайин ошамиз янги бир давон.
Тўхташни, чарчашни, қўрқувни билмас,
Коммунизм сари йўлланган карвон.

27 декабрь, 1964 й.

МИРАШИР

(Олтин йигит)

Тулки телпак, хром этик,
Беқасам тўн — усти-бош.
Юз хуварнинг эгаси у
Бўлса ҳамки ҳали ёш.

Ашулани ванг қўяди
Қия миниб эгарга.
Қанча қизлар ошиқ бўлиб
Куйган эмас бекорга!

Кеча-кундуз меҳнат қилар
Кон бор, дея, еримда.
Доим соврун олиб юрар
Мусобақа, теримда.

Мана, яна тинчимасдан
Ўғит ташир далага.
Ҳамма қойил Мираширдек
Паҳлавон бўз болага.

Аъло баҳо олиб чиққан
Беллашишда, синашда.
Не-не норғул йигитларни
Букиб қўйган курашда.

Ваъда берса бажаради
Маҳкам туриб азмида.

Ўтиришнинг «гули» бўлар
Улфатларнинг базмида.

Бевафолик қилмас асло
Қуралай кўз ёрига.
Меҳр қўйган олтин дала,
Кумуш пахтазорига.

Одатда у кийим кияр
Замонага яраша.
Олифталар ҳавас билан
Либосига қарашар.

Баъзан кўнгли тусаб қолса
Яна ўша чапани,
Яна белда шоҳи қийиқ,
Елкасида чопони.

Мардлик нима, одоб нима
Жуда яхши билади.
Қандай ишни буюрсалар,
Хаммасини қилади.

Бир қарабсиз аравакаш,
Қилар ялла хиргойи.
Дейишади йигит бўлса,
Шундай бўлса киройи!

Бир қарабсиз уста шофер —
Машинада юк ташир.
Ана шундай танти йигит,
Олтин йигит Мирашир.

Ҳозир эса ҳа, чу, дейди,
Қамчи босиб саманга.
Ўғит ташир, ҳисса қўшар
Кузда кумуш чаманга.

Унга жуда ярашади
Сабза мўйлов, қаламқош.
Юз ҳунарга эга, аммо
Ўзи эса ҳали ёш.

26 март, 1962 й.—7 январь, 1965 й.

ҚҰРҚОҚ ЭМАСМАН

Йўқ, азизим, қўрқоқ эмасман,
Қўрқмагайман ҳатто ўлимдан.
Аммо даҳшат: якка қолсаму
Ушламаса дўстлар қўлимдан.

13 январь, 1965 й.

УҒРИ

Баъзилар бор бефаҳм, бетамиз,
Вақт олади валдираб, вайсаб.
Улар билан бир кун гаплашсанг
Бир ой ишдан чиқади асаб.

Бир бемаъни гап айтиш учун
Чиқиб турар атайлаб йўлга.
Бир бошласа сўзни тўхтамас,
Қоқиб берар миянгни қўлга.

Ундайларнинг суҳбати азоб,
Гапи сассиқ, қўланса, тузсиз.
Улар асаб, вақт ўғрилари:
Улар шилқим, бераҳм юзсиз!

Ундайлардан ақлингиз бўлса,
Узоқ юринг,— гапнинг тўғриси.
Ўғриларнинг энг расвоси ҳам
Вақт ўғриси, асаб ўғриси!

27 январь, 1965 й

УЛГАН КАСБ

Вақти келиб гоҳо кекса тарихда
Ҳеч бир кутилмаган ишлар бўлади.
Худди одам каби ёшини яшаб
Баъзи бир ҳунар ҳам, касб ҳам ўлади.

Мана, Бухорони ўтмишда мешсиэ,
Мешкобсиэ тасаввур қилиб бўлмасди.
Эски Бухорода мешкоб афзалми,
Е нонвой афзалми, билиб бўлмасди.

Нон ҳам, сув ҳам керак инсонга, шаксиэ.
Уйма-уй сув ташиб юрарди мешкоб.
Лабиҳовуздаги кўкарган сувдан
Элга «шарбат» бериб турарди мешкоб.

Баъзида бу «шарбат» бечораларни
Ришта касалига айларди дучор.
Қандоқ қилсин, бошқа сув бўлмагач, халқ
Кўкарган сувни ҳам ичарди ночор...

Янги замон келиб, янги Бухоро
Ўтмишнинг доғини ювиб ташлади.
Водопроводдан келаётган сув
Оби ҳаёт бўлиб оқа бошлади.

Лабиҳовуздаги сассиқ сув, ришта,
Мешкоблик ҳунари йўқолди бирдан,

Зарурат қолмади мешкобга, мешга,
Тоза сув келганда темир қувурдан.

Бухороликларга шарбат татийди
Кумушдай, мусаффо, тозаланган сув.
Водопроводнинг сувида, гўё,
Оқиб кетди меш ҳам, мешкоб ҳам мангу.

Ҳозир эса бирор одам топилмас
Мешкобни ахтариб овора бўлган.
Музейда сақланар мешкобнинг меши.
Ўзидан асар йўқ, касби ҳам ўлган.

Март, 1959 й. Бухоро.
Февраль, 1965 й. Тошкент.

САРОБ ЭМАС...

(Қорақум каналда)

Борми бизнинг қудратимизга
Бўйсунмаган биронта соҳа!
Сароб эмас, кўзга кўринган,
Қум қўйнида гуллаган воҳа!

Сароб эмас, ўзинг ичиб кўр,
Чўл бағрида оқаётган сув.
Сароб эмас биз яратган кўл,
Юлдузларни акс этган кўзгу.

Бу зилол сув қумнинг минг йиллик
Чанқоғини қондирган шароб.
Қаҳрамонлар ҳамла қилганда,
Хатто, қўрқиб чекилар сароб.

Ноябрь, 1962 й.— февраль, 1965 й.

ИНЖУ ВА КЎПИК

Денгизнинг остида ётади инжу,
Кўпик эса денгиз устида доим.
Кўпик: юзага чиқ!— дермиш инжуга,
Инжу дермиш: денгиз бағрида жойим!

Инжудан гўзалман деяриш кўпик,
Қуёшнинг нурида товланиб, ёниб.
Қадрим, қимматим зўр дунёда менинг,
Инжудан баландман, дермиш мақтаниб.

Қанча мақтанмасин кўпикдир кўпик,
Лип этиб ёнади, лип этиб ўчар.
Вазмини йўқ, энгил, денгиз устига —
Энгил ўрнашади ва энгил кўчар.

Елдан мадад олиб денгиз бетида,
Оқ чечак отса ҳам кўпикдир кўпик!
Олтинга айланиб қуёш нурида
Кўзни ўйнатса ҳам кўпикдир кўпик.

Дунёда инжу ҳам, кўпик ҳам шаксиз,
Ўзига яраша ўрин олади.
Денгиз тинчидими, шамол тиндими
Кўпик йўқолади, инжу қолади.

28 февраль, 1965 й.

СУНГГИ ДАМГАЧА

Амр этинг, доимо тайёрман ишга,
Азиз ватандошлар, сизда қулоғим.
Сиз учун хизматда, сўнгги дамгача
Тўхтамайди қалбим — қайнар булоғим!

1 март, 1965 й.

ЕМОН ТАНҚИДЧИ ҲАҚИДА

Ёзувчига меҳрибон бўлган,
Устоз бўлган танқидчилар кўп.
Танқидчи бор — танқиддан тубан.
Танқидчи бор — доно, файласуф.

Яхшиларга минг карра раҳмат.
Минг арава лаънат ёмонга.
Тушунмасдан ёмон танқидчи
Алмаштирар донни сомонга.

Тушунмасдан, асар ўқиса
Йиғлайдиган жойда кулади.
Агар улар ўтоққа тушса,
Алаф қолиб гулни юлади.

Калид билан эмас, болта билан
Шеърятнинг эшигин очар.
Ундайлардан ҳамма ҳам безор,
Ундайлардан ҳамма ҳам қочар.

Адашади ундай танқидчи
Тарозига тош қўяман деб.
Агар ҳушёр бўлиб турмасанг
Кўз чиқарар қош қўяман деб.

Ишга тушса ундай шоввозлар
Буғдой қолиб мақталар сомён.
Мақсадимиз: кошки бўлмаса
Орамизда битта ҳам ёмон.

1 март, 1965 й.

ҲАР БИР ЯЛТИРАҒАН НАРСА УТ ЭМАС

Ҳар бир ялтираган нарсa ўт эмас,
Шиша синиги ҳам ялтирар нурда.
Фарқ қилар оловдан ялтироқ шиша,
Фарқ қилгани каби тирикдан мурда.

8 март, 1965 й.

ОИЛА

Дейдилар оила агар боғ бўлса,
Боғнинг боғбонлари хотин билан эр.
Боғбонларга боғлиқ боғнинг гуллаши,
Парвариш истайди боғ этилган ер.

Гуллабдиган ҳам боғни иккови,
Қуритадиган ҳам иккови дерлар.
Ҳар чоқ оиланинг тақдири учун
Баравар жавобгар аёллар, эрлар,

Боғни гуллаштида уларга ҳамдам:
Муҳаббат, аҳиллик, садоқат, вафо.
Боғ қурир агарда ўртага тушса
Вафосизлик, шубҳа, хиёнат, жафо.

Дейдиларким, меҳру муҳаббат билан
Парвариш топган боғ гуллар муттасил.
Дўстлар, оилада дунёга келур
Бизнинг авлодимиз, келажак насл.

Оила жамият асоси, уни
Кўз қорачиғидай сақламоқ керак.
Эру хотин деган юксак унвонни
Шону шараф билан оқламоқ керак.

13 март, 1965 й.

ГҮЗАЛ

Ҳиндистонда бир гўзал кўрдим,
Таърифини келтириш қийин.
Бир қарашда мафтун бўласан,
Ололмайсан кўзингни кейин.

Ололмадим мен ҳам кўзимни,
Гул юзига бир йўла боқиб.
Кўришай, деб қўл чўзган эдим,
— Шошманг!— деди, бадбуруш соҳиб.

— Паст табақа, сафил бу аёл,
Жирканамиз ундайлардан биз!
Қўл теккизманг бу касофатга,
Таомилни бузакўрмангиз!

Маъюсланди ерга боқиб қиз,
Қаттиқ ботди соҳибнинг сўзи.
Соҳиб хунук: чечак туфайли
Юзи чўтир, сўқир бир кўзи.

Қизнинг айби — мансуб бўлиши
Таҳқирланган «паст» табақага.
Аммо гўзал тенгги йўқ бу қиз,
Соҳиб эса ўхшар бақага.

Соҳиб, мени чалғитма, менга
Сенинг жирканч таомилинг ёт.

Сен ўлимнинг тимсоли,— қизнинг
Чеҳрасида барқ урар ҳаёт.

Йўқ, у инсон табақасига
Мансуб бўлган покиза бир қиз.
Турли-туман табақаларни
Тўқиб, ўйлаб чиқарганлар сиз!..

Ҳавас билан сўнги бор боқиб
Давом этдим, ночор, йўлимда.
Кўнса гўзал қўл теккизишмас,
Кўтариб юрардим қўлимда.

*Май, 1962 й.—13 март, 1965 й.
Деҳли — Тошкент.*

ТУҒРУҚХОНАДА

Уялиб, қимтиниб, бахтиёр она,
Маъсум табассум-ла қарайди бизга,
Доктор дейди: меҳмон, ном қўйиб беринг
Шу бугун тонг билан туғилган қизга.

Дейман: яхши ном кўп — Саодат, Ҳаёт,
Майли, Ҳаёт бўлсин қизчанинг оти.
Инсон туғилади яшамоқ учун,
Инсонга хос бўлсин қизнинг ҳаёти.

Бемаҳал ўлимга ем бўлмасин қиз;
Томоқдан бўридай, бўғмасин очлик,
Унинг инсон деган улуғ шаънига
Доғ бўлиб тушмасин хорлик, муҳтожлик.

Ҳеч вақт бузилмасин олам тинчлиги,
Она кўзларида кўринмасин нам.
Кўкдан ногирони тушган бомбалар
Қизнинг ҳаётига бермасин барҳам.

Номи Ҳаёт бўлсин, дунёга инсон
Яшамоқчи бўлиб келади доим...
Онага ҳам мақбул бўлди бу сўзлар,
Миннатдор кўзлари боқар мулойим.

*Май, 1962 й.—13 март, 1965 й.
Карачи — Тошкент.*

ШОШИЛМА

Баъзи бир ҳовлиқма ёш ёзувчиларга

Тирсак билан туртиб ёндагиларни
Олдинга чиқай деб интилма, шошма!
Ижод майдонига кирибсан, яхши,
Ўз ўрнингни билу ҳаддингдан ошма!

Стадион эмас ижод майдони,
Соврун ололмайсан чопганинг билан.
Беш қўлни баравар оғзингга тикма,
Қаноат ҳосил қил топганинг билан.

Ижодкор одамга муҳими асар,
Ўзинг эмас асар илгари юрсин.
Соядай камтар бўл, аммо, асаринг
Еруғ юлдуз каби чароқлаб турсин.

Ўзинг орқароқда, ёзган асаринг
Олдинги қаторда бўлгани маъқул.
Асари ўзидан орқада қолса
Ундай санъаткорнинг ўлгани маъқул.

■3 март, 1965 й.

ЧАҚАЛОҚ ЙИҒИСИ

Йиғи ёмон нарса, агар катталар
Йиғласа доимо ғамга тўламиз.
Аммо чақалоқлар тамшаниб, сут деб
Йиғлаганида ҳам хурсанд бўламиз.

Шундай, чақалоқлар йиғиси бошқа
У ҳаёт овози, ёқади бизга.
Улар йиғлаганда кулганида ҳам
Шодлик тўлдиради оиламизга.

Майли, чақалоқлар кўнайсин, ўссин,
Уларнинг йиғиси «қўрқинчли» эмас,
Юз бериб оламда бирор фожиа
Даҳшатдан катталар йиғламаса бас.

15 март, 1965 й.

ОИДИН КЕЧАДА

Деразамни тиқирлатган ким?
Е сенмисан, гўзал ойжамол?
Хеч жавоб йўқ... Ойдин кечада
Гулшан ичра ўйнайди шамол.

Шамол экан мени алдаган,
Шўхлик қилиб, дераза қоқиб...
Тонгга қадар сени ўйладим
Юлдузларнинг ҳуснига боқиб.

Тонгга қадар кутдим, келмадинг,
Тонгга қадар ўтирдим боғда.
Бедор ўтар ҳамиша туним
Ўзим сени соғинган чоғда.

Бир кечамас, ҳатто минг кеча
Ўтиришга қодирман бедор.
Бутун умр кутишим мумкин,
Келаман деб ваъда берсанг, ёр.

15 март, 1965 й.

КҮЗ ТАШЛАСАМ МОВИЙ ДЕНГИЗГА

Шамол қўзғаб силкинса денгиз
Кумуш пари ёнар қуёшда...
Бу гўзаллик, сеҳрогар жилва
Олий ўйлар уйғотар бошда.

Кўз ташласам мовий денгизга
Хаёл уфқи кенгаяр бирдан,
Теранлашар фикрлар, ҳислар.
Огоҳмисиз сиз ҳам бу сирдан?

Ҳаётга чорловчи гўзаллик
Шеърятга бўлармиш эмиш.
Одатда улуғлик улуғ ҳис,
Улуғ ўйлар уйғотар эмиш.

18 июль, 1965 й.
Кўктебель — Қора денгиз.

ЧАРЛОҚ

Қанот ёзиб, денгиз бағирлаб
Учиб юрар битта оқ чарлоқ.
Гўё, кўкда булутни ёриб
Чақнагандай ногаҳон чақмоқ.

Озиқланар денгизга шўнғиб.
Сув ичади кўниб тўлқинга.
Сўнг юксакка хезланар бирдан.
Хавас билан боқаман унга.

Оқ чарлоққа боқаман хурсанд.
Олам кўзга кўринар порлоқ.
Хаёлимни оқ қанотида
Олиб учар юксакка чарлоқ.

18 июль, 1965 й.
Кўктебель — Қора денгиз.

ДАМ ОЛАМИЗ

Чўмиламиз бадап, асаб, пай
Аста-секин тўплайди кучин.
Дам оламиз заводда, қирда
Муъжизалар яратмоқ учун.

Ҳалол меҳнат қилдингми, бошлаб
Дам олишга ҳаққинг бор, дўстим.
Меҳнат билан дунёга ҳусн
Қўшганлар кўп бахтиёр, дўстим.

*18 июль, 1965 й.
Кўктебель — Қора денгиз.*

КУЛМА, ҚИЗИМ

Кулма, қизим, буvingга қараб,
Унга ҳурмат, ҳавас билан боқ.
Ҳар кимга ҳам муяссар бўлмас
Дунёмизда узоқ яшамоқ.

Кексалар ёшига етолмай
Ёш кетганлар жуда кўп, қизим.
Муддатидан олдин ҳаётни
Тарк этганлар жуда кўп, қизим.

Кексаларни ҳурмат қил доим!
Хотирангдан чиқмасин бу гап.
Қани сен ҳам кўп яшасангу,
Кампир бўлсанг буvingга ўхшаб.

31 июль, 1965 й.
Кўктебель — Қора денгиз.

**ИУҚ, ДОКТОР,
КЎКСИМГА ҚУЛОҚ ҚЎЙМАГИЛ**

Иуқ, доктор, кўксимга қулоқ қўймагил,
Саломат деб фараз қилишинг мумкин.
Қалбимнинг зарбини, ҳароратини
Мисраларни ўқиб билишинг мумкин.

*8 август, 1965 й.
Дубулти — Болтиқ дёғизи.*

Д А Н А К

Фақат данак эмас кафтингда турган,
Бўлажак гул, мева, бўлажак дарахт.
Ҳозир улар ниҳон данак ичида
Ҳозирча уйқуда, ҳозирча карахт.

Мўъжиза яратар шу кичик данак
Кафтингдан тушганда она тупроққа.
Данак ичидаги ялакат мағиз
Айланади гулга, яшил япроққа.

16 август, 1965 й.
Дубулти.

ОЛТМИШ ДОВОН ОШДИМ

Дадил ошиб ўтдим олтмиш довондан,
Юзинчи довонда энди кўзларим.
Ишонинг, ундан ҳам ошиб ўтаман,
Елга кетганмиди ҳеч вақт сўзларим?

Агар бирор сабаб туфайли ўзим
Ошолмасам, шаксиз, шеърим ошади.
Агар шеъри юз йил умр сурмаса
Шоир бу дунёда нечун яшади?

26 август, 1965 й.
Дубулти — Балтиқ денгизи.

ХАЛҚИМНИ СЕВАМАН

Халқимни севаман, бу севти менга
Жондан азиз десам, хато қилмасдим.
Агар ўз халқимни сева билмасам
Ўзга халқларни ҳам сева билмасдим.

26 август, 1965 й.

Дубулти — Болтиқ денгизи.

НОН

Уғлим, нонни ерга ташлама,
Хурмати зўр, қадри зўр ноннинг.
Замирида тоғдек беқиёс,
Меҳнати бор бобо деҳқоннинг.

Шу бир бурда нон замирида,
Қанча меҳнат, қанча ҳаяжон.
Қалб ўтида пишар, деҳқоннинг —
Тери билан йўғрилган бу нон.

Уғлим, нонни ерга ташлама!
Ташланган нон кўзни кўр қилур.
Ерда ётган нонни кўтарсанг,
Мартабангни баланд, зўр қилур.

27 август, 1965 й.

ШАМОЛ ЧҰПОН ЭМИШ

Шамол чўпон эмиш, булутлар қўйи,
Қўйларни савармиш чақмоқ қамчиси.
Чопа-чопа «қўйлар» терга тушганда
Ерга йўрғалармиш ёмғир томчиси.

27 август, 1965 й.

Дубулти — Болтиқ денгизи.

СЕВГИ УММОН ЭМИШ

Севги уммон эмиш, ҳозирга қадар
Ундан инсоният бир томчи олмиш.
Шу биргина томчи севги кучи ҳам
Инсонлар қалбига гулгула солмиш.

Агар бутун уммон ишга тушганда
Нима бўлар эди, тассавур қилинг!..
Севгидан нолима, севги топилаур
Агар муҳаббатга мос бўлса дилинг.

Севги поёнсиздир, севги уммони
Ҳали шу бўйича яхлит турибди.
Фақат гадо бўлиб севгига ҳиссиз,
Бевафоларгина нолиб юрибди.

25 август — 7 сентябрь. 1965 й.

ТОБУТ

Ҳар ой Вьетнамдан «хуш хабар», доллар
Оларди бойликка ҳирс қўйган аёл.
Лекин омаднинг ҳам сўнги бўлади,
Доим хушвақт бўлиш, шаксиз, хом хаёл.
Бугун ҳам эридан доллар кутарди,
Аэродром сари югурди-елди.
Аммо бу гал доллар эмас, эрининг —
Жасади солинган тобути келди.

29 октябрь, 1965 й.

ПАРВОЗ

Октябрь кунлари бошланган парвоз
Ҳамон давом этар, ҳамон авжида.
Яққол кўринмоқда салобатимиз
Зафар денгизининг олтин мавжида.

Бахтимиз юксалди улуғ айёмда,
Қуёш балқигандай парпираб тонгда.
Давом этмоқдадир юксалиш, парвоз
Илму маърифатда, идроку онгда.

Ҳар нарсада парвоз, ҳар ерда парвоз,
Хонадонга қадар хонадан тортиб.
Юксалди мамлакат, юксалди Ватан
Қудратли кифтига саодат ортиб.

Қолоқ ўлка эдик, олдинга чиқдик.
Еруғ юлдуз бўлиб қолдик жаҳонда.
Юксалишимизнинг сири, бойси
Улуғ партиямиз яратган шонда.

Довул бўлиб эдик, кўҳна дунёнинг
Харобаларини кўкка созуриб.
Гулхан бўлиб ёндик, барча иллатни,
Эски сарқитларни ўтди қовуриб.

Қуёш бўлиб балқдик нур сочиб, порлаб.
Дарё бўлиб тошдик, гул бўлиб ундик:

Космик кемаларда биринчи бўлиб
Самога юксалдик, Ой узра қўндик.

Кучли оқин бўлиб, сел бўлиб ўтдик,
Парча-парча бўлди йўлдаги говлар.
Жангда мағлуб бўлди, хокисор бўлди
Биз билан куч синаб беллашган ёвлар.

Чегараси йўқдир парвозимизнинг,
Космик суръат билан учамиз ҳамон.
Элда коммунизм қурилар шаксиз,
Бизнинг измимизда замину замон.

Тубанликда қолди парвозимизга
Шак келтириб юрган жоҳил ва авом.
Октябрда ёруғ келажак сари
Бошланган зўр парвоз этади давом.

29 октябрь, 1965 й.

ЛЕНИННИ ЭСЛАБ

Шонли Октябрни тилга олганда
Улуғ Ленин тушар ёдимга ҳар гал.
Улуғ Ленин доно йўлбошчи эди,
Асрлар жумбоғи этилганда ҳал.

Ағдарилганида қонли тожу тахт,
Ленин раҳбар эди жанггу жадалда.
Ҳар бир қувончли кун, ҳар ғалабада
Ленинни эслаймиз биринчи галда.

Қанча масофани босиб ўтди халқ,
Қанча доvon ошдик ўшандан бери,
Ғалаба қозондик ҳар бир соҳада,
Жаннатга айланди ғолиблар ери.

Бизга Ленин доим мададкор бўлди,
Унинг номи билан боғлиқ ҳар зафар,
Унинг ғоясидан қудрат, куч олиб,
Коммунизм сари бошладик сафар.

Ҳар бир мушкулни ҳам осон қилади
Унинг таълимоти, унинг ғояси.
Уни устоз дедик, унга нисбатан
Ҳурмат, севгимизнинг йўқ ниҳояси.

Шонли Октябрни тилга олганда,
Улуғ Ленин тушар ёдимга ҳар гал.
Улуғ Ленин устоз ва раҳбар эди
Авлодлар тақдири этилганда ҳал.
1 ноябрь, 1965 й.

ҲУЖУМ

Октябрь кунлари боболаримиз
Ҳужум қилган эди «Қишлоқ сарой»га
Биз давом эттириб боболар ишин
Ҳужум қилмоқдамиз юлдузга, Ойга.

Халқимизнинг меҳнат ва ижодидан
Кулбалар айланди олтин саройга.
Шу қадар юксалдик, шунча ўсдикки,
Байроқ тика олдик кўкдаги Ойга.

1 ноябрь, 1965 й.

БЕКОР ҒТМА

Бекор ғтма, ишламоқ учун
Имкониёт, фурсат бор экан.
Бекор ғтма, меҳнат қил тинмай,
Саломатлик сенга ёр экан.

Вақти келар ётарсан мангу,
Турмас бўлиб қайтадан ҳеч вақт.
Шул сабабдан ҳаёт экансан
Меҳнат қилгил, меҳнатдадир бахт!

8 ноябрь, 1965 й.

ЯНКИ

«Янки, уйингга кет!» дейди одамлар
Юртини қўриқлаб боло-қазодан.
Тумшуғини суқса қай юртга янки,
Уша юртнинг боши чиқмас азадан.

«Янки, уйингга қайт!» дейди дарғазаб
Унинг найрангидан зада бўлганлар.
«Янки, қоранг ўчсин!» дейишар, унинг —
Зулмидан юраги қонга тўлганлар.

Қаердаки фитна, хархаша бўлса
Уша ерда унинг қўли бор, инон!
Пентагондан чиққан босқинчи, ўғри
Чақишда чаёну аврашда илон.

Юзида кулги-ю, тилида заҳар,
Тулкидай муғомбир, қилиғи ёмон.
Инсоф деган гапдан тариқча ҳам йўқ..
Тишига тушдингми, чайнар беомон.

«Биз одил одамлар», дейди-ю аммо,
Қўлига тушганни майиб қилади.
Ғафлат босганларни, алданганларни
Ёрдам бераман, деб роса шилади.

Дўстлик изҳор қилар кўринганларга
Тўрига тушдими, сўрар қонини.

Лақиллатиб содда, тўл одамларни
Боплаб «туя» қилиб берар нонини.

Отнинг қашқасидек машҳурдир Янки,
Хулқи жирканч, ифлос, табиати паст.
Қонуний давлатлар, озод элларга
Қарши фитна қўзғар, қилар суиқасд.

Ва лекин ҳар қанча товланмасин у
Барибир бир куни тушади қўлга.
Озодлик тўлқини қудратли, Янки —
Энди тўғон бўлиб туролмас йўлга.

Тинчликсеварларнинг, эрксеварларнинг
Қўли ҳалқумидан тутар ҳадемай.
Ажал уруғини сочган қонхўрни
Улим ўз қаърига ютар ҳадемай.

8 ноябрь, 1965 й.

АЖИН

**Юзнинг ажинини, сочиниг оқини
Тўхтага олмайман, қўлимдан келмас.
Аmmo юрагимни ва ижодимни
Еш сақлай оламан — шу бахт менга бас.**

25 ноябрь, 1965 й.

БОЛА СЕВГИСИ

Бола деб ҳар қандай синовга тайёр,
Она писанд қилмас иссиқ, совуқни.
Қўрганмисиз қўрғаб ўз жўжасини
Калхатга ташланган она товуқни?

Узидан ўн ҳисса кучли душманга
Хужум қилса товуқ йўқдир ҳечқиси.
Шижоат бахш этар она товуққа
Жўжа муҳаббати, бола севгиси.

14 декабрь, 1965 й.

ЕНҒИН

Қўшнингнинг уйга ўт тушса агар
Анграйиб турмагил томоша қилиб.
Сувга чоп, сув келтир, ёнғинни ўчир.
Қўшнилик бурчини муқаддас билиб.

Агар четда турсанг ўт бора-бора
Сенинг уйингга ҳам ўтиши мумкин.
Қўшнингнинг бошига келган фалокат
Сенинг бошингга ҳам етиши мумкин.

Инсонларга хосдир дўстлик, аҳиллик.
Ҳалокатга судрар ҳасад, бахиллик.

15 декабрь, 1965 й.

НОЛИМА

Оз яшадим дея нолима, аввал
Мулоҳаза қилгил пича.
Рост, жаҳон умрига нисбатан сенинг —
Умринг биргина зум, чақмоқ умрича.

Аммо чақмоқ бир зум яшаса ҳамки.
Оламни ёритар зулматни ёқиб.
Бир зум ҳам етарлик эзгу иш учун,
Ибрат ол чақмоқнинг ишига боқиб.

16 декабрь, 1965 й.

ЯНГИ ЙИЛ БИЛАН

Азиз ватандошлар, янги йил билан!
Янги йил, янги бахт муборак бўлсин!
Ишингиз ҳамма вақт ўнгидан келиб,
Қалбингиз доимо шодликка тўлсин.

Ғолиб қўллардаги олтин қадаҳлар
Жарангги юксалиб самога етди.
Утган йил эришган ютуғингизнинг
Довруғи дунёга тарқалиб кетди.

Ахир тўрт миллион тоннага яқин
«Оқ олтин» тўпладик, ҳазил гап эмас!
Аммо олға босиб ўрганган халқим
Чегарага етдик, энди бас, демас.

Ҳа, ғалабаларнинг чегараси йўқ,
Олға ташланамиз далил ва бардам.
Жаҳонни ҳайратга солган халқимиз
Мўъжиза яратар янги йилда ҳам.

Ватандошларимнинг нияти холис,
Нияти муқаддас, олий, мўътабар.
Дейдилар: дунёда инсон ва ҳаёт,
Тинчлик ва адолат қозонсин зафар!

Тилагимиз яхши, олий тилаклар,
Боғларга барака тилаймиз доим.

Бизда ҳар азамат, ҳар бир ватандош
Ижодда, меҳнатда, дер менинг жойим.

Тилаймиз, дунёнинг чиройи ортсин,
Кўзларда ёш эмас, табассум ёнсин.
Бўстонга айланган саҳролар, чўллар
Янги каналларнинг сувига қонсин.

Ерни тракторлар ҳайдасин, кўкдан
Ёғилган даҳшатли бомбалар эмас.
Деймиз пентагонлик зўравонларга
Вьетнамни тинч қўй, аблаҳ, ярамас!

Тупроқ қондан эмас, гулдан қизарсин.
Яшасин ҳаётни ёқловчи ғоя!
Атом бомбасининг мудҳиш дудидан
Ерга ёстанмасин даҳшатли соя!

Амалга ошади улуғ режалар,
Ишончимиз комил, йўлимиз порлоқ.
Азиз ватандошлар, янги йил билан!
Бахтингиз, шонингиз ёр бўлсин ҳар чоқ.

16 декабрь, 1965 й.

ЕР ОРОМ ОЛАРМИШ...

Ез буйи тинмасдан меҳнат қилиб, ер
Қишда дам олармиш, ухлармиш бир оз.
Аллалармиш уни изғирин, бўрон,
Бошини силармиш эркалаб аёз.

Ер озор чекмасин, ором олсин деб,
Парвона бўлармиш она табиат.
Оқсоч қиш совуққа тўнгма деб, кумуш —
Кўрпа ёпар эмиш устига қат-қат.

Қишда ухлаб расо куч йиғармиш ер,
Ёзда гулларга куч, чирой бергали.
Майли, ер дам олсин, ухласин пича,
Баҳорда уйғонар, фурсат бор ҳали.

17 декабрь, 1965 й.

ЕР ҲАМ ТУШ КЎРАРМИШ

Ер ҳам туш кўрармиш, унинг тушига
Оқ пахта кирармиш қишда аёзда.
Туши эса доим ўнгидан келиб,
Ўзалар гуллармиш барқ уриб ёзда.

Ўзалар кумушга айланган чоғда
Кўтариб юрармиш бошга қўйиб.
Олтин қизим, дея бағрига босиб,
Хусну жамолига қарармиш тўйиб.

Тушда ҳам, ўнгда ҳам севдим деб сени
Ардоқлармиш уни кўтариб бошга.
Хирмон-хирмон этиб кўтариб баланд,
Кўз-кўз қилар эмиш ўзал қуёшга.

17 декабрь, 1965 й.

КУЗ СУЗИБ

Ҳам кўз сузиб, ҳам қош ўйнатиб,
Ҳам табассум қилдинг бир йўла,
Ҳар бирида минг ғамза, минг ноз,
Ҳар бирида ҳалокат тўла.

Минг жон олур ҳар битта ғамзани,
Ҳар ишвада минглаб-минглаб ўқ.
Шул сабабдан ойдек юзингга
Бардош бериб қаролганим йўқ.

Чунки менинг битта жоним бор,
Кулма мендан, қилма киноя!
Мен ғарибни қатл этмак учун
Бир истиғно — бир ўқ кифоя!

17 декабрь, 1965 й.

МИЗОЖ

Ҳар кимнинг мизожи ҳар хил бўлади.
Жуда ҳам ажойиб мендаги мизож.
Бошимда мисралар пайдо бўлдими,
Ёзиб қутуламан, йўқ бошқа илож.

Агарда ёзмасам, миямни улар
Зулукдай сўришар, аридай талар.
Шу қадар азобда қолиб ёнаман,
Гўёки миямга кимдир ўт қалар.

Ҳа, менга тинчлик йўқ, иш билан мия
Пора-пора бўлиб сўкилмагунча.
Мияни сўришдан тўхтамас шеър,
Дур бўлиб қоғозга тўкилмагунча.

17 декабрь, 1965 й.

АМЕРИКАЛИК БИР АЕЛГА

Айт-чи, билармидинг туққан болангинг
Улғайганда жаллод бўлишлигини?
Билармидинг ўғлинг туфайли минглаб
Она қалби қонга тўлишлигини?

Ўғлинг Вьетнамда бомба ёғдириб
Минглаб гўдакларни ўлдирганида,
Вьетнам кўкини шўрлик оналар
Оҳу ноласига тўлдирганида,
Сен қаерда эдинг? Кўзинг кўрмиди?
Қулоғинг кармиди? Уялмадингми?
Ахир, ҳалокатнинг олдини олиб,
Босқинчи ўғлингни тиёлмадингми?

Ўзингни бахтиёр ҳисоблайсанми
Гуноҳсиз болалар ўтда ёнган пайт?
Бошқа оналарнинг доди, фарёди
Сенга сира таъсир қилмадими? Айт!
Бунча бағри тошсан, ямоғиз? Еки
Илоннинг ёғини ялаганмидинг?
Тариқча ҳам йўқми сенда шафқатдан?
Еки дўзахга ўт қалаганмидинг?

Ўғлинг Вьетнамдан юборган пулда
Қон юқи бор эди, кўрмадингми? Хўш?
Аммо, шуни яхши билиб қўйилки,
Жиноятчиларнинг донм таги бўш!

Ҳар бир жиноятнинг жазоси ҳам бор,
Жиноятга лойиқ берилур жазо.
Озодлик ёвининг умри қисқадир,
Ҳадемай, ўглиннга тутасан аза.

Уқи хато кетмас партизанларнинг,
Боланг ўққа учиб, шаксиз ўлади,
Мотамдан юрагинг қонга тўлади.
Шуни хоҳлар эдим, шундай бўлади!

27 декабрь, 1965 й.

АГАР СЕВСАНГ...

Севганингни, севгингни мақтаб
Ширин гаплар айтишинг мумкин.
Аmmo, кулфат тушса бошимга
Гапларингдан қайтишинг мумкин.

Агар севсанг мени юракдан
Бирга сузгил селда, оқинда,
Бирга тотгил аччиқ-чучукни,
Бирга бўлгил узоқ-яқинда.

Қайғудош бўл қайғурсам агар,
Бирга севин севинганимда.
Кулфат тушса, агар бошимга
Ташлаб кетма, бўлгил ёнимда.

Қуёш бўлиб нур соч кундузи,
Юлдуз бўлиб йўл кўрсат тунда
Баҳам кўргил нимаки бўлса,
Ишонаман севгингга шунда.

17 декабрь, 1965 й.

ЭЛЛИККА КИРГАНДА

Элликка кирганда оқарди сочим,
Олтмишга кирганда айланди қорга.
Аммо қариликни билмас кўнглимни
Қиёс қилса бўлур гўзал баҳорга.

Юзларимда ажин, сочларимда қор,
Ва лекин қалбимда ҳамиша баҳор.

1965 й.

ПОРАХУР

Агар порахўрга ишинг тушдими,
Муомала қилар қўлингга боқиб,
Ҳаромга ўрганган, бир нима кутиб
Кўзи жавдирайди, сўлаги оқиб.

Агар бирор нарса кўрса қўлингда,
Чеҳраси очилар, илжаяр, кулар.
Бир чақалик хизмат кўрсатмак учун
Кези келса, улар юз сўмни юлар.

5 январь, 1966 й.

САДҚАЙИ КЎЗ ЁШЛАРИНГ КЕТСИН

Алдадими? Ташлаб кетдимми
Қон йиғлатиб, кўнгил берганинг?
Ёт эканми бегонадан ҳам,
Яқин кўриб қучоқ керганинг?

Алданибсан, алдабди бошда
Содда бўлиб кўринган айёр.
О, ҳушёр бўл, ундай разиллар
Ҳар қанақа пастликка тайёр.

Ҳа, севгида алданиш оғир,
Аммо, энди иложинг қанча?
Бу алданиш, ёниш туфайли
Мулла бўлдинг, тушундинг анча.

Шукур қилгил қутулганингга
Ундай разил, ундай маккордан.
Мумкин эмас мурувват кутиш
Виждони йўқ, беғуз, беордан.

Вафосизлар вафо, севгининг
Қандай қилиб қадрига етсин?
Куй, йиғлама, ўша бевафо
Садқайи кўз ёшларинг кетсин!

1 февраль, 1966 й.

ТИРИКЛАР САФИДА

(Мусо Жалилга)

Шоирни қамоқлар, қийноқлар, дўқлар
Қайтара олмади шарафли йўлдан.
Хаёт деб жанг қилди, сўнгги дамгача
Жанговар қалами тушмади қўлдан.

Доимо тириклар сафида шоир,
Шоирга ўлим ёт, унутилиш ёт.
Ёзган шеърлари ўлим олдидан
Шоирга бахш этди мангулик ҳаёт.

Тириклар тилидан тушмайди номи,
Улуғ шоирларга муносиб бу ҳол.
Юрак қони билан битилган шеър
Тириклар қўлида жанговар қурол.

Насллар наслга берар шеърини
Деб:— эзгу меросни ардоқлаб кўтар!
Авлодлар шеърини гулдастасимон
Минглаб асрлардан кўтариб ўтар.

9 февраль, 1966 й.

КУЗАКДА

Кузакда ўрмонни айланиб юриб,
Кўзим арча билан қайинга тушди.
Арча ҳамон кўм-кўк, қайин барглари
Сарғайган: олтин ранг, оташ ранг, пушти...

Кўк шоҳи либосли арчахон билан
Олтин кўйлак қайин турар юзма-юз.
Гўёки шоирни ҳайратга солиб,
Ёнма-ён тургандай, баҳор билан куз...

11 февраль, 1966 й.

ФАЛОНЧИГА

(Юмалоқ хат юборувчиларга)

Имзосиз ва ёки бошқа бировнинг
Имзосини қўйиб юборасан хат.
Ахир ўласанми хат ёзганинда
Очиқ имзо қўйиб ёзсанг, касофат!

Хатинг бошдан-оёқ иғво ва тухмат,
Хатинг ҳақиқатдан тамоман узоқ.
Дунёни тескари кўради кўзинг,
Оқни қора дейсан, қорани-чи — оқ!

Хатинг арзимасу машаққати кўп,
Фурсатни ўғирлар, қотирар бошни.
Мисли кўршапалак қанотинг билан
Тўсмоқчи бўласан порлоқ қуёшни.

Имзосиз хат ёзиб, пок одамларнинг,
Шаънига доғ солмоқ бўласан гоҳи.
Ўзгалар бахтини кўролмай, аблаҳ,
Ҳасаддан заҳарга тўласан гоҳи,

Қанча одам сарсон, қанча идора
Овора текшириб ёзган хатингни.
(О, қани қўлига тушсанг, бедаво,
Тўзғитиворарди уриб патингни!)

Хатинг одамларни ишдан қўяди
Асабларни бузар, қилади диққат.

Баъзида ўқ бўлиб тегиб юракни
Жароҳат қилади тухмат тўла хат.

Жавоб бер: Инсмисан? Жинсмисан? Кимсан?
Адресинг қаерда? Аниқ номинг ким?
Ахир минг томонга хат ёзиб, ўзинг
Ковакда биқиниб ётасанми жим!

Ахир қачонгача ковакда ётиб,
Зимдан заҳарингни сочасан чаён?
Аммо башарангни қанча яширма
Барибир биз учун кимлигинг аён.

Кўрқоқсан! Номардсан! Фисқу фужурсан!
Иғвонинг уяси турган-битганинг.
Бировга беҳуда озор бергунча
Яхшироқ қон ила зардоб ютганинг!

Мард бўлсанг, майдонга чиқиб гаплашгил,
Ҳақ бўлсанг, бекинма, очиқча сўзлаш.
Дунёда энг расво нарса ҳасаддан —
Покиза одамнинг заволин кўзлаш.

24 февраль, 1966 й.

НАЙ

Ҳижрон азобини тортган ошиқнинг
Ноласини изҳор қилар эмиш най.
Шул сабабдан найчи чалганда уни
Овози борича йиғлармиш тинмай.

24 февраль, 1966 й.

ДУТОР

Дутор ошиқларнинг юрак сирини
Бир-бирига аста шивирлар эмиш.
Шу сабаб донолар ҳамма чолғудан
Дуторни юракка яқинроқ демш.

24 февраль, 1966 й.

УЛКАДА БАҲОР

Одатда биз коммунизмга
Борамиз деб айтамиз, бу рост.
Аммо фурсат, вақт маъносида,
Бўлмаса ҳеч ёққа борилмас.

Коммунизм худди шу ерда,
Шу ўлкада бўлар барқарор.
Коммунизм бошланар элда
Бошлангандай ўлкада баҳор.

Поёни йўқ дала, қирларда
Коммунизм яшнар гул очиб.
Коммунизм балқир то абад
Қуёш бўлиб Ерга нур сочиб.

Биз ўзимиз унинг меъмори,
Ижодчиси, қурувчиси ҳам.
Коммунизм яқинлашсин деб
Меҳнат қилур халқимиз бардам.

У намоён халқларимизнинг
Дўстлигида, озодлигида.
У намоён жаҳонга машъал
Ўлкамизнинг ободлигида.

У гул очар ҳалол меҳнатдан
Пайдо бўлган пахтада, донда.

Коммунизм яшнар гуркираб
Биз яратган шарафда, шонда.

Коммунизм чечак отади
Сенинг цехинг, унинг уйида.
Шоирларнинг жўшқин шеърю
Бастакорнинг янгроқ куйида.

У гул очар унинг колхози,
Ановининг маҳалласида.
У гул очар йигит, қизларнинг
Шодлигида ва ялласида.

Коммунизм сўзини такрор —
Такрор айтиш, албатта қамдир.
Коммунизм текин нон эмас,
Ҳалол меҳнат, улуғ иш ҳамдир.

Коммунизм меҳнатимизнинг
Замирида ётади, дўстим,
Коммунизм хулқу одатда,
Онгда чечак отади, дўстим.

У яралур меҳнатимиздан,
Онаси иш, отаси меҳнат!
У поёнсиз ижод, юксалиш,
У тенги йўқ, туганмас қудрат.

Коммунизм — фаровон ҳаёт,
Ҳам маънавий, ҳам моддий бойлик.
(Дастурхонинг, дерлар, нон билан,
Нозу неъмат билан чиройлик).

Биз яратган фаннинг қудрати,
Техниканинг кучи бепоён.
Санъат, ижод чиқар авжига,
Коиотни забт этар инсон.

Коммунизм дунёнинг кўрки,
Келажаги, гурури, фахри.
Ташналарни сувга қондирган
Оби ҳаёт, эзгулик наҳри.

Уғриларга ўрин бўлмайди
Коммунизм номлик чаманда.
Текинхўрлар, шумлар йўқолур,
Иғвогарлар бўлар шарманда.

У баҳорги тошқин дарёдай
Тўғонларни бузиб ўтади.
Йўлида ғов учраса, худди
Чирик ипдай узиб ўтади.

Акиллашиб қолаберади
Коммунизм ёвлари йўлда.
Партиямиз йўл бошлар дадил.
Ленин берган байроқ бор қўлда!

25 февраль, 1966 й.

МАҚТАНЧОҚ

Хеч ким қистаган йўқ, жавраган ўзи.
Минбардан ўқ бўлиб отилди сўзи:
— Мен ишнинг кўзини яхши биламан.
Мен ундай қиламан, бундай қиламан.
Мен уддабуронман, мен миришкорман!
Мен сеҳру саховат, омадга ёрман.
Ишу ғайратимга қойил қоласиз.
Кузда мендан фақат олтин оласиз.
Хаммангиздан аввал пахта термасам,
Эллик центнердан ҳосил бермасам,
Майли, мени сира одам деманглар,
Бирга бир товоқдан таом еманглар.
Деб, баҳорда лофчи роса сайради,
Лофу қоф тошига тилни қайради.

Мана, ёз ҳам ўтиб, куз келиб қолди,
Лофчи бригадир хаёлга толди.
Бундай бир қараса ишда унум йўқ.
Талвасага тушди, кўзи бўлди лўқ:
Гўзалар кам ҳосил, ўт босган, хароб.
Баҳорда берилган ваъдалар сароб!
Хуллас, мақтанчоқнинг пачава иши,
Оғир меҳнатга ҳеч ўтмади тиши.
Фурсатни бой берди лақиллаб юриб,
Тер тўкмади ишнинг бошида туриб.
Хатони тузатиш ўрнига, акам,
Яланг важ ахтарар! Қанча койи, кам!
Важдан нима фойда? Важ кимга керак?!

(Ахир, эгилса-чи, кеккайган терак!)
Ахир, нуқсонини бўйнига олса,
Осмондан келмаса, бир гапдан қолса,
Камиб қоладими? Ақли етмайди!
Унча-мунча гапни писанд этмайди.
Ахир, тушунса-чи, кеккайган терак,
Элга ваъда эмас, «оқ олтин» керак!

Ўз нафини кўрмас, қолганми кўздан?!
Грамм пахта афзал минг тонна сўздан!
Бебурд эл олдида шарманда бўлар,
«Ўйламай сўзлаган оғримай ўлар».

26 июль, 1966 й.

НИМА ИШ ҚИЛГАНСАН?

Неча йил яшадинг — гап унда эмас
Нима иш қилгансан? — Ушандан гапир.
Ўтган умр эмас, қилган иш билан
Қиммати ўлчанар инсоннинг, ахир!

Олтмишга кирганда олти пақирлек
Иш қилмасдан ўтган шоввозлар ҳам бор.
Кимга керак ундай бесамар умр?
Ундан афзал минг бор ерга ёққан қор.

Умри ўтганлар бор қисир булутдай,
Ерга ташламаган бир томчи ҳам нам.
Агар инсон бўлсанг наф еткиз халққа,
Ғафлат яшашгина инсон учун кам.

Гап муддатда эмас, гап ишда, жаҳон —
Бисотиға нима қўшдинг? — Шунни айт!
Доғ бўлиб тушади инсон шаънига
Бекор ўтган умр, бекор ўтган пайт.

Ҳеч бўлмаса битта чега қоқ, ёки
Битта дарахт ўтқаз анҳор бўйига.
Ҳеч бўлмаса бир кафт ерни гулзор эт,
Бир даста гул келтир халқнинг тўйига.

Лермонтов оз яшаб, кўп иш қилолди,
Замона зулмидан ёнса ҳам бағир.

У қолдирган мерос, у қолдирган юк
Тарихнинг белини буккидай оғир.

Неча йил яшадинг — ундан гапирма,
Нима иш қилгансан? — Ушандан гапир.
Узун келиб, узун кетиш дунёдан
Инсонлик шаънига ярашмас ахир!

30 август, 1966 й.

ОЛАМ ШУ ҚАДАР КЕНГ

Олам шу қадар кенг, шу қадар чексиз,
Битта ҳақиқатни айтайин сизга:
Миллиард йил муқаддам сўнган юлдузнинг
Нури ҳали етиб келмаган бизга.

Узи аллақачон йўқ бўлиб кетган
Юлдузларнинг нури йўлдамиш ҳамон.
Вақтнинг боши ҳам йўқ, охири ҳам йўқ,
Дейдилар азалий, абадий замон.

Бу кенг олам ичра бизнинг қуррамиз
Сузиб юрган кичик бир зарра, холос.
Биз эса зарранинг заррачалари,
Аммо, ақлимиз бор инсонларга хос.

Зарранинг зарраси бўлса ҳам инсон
Оламни қамрайди хаёли, ақли.
Оламнинг тагига етар бир кун у,
Инсон ақли билан мақтанса ҳақли.

30 август, 1966 й.

ЕРНИ КОЙИМА

Зилзила бўлди деб ерни койима!
Ерда нима гуноҳ! Гуноҳ йўқ ерда.
Бу, ўша, хамирдай йўғрилган тупроқ
Минг йил пешонадан тўкилган терда.

Унга боболарнинг қони тўкилган,
Унга омухтадир авлодлар хоки.
Инсонни тўйдирай, кийинтирай, деб,
Минг карра сўкилар тупроқнинг чоки.

Донолар мияси, гўзаллар лаби,
Ботирлар юраги унга қотишган.
Ахир, шу тупроқ деб жон бермаганми
Жангчилар, доҳийлар ерда ётишган?

Бошига кўтарар тириклигингда,
Онадай бағрига босади ўлсанг.
О, ерни қарғама, меҳрибон ердан
Арзийди ҳар қанча миннатдор бўлсанг!

30 август, 1966 й.

ШЕЪРЛАРИМ БИЛАН

Занжир қилиб шеърий мисраларимдан
Асрлар бўйнига сиртмоқ ташладим.
Шеърларим билан келажакни ҳам
Аста-секин асир қила бошладим...

30 август, 1966 й.

ИШОНГИМ КЕЛМАС

(Ўзбекистон халқ шоири
Ғафур Ғулом хотирасига)

Ўлди деганлари ёлғондир, балки...
Ўлганингга сира ишонгим келмас.
Ахир, энг камида юз йил яшашни,
Юз йил шеър айтишни қилардинг ҳавас.

Ишонгим келмайди... Худди шу топда
Шеър ёзиб ўтирган кабисан уйда.
Ё бир оз ёзилиб келай деб, яёв
Кезиб юргандайсан кўчада, кўйда.

Қаттиқ севар эдинг ҳаётни, дўстим.
Ишонгим келмайди, ўлганинг ёлғон!
Қани, Фарғонага борайлик, юр, деб,
Телефон қиларсан уйимга шу он.

Балки, ҳар галгидай хушчақчақ, хурсанд
Эшигимни қоқиб келарсан, дўстим.
Хонамни ёритиб, нурга тўлдириб,
Қуёш бўлиб боқиб келарсан, дўстим.

Ялангтўш, якка кифт, серзавқ йигитдай
Чаккангга гул тақиб келарсан, дўстим.
Обиҳаёт бериб шеърин чаманга
Дарё бўлиб оқиб келарсан, дўстим.

Балки, ҳар галгидай гурунгимизда
Латифа сўзларсан бизни кулдириб.

Балки, дўстлар билан барра кабоб еб,
Қимиз шимирарсан коса тўлдириб...

Ахир, кечагина суҳбатдош эдик,
Бизни кулдиардинг латифа сўзлаб.
Наҳотки тарк этсанг бизни умрбод?
Наҳотки қоламиз орқангдан бўзлаб?

Йўқ, дўстим, шафқат эт, бизни ташлама!
Айрилиқ азоби жуда ҳам оғир.
Ўлди дейишдилар... ўшандан бери
Кўздан ёш аримас, ўртанар бағир.

Ҳажрингда жигарим зардоб ютаман!
Энг яқин кишимдек мотам тутаман...
Бироқ тил бормайди ўлди дейишга,
Мен учун тириксан, доям кутаман!

Юзга кирганда ҳам кутаман сени,
Ҳаёт, ҳеч шубҳасиз, қилур тантана.
Латифангни тинглаб юзга кирганда
Тишсиз оғиз билан куларман яна.

Ишонгим келмайди, ишониш қийин,
Ўлди деганлари ёлғондир, балки...
Шоирлар ўлару шеърят ўлмас!
Менга шу ҳақиқат берар тасалли.

25 июль, 1966 й.

МАВЛОНО ҒАФУР

Хушхон булбул учди шеърий чамандан,
Дунёда янграган овози қолди.
Ниҳояси йўқдир бу хуш овознинг,
Замину замонни забт этиб олди.

Шеърият бобида мавлоно Ғафур
Бутун бир давр эди, бир олам эди.
Латофат, фалсафа, донолик, зако
Унинг ижодида жамул жам эди.

Ошиб замонларнинг чўққиларидан
Абад қолади у, оламлигича.
Шоирнинг туганмас эртаси бордир,
Ғарчи у яшаган бўлса ҳам кеча.

Дунёда шоир кўп шеър айтиб юрган.
Аммо, кам бўлади Ғафурдақаси.
Соврун олиб юрган тулпор эди у.
Ерни гумбурлатиб олтин тақаси.

У бир шунқор эди юксалиб учган,
Чарчашни билмаган пўлат қаноти.
У зўр шоир эди, зўр инсон эди,
Халққа бағишланган бутун ҳаёти.

Улим зарбасига учраб шоирнинг
Ўзи йиқилса ҳам сўзи йиқилмас.

Ютай деб минг ажал хужум қилса ҳам
Ҳақиқий шеърят ўлимни билмас.

Дейдилар шоирнинг қолган умрини
Шеъри қанотида олиб учармиш.
Шеърляти билан ҳақиқий шоир
Неча асрларни бориб қучармиш.

Булбул учиб кетди — қўшиғи қолди,
Дунёни тўлдириб эзгу оҳангга.
Янги дунё қуриш йўлида бизни
Бу қўшиқ чорлайди муқаддас жангга.

25 июль — 7 октябрь, 1966 й.

ФИКР ГАВҲАРИ

Баъзи шоир яхши фикр топади,
Аммо уни равшан англата олмас.
Кераксиз, ортиқча сўз уюмининг
Тагида қолади топилган олмос.

Онгга озиқ берган фикр гавҳари
Шаффоф мисраларда кўриниб турсин.
Фикрини озгина сўз билан яққол
Англата билганлар қандини урсин.

29 август, 1966 й.

ИЙГЛОҚ ДЕМАНГ

Кўзимда ёш кўриб ййғлоқ демангиз,
Бадбин деманг баъзи бировлар каби.
Гоҳида шодликдан шошади инсон:
Кўзда ёш, кулкидан очилар лаби.

Ёлғиз ўтирардим, кутилмаганда
Уйга соғинтирган қаламқош келди.
Ошиқлик шунақа, айбга буюрманг,
Қаттиқ севиндиму кўзга ёш келди.

20 сентябрь, 1966 й.

ТОНГНИ ЭСЛА

Чўллаб сув ичканда тиниқ анҳордан
Эсга олиш керак сувнинг бошини.
Мамнун бўлганингда бугунги бахтдан
Эсла тонгда балққан эрк қуёшини.

Октябрь тонг эди, озодлик тонги.
Уша эзгу тонгдан бошланди иқбол.
Оламга, ҳаётга шод боққанингда
Кўзингга нур берган тонгни эсга ол!

Ҳеч нарса ўзидан ўзи бўлмайди,
Ҳар бир ўзгаришнинг замирида жанг.
Бу кунлар йўқ эди, агар оталар
Қилмаганда душман аҳволини танг.

Тинч меҳнатимиздан, ижодимиздан
Шонли коммунизм кўтармакда қад.
Наслимиз бахтиёр яшасин дея
Ўтмишда оталар қон тўккан беҳад.

Гўзал келажакка кўз солганингда
Шонли ўтмишни ҳам унутма ҳеч вақт.
Ўтмишда халқимиз қаҳрамонона
Жанг қилмаганида қайда эди бахт!

Бугуннинг қадрига етмакчи бўлсанг,
Ўтмишда тўкилган кўз ёшни эсла.
Агар зулматга қул бўлмайин десанг,
Ёруғ тонгни эсла, қуёшни эсла!

30 сентябрь, 1966 й.

БЕЗОРИ

Ичди, муштлашади кўринган билан,
Кийими лой, ифлос, ёқаси йиртиқ.
Пешонаси ғурра, кўзи кўкарган,
Чаккаси пичоқнинг зарбидан тиртиқ.

Кўпроқ шу алфозда кўрасиз уни,
Ҳамманинг жонига теккан безори.
Ота хижолатда унинг дастидан,
Қон бўлиб йиғлайди онаизори.

Агар шовқин солиб пайдо бўлса у,
Тинчлик йўқолади маҳалла-кўйдан.
У кирса азага айланади тўй,
Шу сабабдан уни қувишар тўйдан.

Шафқат нима билмас, оғзи бемаза,
Болаларни урар, чолларни сўқар.
Йўлда хотин-халаж учраб қолдими.
Шилқимлик қилади, обрўсин тўқар.

Топар-тутари йўқ, ишсиз, ўқимас,
Гоҳи ўралашиб юрар бозорда.
Нима бўлса уйдан ташиб кетади,
Ҳаловат қолмади онаизорда.

Отанинг бошига битган бир бало,
Чўнтагидан пулни қоқиб олади.

Қариндошлари ҳам жуда тўйишган,
Ҳаммининг бошига ташвиш солади.

Баъзан ичиб олиб, қутурган итдай
Кўринганга қараб ташланар, беор!
Узоқдан қораси кўриндими, бас,
Четлаб ўтишади одамлар — безор!

Хатто, бир одамни йўлда тўсатдан
Пичоқ билан уриб ярадор қилди.
Шу жиноят учун қамоқда ётиб,
Безорининг кўзи бир оз очилди.

Йўқ, қамоқдан чиқиб унутди дарҳол,
Барча қилмишини бу сурбет, бу паст
Сира тавбасига таянгани йўқ
Бу ота безори, бу разил бадмаст.

Аmmo, янги қонун чиққандан бери
Безорининг касод бўлди бозори.
Энди жиловидан тортишар, унинг
Тугар одамларга берган озори.

7 октябрь, 1966 й.

ҚУТЛОВ¹

Ҳақлисан, гурур билан оламга боқ!
Юзинг эл ҳузурида пахтадай оқ
Планин шараф билан ўринладинг,
Минг яша, қандингни ур, Қорақалпоқ!

Пойгада ўзиб чиқиб, соврун олдинг,
Майдонда марди майдон бўлиб қолдинг.
Ғалаба чўққисига кўтарилиб
Оламга шуҳратингдан довроқ солдинг.

Советлар замонида топдинг камол,
Гавҳарга тўлиб ётар Аму, Орол,
Ҳайратга солиб барча дўстларингни
Қувонтирар сендаги тенгсиз жамол.

Таърифинг элга дoston, шон ўлкасан.
Ўзбекка жуда яқин жон ўлкасан.
«Оқ олтин», гуруч, балиқ, мол-чорвага,
Турли-туман бойликка кон ўлкасан.

Бойликка олтин даланг тўлиб тошди,
Мўллигидан кўрганнинг ақли шошди,
Кўнғиротлик Ойбарчин, Алпомишлар
Тўплаган олтин хирмон тоғдан ошди.

---

¹ Бу шеър 1966 йили Қорақалпоғистон пахта планин шараф билан бажарганда ёзилиб эди.

Беруний, Амударё, Түрткүл, Чимбой
Парвозда ҳар бири бир бўз қарчигай.
Бергани нуқул олтин, нуқул кумуш,
Саховат, садоқатга, мардликка бой.

Хўжайли, Тахтакўпир, Кегайли ҳам
Зафарнинг завқу шавқин кўрди баҳам.
Ватанинг шонига шон қўшганларнинг
Қўллари дард кўрмасин, бўлмасин кам.

Далангда кезиб юрар барака, қут.
Элингга меҳмон борар яхшилаб кут.
Дунёга кўз-кўз қилиб тантанангни
Ғалаба шаробидан дўстларга тут!

Элингга бугун улкан тўй келади,
Тўйингга туя, бия, қўй келади.
Бошимга ҳалол меҳнат натижаси
Кўп роҳат, деган олий ўй келади.

Шонингга шон қўшилсин, Қорақалпоқ,
Донингга дон қўшилсин, Қорақалпоқ.
Далангда «оқ олтин»нинг мўл-кўл бўлсин,
Конингга кон қўшилсин, Қорақалпоқ!

Ютуқлар, ўлжалар мўл бўлаверсин.
Майли, ганим ҳасаддан ўлаверсин.
Бойлигинг кундан-кунга оша-оша,
Хазинанг жавоҳирга тўлаверсин.

Жонажон, жондан севган қардош элим,
Қабул эт тутловимни, олқишимни!
Тилайман чин юракдан азиз ўлка,
Доимо қуёш бўлиб болқишингни!

26 октябрь, 1966 й.

ЕШ МАСАЛАСИ

Шоир Уткирга

(Ярми ҳазил, ярми чин)

Инсон туғилдими, улғаяр, қарир,
Кекса табиатнинг қонуни шундай.
Аммо, бир иш қилки, халқ ичра қадринг
Азиз ҳисоблансин буғдойдай, ундай.

Жисмоний қаришлик табиий бир ҳол,
Кўнгил қаримаса бўлгани, ошнам.
Нега тез қаридинг, нега шалпайдинг
Дея тенгдошларинг бермасин дашном.

Эллик ёш шоирга нима деган гап!
Тўйиб ишлай деса қандоғ етади?
Болалик, уйқуни олиб ташласанг,
Ярми пўстдумбага чиқиб кетади!

Баъзи одамлар бор қирққа кирмасдан
Қарийди қолади, ишдан чиқади.
Баъзи одамлар бор юзга кирса ҳам
Йигитдай, курашса филни йиқади.

Киройи яшасанг юз йил яшагин,
Одамлар, ҳа, йигит ёшида десин.
Дунёни ишга кўм, одамлар, ҳамон —
Юз ёшлик ёшларнинг бошида десин!

Ижод, қаримасин, дил қаримасин,
Илҳом қаримасин — ҳамма гап шунда.

Ижод қаридими ўқлов-тахтани
Йиғиштириш керак бўлади унда.

Мисралар кетма-кет, сўқма олтиндай.
Оқ қоғоз бетига филдираб турсин.
Хизматингда бўлиб илҳом париси
Чой ташиб ёнингда пилдираб юрсин.

22 декабрь, 1966 й.

ТРАМВАЙДА

(Ярми ҳазил, ярми чин)

Трамвайга чиқсам қари деб, ёшлар,
Ўрин бўшатади, алам қилади.
Алам қилганини кекса шоирга,
Мурувватли ёшлар қайдан билади?

Мабодо билгингиз келса, дўстларим,
Кўнглимдаги гапни дангал айтайин:
Ёшликнинг хумори тутади қаттиқ
Умр ўтган сайин, кексайган сайин.

Кошки, ёш бўлсаму мўйсафидларга
Жой бўшатиб юрсам, хизматда бўлсам.
Кошки, кексаликни билмай, доимо
Сеҳргар ёшликнинг завқига тўлсам!

Тўғри, кексайганим қариганим рост,
Далил — сочимдаги ҳисоби йўқ оқ.
Аммо, трамвайда ўрин бўшатиб,
Эсга солаверманг, ўкситманг, ўртоқ!

23 декабрь, 1966 й.

ЯНГИ ЙИЛ ТАРОНАСИ

Янги йил кирганда янги бахт билан
Дўстларни табриклаш кўп яхши одат.
Дўстлар, омон бўлинг, саломат бўлинг,
Ҳамроҳингиз бўлсин бахту саодат.

Яна бир кемамиз Ой узра қўнди,
Оламга жар солиб журъатимиздан.
Юлдузлар қангу манг, коинот ҳайрон,
Жаҳон ҳайратдадир суръатимиздан.

Агар давом этсак шу суръат билан
Ҳадемай, инсон ҳам қўнади Ойга.
Юлдузлар юртида катта тўй қилиб,
Таклиф этар эдик Зухрани чойга.

Бу ҳам янги йилда ўйланадиган
Эзгу орзуларнинг, ўйларнинг бири.
Чеки йўқ қудрату парвозимизнинг,
Шубҳасиз очилар коинот сири.

Кошки бу орзу ҳам амалга ошса,
Инсон садосини эшитсак Ойдан
Кошки аниқ хабар, дарак тополсак
Бизга жумбоқ бўлиб кўринган жойдан.

Янги йилда орзу, ўйлар жуда кўп,
Бир-биридан гўзал бир-биридан соз.
Доим қалбимизга севинч бахш этсин
Булбулдаги қўшиқ, гуллардаги ноз.

Ҳеч нарса бузмаса тинчлигимизни,
Меҳнатдан барака, саодат топсак.
Олтинга кўн қилиб пахтазорларни,
Саҳролар юзини гул билан ёпсак.

Янги гулшанларнинг атри маст қилиб,
Янги каналлардан сув ичсак қониб.
Янги қад кўтарган азамат ГЭСлар
Янги шаҳарларни ёритса ёниб.

Ҳоким бўлса меҳнат, ижод, тантана,
Осойишта бўлса замин у замон.
Фароғатда ўсса гўдақларимиз,
Уруш даҳшатини билмай ҳеч қачон.

Озодлик йўлида жанг қилганларга,
Вьетнам халқига тилаймиз зафар.
Давом этсин шону дабдаба билан
Нурли келажакка бошланган сафар.

Янги ҳосилларга барака бўлиб,
Қор ёғсин далага, шудгорга қишда.
Уқитувчиларга, ўқувчиларга
Ғалаба тилаймиз ўқишда, ишда.

Янги йил кирганда янги бахт билан
Дўстларни табриклаш кўп яхши одат.
Дўстлар, омон бўлинг, саломат бўлинг,
Ҳамроҳингиз бўлсин бахту саодат.

27 декабрь, 1966 й.

МУБОРАКБОД

Янги йил бошланар одатдагидай
Серилҳом, сермазмун, сериш, серижод.
Янги йил — тўй йили, тантана йили,
Янги ғалабалар бизни айлар шод.

Ярим аср бўлди янги дунёнинг
Наҳори, баҳори бошланганига.
Коммунизм сари, келажак сари
Мардонавор қадам ташланганига.

Йилдан-йил юксалар Ватаним, жаҳон —
Ҳавас билан қарар кўрки, шонига.
Зафар қўшилмоқда зафаримизга,
Шодлик қўшилмоқда шодлик ёнига.

Асрий уйқусидан уйғонди олам
«Аврора» садоси янграган чоғда.
Халқимиз осуда, бахтиёр яшар
Совет ўлкаси деб аталган боғда.

Шу ярим асрда қанча йўл босдик,
Қанча довон ошдик, қанча жанг қилдик.
Қанча қон тўкилди, қанча жон кетди,
Аммо ёвни енгдик, ҳангу манг қилдик.

Қанча меҳнат қилдик, қанча тер тўқдик
Ватан юксалсин деб фалакка қадар.

Минг асрга татир ярим асрда
Қўлга киритилган ҳисобсиз зафар.

Энди тенг келолмас дунёда ҳеч куч
Бизнинг кучимизга, қудратимизга.
Забт этиш бобида коинотни ҳам
Чираниб юрганлар тан берди бизга.

Биринчи космонавт учирдик кўкка,
Биринчи кемани Ойга қўндирдик.
Мақтаниб юрганлар орқада қолди,
Биз бу соҳада ҳам ишни дўндирдик.

Ҳамла қилмоқдамиз юлдузларга ҳам,
Агар чўзсак етар Ойга қўлимиз.
Нурларга беланган, шодликка тўлган,
Гулларга бурканган тушган йўлимиз.

Мақташга арзисин тўй йили тўйга
Келтирган совғамиз, қўшган ҳиссамиз.
Минг йилларга кетсин олтин даврда
Қилган меҳнатимиз, ёзган ҳиссамиз.

Янги йил муборак! Янги бахт билан
Дўстларим, қалбингиз шодликка тўлсин.
Мисли кўрилмаган туҳфалар билан
Янги йил тарихий, улуғ йил бўлсин!

28 декабрь, 1966 й.

БАҲОРНИ СОҒИНДИМ

Баҳорни соғиндим. Ҳадемай яна
Баҳор боғларини мамнун кезаман.
Негаки, кўнглимнинг ёш эканини
Баҳор чоқларида яққол сезаман.

Ғунча лабидаги хандани кўрсам,
Ёшлигим кўзгайди баҳор фаслида.
Баҳор тасдиқ қилар бир ҳақиқатни:
Соч оқарса ҳамки, ёшман аслида!

Йўлимга гул сочиб, оқшилаб мени
Қанча-қанча гўзал гулбаҳор ўтди.
Афсус деганим йўқ ўтган умримга,
Умрим баракали, мазмундор ўтди.

Ишонинг, ҳаётдан жуда мамнунман,
Ҳеч ҳам ўкинмайман ўтган умрга.
Улуғ Октябрда бошланган ҳаёт
Онгимни, кўзимни тўлдирди нурга.

Дўстлар, гулбаҳорнинг шайдоси бўлиб,
Қаттиқ севганимнинг боиси бор-да!
Бахтга ошно бўлдим, бахтимни топдим
Октябрь аталган улуғ баҳорда.

Шу баҳор ҳақида шеър айтдим тинмай,
Умрим тугагунча айтганим айтган.

Баҳорни, ҳаётни севганим аниқ,
Мен номард эмасман сўзидан қайтган!

Қўшиқ қаритмайди, имкон борича
Ҳаётни улуғлаб куйладим қўшиқ.
Қўшиқнинг умри ҳам, йўли ҳам узун,
Ҳатто унга ўлим бўлалмас тўсиқ.

22 январь, 1967 й.

БАҲОР ҲИКОЯСИ

Баҳор дунёмизнинг навқиронлиги,
Ешлигидан ҳар гал ҳикоя сўзлар.
Кўм-кўк чучмомани, қизил лолани
Кўрганда севинчдан яшарар кўзлар.

Ҳаёт қудратини намоиш қилур
Ерга бахмал ёпган яшил сабзазор.
Булбуллар бекорга сайрамайдилар,
Уларнинг тилида баҳор мадҳи бор.

Зўр қудрат сезаман баланд тоғлардан
Шарқирашиб оққан ирмоқларда ҳам.
Ҳаёт жилвасини кўраман яққол
Гул хандасида ҳам, япроқларда ҳам.

Фақат шоир эмас, шоир табиат
Ҳар одам гўзаллик шайдоси, инон!
Доим табиатга, ҳаётга ошиқ
Шоир табиатли ҳақиқий инсон.

Баҳорда қизларнинг гуллар ҳуснига
Маҳлиё бўлишиб туриши шундан,
Ҳагто, яшаргандай мўйсафидларнинг
Чаккага гул тақиб юриши шундан.

Тинчлик ва меҳнатдан гуллайди олам,
Дунёда мўътабар нарса йўқ ундан.

Инсон мамнун бўлар ҳар бир осуда,
Табассум ва шодлик бахш этган кундан.

Аммо, ёвузлар бор қора ниятли,
Дунёнинг кўркига кўз олайтирган,
Атом бомбасини ушлаб қўлига,
Дунёни қул қилиш йўлига кирган.

Қонсираб улишар океан ортидан
Инсонлар бахтига қасд қилган пастлар!
Жумла жаҳонга биз ҳоқим бўлсагу,
Оламни ямласак, дейди нокаслар!

Ушалар Вьетнам гўдақларининг
Бошига тўхтовсиз бомба ёғдирар.
Ушалар истайди эрк деганларнинг
Юзига тушмаса ҳеч вақт ёғдулар.

Ғарбий Германия, Грецияда
Шулар бош кўтарар яна қонсираб.
Шулар Африкада қутурган итдай
Изғишиб юрибди терлаб, ҳансираб.

Бу ҳол ҳушёрликка чақирар бизни!
Ғафлатда қолмангиз, азиз инсонлар!
Ёвузлар дастидан юз бериб даҳшат,
Ер Курраси бўйлаб оқмасин қонлар!

Атом қуроллари, ракеталарнинг
Қудрати, суръати кучайган сари:
Ер Шари кичрайиб бормоқда, худди —
Кўриниб тургандай Курранинг бари.

Ракеталар учун Ер Куррасининг
У бошидан бу боши бир қадам холос!
Муқаддас бурчимиз шу она-Ерни
Даҳшат, ҳалокатдан айламак халос!

Бошлангандан бери ракета асри
Курра кафтда турган юракка ўшар.
Мардонә қўл билан сақлайди уни,
Агар яшамоқни истаса башар!

Асло мумкин эмас гафлатда қолиш!
Биламиз қудратли атомлар сирин.
Агар кнопкалар босилса ногоҳ,
Минутлар ҳал қилур жаҳон тақдирини!

Дунёда беҳисоб тинчликсеварлар,
Бизнинг қўлимизда дунёнинг бахти!
Табиат яшарар меҳнатимиздан,
Гулларга бурканар гўзаллик тахти!

Сайроқ булбуллари, хушбўй гуллари
Билан қувонтирар ҳар йил гулбаҳор.
Токи биз тирикмиз, бахту саодат
Авиз инсонларга доим бўлур ёр!

Ҳилпиратиб қизил байроқларини
Ҳар йил шодлантирар бизни гўзал Май!
Яшнар йилдан-йилга табиатдаги,
Гўзал ҳаётдаги абадий чирой!

29 апрель, 1967 й.

СОЛДАТ ҚАБРИ УСТИДА

Изҳор этиб муҳаббатимни
Қабринг узра келиб турибман.
Сен қабрда ётганинг учун,
Эҳтимол мен тирик юрибман...

8 май, 1967. Бєлоруссия.

ҚОРИН БАНДАСИ

Баъзи одамлар бор фақат ўзини
Уйлайди,— иши йўқ ўзгалар билан.
Агар қўйиб берсанг ундай одамлар
Уйнагиси келар олтин-зар билан.

Қорин билан ўлчар ҳамма нарсани:
Қорни тўқ бўлдими — олам мунаввар!
Замонни қарғайди, турмушдан нолир,
Дунёни дўзах дер оч қолса агар.

Текинга уй олса — давлатдан рози,
Жамиятдан хурсанд, ўзида йўқ шод.
Агар нинасини биров олдим,
Давлатдан норози — кўтаради дод.

Ҳамма нарса фақат менинг фойдамга
Ҳал бўлиши керак дейди ундайлар.
Майли, гўрковликми, ахлат ташишми,
Фойда чиқадиган ишга бел бойлар.

Дунёни ер ютса парвойи фалак,
Фақат ўзи омон қолса бўлгани.
Шу қадар молпараст, шу қадар очкўз,
Кафан текин бўлса тайёр ўлгани.

Унга бирор нарса садақа берсанг
Сендан яхши одам йўқдир оламда.

Ҳатто, жирканмайди без теришдан ҳам,
Андиша бўлади демас одамда.

Мояна кўпайса ҳамма иш яхши,
Мояна озайса ҳамма иш ёмон!
Кўтариб юришга бу разилларни
Қандай чидар экан замини замон?!

Бундайларда имон, эътиқод йўқдир,
Виждонни арзимас пулга сотади.
Булар ҳаром-хариш устида ётиб
Сассиқ алафлардай палак отади.

Буларда ғоя йўқ, мақсад йўқ, булар —
Мисли бир ҳашарот,— қорин бандаси!
Булар кўпчиликдан қочиб қутулмас,
Бир кун келиб чиқар хўп шармандаси!

9 май, 1967 й.

ТАБИАТ ҚОНУНИ

Табиат қонуни шунақа, хоним,
Ёш ўтиб, чеҳрангдан латофат ўчмиш.
Аmmo, йўқотдим, деб, қайғурма, ҳуснинг
Гулчеҳра қизингнинг юзига кўчмиш...

19 май, 1967.

УМР ВОДИЙСИДА...

Бир вақт ширмой каби қип-қизил, таранг,
Гул баргидай нафис эди юзларинг.
Ешлик ва шодликнинг манбаи эди
Чақмоқдай чақнаган қора кўзларинг.

Энди аллақандай нурсиз у кўзлар,
Атрофга боқади парвосиз, лоқайд.
Чеҳрангга барқ урган гўзаллик қани?
Гул жамолинг қайда? Қайга кетган? Айт!..

Афсус билан боқдим оплоқ сочингга,
Ҳа, ўтиб кетибди ёшлик баҳори.
Умр водийсида узоқ йўл босдинг,
Сочларингнинг оқи — йўлнинг ғубори.

Йиллар босиб ўтмиш гул юзларингни,
Юздаги ажинлар — йилларнинг изи.
Гўзаллик сўлади, сарғаяр чеҳра,
Табиатдагидай умрнинг кузи.

Юздан аста-секин йўқолар чирой,
Хазон узилгандай бандидан кузда.
Баҳорги латофат барҳам еб, фақат,
Заъфарон ажинлар қолади юзда..

Умр водийсида узоқ йўл босдинг,
Сочларингга қўнмиш йўлларнинг гарди.

Ха, энди қўнишдан бошқа чора йўқ,
Давосиз дард эрур қарилик дарди.

Аммо, эҳтиёт бўл, юздаги ажин
Юракка тушмасин — тушса кўп ёмон!
Истасанг юз ёшга кирганингда ҳам
Юрагингга ҳоким бўлолмас замон.

Юздаги ҳусни ўғирлару вақт,
Қалбдаги севинчга кучи етмайди.
Чеҳрангни тарк этган латофат, ёшлик,
Истасанг қалбингдан сира кетмайди.

Ихтиёр ўзингда: севинч қолади
Қалбимда умрбод қол, деб, қистасанг.
Йиллар талабини рад этиб юрак
Амрингга бўйсунар, агар истасанг.

Юракка тушмасин юздаги ажин,
Дил гулшанин қиров босмасин зинҳор.
Юзни забт этса ҳам умрнинг кузи,
Қалбингда ҳамиша гулласин баҳор.

*19 май — 4 июнь, 1967 й.
Тошкент — Дўрмон.*

ШОИР ВА БОЛАРИ

Шоир боларига ўхшар меҳнатда,
Роса меҳнат қилар иккаласи ҳам.
Болари бол йиғар минг гулга қўниб.
Шоирга минг гулнинг шарбати ҳам кам.

Заҳмат чекар шоир шеър ёзганда,
Қоғозга томади юракнинг қони.
Минг машаққат билан, зўр меҳнат билан
Шеърга айланар дил ҳаяжони.

Болари табиат гулидан асал
Тўплайди — билади ҳамма бу ҳолни,
Шоир эса ҳаёт гулидан йиғар
Бўлажак шеърга шарбатни, болни.

Минг гул шарбатидан яралган учун,
Минг дарднинг давоси бўлар эмиш бол.
Шеър эса руҳингга озиқ ва шифо,
Шеърят инсонга бахш этар иқбол.

Ҳар иккаласи ҳам кўп меҳнат қилиб,
Заҳмат чекиб халққа бахш этади бол.
Агар шеъри халққа бол беролмаса
Ундай шоирларга шоирлик увол.

*3 июль, 1967 й.
Дўрмон.*

ТАСАЛЛИ

*(Ўзбекистон халқ шоири Ғафур Ғуломнинг
вафотига бир йил тўлиши муносабати билан)*

Ажралганимизга бир йил бўлдими?
Наҳотки, шу қадар тез ўтар дамлар?
Ҳали эскирмаган жудолик дарди,
Юракда қалашиб ётибди ғамлар.

Ҳа, агар дунёда бардош бўлмаса
Ғамлар бизни адо қилган бўларди.
Ҳа, агар тасалли бўлмаса, олам
Ҳижрон дарди билан лим-лим тўларди.

Яхшики оламда тасалли мавжуд,
Яхшики бардош бор, чидайди инсон.
Ҳа, ўлимни билмас шоҳ асарларинг
Тасалли беради бизга, Ғафуржон.

Дардимизга малҳам, ғамни қувлайди
Сен бизга қолдирган ажойиб китоб.
Ҳар сўзинг ҳаётнинг севгиси, мадҳи,
Ҳар сўзинг яшашга ундовчи хитоб.

Китобингни олиб очган замони
Худди тириклардай кирасан тилга.
Тасалли беради оташин шеъринг
Ҳижрон азобида эзилган дилга.

Нишонсиз кетмадинг, кетар экансан
Шеъринг хазинага дур тўкиб кетдинг.

Еруғ юлдуз эдинг сўндинггу, аммо,
Кўзимизга сўнмас нур тўкиб кетдинг.

Олтин китобингда бизга қолдирган
Абадият шеъри жаранглаар ҳамон.
Доимо офтобдек порлаб турасан,
Сени унутмайди замин у замон.

4 июль, 1967 й. Дўрмон.

МУАЗЗИНГА

(Келажакни ўйлаб)

Биз, инсон номидан юксалиб баланд,
Сайр этканимизда кўм-кўк фазони,
Мачит тепасида қалтираб қолди
Чўлоқ муаззиннинг мунгли азони.

Тонг пайтида жавраб чўлоқ муаззин,
Кимни ишонтирдинг ёлгон сўзингга?
Сенинг эътиқодинг уйдирма, мубҳам
Тескари кўринар олам кўзингга.

Дўзах азобидан афсона айтиб,
«Мўмин»лар қалбига ваҳима солдинг.
О, чўлоқ муаззин, о, сўқир сўфи
Замон олға кетди, сен ортда қолдинг,

Энди, беҳудага кўп ҳам уринма,
«Бандаи мўмин»ни жаннатга чорлаб.
Вақти ўтмадими афсоналарнинг,
Илму фан қуёши турганда порлаб?

Космик кема билан роса айландик,
Ойга чиқиб тушдик, самони кездик.
Ҳар ерда модданинг фазилатини,
Модданинг қудрати, кучини сездик.

Уша сайёралар, ўша собитлар,
Поёнсиз бўшлиғу абадий модда.

Тўхтовсиз ҳаракат, доим ўзгариш,—
Баъзан мураккабу баъзида содда.

Космик нур қўйнида товланиб, ёниб,
Давом этар ҳамон моддалар жангги.
Жангда ҳалок бўлар минглаб метеор,
Минги пайдо бўлар янгидан-янги,

Шимол мамонтидай ўлар юлдузлар,
Аммо пайдо бўлар яна қанчаси.
Самода юлдуз кўп, бепоён, сонсиз,
Улуғбек зичида мавжуд анчаси.

Юлдузларга тўлган гўзал оламни
Айландик, мисоли гирдиқапалак.
Ҳамма нарса мавжуд, аммо сен айтган
«Фаришта»дан асло топмадик дарак.

«Арши аъло»ни ҳам учратолмадик,
Агар ишонмасанг, Зухрадан сўра.
Ке, энди воз кечгил афсоналардан,
Хаёл осмонидан ерга туш, жўра!

Кигиз китоблардан афсона сўзлаб,
Элга кулки бўлма, космос асрида.
Сен ҳам ҳақиқатни эътироф этгил,
Ётма жаҳолатнинг кўҳна қасрида.

14 июль, 1967 й.
Дўрмон.

БИЗГА ТАНИШ

Вьетнамни кўрган эмасман, аммо,
Кўрганга ўхшайман одамларини.
Гўё эшитгандай бўламан, зафар —
Йўлида ташланган қадамларини.

Жуда ҳам яқиндир юрагимизга
Шонли Вьетнамнинг қаҳрамонлари.
Бизга таниш, ёвга таҳлика солган,
Азамат ўлканинг партизанлари.

Бизга жуда яқин, Ватан ишқида,
Озодлик ишқида жангга кирганлар.
Бизга жуда таниш, юртни қўриқлаб,
Келгинди, босқинчи ёвни қирганлар.

Уларнинг мардлиги, довюраклиги,
Кувончи, қайғуси — ҳаммаси таниш.
Ахир, бахт эмасми, Ватан ишқида,
Озодлик ишқида жангга отланиш?

Жангга отланганлар юртни қўриқлаб,
Озодлик йўлида, енгилмас ҳеч вақт.
Тарих тажрибаси далилдир, доим
Мардларга ёр бўлур ғалаба ва бахт.

Фикру хаёлимиз, таважжухимиз,
Севгимиз, қалбимиз сиз билан бирга.
Аминмиз, барқ уриб зафар қуёши,
Севган юртингизни тўлдиран нурга.

9 ноябрь, 1965—15 июль, 1967 й.

ЖУНГЛИ

Жунгли басавлат, жунгли гўзал,
Ажойботларнинг туганмас кони.
Жунгли баҳайбат, жунгли сирли,
Ғаройботларнинг кўҳна макони.

Жунгли қўйнида яйрашар, ўсар,
Қанча жонивору, қанча наботот.
Жунгли қўйнида минг хил қуш сайрар,
Жунгли қўйнида қайнайди ҳаёт.

Жунгли бағрида кўллар бор сўлим,
Аждардай буралиб дарёлар оқар.
Жунгли хазина, жунгли сахий:
Сонсиз жониворни йил бўйи боқар...

Уруш бошланди-ю, жунгли бирдан
Айланди мардларнинг қароргоҳига.
Жунгли ёвларни ютар аждардай,
Боқмай кўз ёшига, боқмай оҳига.

Вьетнам мардлари, енгилмас қўшин,
Жунглида ҳоким, жунгли ҳушёр.
Жунглида номард янкилар учун,
Партизанлар билан жанг қилиш душвор.

Йўлбарсдек ташланар янки итига,
Жунглининг ботир партизанлари.

Фақат ғалабани ўйлар туну кун,
Вьетнам халқининг жонажонлари.

Жунгли барҳаёт, жунгли сергак,
Жунгли душмандан қасос олади.
У яшашга хилват жангда пистирма,
Янкилар қалбига даҳшат солади.

Жунглига кирса қалтирар душман,
Халқумига келар даҳшатдан жони.
Жунглида минглаб каллакесарнинг
Балчиққа қоришди қоп-қора қони.

Қутурган янкилар, аламзадалар
Жунглига сонсиз бомба ташлади.
Ут қўйишди, заҳар, газ тарқатишди,
Ҳаводан узлуксиз ҳужум бошлади.

Тўхтовсиз ёғилган бомба зарбидан
Жунгли бағрида сонсиз яралар.
Жангда ҳалок бўлди минглаб қаҳрамон,
Қон бўлиб оқмоқда сойлар, даралар.

Бир қарич ҳам ер йўқ бомба тушмаган,
Бутун ваҳшатини ишга солди ёв.
Жунглини бешдан-оёқ кул қилсам,
Деди, ёвуз душман, маккор, беаёв.

Аммо, жунглини енга олмади.
Жунгли барҳаёт, жунгли бардам.
Жунгли енгини ўйлайди фақат.
Ёвга зарб беришга тайёрдир ҳар дам.

29 октябрь, 1965—

19 июль, 1967 й.

ИШОНЧ

Вьетнамда уруш, қиргин, фожиал
Ниҳояси борми, қонли даҳшатнинг?
Гўё, озодликни сақлармиш янки!
«Эркин дунё» эмиш номи ваҳшатнинг!

Мақтаб, шифохона, тинч қишлоқларни
Бўмбардимон қилиб, ёндириб, бузиб,
Ўлдирилган гўдак, аёллар, чоллар
Қонидан яралган дарёда сузиб,

Зўравонлик қилиб, жиноят қилиб,
Бу ҳам «эркин дунё» номидан дерлар!..
Сирини фош қилур «эркин дунё»нинг
Гўдаклар қонидан қизарган ерлар!

Лаънат ёғдиради «эркин дунё»га
Емирилган кулбалар, соврилган боғлар.
Лаънатлар, бераҳим, «эркин дунё»ни
Топталган чаманлар, куйган япроқлар.

Ҳа, «эркин дунё»нинг жиноятига
Бомбадан кул бўлган шаҳарлар гувоҳ.
Гувоҳ: кеча-кундуз Вьетнам бўйлаб
Кезиб юрган нола, кезиб юрган оҳ.

Гувоҳ: фарзандидан айрилган, шўрлик,
Мушфиқ оналарнинг мунгли фиғони.

**Жиноятга гувоҳ: сонсиз мурдалар,
Беғуноҳ чолларнинг тўкилган қони.**

**Ха, ўша, мақталган «эркин дунё»нинг
Оғзи қон, қўли қон, юрган йўли қон!
Долларга топинган бир гала малъун
Ўз роҳати учун истайди қурбон!**

**Улар, биз яшасак бўлгани, майли,
Олам ҳалок бўлсин, кул бўлсин, дейди.
Биз доллар ҳокими! Жумлан жаҳон
Долларга топинсин, кул бўлсин, дейди.**

**Йўқ; асло қул бўлмас долларга эллар!
Афсона тугади, ўзгарган замон.
Жаҳоннинг тақдири халқлар қўлида,
Олам ҳалок бўлмас, кул бўлмас жаҳон!**

**Сўнги талвасада доллар ҳокими,
Сўнги бор оламга заҳрин сочар.
Жанг қилар Вьетнам озодлик учун,
Озодлик қуёши унга юз очар!**

**Минглаб самолётдан ажралди янки,
Минглаб Америка ёшлари ўлди.
Жаҳаннамга кетди ҳисобсиз доллар,
Янкининг «ўлжа»си шугина бўлди.**

**Вьетнам аҳдида маҳкам турибди,
Қайтмас озодликнинг эзгу йўлидан.
Ёвни юртдан тамом ҳайдамагунча,
Жанговар қуролни қўймас қўлидан!**

*1 ноябрь, 1965—
20 июль, 1967 й.*

ТОНГ МАНЗАРАСИ

Туннинг турқи ўча бошлади,
Чехрасида бўзарган излар.
Кулда ётган чўғларга ўхшар
Кўкда милт-милт ёнган юлдузлар.

Само юзи оқарган сайин
Бирин-кетин сўнади «чўғ»лар.
(Бу гапимга, балки ишонмас
Тонг сиридан хабари йўқлар.)

Тонг ёришар, мағлуб бўлиб тун
Ранги ўчиб, қайтар изига.
Уфқ чўзар ёқут лабини
Ловулаган қуёш юзига.

Тоғ бошига келиб минар тонг,
Қоронғилик буқунар пастда.
Майин шамол чаманга кириб
Гул баргини ўйнатар аста...

Тунги зулмат қўйнида чиқиб
Хамма нарса қирар рангига.
Асалари тумшуқ суқади
Чечакларнинг олтин чангига.

Койнотга нур товоғида
Барака, қут келтиради тонг.
Қушлар сайрар тонгни олқишлаб,
Тонгни қутлаб, ҳаёт урар бонг.

31 июль, 1967. Коктебель.

УҚУВЧИНИ УЙЛАБ

Уқувчини ўйлаб,— ўзимни эмас,—
Ижод майдонида тушганман ишга.
Уқувчим бир лаҳза роҳат қилсин, деб,
Тайёрман минг соат азоб чекишга.

Ижод роҳат эмас, машаққат, меҳнат,
Чидаган киради ижод йўлига.
Ахир, халқ бекорга ё эрмак учун
Қалам тутқизмайди шоир қўлига!

Модомики қўлга қалам олдим,
Шоир ўз касбини оқлаши керак.
Халол хизмат қилиб, халқ севгисини
Умрбод қалбида сақлаши керак.

Холбуки шоирнинг касбидай оғир
Касб бўлмаса керак ёруғ жаҳонда.
Шоир минг тирилиб, минг ўлар, ҳар гал
Тўфон қўзғаганда илҳоми қонда.

Шоирни гоҳ ўтга, гоҳ музга ташлар
Серташвиш, шафқатсиз ижодий тўлғоқ.
Шоир тиним билмас ижод даврида,
Кундузлари бедор, тунлари уйғоқ.

Баъзан асов қундай тутқич бермайди,
Баъзан булоқ бўлиб оқади шеър.

Муз бўлиб юракни илитмас баъзан.
Баъзан олов бўлиб ёқади шеър.

Баъзан зулмат ичра кўринмас кўзга,
Баъзан қуёш бўлиб боқади шеър.
Баъзан ханжар уриб қалбингга, баъзан
Кўксингга гулдаста тақади шеър.

Шундай дамлар бўлар шоир устига
Тоғдай азоб юклар ҳар мисра, ҳар **байт**.
Баъзан иш ўнгидан келиб, шоирни
Тоғдай юксалтирар шоирона пайт.

Шоир бардош берар ўз фарзандининг
Бутун жафосига, барча нозига.
Қанча мушкул бўлса шеър туғилиши,
Шунча куч бағишлар шоир созига.

Қанча қийнамасин туғилишда шеър,
Оқибат шоирга лаззат бағишлар...
Ҳа, чидаган кирар ижод йўлига,
Серташвиш бўлади ижодий ишлар.

31 июль, 1967. Коктебель.

НУРЛИ ИСТИҚБОЛ

Янги йилни хурсанд бўлиб
Қарши олар халқимиз.
Чунки бизга янги зафар.
Бахт келтирар янги йил.
Илгарига интилади,
Келажакка учади,
Коммунизм гулшанининг
Ишқи билан тўлган дил.

Атир пуркар димоғларга.
Хурсанд қилиб дилларни,
Чаманлардан елиб ўтган
Истиқболнинг шамоли.
Йилдан йилга қудратимиз
Ошар, бунга аминмиз.
Йилдан йилга тўлишади
Ўлкамизнинг жамоли.

Дала тўлган қумуш пахта,
Дала тўлган олтин дон,—
Тенгсиз бойлик билан бизни
Чорлар нурли истиқбол.
Бизни янги зафарларга,
Ўлжаларга ёр этиб,
Сўнмайдиган қуёш бўлиб
Порлар нурли истиқбол.

Янги бўстон, янги чаман,
Янги боғу роғлардан
Ҳадя қилиб турфа гуллар
Тутар бизга янги йил.
Ҳисобсиз кон, беҳисоб шон,
Саноқсиз дур, чексиз нур,
Нозу неъмат, сафо бўлиб
Кутар бизни янги йил.

Келажаги йўқларгина
Янги йилдан қўрқади.
Эски дунё янги йилни
Даҳшат билан қаршилар.
Кун ботмаса, тонг отмаса,
Қотиб қолса вақт, замон,
Дер, янги йил яқинлашса
Истиқболга қаршилар.

Янги йилни хуноб бўлиб
Қарғайдиган ўшалар.
Янги йилдан қўрқадиган
Биз эмасмиз, бошқалар.
Янги йилда янги зарба
Тушмасин, дер, елкага,
Вьетнамдан калтак еган
Пешанаси «қашқа»лар.

Куни битиб ҳалокатга
Маҳкум бўлган ёвузлар,
Қўрқишади янги йилнинг
Жамолига боқишдан.
Қўлларидан келса агар
Тоймас эди ўшалар,
Бомба ташлаб куррамизни,
Келажакни ёқишдан.

Аммо, бизнинг қўлимизда
Келажакнинг тақдири.
Ёвузларнинг қўли калта,
Ниятига етолмас!
Ёвуз қўллар кишиликнинг
Орзусини, бахтини,
Ғоясини, мақсадини
Ҳеч вақт барбод етолмас!

Йилдан йилга равнақ топиб
Техникамиз, Фанимиз,
Забт этамиз юлдузларни,
Эгаллаймиз самони.
Йилдан йилга кенгаяди
Нурли, олтин уфқлар,
Йилдан йилга яқинлашар
Коммунизм замони.

Келажаги бахтиёрлар,
Истиқболи ёруғлар,
Ишонч билан, қувонч билан
Нурга чўзар қўлини,
Фақатгина улуг Ленин,
Коммунизм ғояси
Қуёш бўлиб ёритади
Инсоният йўлини.

10 сентябрь, 1967,

ТОНГ ҚҰШИҒИ

Эллик ёшга тўлди шонли ўлкамиз,
Эллик йилдан бери бахт бизга йўлош.
Коммунизм йўлин ёритмоқдадир
Эллик йилдан бери Октябрь — қуёш.

Шу порлоқ қуёшдан нур эмиб ўсди
Дўстлик чаманлари, озодалик гули.
Шу қуёш таптида қоврилди ғаним,
Кўкларга соврилди зулмнинг кули.

Октябрь туфайли халқимизга бахт
Ҳамроҳ бўлиб қолди бутун умрга.
Барча инсоният кўз тиккан кўпдан
Зулматни қувлаган муқаддас нурга.

Йилдан йилга ўлкам юксалмоқдадир,
Шавкати, шуҳрати, қудрати ортиб.
Бизнинг измимизда, бизга бўйсунар
Космосга қадар атомдан тортиб.

Дунёда энг юксак ва энг қудратли
Давлатга айланди Совет давлати.
Жаҳонга нефтихор, оламга чирой
Шонли ўлкамизнинг кўрки, савлати.

Бир вақт, Октябрнинг умри қисқа, деб,
Айюҳаннос солиб вайсаҳди кўплар.

Тарихни орқага қайтарамиз, деб,
Жони жаҳди билан отишди тўплар.

Ичдан портлатмоқчи бўлди баъзиси,
Сиртдан ҳисобсиз ёв қуршовга олди.
Бўхтонлар, урушлар, қирғинлар билан
Оламни неча бор даҳшатга солди.

Аммо, зарбамизга тоб беролмасдан
Ёвнинг шармандаси чиқди ҳар сафар.
Қўлимизда порлар ол байроқ бўлиб
Тарихий жангларда олинган зафар.

Энди «фолбин»ларнинг дами ичида,
Инга уриб кетди кўршапалаклар.
Аммо, гоҳо-гоҳо баъзи тентаклар
Қуёшни тўсаман дея алаклар.

Хали ҳам баъзи бир аламзадалар
Шонли йўлимизни тўсмоқчи бўлар.
Уларга жавобан дейди халқимиз:
«Ўйламай сўзлаган, оғримай ўлар!»

Йўқ, энди шоввозлар, кеч қолдингиз, кеч!
Қора ниятингиз, хаёлингиз пуч!
Овора бўлмангиз, дунёда йўқдир
Бизнинг йўлимизни тўсадиган куч!

Ракета сурати қанотимизда,
Парвозимиз баланд юлдузлар томон!
Элик асрдан ҳам ўтиб кетамиз,
Бизнинг фойдамизга ишлайди замон!

15 сентябрь, 1967.

ОКТАБРЬ ҚҰЕШИ

Жаҳонни мунаввар қилиб абадий
Асрлар уфқидан болқида қуёш.
Минг йил азоб чеккан меҳнаткаш инсон
Шу қуёш туфайли кўтаролди бош.

Бу қуёшни минг йил кутди одамзод.
Бу қуёшга минг йил кўз тутди олам.
Энди бу қуёшсиз келажагини
Тасаввур қилолмас меҳнаткаш одам.

Бу қуёш йўлида қилинган жанглар,
Бу қуёш йўлида кесилган бошлар,
Бу қуёш ишқида чекилган азоб,
Бу қуёш ҳажрида тўкилган ёшлар,

Бекорга кетмади, тезлатди тонгни,
Тонг отди паршираб, болқиди қуёш!
Озодлик қуёши, Октябрь тонги
Бизни бахтга мангу айлади йўлош.

Асрлар оҳидан яралган довул,
Асрлар ёшидан тўпланган тўфон,
Асрлар қаҳридан яралган вулқон,
Асрий ғазаблардан уюшган бўрон

Учирди, фарқ этди, куйдирди, ювди
Ҳақсизликка тўлган эски дунёни!
Октябрь парвози билан юксалди
Инсоннинг шуҳрати, одамнинг шони.

Тинмай олға босдик қадам-бақадам,
Қанча машаққатли бўлмасин йўллар.
Қурбонлар беҳисоб бўлса ҳам жангда
Асло тарк этмади қуролни қўллар.

Вулму зулмат таҳдид қилса ҳам минг бор
Меҳнаткаш кечмади асло бахтидан.
Ўрки қўлга олди жангу жадалда,
Золимни ағдариб қонли тахтидан.

Октябрь яратган мангу баҳорда
Инсон улуғланди ҳаққини топиб.
Зулм занжиридан бўшалган қуллар
Бевади чўлларни гул билан ёпиб.

Октябрь чек қўйди ҳақоратларга,
Минг йил қулоқларни қар қилган додга.
Идрок тилсимини очди Октябрь,
Инсон қудратини чорлаб ҳаётга.

Биз учун ошқор атомлар сири,
Мўъжиза яратар илму фанимиз.
Ҳайрат билан боқар бизга кенг жаҳон,—
Дунёнинг кўркидир ҳур Ватанимиз.

Илму фанга чанқоқ кўзимиз кўкда,
Ракетамиз учар юлдузлар аро.
Ниятимиз: тинчлик бузилмасин ҳеч,
Ерда бошланмасин қонли можаро.

Элик йил! Музаффар, шонли элик йил!
Салмоқда ҳар бири юз асрга тенг.
Октябрь сўзининг жозибаси зўр,
Мазмуни, маъноси олам қадар кенг.

Унинг замирида инсонларга бахт.
Озодлик, қардошлик, дўстлик, садоқат.
Унинг мазмунида ботирлик, мардлик,
Ҳар қандай мушқулни енгувчи тоқат.

Ленин даҳосининг кучи бор унда.
Унда хазон билмас баҳор жамоли.

Ўз ифодасини топмишдир унда
Тарихнинг, оламнинг шони, камоли.

Унинг шуъласидан баҳраманд бўлиб
Жаҳон, инсоният кўтармакда қад.
Улуғ Октябрнинг ғалабалари
Кўз қорачигидай сақланар абад!

17 сентябрь, 1967.

ОЛТИН КУЗ

Водийларга чиқиб тамошо қилғил,
Нақадар гўзалдир ўлканинг кузи!
Сонсиз бойлик қўшиб бойлигимизга
Гавҳарларга тўлмиш далалар юзи.

Кумуш далаларда кўз қамаштириб
Юлдуздай чақнашар олтин чаноқлар.
Шабнам инган қизил гулларга ўшар
Иш билан терлаган гулгун ёноқлар.

Улуғ ғалабага ишониб деҳқон
Сахий даласидан жавоҳир излар.
Бойлик соҳибаси, дур эгалари
«Зангори кема»да ўтирган қизлар.

Олтин куз сувлари шу қадар тиниқ,
Ойна бўла олур қизлар қараса.
Оламни кўмгудек гулларнинг иси
Чаман кокилини шамол тараса.

Куз кўргазмасини ёйибди, қаранг:
Олма, анжир, узум, шафтоли, анор...
Боққа атир пуркар сада райҳонлар,
Гулшанга нур тўкиб қизилгул ёнар.

Бойлик, гўзалликнинг кўргазмаси бу!
Ёмбига, айланмиш тўкилган терлар.
Файзу саховатни кўз-кўз қилишар
Бойликда, ҳусида тенгги йўқ ерлар.

ЖАВОД

Эшитмаган борми унинг номини?
Элга донғи кетган Кўчиев Жавод.
Юзлаб манман деган механизатор
Унинг мактабида чиқарган савод.

Олий мукофотга арзийдиган зот,
Хар қандай таҳсинга сазовор, лойиқ,
Ишига тасанно ўқишиб, уни
«Дала космонавти» дейди халойиқ.

Қанча ардоқласа арзийди ўлка,
Жавод Кўчиевдай донгдор эрини.
«Синов полигони» ё «космодром»
Десак хато бўлмас унинг ерини.

Янги машиналар унинг ерида
Ва унинг қўлида синалар аввал.
Янги машинанинг тақдирини ҳам
Жаводнинг баҳоси қила олур ҳал.

Янги машиналар унинг қўлидан
Йўлланма олади, бўлиб сарафроз.
Янги машиналар унинг еридан
Шуҳрат осмонига қилади парвоз.

Ишчи, ихтирочи, механизатор,
Олимлар ишидан қолишмас иши.
Дунёга таралган донғи, дозруғи,
Ўзи эса камтар, оддий бир киши.

Бугун Кўчиевнинг моҳир қўлида
Янги бир машина ўтар синовдан.
Бу ҳам тўсиқлардан ўтар бемалол
Сакраб ўтганидай аргумоқ говдан.

Янги машинада уста Кўчиев
Бир кунда қирқ тонна пахта терибди.
Бир ўзи саккиз юз теримчи терган
Пахтани бемалол териб берибди.

Ахир, бу мўъжиза эмасми, дўстлар,
Жаҳонни ҳайратга солишга қодир?!
!

Янги машинанинг келажаги зўр,
Бу янги машина жуда ҳам нодир.

Жавод машинага ошиқ, машина
Шуҳрат осмонига кўтарди уни.
Тасаввур қилолмас машинаси у
Олтин далаларнинг келажагини...

ОЛТИН ХИРМОНЛАР

Бу йилги пахтанинг қиммати бўлак
Бу йилги пахтамиз нуқул дурдона.
Фалакка бош урган олтин хирмонлар
Улуғ тўйимизга лойиқ тўёна.

Хар бир толасига азамат халқнинг
Меҳри, муҳаббати, меҳнати сингган.
Сонсиз чаноқларни кўриб водийда
Юлдузларми, дерсиз, самодан ишган.

Қўлимиз, теримиз билан яралган
Кумуш даладаги олтин юлдузлар.
Даладаги сонсиз гавҳарни кўриб,
Шодлик, табассумга кўмилар юзлар...

Ким бўлмагил, майли, пахта тер сен ҳам.
Катта тўёнага қўшилсин қиссанг.
Эллик йиллик улуғ байрамимизнинг
Олтин китобига ёзилсин қиссанг.

Теримга туш, дўстим, пахтазорга чиқ,
Темошабин бўлиб четда турмагил.
Буюк халқ ишига ҳисса қўшолмай,
Яна доғда қолиб, нолиб юрмагил.

Далада синалар бугун ҳамманинг
Элга садоқати, юртга ҳиммати.
Олтин гарозуда пахтазордаги
Улчанар ҳамманинг қадри қиммати.

Далага чиқ, дўстим, олтин куз келди,
Пахтазорлар сени шуҳратга чорлар.

Меҳнат қил халқ учун, келажак учун,
Толеинг юдузи меҳнатда порлар.

Фурсатни бой бермай теринг ҳосилни,
Вақтида ишимиз тоқсин саранжом.
Планини ўринлаб катта тўйгача,
Ғалабамиз учун кўтарайлик жом.

Олтин хирмонларни бошига қўйиб
Халқим тўйга борар, ўзида йўқ шод.
Садоқатимиздан, ҳимматимиздан
Миннатдор бўлади келажак авлод.

*Сирдарё райони,
«Малик» совхози — Тошкент.
2 октябрь, 1967 й.*

ТААЖЖУБ ҚОЛАРЛИК...

Улуғ Октябрнинг арафасида
Яна дунё бўйлаб донғимиз кетди.
Таажжуб қоларлик, ҳайратомуз ҳол:
Гўзал Зухрога ҳам қўлимиз етди!

Совға-салом элтди олтин кемамиз
Гўзал Венерага — тонг юдузига.
Биз унга йўллаган тарихий вимпел
Ажойиб хол бўлиб тушди юзига.

Кенгайиб, узайиб бормоқда доим
Кoinот бағрига солган йўлимиз.
Омаднимиз келиб ҳар ишда ҳар чоқ,
Ҳар бир соҳада ҳам устун қўлимиз!

19 октябрь, 1967.

ҒАМНИ ИНКОР ЭТМА

Йўқ, дўстим, қайғуни инкор этмагил,
Қайғу инсонларга азалдан йўлдош.
Узоқ сафарда инсониятнинг
Йўлини ҳўл қилган, кўздан оққан ёш.

Агар қулоқ солсанг тарих товшига
Кулки ҳам, фарёд ҳам эшитилади.
Айниқса ўтмишда жафо чекканлар
Ғам нималигини яхши билади.

«Дарди йўқ кесак» деб, бекор айтмаган,
Топилмас ташвиши бўлмаган одам.
Қутулиб бўлмайди ҳайдаган билан,
Орқадан соядай эргашади ғам.

Севинч гули қанча гўзал бўлмасин,
Баргида қайғунинг гарди бўлади.
Ҳар кимнинг севинчи, бахти бўлгандай,
Ҳар кимнинг озми-кўп дарди бўлади.

Мен доим хурсандман, ғамим йўқ, дея,
Мунофиқлик қилма, ҳеч ким инонмас.
Қайғура билиш ҳам керак вақтида,
Мард одам ҳеч қачон дардидан тонмас.

Дунёда жуда кўп воқеа борки,
Қалбингга иложсиз ташвиш солади.

Баъзан шундай пайтлар бўлар ҳаётда
Қайғу сени тамом қуршаб олади.

Отадан, онадан айрилганингда
Ғам дарҳол кўзингдан ёш бўлиб оқар.
Дўстингдан, ёрингдан жудо бўлганда
Қайғу олов бўлиб қалбингни ёқар.

Кўз бўлдимни, шаксиз, ёши ҳам бўлар,
Қайғу ҳам бўлади севинч бор жойда.
Ҳар қанчалик хурсанд бўлганингда ҳам
Ғамни инкор этма, чунки бефойда.

Қайғура бил, лекин, бадбин бўлмагил,
Қайғу табиий ҳол, бадбинлик ёмон!
Қайғу вақтинча гап, ўтиб кетади,
Бадбинлик инсонга бермагай омон.

Гап дардни яшириш, нчга ютишмас,
Ўз вақтида унга даво қилишда.
Гап қайғуни инкор этишда эмас,
Гап уни енгилда, енгга билишда.

30 июль — 19 октябрь, 1967.
Коктебель — Тошкент.

ОЛТИН ЧУҚҚИ

Гўзаллик кўп кузда: чаман яшнайдн,
Боғларда товланар нашвати, узум...
Аммо, гўзалликнинг тожи саналган
Кумуш пахтазорлар кўксига кўзим.

Фақат менинг кўзим далада эмас,
Далага тикилган ҳамманинг кўзи.
Дилга қувонч солар, ҳаяжон солар
Терим ҳақидаги рақамлар сўзи.

Рақамлар дейдилар: марра яқиндир,
Чу, де, қамчи босил пўлат отларга!
Эл тасанно ўқир муддатдан олдин
Планни бажарган азаматларга.

Рақамлар дейдилар: фурсат оз қолди,
Суръатга суръат қўш, гафлатда қолма!
Омадни бой бериб, ваъдани бузиб,
Оқибат шарманда бўлма, уялма.

Ҳаво айниб қолди, огоҳ бўл дейди
Бемаҳал осмондан томган томчилар.
Гайратга гайрат қўш, дам ғанимат, деб,
Емғир томчилари бизни қамчилар.

Нест-нобуд бўлмасин етилган ҳосил,
Йиғилсин тўрт миллион тонналик хирмон.

Берган ваъдамизни удда қилолмай
Тўй йили кўнгилда қолмасин армон.

Эллик йиллик тўйга совға-салом кўп,
Аммо, энг аълоси «оқ олтин»имиз.
Тўйга қадар, дўстлар, маррага етиб,
Зафар шодлигига тўласин дилимиз.

Олтин чўққи яқин! Тўрт миллион тонна
«Оқ олтин» хирмони кўриниб қолди.
Улуғ Октябрнинг ишқи, илҳоми
Дилимизга ишонч, матонат солди.

Олтин чўққи яқин! Олтин чўққининг
Жамоли ўзига тортмоқда кўзни.
Чинқиб байроқ тикар олтин чўққига,—
Зое кетган эмас пахтакор сўзи!

23 октябрь, 1967.

ИИЛЛАР

Йиллар зинапоя бўлди биз учун,
Йил сайин юксаклик чўққилар сари.
Не қозонган бўлсак, не олган бўлсак
Меҳнат ва жанг билан олинди бари.

Ютуқлар беҳисоб, ўлжалар катта,
Бир учи Зухрода, бир учи Ойда.
Қадимимиз қутлуғ: чаманлар унди,
Боғлар пайдо бўлди биз юрган жойда.

Инсонларга бахт деб, кўтардик қурол,
Инсонлар бахти деб, иш қилдик тинмай.
Биз жангда, меҳнатда қозонган зўр бахт
Кундан-кун юксалар, тубанга инмай.

Бу бахт, бу озодлик қимматга тушган,
Бу бахт деб, жон берган сонсиз қаҳрамон
Жанг билан, қон билан олинган бахтни
Энг эзгу зафар деб сақлаймиз ҳамон.

Ленин таълимоти, Ленин ғояси
Мазмун бағишлади ҳаётимизга.
Жангларда чиниққан улуг партия
Поёни йўқ қудрат бахш этди бизга.

Йиллар олиб кетди бизни илгари
Ленин чизиб берган порлоқ йўл билан.

Асрлар орзуси ушалди: ерда —
Жаннат барпо этдик қадоқ қўл билан.

Бир жаннатки, бунда инсонлар озод,
Бунда ҳалол меҳнат айланган шонга.
Бунда дўстлик, вафо, қардошлик, севги
Фазилат бағишлар асл инсонга.

Тенгсизлик, ҳақсизлик йўқолган тамом,
Бунда оёқларга урилмас кунда.
Саҳролар уйғониб, чўллар тирилиб,
Қулбалар саройга айланган бунда.

Бунда инсон азиз, бунда инсоннинг
Жаҳонни қоплаган донғи, шони бор.
Бунда меҳнаткашнинг бойлиги сонсиз,
Туганмас кони бор, битмас дони бор.

Сермева боғи бор, олтин тоғи бор,
Зумрад даласида беҳисоб кумуш.
Бунда меҳнаткаш ҳур, бунда меҳнат ҳур,
Мўъжиза яратар бунда ҳар юмуш.

Бунда оби ҳаёт, нажот манзили,
У моддий, маънавий фазилатга бой.
Бунда камол топган бутун дунёни
Узига тортувчи жозиба, чирой.

Бунда баҳодирлик, мардлик, матонат,
Бунда беқиёс куч, туганмас қудрат.
Ерқин келажакка интилувчилар
Бизнинг ўлкамиздан олади ибрат.

Олам тақдирини ўйлаб, жаҳонга
Тинчлик уругини сочганлар бунда.
Юлдузлар кўксига юлдузлар тақиб,
Кoinот эшигин очганлар бунда.

Қишилик бахтига атомлар кучи,
Юксақ фан, техника, ҳур ижод бунда,
Оламни ҳайратга солган беҳисоб
Тадқиқот, ихтиро, кашфиёт бунда.

Бунда дунёдаги муҳташам ГЭСлар,—
Сунъий юлдузларнинг чарақлаши бор.
Бунда янги дарё, янги кўлларнинг,
Янги денгизларнинг ярақлаши бор.

Бунда чечакларнинг табассуми соз.
Бунда гўдакларнинг хандаси гўзал.
Бунда юракларга ҳаяжон солар
Инсон толеини куйлаган газал.

Бунда табиатга бошланган ҳужум.
Бунда тантаналар, байрамлар, тўйлар.
Бунда олам сирин очувчи идрок,
Нурли келажакни қамраган ўйлар...

Бунда жаранглайди самога қадар
Бахтни улуғловчи покиза санъат.
Ҳа, бунда меҳнаткаш, чевар кўлларнинг
Маҳорати билан яралган жаннат!

Октябрь қуёши зулматни енгди,
Аммо, ўч олмоқчи бўлади зулмат.
Агар иложини, пайтини топса,
Дунёнинг бошига солмоқчи кулфат.

Биламиз, ёв тамом таслим бўлмаган.
Биламиз, йўлларда жанг кўпдир ҳали.
Нураб бораётган эски дунёнинг
Вьетнам кўксига қонли чангали.

Нур билан зулматнинг, эски дунёнинг
Давом этмоқдадир мунозараси.
Ёв яна чок этсам бомба ташлаб дер,
Ҳали битмай туриб Ернинг яраси.

Кўз олайтиради океан ортидан
Ҳали ҳам болтадан тоймаган зотлар.
Ут қўйиб дунёни кул қилсак дейди,
Гўрковлар, одамзод бахтига ётлар.

Ер ҳимоя истар, кишилик нажот,
Кишилик нажоти, Ер ҳимояси —

Бизнинг қўлимизда! Ерга тушмагай
Атом бомбасининг мудҳиш сояси!

Октябрь қуёши қудрат берган халқ
Юлдузларга қадар кўтармоқда қад.
Улуғ партиямиз парвариш қилган
Бахту толеимиз порлар то абад.

Сенга чексиз олқиш! Сенга тасанно!
Кишилиқ тонгини ёритган қуёш!
Ғоят бахтиёрмиз буюк йўлбошчи
Улуғ Ленин билан бўлдиқ асрдош!

Йиллар зинапоя бўлди биз учун,
Йил сайин юксалдиқ чўққилар сари.
Неки қилган бўлсак ярим асрда
Инсон бахти учун қилинди бари.

30 октябрь, 1967.

ТАСАННО

Ўзи енгил, аммо, меҳнати оғир,
Меҳнат ва тер билан етилар пахта.
Шу сабаб «оқ олтин» деган ном **билан**
Элимизда эъвоз этилар пахта.

Ҳар бир граммида минглаб қатра **тер**,
Меҳрибон қалбларнинг ҳарорати **бор**.
Ҳар бир граммида пахтакорларнинг
Халқига кўрсатган садоқати **бор**.

Ҳар бир граммига меҳримиз сингган,
Кўз нуримиз сингган ҳар толасига.
Қамашгудек бўлур қуёшнинг кўзи
Боқса оқ пахтанинг нур жилосига.

«Оқ олтин»имизнинг ҳар бир грамми
Қимматлироқ эрур минг шоҳ тожидан.
Ҳар бир грамм пахта салмоқлидир
Ўтмишда минг хоннинг олган божидан.

Бир грамм қиммати шунча кўп бўлса,
Тўрт миллион тоннанинг қанча қиммати?
Бу сонсиз бойликнинг танҳо ўлчови:
Ботир халқимизнинг олий қиммати!

Ҳа, бу, халқимизнинг олий қиммати,
Матонати билан етилган бойлик.

Ҳа, бу, эллик йиллик улуғ байрамга
Садоқат-ла тортиқ этилган бойлик.

Ваъдани оқламоқ муқаддас одат,
Одам ҳисобланмас лафзидан қайтган.
Лафзи йўқ кишининг бурди йўқ, дея,
Донишмандлар жуда ҳақ гапни айтган.

Олтин хирмондаги миллион тонналар
Муҳаббат, садоқат, мардликдан нишон.
Берган ваъдасининг устидан чиқди,
Қанча фахрланса ҳақ Ўзбекистон!

Тўрт миллион тонналик «оқ олтин» қутлуғ!
Мардларга ҳар қанча тасанно, денг, кам.
Бошида тўрт миллион тонналик ёмби,
Гурур билан боқар оламга ўлкам!

15 ноябрь, 1967.

ХАЗИНАЧИ

Мени гапга солма, вақтимни олма,
Бошимда борини ёзиб қолайин.
Ақлимни, ҳиссимни ва илҳомимни
Имкони борича ишга солайин.

Бошимдаги гавҳар, қалбимдаги дур,
Бари халқимники, халқимнинг мулки.
Биронта гавҳарни яшириб қолиб,
Яна эл олдида бўлмайин кулки,

Хаққим йўқ биронта гавҳарни, дурни
Яшириб қолишга халққа бермасдан.
Ёзилмасдан қолса биронта шеър
Дейишар хиёнат қилибди қасдан.

Бошимда неки бор, қалбимда не бор,
Халқники,— мен фақат хазиначиман.
Мен фақат боғбонман, халққа мансубдир
Шеърят боғида гуллаган чаман.

17 октябрь—16 ноябрь, 1967.

ҒИЙБАТЧИ

Киприги пириллаб, кипти ликиллаб,
Қўли бориб-келиб, сўзлайди шошиб.
Тили кириб чиқар илон тиландек,
Заҳар тўкилади оғзидан тошиб.

Оғзи автоматдек, сўзлари ўқдек
Пайдарпай отилар бидиллаганда.
Қўлга тушганда ҳам расвоси чиқиб,
Разил одатини қилмайди канда.

Сўзлагани бўҳтон, қилгани ғийбат,
Илон пўст ташлайди ҳар бир сўзига.
Ҳаммани айблар, ҳамма одам ҳам
Эгри кўринади унинг кўзига.

Ғийбатчи гап бошлар йўлингни тўсиб:
«— Огоҳ қилмоқчиман бир сирдан сизни,
Қўшнимнинг хотини ...фалончи билан
Бир кун тут тагида ...тушундингизми?»

Нариги қўшним ҳам жуда шубҳали,
Уйига қандайдир аёллар келар...»
Гап ташиб бировдан бировга, итдай
У ёқдан бу ёққа ҳарсиллаб елар.

«— Анови қўшмачи, манови ўғри,
Жиноятларига мен ўзим гувоҳ!»

Униси қип-қизил порахўр!» дея,
Қилар яхшиларнинг дилини сиёҳ.

Одамлар ичида низо қўзғайди,
Иғво ёғиб турар бўйи-бастидан.
Тотув яшаб турган оилалар ҳам
Қўйди-чиқди бўлар унинг дастидан.

Иғво қилиб ишдан қўяр кўпларни,
Дилларга ўринсиз ташвиш солади.
Тухмат билан қийнаб, азоб бериб, у,
Софдил одамлардан қасос олади.

О, ғийбатчи ёмон, тилида заҳар,
Иблис уя қўйган маккор кўзига.
Ҳаловатингизни бузмай десангиз,
Учманг ғийбатчининг ёлгон сўзига.

Ғийбатчи хуружга кирмасин, дўстлар,
Хушёр бўлиб туринг, кузатиб юринг.
Мабодо ғийбатчи йўлиқиб қолса,
Тилини кесингу оғзига уринг!

10 май — 16 ноябрь, 1967 й.

ЛАГАНБАРДОР

Лаганбардор кунгабоқарга ўхшар,
Хамма вақт бошлиққа кулиб боқади.
Шуҳратпараст бўлса агарда бошлиқ,
Лаганбардор унга мойдек ёқади.

17 ноябрь, 1967 й.

ИНСОН УМРИ

Гарчи туғилишин билмаса ҳамки,
Улишини, шаксиз, билади инсон.
Умр берилмайди хоҳишга қараб,
Борига қаноат қилади инсон.

Бошқа иложи ҳам бормиди унинг,
Ажалнинг қўлида бутун ихтиёр.
Ва лекин оз муддат яшаса ҳамки,
Инсон инсонлиги билан бахтиёр.

Агар солиштирсанг қузғун умрига,
Шаксиз, оз инсонга берилган умр.
Аммо, жаҳон қадар зулматдан афзал
Оламни бир лаҳза ёритолган нур.

Ҳа, инсон умрининг бир лаҳзаси ҳам
Юз қузғун умридан афзал, мўътабар.
Умр умр қўшсин олам умрига,
Умр умр эмас ўтса бесамар.

Инсон меҳнат билан зеб бериб ерга,
Она табиатни бойитай дейди.
Моддий ва маънавий бойлик яратиб,
Ейдиган нонини ҳалоллаб ейди.

Келажакни ўйлаб, ширин орзулар,
Умид, мақсад билан яшайди башар.

Қанча узоқ умр кўрмасин қузғун
Фақт ўлакса еб, фойдасиз яшар.

Инсон ўз идроки, даҳоси билан
Юлдузларга қадар кўтарилди қад.
Қузғунга нисбатан оз яшаса ҳам,
Инсон ўз умридан мамнундир беҳад.

2 декабрь, 1967.

СЕВГИ ҲАҚИДА

(Ярми ҳазил, ярми чин)

Бир кун шеър ўқисам севги ҳақида,
Бир кекса хонимга ёқмабди бу гап.
Таъби тирриқ бўлиб, энсаси қотиб,
Ёнидагилаарга сўзлабди тутаб:

«—Ёши фалон ерга бориб қолгану,
Яна ишқ ҳақида шеър ўқир шоир!
Ҳа, нима, дунёда байт қуриганми
Дурустроқ, сипороқ мавзуга доир?!»

Ҳа, ахир, суюлмай, ёшига қараб
Шеър ўқисин-да, ўқиса!»— демиш.
Унинг назарида ишқий шеърни
Ёш-яланг ўқиса ярашар эмиш.

Хўш, севги ҳақида ўқиган шеърим
Нега энди ғазаб қўзғабди унда?
Фалон ёшдан фалон ёшгача севиш
Мумкин, деб, айтилган қайси қонунда?!

Севги кексани ҳам, ёшни ҳам бирдек
Сеҳрлаб домига тортади, дерлар.
Ёши ўтган сайин инсон қалбида
Севгига иштиёқ ортади, дерлар.

Барчага баробар асл муҳаббат,
Севги қарамайди ёшу қарига.

Ҳаммага ҳам бирдай йўл счиқ, ахир.
Эзгу муҳаббатнинг гулшанларига.

Ахир, айтишган-ку, ҳамма ёшдаги
Одам ҳам севгига асир бўлар, деб.
Севги юксалтирар покиза руҳни,
Севги пок юракка қимматбаҳо зеб!

Шуни билиб қўйсин, муҳтарам хоним,
Онт ичиб айтаман севги номига:
Кези келганда ёш ҳам, қари ҳам
Баробар илинар севги домига.

Боринги, бунга ҳам кўнмаса агар,
Бошқа бир важ айтай шеъримни ёқлаб:
Қанча ёзган бўлсам севги ҳақида,
Ёздим шоир деган номимни оқлаб.

Шоир шоир эмас пок муҳаббатни
Тараннум қилмаса булбулдай сайраб.
Дунёнинг қизиғи қолармиди, айт,
Севги бўстонида юрмасанг яйраб.

Камида ёш-яланг ошиқлар учун
Хизмат қилиб берсам, нима, чаккими?
Менга раҳмат айтиш ўрнига, хоним,
Холис хизмат учун яна даккими?

Мен бир таржимонман: йигитлар қалбин
Қизларга таржима қилиб бераман.
Қизларнинг кўнглида нима борлигин
Бўзболаларга ҳам билиб бераман.

Агар гўзалларга термулса кўзим,
Мен эмас ёшларнинг кўзи деб билинг.
Агар мен севгидан сўз оча қолсам,
Ошиқ йигитларнинг сўзи деб билинг.

Мен ҳақиқий ошиқ, айнимайдиган,
Ишқ таронасининг баланд авжиман.
То тилим сўзлашга қодир эканми,
Муқаддас севгини улуғловчиман!

Нима деса десин хоним, доимо
Севги гулшанини қиламан тавоф.
Севги қўшиғини куйлаб умрбод
Ошиқларга хизмат қилишлик савоб.

8 декабрь, 1967.

ДЕРСАН...

Дерсан: умр бўйи шеър ёзиб, шоир,
Нимага эришдинг, шод эдинг кимни?
Инсонларни мақтаб, ардоқлаб, севиб,
Исбот қила олдим инсонлигимни.

30 июль — 14 декабрь, 1967.
Коктебель — Тошкент.

ОЛАМДА НЕКИ БОР...

Доно файласуфнинг айтганларини
Мароқ билан тинглаб хаёлга ботдим.
Юлдузли самони томоша қилиб,
Майса қучоғида ўйланиб ётдим.

Бутун коинотни, борлиқни модда
Қоплаб олган эмиш азалу абад.
Модданинг хислати беҳисоб эмиш,
Жилваси, жилоси билмас эмиш ҳад.

Фақатгина модда тинмай, тинчимай,
Чексиз коинотни кезиб юрармиш.
Доим ҳаракатда, доим турланиб,
Ҳолатдан ҳолатга ўтиб турармиш.

Оламда неки бор маълум, номаълум:
Узоқ галактика, тупроқ, тоғу тош.
Ойдни тун, кумуш тонг, лола ранг шафақ,
Ҳашарот, наботот, ҳарорат, қуёш,
Булбулдаги нағма, ғунчадаги ноз,
Атомдаги қувват, атомнинг ўзи,
Лаъли лаблардаги тотли табассум,
Булоқлар жилваси, оҳулар кўзи,
Ҳансираган буюк океанлардан
Булут бўлиб кўкка кўтарилган сув,
Гулдан гулга қўнган гулдор капалак,
Мусаффо кўлларда чўмилган оққув,
Момагулдирак, ўт, ёнартоғ, чақмоқ,

Довул ҳам, бўрон ҳам, шамол ҳам, ел ҳам,
Табиатдаги барқ, сенсиз ранг, садо,
Тўфон ҳам, тўлқин ҳам, тошқин ҳам, сел ҳам,
Чолғудаги нозик қиллар ва унлар,
Ранг-баранг гулларнинг ўткир иси ҳам,
Қуёшнинг иссиғи, Ойнинг ёғдуси,
Хатто инсон, унинг ақли, ҳисси ҳам,
Кўкда жимирлаган сонсиз юлдузлар,
Боғларда етилган ҳисобсиз емиш, —
Ҳаммаси ҳам модда ва ёки унинг
Ҳислати, сифати, қудрати эмиш...

Фақатгина модда абадий, мутлақ,
Чексиз коинотни кезиб юрармиш.
Камаймай, кўпаймай, йўқолмай, фақат,
Ҳолатинигина ўзгартирармиш.

Файласуфнинг сўзи ҳақиқат, шаксиз,
Мен унга инондим, инонинг сиз ҳам.
Ҳеч қандай куч йўқдир табиатдан тиш,
Моддадан иборат, моддийдир олам.

4 июнь, 1964—16 декабрь, 1967.

ҲАЁТНИ СЕВГАНЛАР...

Ота-боболарим севишиб келган,
Набираларнинг ҳам севиши аниқ.
Мен нега севгидан маҳрум бўлайин?
Севги оташидан юрагим ёниқ.

Шу олов эмасми мени қаритмай,
Севги қўшиғини оғзимга солган?
Севги қўшиқлари тугамас ҳеч вақт,
Севги мерос бўлиб азалдан қолган.

О, агар шу тотли севги бўлмаса,
Ҳаётимдан маъно кетган бўларди.
Агар жуда бўлсам муҳаббатимдан,
Умрим куз гулидай дарҳол сўларди.

Ошиқлар яккалаб қўйишмас мени,
Қўшилар мен айтган тўғри фикрга.
Ҳаётни севганлар мени тушунар,
Ҳаётни севганлар мен билан бирга.

Севги водийсига бошлайин сизни,
Севги водийсининг боғлари сўлим.
Севги қўшиқлари давом этади.
Бу қўшиқни фақат тўхтатар ўлим.

29 ноябрь, 1958—17 декабрь, 1967.
Москва — Тошкент.

МИННАТДОР БУЛ УША ОДАМДАН

Бахтинг борми, Ленинни ўйла,
Миннатдор бўл ўша одамдан.
Уша барҳам берган зулмга,
Қулликни қувлаган оламдан.

Сургуларда юриб доҳимиз
Ўйлар эди авлодлар бахтин.
Ишонч билан режа чизарди
Қулатмоққа зolimлар тахтин.

Туғилажак авлод ичида
Ҳеч шубҳасиз биз ҳам бор эдик.
Бахтимизни ўйларди Ленин,
Туғилмаёқ бахтиёр эдик.

Октябрнинг зарбаси билан
Парчаланди зolimлар тахти.
Тонги отиб янги дунёнинг,
Меҳнаткашнинг порлади бахти.

Бахт дарёси мавж уриб оқди,
Ленин эди дарёга мироб.
Уша доҳий оби ҳаётга
Ташналарни қилолди сероб.

Бахтлимисан, Ленинни ўйла,
Миннатдор бўл ўша одамдан.
Уша барҳам берган зулмга,
Қулликни қувлаган оламдан.

*5 декабрь, 1962—
17 декабрь, 1967.*

МЕН УЧУН ШУ БАХТ

Ташлаб кетаман деб қўрқитма,— менга
Бир фикр ҳамиша берур тасалло:
Ўзинг мени ташлаб кетганингда ҳам,
Ишқинг юрагимдан кетмагай асло.

Қанча уринмагил, бари фойдасиз,
Олиб кетолмайсан ишқимни ҳеч вақт.
Ўзинг кетарсану севгинг мен билан
Умрбод қолади,— мен учун шу бахт.

29 ноябрь, 1958—17 декабрь, 1967.
Москва — Тошкент.

ТИНЧЛИКСЕВАРЛАР

Улим ҳақ дейдилар, вақти келганда
Ҳамма ҳам ўлади, бу табиий ҳол.
Аммо, ўз ёшини яшамай туриб,
Ёшлар ҳалок бўлса жуда ҳам увол.

Самодан ёғилган ўқлар, бомбалар
Жаҳон тинчлигини бузмасин деймиз.
Ногаҳоний ўлим навқирон ёшлар
Умрини бемаҳал узмасин деймиз.

Бемаҳал ўлай деб туғилганмиди
Вьетнамда ҳалок этилган ёшлар?!
Яшашни истарди жаҳонгирларнинг
Манфаати учун кесилган бошлар!

Ёшини яшаган қари тулкилар
Навқирон ёшларни ўлимга йўллар.
Аммо, кўп узоққа бормас бу найранг,
Золимлар бўғзига етади қўллар.

Долларга топинган ялмоғизларнинг
Қонли хуружига чек қўйинг тезроқ!
Ерда депсинмасин гуноҳсиз бошлар,
Қонга беланмасин покиза тупроқ.

Ногаҳоний ажал олиб кетмасин
Ёшларни, умрининг гулбаҳорида.
Урушни йўқотиш, урушни енгил,
Тинчликсеварларнинг ихтиёрида.

18 декабрь, 1967.

ШАБНАММИ, ДУРМИ?

Кўк майса устида товланиб, ёниб,
Кўзни қамаштирган шабнамми, нурми?
Е сайр этганигда кумуш сийнангдан
Баҳор гиламига тўкилган дурми?

2 март, 1962—
18 декабрь, 1967.

ЗАМОН ЯШАРАР...

(Тенгдошларимга)

Ҳа, дўстим, ёшимиз анчага борган,
Ҳийла ортда қолган ёшлик баҳори.
Ҳингитлик сабзасин босмишдир қиров,
Сочу соқолларда кексалик қори.

Янги йил бошланса ёшимга яна
Ёш қўшилар, дея, кўнглинг синмасин.
Сочингда кўпайган оқларни кўриб,
Юрагингга қайғу гарди инмасин.

Янги йил кечаси хаёлга чўмиб,
Тенгдошим, ўйлама фақат ўзингни.
Билдирмайин десанг кексайганингни,
Яшарган ҳаётдан узма кўзингни.

Янги йил бошланур, ёруғ истиқбол
Баҳор тимсолида оламга қарар.
Хурсанд бўл, тенгдошим, биз қарисак ҳам,
Элу юрт яшарар, замон яшарар.

28 декабрь, 1967.

ШЕЪРИМ

Шеърим сенинг вазифанг катта,
Жон деб хизмат қилсан элга.
Шинавандаларни хурсанд қил,
Меҳнатларим кетмасин елга!

10 февраль, 1968 й.

МУЗИКА

Дуторнинг жаранги, найнинг ноласи,
Дафнинг «бак-бака»си, тамбур хониши,
Жонфизо куйларни эзиб, чалганда
Ҳассос созанданинг эриб, ёниши,—
Қалбимни ларзага келтирар ҳар гал,
Ҳаяжон зўрдан тушаман терга!
Музика қуюни мени бир хасдек
Гоҳ кўкка учирар, гоҳ ташлар ерга!

Назаримда нозик қиллар товшини
Бир кун эшитмасам яшашим қийин.
Ҳар кун музикани эшитиб аввал,
Бошқа ишларимни қиламан кейин...

Музика — бойлиги бошариятнинг,
Асрлар қалбининг садосидир соз.
Барча халқ сози ҳам сеҳрга тўла,
Барча халқ сози ҳам мен учун мумтоз.

Менга лаззат берар Шашмақом, ялла,
Тўйчи ҳофиз куйи, Чайковский, Бах.
Музиканинг сеҳри, сознинг оташи
Қалбингни эритар бўлса ҳамки ях!

Назаримда қулоқ солганимда соз
Мени жаннатсимон бир боққа бошлар.
Сознинг қудрати зўр: гоҳ ўйлантирар,
Гоҳ кулдиар, гоҳи кўзингни ёшлар.

Илҳом бағишлайди шинавандага
Саҳарда узоқдан чалинганда най.
Булбулни чаманда шармисор этиб
Тамбур сайраганда тингла, ўргилай!

Минг дардга давомиш соз садосидан
Баҳраманд юзларда ўйнаган ханда.
Асло маҳрум этма мени созингдан,
Қўлинг дард кўрмагур ҳассос созанда!

21 март, 1963—
13 февраль, 1968.

МИНГ ҚАТЛА ХУРСАНДМАН

Минг қатла хурсандман, минг қатла шукур,
Яна етиб келдим баҳор фаслига.
Қишда ғойиб бўлган оламнинг ҳусни
Баҳор қўли билан қайтар аслига.

Дарахтлар уйғонар қишки уйқудан,
Гул бўлиб очилар табассумлари.
Кимда ҳам уйғотмас эзгу ҳисларни.
Гўзал навбаҳорнинг олтин зумлари?..

Дунёни безайди баҳор устаси
Сабза гилам тўшаб саҳро қўйнига.
Баҳор жилва қилар ҳар сафаргидай
Лоладан бўйинбоғ боғлаб бўйнига.

Шу қиёфасида гўё пинер,
Ёшликнинг тимсоли жилвагар баҳор.
Шул сабаб яшариб, баҳорда ёрга
Ишқимни сўзлагим келади такрор...

Булбуллар созини созлар тонг билан
Гулга севгисини изҳор этгали.
Ошиқлар шошилар маъшуқаларнинг
Гулдай висолига тезроқ етгали.

Ойдини ҳам гўзал баҳор фаслининг,
Боғларда ошиқлар шивирин тинмас.

Ошиқлар суҳбати қизиса агар
Вақтнинг ўтгани ҳам асло билинмас...

«Наргис» кўзларини очиб гулбаҳор,
«Сунбул» сочи тарар тонг билан туриб.
Омонлиқ-сомонлиқ қиламан ҳар гал
Баҳор гулларини кўзимга суриб.

Севинавераман ҳар гулга қараб,
Унгидан келгандай ёқимли тушлар.
Узоқ тикиламан маҳлиё бўлиб,
Чарх уриб ўйнаса самода қушлар.

Аллақандай ширин туйғу уйғотар
Ёқимли куй чалиб тоғ шалоласи.
Каммиди ёнганим баҳор ишқида,
Қалбимга ўт ташлар саҳро лоласи.

Майли ўт ташласин қалбимга баҳор,
Фақат тирик юрак ёнишга қодир.
Баҳорни севаман, баҳорда, дўстим,
Энг эзгу ўйларим бўлади содир.

8 апрель, 1968.

ТОЖИК ҚИЗИ

Хуш келибсиз, марҳабо, деб, айтди гап тожик қизи.
Кўп севиндим жилмайиб очганда лаб тожик қизи.

Мен қадам қўйганда дўстлар юртига хуррам ва шод,
Чиқди пешвоз қўлига гул дасталаб тожик қизи.

Қаҳрамонлик донғини оламга дoston айламиш
Осмондек кўксига юлдуз қадаб тожик қизи.

Боғ аро хуш бўй таратган гул эмас, райҳон эмас,
Этди гулзорни муаттар соч тараб тожик қизи.

Беқиёс ҳусну камолда, кўзлари юлдузсимон,
Юзлари гул, тишлари дуру садаф тожик қизи.

Тенги йўқ лаззат бағишлар менга ширин сўзлари,
Гуфтуғў айлармикин шаккар ялаб тожик қизи?

Эҳтиёт бўлсин йигитлар, сўнг пушаймон бўлмасин,
Минг асир олмоққа қодир бир қараб тожик қизи.

Ихтиёрни қўлдан олди, ром этиб ўз сеҳрига.
Шунча ҳам соҳир эканми, вожаба, тожик қизи.

Бир чавандоз от эдимким, тоғу тошга сакраган,
Мен асовни олди қўлга нўхталаб тожик қизи.

Мўйсафид эрдим йигитлик фаслига қайтарди боз,
Бир боқиб, бир ишва бирлан лаъли лаб тожик қизи.

Дўстлар, қилдим ҳазил, оманг кўнгилга, аслида
Севги гулзорда поку боадаб тожик қизи.

25 май, 1968.

ДУШАНБАДА

Солди ҳайратга мени тенгсиз жамол Душанбада.
Шеърӯ санъат, илму фан топмиш камол Душанбада.

Тан бериб санъатда ҳассос шеърят Мирзосига,
Миршакар назмидин эмдим шаҳду бол Душанбада.

Хушҳаво, хушманзара, гулбоғи кўп, гулзори кўп,
Тарқатур гул атрини ҳар ён шамол Душанбада.

Шаҳрингиз гулшанга айланмиш ҳалол меҳнат билан,
Энди гулшан ҳеч қачон топмас завол Душанбада.

Кўп жафолар чекди тожик халқи ўтмишда ва лек,
Энди йўқдир ғам юкидин қадди дол Душанбада.

Лойга топталган эди ўтмишда инсон севгиси,
Энди ошиқлар учун бахту висол Душанбада.

Бахти кулган элни кўрдим яшнаган ҳур ўлкада,
Ҳеч қачон бўлмас саодат поймол Душанбада.

Бир умр ёдимда қолгай тинглаган, кўрганларим,
Ўзгача лутфу латофат, қилу қол Душанбада.

Дўстлар, жаннатни кўрмак истасангиз марҳобо:
Боғи Эрам, равзадин бордир мисол Душанбада.

Бир келиб қолган одамнинг кетгиси келмас экан,
Кўб экан чашми сиёҳ, соҳибжамол Душанбада.

Гулжабинлар даврасинда, майлига, минг розиман,
Бир умр бўлсам асир, бўлсам қамол Душанбада.

Шеър ўқир ширин сухан, булбул наволар боғ аро,
Дейдилар сен ҳам шеър айт, бўлма лол, Душанбада.

Дўстлар, сиз бор учун мен бир умр қолмоқчиман.
Демасангиз ҳам ўзингиз майли, қол Душанбада.

Дўстлар қалбида қолсин бир умр акси садо,
Шоир Уйғун янгатиб созингни чол Душанбада.

25 май, 1968.

ТИРИЛГАН МАРМАР

Таъсир кўргазибди худди тирикдай,
Бировга мәрмардан ясалган ҳайкал.
Гўё жон кирибди, тирилибди тош.
Санъаткор дид билан берганда сайқал.

Қандай яратолдинг бу мўъжизани,
Деб сўраган экан ҳайкалтарошдан,
У жавоб берибди: ортиқчасини
Батамом тарашлаб ташладим тошдан.

26 июль, 1968. Дўрмон.

ДУРМОН ШАББОДАСИ

Дурмон шаббодаси тамом бошқача,
Чарчаган танингга роҳат бағишлар.
Упкангга соф ҳаво бўлиб киради,
Шу ваздан авж олар ижодий ишлар.

Атроф чаманлардан ҳид тўплаб келиб,
Атир пуркагандай бўлар димоққа.
Тегрангда парвона ўша шаббода
Пича сайр этай деб кирганда боққа.

Манглайингни силар, сочингни ўйнар,
Боладай эркалар бўйнингдан қучиб.
Пирпирак қилади чинор баргини,
Гулдан гулга ўтар пилдираб, учиб.

Аллақандай сирли ҳикоя сўзлар,
Маҳлиё гулларга боғнинг тўрида.
Ипак қанотини елпигич қилиб,
Аллалаб ухлатар ётсанг сўрида.

Баъзан бир нарсани излаган каби
Кўм-кўк майсазорда юрар гивирлаб.
Ошиқ бўз боладай ёрга интизор,
Хиргойи қилади баъзан шивирлаб.

Баъзан тегажаклик қилиб қолади
Бир жуфт аргувоннинг шохини эгяб.

Баъзан гунчаларни пайпаслаб кетар,
Танноз чечакларнинг жиғига тегиб.

Баъзан қалдирғочдек тўш уриб сувга,
Майин тўлқин қўзғар ҳовуз бетида.
Гоҳ қуюнча бўлиб хазон совуриб,
Ғалати рақс тушар анҳор четида.

Баъзан майсаларнинг сочини тараб,
Баъзан бўса олар гуллардан лаби.
Баъзан шафтолини ўйнаб қолади
Мушук дўғолоқ ип ўйнаган каби.

Олтин япроқларни тўдалаб келиб,
Ариққа ташлайди — бу ҳам бир ўйин.
Баъзида шўхлиги тутиб қолдими?
Ўғирлаб кетади чечаклар бўйин...

Таъриф қилаверсам хислатларингни,
Тугамайдиганга ўхшар, чамамда.
Шоирни сайратган ўйноқ шаббода,
Хар қанча тавсиф ҳам сен учун кам-да!

Бормаган, юрмаган еринг қолмади,
Чўлда ҳам, тоғда ҳам, боғда ҳам юрдинг.
Дўрмон шаббодаси, бахтинг бор экан.
Ахири шоирнинг шеърига кирдинг.

Дўрмон шаббодаси, майин шаббода,
Роҳат бағишладинг, кўнглимни олдинг.
Эвазига мен ҳам мақтадим сени,
Шеъримга кирдингу абадий қолдинг.

27 июль, 1968. Дўрмон.

МУҲОЖИР

(Мунозара)

Чет элда учрашдик, кўз ёши қилиб
Ўзбекман, юртимни соғиндим, дединг.
У ҳолда юртингга нега қайтмадинг?
Шунча вақтдан бери қаерда эдинг?

Савол бериб савол устига, мени
Синамоқчимисан, айёр муҳожир?
Бўлди, мени гапдан илантиришга
Уринма, ҳеч нарса чиқмас барибир.

Қанча уринмагин ишонтиришга
Ишонгим келмайди айтган сўзингга.
Дилингга нима бор яққол сезади
Синчиклаб қараган одам кўзингга.

Менга фақатгина ҳақиқат керак,
Барибир, очилар оқибатда сир.
Кимга сотилгансан? Нима сабабдан
Ватанни тарк этдинг? Ушандан гапир!

Соғинган эмишсан она юртингни!
Унда нега қайтиб бормайсан? Нега?
Чунки ихтиёринг ўзингга эмас,
Қора тақдирингга бошқалар эга!

Хиёнатдан ёмон жиноят йўқдир,
Муҳожир, оғирдир қилган гуноҳинг.

Беҳуда уринма, ватандошларда
Шафқат эмас, ғазаб қўзғатар оҳинг.

Тўғри, баъзилар бор йўлдан адашган,
Душманларнинг ширин сўзига учиб.
Ватангадо бўлиб юрар баъзиси,
Баъзиси ётибди қора ер қучиб.

Баъзиси умрбод жаҳонгаштадир.
Ҳеч ерда тополмай тамкину қарор.
Баъзиси тўтиё қилгали кўзга
Ватаннинг бир сиқим тулрөгига зор.

Баъзиси бош эгиб юртига қайтди,
Қора қилмишидан бўлиб пушаймон.
Уларни кечирди Она-юрт, улар
Ҳалол меҳнат билан қозонмоқда шон.

Сен эса уларга ўхшамайсан, йўқ,
Вужудингдан ғазаб ёғиб турибди.
Сендайлар чет элда қурбон ахтариб,
Қутурган бўридай изғиб юрибди.

Гумроҳларни тақдир эркаламайди,
Аттанг, дер, бошлари текканда тошга.
Уларнинг ҳолига ачиниш мумкин,
Аммо сен бўлаксан, ниятинг бошқа!

Ниятинг курашни давом эттириш,
Жиноят устига жиноят қўшиб.
Бизни кўролмайсан, бизга нисбатан
Юрагингда ғазаб кўпирар жўшиб.

Башарангни ниқоб яширолмайди,
Заҳар томчилайди ёлғон кулкингдан.
Бир вақт меҳнаткашнинг қаҳрига учраб
Жудо бўлсанг жерак молу мулкингдан.

Ҳа, ўша қўлингдан кетган еру сув,
Мулк дарди қўлингга ханжар тутқизар.
Аммо, ҳаромтама бўлма, муҳожир,
Биз билан беллашган доим ютқизар.

Занжирдан бўшатмас хўжайинларинг,
Ювиндига роса боқилган жосус!
Афсуски, дунёга ҳали ҳам доғсан,
Сендай разилларни ер ютмас, афсус.

Гарчи ғариб бўлиб кўринсанг ҳамки,
Ёвларга қуролсан, ўзинг ҳам ёвсан!
Инсоният тушган мунаввар йўлда
Нураган тўғонсан, чириган ғовсан!

Чет элда учрашдик, ўзбекман, дединг,
Аммо, гумоним бор ўзбеклигингга.
Ҳа, ҳақиқий ўзбек Она-юртига
Хиёнат қилмайди, аминман бунга!

4 июнь, 1963.

6 декабрь, 1968.

АЙТИШИМ ШАРТМИДИ?

Айтишим шартмиди ошиқлигимни?
Ўзинг сезмадингми кўзимга боқиб?
Еки билмасликка солиб ўзингни,
Роҳат қиласанми бағримни ёқиб?

Нега қасд қиласан жонимга, айт-чи,
Кўзларингни сузиб, қошингни қоқиб?
Камайиб қолмас-ку, давлатинг, ахир,
Бир йўл кўкрагимга қўйсанг гул тақиб.

Томчига зор этиб, гоҳо ёнимдан
Оби ҳаёт бўлиб ўтасан оқиб.
Васлингга етолмай доғдаман, гўзал,
Ҳижрон азоб берар илондай чақиб.

Айтишим шартмиди ошиқлигимни,
Ахир, сезмадингми дардимни ўзинг?
Умрбод бахтиёр этарди мени
Битта табассуминг, бир оғиз сўзинг.

1 июнь — 7 декабрь, 1968.

МУБТАЛО БЎЛСАМ КЕРАК

Кетди Лайлим, ҳажрида мажнуннамо бўлсам **керак**.
Минг азобу минг жафога мубтало бўлсам керак.

Гул бўлиб очилди дилдорим ҳаёт бўстонида,
Энди гул юз ишқида булбулнаво бўлсам **керак**.

Айриқ дардига чора ахтариб борган эдим,
Қувлади даргоҳидин ёр, бедаво бўлсам **керак**.

Бахту иқболим ўзингсан, илтифот кўргаз десам,
Бир назар ҳам солмади, бахти қаро бўлсам **керак**.

Жону тан, бору йўғимни ол, десам, рад айлади.
Энди жону, бору йўқдин мосуво бўлсам **керак**.

Бир табассум, бир боқиш, бир бўса — бир эҳсон **тилаб**,
Ул париваш кўйида юз йил гадо бўлсам **керак**.

Дилбаро, деб жондин айрилган ҳам, ишқ кўкида
Мангу янграб қолгучи акси садо бўлсам **керак**.

Ишқ йўли хавфу хатарли, ўйла, Уйғун, дейдилар,
Ўйламай бу йўлга кирдим, бир бало бўлсам **керак**.

25 май — 9 декабрь, 1968.

ЗАМОН БИЗГА БОҚАР

Асрлар қўйнига қадам ташлаймиз,
Кўзимизни тортар нури истиқбол,
Қутлуғ янги йил ҳам ғалабамизни
Дунёга намойиш қилажак яққол.

Ғалаба қозониб ўрганган халқимиз,
Олам яшаради меҳнатимиздан.
Ерда ҳам, кўкда ҳам жумлаи жаҳон
Мардлик сабоғини ўрганар биздан.

Фазо яшигини очдик, юлдузлар
Яқинлашиб қолди маконимизга.
Ақлу идрокимиз, фанимиз билан
Ҳамнафас бўлолдик замонимизга.

Замон бизга боқар, вақт измимизда,
Қўлимиз етади узатган жойга.
Балки, янги йилда қосмонавтимиз
Биринчи бор бориб қўнгуси Ойга.

Ҳалол меҳнат қилдик йил бўйи тинмай,
Натижа: мўл ҳосил, ғалаба ва шон.
Елкада тўрт миллион тонна олтин юк,—
Янги йилга бўлар яхши армуғон.

Бахту саодатнинг, озов яшашнинг
Қадру қимматини билар халқимиз.

Уруш деганларнинг оғзига уриб,
Тинчликни ҳимоя қилар халқимиз.

Янги йилда бахту зафарга тўлсин
Гўзал юртимизнинг ҳар он, ҳар кун.
Саломатлик тилаб ватандошларга
Қадаҳ кўтарамиз янги йил туни.

Қадаҳлар жаранги фалакка етиб,
Янги бахтимизнинг мадҳини сўзлар.
Умид, ишонч билан янги йил туни
Яна истиқболга тикилар кўзлар.

9 декабрь, 1968.

ТЕШИКТОШ

(Табиат китобидан)

Дунёда кўп қизиқ номлар бўлади,
Бу қишлоқнинг номи «Тешиктош» экан.
Аммо, мос эмасдир исмига жисми,
Латофатли, серфайз, серқуёш экан.

Иссиқ, совуқ, ёгин, шамол зарбидан
Баҳайбат қоялар ўйилган, ковак.
Шу вэждан «Тешиктош» аталмиш бу ер,
Лекин жамоли бор ҳавас қилғудак.

Табиатнинг ўйин, тўполонига
Қадимдан майдондир бу сўлим жойлар.
Жала ёққанида, сел юрганида
Қутурган дарёга айланар сойлар.

Сел оқизиб келган ҳайбатли тошлар
Хўмрайиб ётибди йўл қирғоқида.
Аммо, табиатнинг дўқидан қўрқмай
Мева дарахтлари гуллар боғида.

Шаббодаси келар Қора дарёнинг,
Майсалар қўйнида ҳузур-ҳаловат.
Лочин бўлиб уч деб, юксакка чорлар
Баланд тоғлардаги виқор, салобат.

Юксак чўққиларнинг кумуш тожлари
Чақнаб, ёниб ўйнар қуёш нурида.

Гулдор капалаклар арзи ҳол айтиб,
Тиз чўкишга тайёр гул ҳузурида.

Чиний кабутарлар муаллақ уриб,
Мусаффо осмонда учишар тўп-тўп.
Насл қолдиргани — уя солгани
Қушлар шошилади, тумшуғида чўп.

Жамбул ҳиди анқир аллақайлардан,
Қулоқни тешгудай булбул ноласи.
Баҳорни учратдим: қўлда лоладан
Шабнам тўлдирган гул пиёласи.

Салом берган каби елда тебраниб
Барқут ёнбағирнинг яшил арчаси.
Мени мафтун этди бир кўришдаёқ
«Тешиктош» аталган жаннат парчаси.

8 май — 12 декабрь, 1966.

ҲАР КИМ ЎЗ ЕРИ БИЛАН

Бахтиёр бўлсин вафодорлар вафодори билан.
Айшини сурсин умрбод бирга дилдори билан.

Қанча севгинг, қанча меҳринг бўлса ўз ёрингга бер,
Кўз уриштирма ҳаёсиз ўзгалар ёри билан.

Марҳамат қил ошигингга етса ҳам кўкка бошинг,
Ташна чўлни қондирур тоғ бошдаги қори билан.

Танласанг ёр танла ишқингга муносиб, бўлма дўст
Бевафолик қилгали ҳар дамда тайёри билан.

Бевафолар бевафолар бирла ҳамдамдир мудом.
Тил тонишса не ажаб, сайёра сайёри билан?

Панд берур бир кун эмас бир кун сенга, ҳеч шубҳасиз,
Бўлмагил сирдош одамнинг пасту айёри билан.

Кўз олайтирмоқ уят, Уйғун, бўлақлар ёрига,
Бахтиёр бўлсин жаҳонда ҳар ким ўз ёри билан.

8 январь, 1969.

АРЗИ ҲОЛ АЙТМОҚЧИМАН

Арзи ҳол айтмоқчиман, бирпас қулоқ сол, ўргилай.
Бир кўриб ҳуснингни менда ўзгача ҳол, ўргилай.

Кўзларинг сеҳрига тортди, гул юзинг лол айлади,
Қилди шайдо лабларинг устидаги ҳол, ўргилай.

Ҳар сўзинг жонимга роҳат, сўзла тинмай, тинглайинг,
Сўзласанг шаккар тўкилгай, лабларинг бол, ўргилай.

Бир боқишда ихтиёримни олиб эрдинг, мана,
Икки қўллаб топширай қалбимни ҳам ол, ўргилай.

Энди сенсиз менга оламнинг севинчи, завқи йўқ,
Мен билан ишқ гулшанида бир умр қол, ўргилай.

Сўзларим севган юракдан ҳайқириб чиққан садо.
Кулма мендан сўзласам ишқимни яққол, ўргилай.

Шодлигидан сигмагай оламга Уйғун, жонгинам,
Севги боғида сени ҳам кўрса хушҳол, ўргилай.

9 январь, 1969.

ЭЗГУ ВАЗИФА

Шоир ҳам жангчидир, ғоявий жангнинг
Олдинги сафида шоирнинг ўрни.
Шоирнинг қалами, кези келганда,
Чуқурроқ қазийди душманга гўрни.

Шоирнинг оташин сўзи ёв учун
Даҳшатлироқ эрур найзадан, ўқдан.
Жангга кирар экан ҳақиқий шоир
Ҳайиқмас таҳдиддан, қўрқмайди дўқдан.

Қаттиқ туриб шоир ўз ғоясини
Ҳимоя қилади кирганда жангга.
Бутун истеъдоди, бутун кучини
Бағишлар халқига, она-Ватанга.

Ленин ғоясидир бизнинг ғоямиз,
Бизга қудрат берган шу буюк ғоя.
Ватанпарвар шоир, ҳақиқий шир
Жангда шу ғояни қилар ҳимоя.

Бу ғоя эрк, ҳаёт, иқбол ғояси,
Бу ғоя инсонни юксакка чорлар.
Бу ғоя элларга тинчлик бахш этиб,
Озодлик кўкида қуёшдек порлар.

Унда кишиликнинг ақли, идроки,
Даҳоси, закоси бўлмиш жамулжам.

Бу гоя туфайли келажак равшан,
Халқимиз бахтиёр, ўлкамиз кўркам.

Бу гоя асрлар ва инсонларнинг
Эзгу орзусидан туғилган, ўсган.
Бу гоя минг йиллик зулматни ёқиб,
Асрий ваҳшатларнинг селини тўсган.

Сен ҳам бир жангчисан, ҳушёр бўл, **шоир**,
Гард ҳам қўнолмасин гўзал Ватанга.
Ҳали тугамаган гоялар жангги,
Бутун кучинг билан ташлангин жангга.

Тирқишлардан чиқар, чет элдан келар
Разил гояларнинг бадбўй ислари.
Ётлар таъсиридан авлодимизнинг
Покиза сақлансин онги, ҳислари!

Чакмоқдай ярқира, булбулдай сайра,
Момақалдироқдай гулдура, янгра!
Денгиз бўлиб ҳайқир, олов бўлиб ён,
Мардлик садоси бўл, мағрур жарангла!

Жангда чекиниш йўқ, чекиниш ўлим!
Жангда ён берганнинг ҳоли бўлаур танг!
Омонсиз ҳужум қил ёт гояларга,
Душман ҳужумингдан бўлсин ҳангу манг!

Ҳаёт ишқи билан яшар халқимиз,
Коммунизм учун қилмоқдадир жанг.
Бу улуғ курашда, бу улуғ жангда
Масъулиятлидир сенинг вазифанг!

20 феврал, 1969.

БАҲОР КЕЛДИ

Баҳор келди, одатимча, табиат
Қучоғига йўл оламан шошилиб.
Гул баргини юзларимга сураман,
Севинаман кипригимга ёш илиб.

Табиатнинг овозини тинглайман,
Бахмал қирнинг гул тўшига бош қўйиб
Ариларни меҳмон қилар сабзозор
Хузурига гул табақда «ош» қўйиб...

Қора ердан бош кўтарар гиёҳлар,
Қурт-қумурсқа ишга тушган гивирлаб.
Ирмоқчалар қўшиғини бошлаган.
Ел эсади лапар айтиб, шивирлаб.

Чирилайди, кўкда туриб муаллақ,
Навбаҳорнинг қўшиқчиси бўзтўрғай.
Тоғ бошида, кун тигида эрир қор,
Сувга тўлиб тўлғанади сўлим сой.

Қилдим гуллар кўрғазмасин томоша,
Қойил қолиб табиатнинг дидига.
Ҳар баҳорда майса узра чўзилиб,
Маст бўламан гунафшанинг ҳидига.

Гул ундирар қора ердан ранг-баранг,
Табиатнинг мўъжизаси аломат.
Ҳар баҳорда такрорлансин одатим,
Ҳар баҳорни қарши олай саломат.

23 март, 1969.

ЛОЛА ТЕРИБ ҚАЙТДИМ

Болалигим қўзғаб баҳорда
Чопа кетдим далага бирдан.
Лола териб ўрганган эдим,
Ешлигимда даладан, қирдан.

Гул лолалар, гулхан лолалар,
Дала тўлиб турар ловиллаб...
Хиёл ўтмай гулдиради кўк,
Жала ёға кетди шовиллаб.

Болалигим мададга келди,
Ҳайиқмадим қуйган жаладан.
Уст-бошим ҳўл, ва лекин, хурсанд,
Лола териб қайтдим даладан.

25 март, 1969.

ЎЗИНГ АЙТ

Нима қилсам сенга ёқар эканман?
Уйлаб-уйлаб тополмадим, ўзинг айт!
Шипшитиб қўй қулоғимга, жонгинам,
Саодатнинг маъносини келса пайт.

Мен кўпдандир сенга ошиқ бўлишни,
Ўз-ўзимча, содат деб юрардим.
Шул сабабдан сира қолмай изингдан,
Доим юрган йўлларингда турардим.

Адашганим йўқми, гўзал ва ёки,
Беҳудами йўлларингда туришим?
Айта қолгил, айтиш учун келди пайт,
Беҳудами умид билан юришим?

Келасанми, ойдаи бўлиб ойдинда,
Бу сафар ҳам чаманзорда кутайми?
Тугаганми ёки висол кунлари,
Ҳижронингда қону зардоб ютайми?

Нима қилсам хуш келади кўнглингда?
Чаман бўлиб очилайми қошингда?
Юлдуз бўлиб ёритайми йўлингни?
Булбул бўлиб сайрайинми бошингда?

Салқинимни ура-ура юзингга
Анҳор бўлиб оқайинми ёнингдан?

Бир нарса де, интизорман, кўнглингда,
Нима қилсам хуш келади, жонингдан?

Гулоб билан ювайинми зулфингни?
Шамол бўлиб гул юзингни силайми?
Безак қилиб мрамардай оқ бўйнингга
Шабнамларни инжу қилиб илайми?

Саҳролардан чопачопа гул териб,
Қучоқ-қучоқ гул тутайми қўлингга?
Бир ишора, бир имо қил, гўзалим,
Умид билан кўз тутаман йўлингга.

Мен жуда ҳам сенга зорман жонгинам,
Билолмадим, сен ҳам менга зормисан?
Нима учун менга унча хушинг йўқ?
Ростини айт, ё ўзгага ёрмисан?

23 март, 1969.

ГУЗАЛЛАРГА ТИКИЛСАМ АГАР...

(Ҳазил)

Гўзалларга тикилсам агар,
Бошқа маъно чиқариб юрманг.
Мақсадимни тўғри тушунинг,
Гапни бўлак ёқларга бурманг.

Гўзалларга термулган бўлсам,
Сабаби бор, билиб турибман.
Ахир, мен шоирман, азизим,
Ҳаётни ўрганиб юрибман!

23 март, 1969.

КЕКСА ЖАЗМАН

(Ҳазил)

Тугамади кекса жазманнинг
Ишқ бобида мақтанчоқлиги.
Ўзи билмас, ҳамма гапини
Бир пул қилар сочининг оқлиги.

23 март, 1969 йил.

ГУНАФШАХОН

Гунафшахон баҳор номидан
Салом берар бошини эгиб.
Таъзим қилар катта-кичикка
Пешонаси тупроққа тегиб.

Канда қилмас яхши одатни,
Салом бериб доим боши хам.
Тўхтамайди таъзим қилишдан
Умри тугаб, хазон бўлса ҳам.

24 апрель, 1969 й.

ЭСКИ АФСОНА

Эски афсонани қўзгадинг яна,
Гўё булбул гулга ошиқи зормиш.
Булбулга нисбатан, гўё азалдан
Гуанинг ҳам оташин севгиси бормиш

Булбул гул ишқида нола чекармиш,
Гул ҳам йиғлар эмиш чок этиб яқо...
Бу — кимдир тўқиган ширин афсона,
Булбуланинг иши йўқ гулда мутлақо.

Гулни қандай қилиб севади булбул,
Ўзининг дилрабо ёри турганда?
Булбул булбулга ишқ изҳор этади
Сайраб чаманларни кезиб юрганда.

Бир парранда-ю, бири ўсимлик,
Хар икқовининг ҳам севгиси бошқа.
Ҳаёт лаззатини тотиши мумкин
Йилмайиб боққанда гуллар қуёшга.

Булбул эса фақат булбулни севад,
Бу бир ҳақиқатдир азалдан қолган.
Яшаш иштиёқи, насл орзуси
Булбуланинг қалбига аланга солган.

Ҳаёт тақозоси, ҳаёт қонуни
Сайрамоқни талаб қилади ундан.
Бутага ни қўяр бола очгани,
Богда ўралашиб юриши шундан.

3—29 апрель, 1969 й.

ВОЛГА

Улуғ пойтахтга қилганда сафар,
Ҳар гал дуч келасан қутлуғ йўлимда.
Салом келтираман Амудан, Сирдан,
Дўстларинг топширган гул бор қўлимда.

Гулларни бошингдан сочиб ўтаман,
Изҳор этиб сенга чексиз севгимни.
О, Волга, сендаги салобат, виқор,
Улуғлик ҳайратга солмаган кимни?

Қалбимда ҳаяжон, тўфон қўзғайди
Сендаги тенги йўқ, муҳташам чирой.
Ахир, булбул бўлиб мадҳ этишган-ку,
Сенинг жамолингни Некрасов, Тўқой!

Қўшиқда, шеърда куйлашган сени,
Дарёлар ичида тавсифинг тенгсиз.
Қирғоқда меҳрингни намойиш қилар
Олтин бошоқлардан яралган денгиз.

Тунлари кўксингга осмон чўкади.
Юлдузлар сочилар — сонсиз гавҳар тош.
Оққувга айланиб сузар тўлни Ой,
Гўзал тонг ёришиб, чиққунча Қуёш.

Қуёш шуъласида, қуёш тафтида
Эриган олтинга айланар сувлар.

Эзу табассуминг ярқираб нурда
Хар қандай дардни ҳам кўнгилдан қувлар...

Ташна йўловчини мамнун қаршилаб,
Узоқдан ярқираб боқишинг гўзал.
Баъзан файласуфдай ўйчан, баъзида
Шонрона жўшиб оқишинг гўзал!

Ранг-баранг, дилнавоз қирғоқларингда
Гўзаллик ўтирар кўрғазма очиб.
Шамол тўш уради тўлқинларингда
Ўрмон гуаларининг атрини сочиб.

Киришмиш барака, файзу саховат
Сенинг шарбатингдан шимирган боққа.
Бир-бирини қутлаб, гудок чалишиб
Пароходлар ўтар у ёқ-буёққа...

Кучоғингда мен ҳам осуда, мамнун,
Хаёл елканида аста кезаман.
Ўтмиш нидосини барала тинглаб,
Ўтмиш шарпасини яққол сезаман...

Ульянов турибди соҳилда ўйчан,
Асрларни қамраб олган нигоҳи.
Унинг ёш қалбида ғалаён қўзғар
Таланган, шиллинган элларнинг оҳи.

Салават бошқирдни жангга чорлайди.
Разиннинг наъраси чиқар фалакка.
Шоҳ асарларини ўйлаб, оҳиста,
Горький кезинади қирғоқда якка.

Репин бурлоқларнинг расмини чизар,
Бахт кўриб қуларнинг истиқболида.
Чкалов мусаффо кўкка кўз тикар,
Лочин бўлиб учар ўз хаёлида...

Ўтмишда эзилган элатлар сени
Қашшоқ Россиянинг ёши демишлар.
Сендан нажот топган гадолар эса,
Очларнинг шарбати, оши демишлар.

Уз ризқу рўзини сонсиз одамлар
Сенинг қучоғингдан топиб келганмиш.
Ёнингга инсонлар она Волга деб,
Зориққан боладай чопиб келганмиш.

Неча асрлардир боқасан элни,
Аммо, тугамаган ҳазинанг ҳали.
Меҳрибон онадай қучоқ очасан,
Янги авлодларга, келганда гали.

Утмишдаги юзлаб қўзғолонларнинг
Мазмунида сенинг қудратинг бордир.
Буюк Россиянинг оби ҳаёти,
Сувингдан баҳраманд ерлар баҳордир.

Бахт топган элларнинг табассумидай
ГЭСларингдан ёнган олтин чироқлар.
Бу сонсиз чироқлар, мусаффо нурда
Юртнинг келажаги равшан ярақлар!

Хаёлимни аста йиғиб оламан,
Манглайимни силар Волга шамоли.
Волгага бағишлаб қўшиқ айтади
Гўзал Россиянинг соҳибжамоли...

8 май, 1969 й.

«БУРЛОҚ»ЛАР

«Бурлоқ»лар суратига Илья Репин
Андозани Волгадан олган экан.
Доҳийлик кўзи билан кўриб уни,
Доҳиёна қўл билан солган экан.

Минг йиллик оғир меҳнат, жабру **жафо**
Бир сурат мазмунида бўлмиш аён.
Бурлоқлар тимсолида улуғ рассом
Инсонларга меҳрини қилмиш баён.

Назаримда «эй, ухнём!» дея улар
Мангуликка йўл олган Волга бўйлаб.
Жавоҳир қолдирибди буюк рассом
Келажак авлодларнинг бахтин ўйлаб...

8 май, 1969 й.

УШАЛГАН ОРЗУ

Агар кишиликнинг бахтини ўйласам
Октябрь келади дарҳол ёдимга.
Ҳа, Улуғ Октябрь қудрат бахш этди
Бахт сари қўйилган ҳар бир одимга.

Эрк учун ташланган ҳар бир қадамда
Шонли Октябрнинг туганмас кучи.
Октябрь тонгида бошланган йўлнинг
Мангуликка бориб туташар учи...

Утмишда боболар орзу қиларди
Зулмдан қутулган эркин дунёни.
Шу орзу йўлида қанча наслнинг
Жангу жадалларда тўкилган қони.

Утмишда саноқсиз жафокаш инсон
Йиғлаб туғилди-ю, оҳ уриб ўлди.
Зулумот ичида мудраган дунё
Етим-есирларнинг додига тўлди.

Утмишда мазлумлар орзу қиларди:
— Биз гариблар учун қачон тонг отар?
Қачон чек қўйилар жабру жафога?
Қачонгача инсон топталиб ётар?

Ахир, қачонгача зулукдай сўриб,
Молдек ишлатади бизни бировлар?

Занг босган кишанлар қачон узилар?
Қачон емирилади нураган ғовлар?

Хўрликлар остида инграган инсон
Ганграган бошини ҳар тошга урди.
Йўқ ердан дардига даво ахтариб,
Зулат тўқайида адашиб юрди.

Нажот берарми, деб қўлини чўзди
Йўлида нимаки ташланса кўзга.
Нажот излаб шўрлик топинди ҳатто —
Дарёга, илонга, ўтга, ҳўкизга!

Аммо, орзусига ета олмади,
Худолар алдади, алданди инсон.
Қалбида ғазаби, кўзида ёши,
Тарих йўлларида соврилди сарсон.

Қуриган ўтиндай сонсиз одамни
Уруш оловига ташлади хонлар.
Ҳар парча тупроқда, ҳар қарич ерда
Ҳок бўлиб ётибди минглаб қурбонлар.

Ўтмишда туғилиб бутун умрида
Бир дам роҳат кўрмай ўтганлар сонсиз.
Ўзгаларга жаннат яратиб бериб,
Ўзлари яшаган яланғоч, нонсиз...

Жабру ситамларга тоқат қилолмай,
Йиғлайвериб кўзи бўларди хира.
Ўтмишда инсонлар тортган азобни
Ўлчаш учун ўлчов топилмас сира!

Ўтмиш садосига қулоқ солсангиз
Шеърда фарёду созида наво!
Қаллоб пайғамбарлар, ёлғон худолар
Беролмади халқнинг дардига даво!..

Ниҳоят минг йиллик зулатни қувлаб
Тонг отди, адолат, саодат тонги!
Инсонларни бахтли ҳаётга чорлаб
Оламни янградди Октябрь бонги!

Россия жаҳонга Ленинни берди,
Инсонлар бахтига туғилди доҳий.
Октябрь туфайли жафокаш халқнинг
Тўхтади кўз ёши, тугади оҳи!

Шарқни ҳам уйғотди асрий уйқудан
Шонли «Аврора»нинг янгроқ садоси.
Ҳаққи-ҳуқуқини, қадрини топиб,
Қад кўтарди Шарқнинг сонсиз гадоси.

Менинг боболарим — собиқ қулларнинг
Минг йиллик орзуси амалга ошди.
Улуғ партиянинг меҳрига қонган
Кўнгиллардан севинч жўш уриб тошди!

Занг босган кишанлар чилпарча бўлди.
Шоҳлар ағдарилди қонли тахтидан.
Золимлар қулади жаҳаннам сари,
Меҳнаткаш қувонди мангу бахтидан.

Октябрь туфайли барча азобга,
Хўрликка, зўрликка берилди барҳам.
Эркин нафас олди меҳнаткаш инсон,
Ниҳоят топилди дардига малҳам.

Минг қатла олқишлар улуғ Ленинни
Эркин яшамоққа ҳуқуқи борлар.
Меҳнаткаш инсонлар мангу бахтисиз,
Жаҳонда Октябрь қуёши порлар!

Энди қудрати зўр инсониятнинг,
Қўл чўзса ойга ҳам етади қўли.
Октябрь тонгидан олам чарогон,
Мангу мунаввардир кишилик йўли!

5 сентябрь, 1969 й.

ОКТЯБРЬ МАДҲИ

Октябрь кишиликнинг бахт қуёши,
Нур сочиб юксалади йилдан-йилга.
Мадҳини бутун дунё куйлар унинг,
Таърифи кўчиб юрар тилдан-тилга.

Қуёшнинг жамолига тикилгандай,
Боқади юртимизга бутун жаҳон.
Оламга тож бўлади, мангу порлаб,
Октябрь зафаридан яралган шон.

Октябрь юрти дерлар юртимизни,
Тонг отди бизнинг момо еримиздан.
Шонли Ватан айланди чаманзорга,
Шарафли меҳватимиз, теримиздан.

Қўз ташлар бутун дунё ҳавас билан
Гуллаган юртимизнинг жамолига.
Фозода учган сонсиз космик кема
Далилдир халқимизнинг камолига.

Дўстлар шод, ёвлар нолон, қўлга кирган
Ҳисобсиз ютуғимиз, ўлжамиздан.
Мазлумлар юрагига қувонч солиб,
Оламга нур таралар ўлкамиздан.

Ҳасаддан ёрилгудек бўлиб ёвлар
Ғов солиш пайндадир йўлимизга.

Шубҳасиз, парчаланар барча ғовлар,
Октябрь қурол берган қўлимизга!

Зарбини тотиб кўрди бу қуролнинг,
Биз билан беллашмоқчи бўлган зотлар.
Неча бор душманларни мағлуб этди
Ол байроқ кўтаришган азаматлар.

Ол байроқ — Ленин берган шонли байроқ,
Тушмагай алаал-абад қўлимиздан.
Йўлимиз коммунизм йўли — ҳеч ким,
Ҳеч қачон тўхтатолмас йўлимиздан!

Октябрь кишиликнинг бахт қуёши,
Нур сочиб юксалади йилдан-йилга.
Мадҳини бутун дунё куйлар унинг,
Таърифи ўтар доим тилдан-тилга.

16 сентябрь, 1969 й.

ҲИММАТ

Баҳор оғир келди, ёз оғир келди,
Кузнинг авзойини кўриб турибсан.
Мана, ёмғир ёғди, нарироқ бориб
Нима бўлишини сезиб юрибсан.

Осмон водийсида қора булутлар
Хурккан қўтослардай ҳалпилаб елар.
Кузнинг изғирини, ёмғири келди,
Хаш-паш деганингча қори ҳам келар.

Ҳолбуки, далада ҳали олтинлар.
Ғуж бўлиб ётибди сонсиз жавоҳир.
Булар самараси шонли меҳнатнинг,
Булар халқимизнинг бойлиги, ахир!

Хавф остида қолса етилган ҳосил,
Қандоқ қилиб четда қараб турасан?!
Ватанпарвар бўлсанг, халқингни севсанг
Бугун пахтазорда жавлон урасан!

Ҳа, пайсалга солма, тезроқ қимирла,
Қанча ҳиммат бўлса шу топда кўрсат!
Эртага қўймагил бугунги ишни,
Пайсалга солдингми, ўтади фурсат!

Ҳолбуки, бу йилги меҳнатимизнинг
Ўзгача маъноси, моҳияти бор.

Барча ҳосилини муқаддас тўйга
Тортиқ қилмоқчидир чексиз пахтазор.

Муборак тўйига улуғ Лениннинг
Тўёна бўлади бу йилги ҳосил!
Барча машаққатни мардона енгиб
Ғалаба васлига бўлайлик восил!

11 октябрь, 1969 й.

ПАХТАЗОР ИЛҲОМЛАРИ

I

Кузнинг жамолини кўрмакчи бўлсанг
Олтин далага чиқ, водийларга юр.
Ҳавасингни тортар, кўз қамаштириб
Пахтазор қўйнида жилоланган нур.

Яққол кўрсатади сўлим водийлар
Олтин кузимизнинг тенгсиз кўркини.
Етилган ғўзалар товланар нурда
Бошига қўндириб олтин бўркини.

О, кумуш ғўзалар, момиқ ғўзалар,
Қаердан олдингиз бунча чиройни?
Шунча чиройлисиз, шунча ғўзалсиз,
Догда қолдиради ҳуснингиз Ойни!

Очилган кўрақлар гўё нур тўкар
Шамдонга ёқилган чироқлар каби.
Жилмайган ғўзални эслатар менга
Пайкалда очилган чаноқлар лаби.

Пахтазорни кезиб юрар эканман,
Кўзларим очилган сонсиз чаноқда.
Гўёки, сахий куз совға деб бизга
Жавоҳир келтирмиш олтин товоқда.

Дехқон меҳр билан иш кўрган экан
Зумрад далаларга берганда сайқал.

Бекорга кетмабди қилинган меҳнат,
Ҳар кўсак меҳнатга бир кумуш ҳайкал!

Терган билан адо бўлмайди, чоғи,
Бойликка кон бўлмиш чексиз пахтазор.
Сахий далаларга жило берибсан,
Қўлинг дард кўрмасин, азиз пахтакор!

2

Муҳтарам, қадрдон Қурбон Кенжаев¹
Ҳорма — бор бўл, дея келдим ёнингга,
Кумуш далаларнинг ўлмас севгиси
Оташ солган экан сенинг қонингга.

Шу севги туфайли пахтазор ичра
Туну кун тинмайин жавлон урибсан.
Шу севги туфайли чарчашни билмай
Чўлларни гулистон қилиб юрибсан.

Шу севги туфайли ташландиқ жайдан
Янги ер очибсан — янги хазина!
Ҳар бир қилган ишинг, ҳар бир ютуғинг
Шуҳрат чўққисига элтувчи зина!

Шу севги туфайли ҳамла қилибсан,
Зарбингга чидолмай чекилибди чўл.
Меҳнатинг туфайли олтин далангга
Барака кирибди — пахталаринг мўл!

Чўлда барпо бўлган бойликларингни
Кўрганда одамнинг ақли шошади.
Шубҳага ўрин йўқ, бу йил ҳам, дўстим,
Планинг, албатта, юздан ошади!

Дўстим, қани айтчи, ютуқларингда,
Ғалбаларингда қанақа сир бор?
Эҳтимол, юкингни енгил қилгандир
Остингда ўйнаган «зангори тулпор»!

---

¹ Қурбон Кенжаев — Фарғона область, Киров районидаги «Москва» колхозининг машҳур механизатори, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

Ҳа, пўлат арғумоқ — зангори кема,
Сенга қанот бўлди, мададкор бўлди.
Шухрат чўққисига кўтарди сени,
Шонли меҳнатингга зафар ёр бўлди.

Ҳа, дўстим, ажойиб машиналарсиз
Эплаб бўлармиди шунча юмушни?!
Йил сайин юк ошар, жамғариш қийин
Машина термаса олтин-кумушни.

Ҳа, дўстим, давримиз машина даври,
Машина бер, дейди, пахтазоримиз!
Юқимизни енгил қилар машина,
Машина дўстимиз, дастийоримиз!

3

Қадимда «Шайтон кўл» аталган экан,
Энди пахтазорга айланмиш бу жой.
Асар ҳам қолмабди аввалги чўлдан,
Гулистонда йўқдир бунақа чирой!

«Шайтон кўл» дейишса, ростини айтсам,
Хунук эшитилар экан қулоққа.
Қадимий «Шайтон кўл» халқ меҳнатидан
Айланмиш «Олтин кўл», олтин булоққа!

4

Бу дамнинг бир кунини ўн кунга тенгдир.
Кеч куз кирди — ҳаво айнийдиган пайт.
Нега иш сусайиб кетди далангда?
Ҳар хил ваз ахтармай, бўлар гапни айт!

Ҳавонини тартибга чақириб бўлмас,
Ёмғир ёғаверар хоҳлаган чоғда.
Ҳавога суяниб иш қилма эинҳор,
Оби-ҳаво сени қолдирар доғда!

5

Баъзи одамлар бор гапга кирмайди,
Асло кўпчиликнинг йўлига юрмас.

Ундайлар ўзини ўйлайди фақат,
Ундайларда бурд йўқ, лафзида турмас.

Тўғри, ҳаммага ҳам ёқавермайди
Иссиқ уйни ташлаб далага чиқиш.
Аммо, қандай қилиб уйда ётишар
Пахтазорда бошдан ошиб ётса иш?!

Ҳамма ишга тушса, далага чиқса,
Панага олишар улар ўзини.
Ҳар қанча гапирма, ўрнидан жилмай
Безраяр лўқ қилиб икки кўзини.

Ундайлар ҳашарга, ишга чақирсанг,
— Ҳаловатимизни бузманг, дейишар.
Аммо, пахтамиздан яралган читни
Пўрим либос қилиб яйраб кийишар!

Уларсиз ҳам битар ишимиз, кейин
Уялгани қолар икки орада.
Юзларига ҳеч ким қарамас сўнгра,
Кимнинг ҳам иши бор юзи қорада?!

6

Абдураззоқ ота¹, дейишар сизни,
Лекин, назаримда ҳали ҳам ёшсиз.
Пахтадан мўл ҳосил олиш бобида
Навқирон ёшларга ҳали ҳам бошсиз.

Ёшингиз етмишга бориб қолса ҳам
Меҳнатдан қолмабсиз, қойилмиз сизга!
Далаларингизни айланиб чиқдик
Ишингиз жуда ҳам мақбулдир бизга.

Плани муддатдан олдин ўринлаб
Илгорлар сафида турибсиз ҳамон.
Не-не миришкорлар билан беллашиб,
Марди майдон бўлиб юрибсиз ҳамон.

---

¹ Абдураззоқ ота — Фарғона область, Киров райондаги «Искра» колхозининг машҳур бригадир, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони.

Ишингизга қараб ҳеч ким чол демас,
Ун йигит кучи бор билагингизда.
Иложи борича, имкон борича
Халққа хизмат қилиш тилагингизда!

Гарчи планингиз бажарилса ҳам,
Сахий далангизда ҳосил кўп ҳали.
Кўп ҳиммат қилибсиз, гайрат қилибсиз.
Қандингизни уринг, кам бўлманг, бали!

Асло қаримайди дейди халқимиз
Шарафли меҳнатдан баҳра олганлар.
Сиздан ўрнак олса яхши бўларди
Эликка кирмасдан қариб қолганлар!

7

Водийни айланиб юрдим чарчамай,
Томоша қилгали кузнинг кўркини,
Нурда товланади сонсиз гўзалар,
Бошига кўндириб кумуш бўркини.

Гўзаллик ахтариб бордим у топдим:
Гўзаллик юрибди пахтазоримда
Таажжубга тушманг пахтазор мадҳи
Яна такрор бўлса чалган торимда!

Пахтазор ўлканинг бир шоириман,
Пахтага боғлиқдир менинг ҳам шоним.
Пахтакор халқимнинг муҳаббатига
Сазовор бўлсам йўқдир армоним.

Фарғона — Тошкент, 23 октябрь, 1969 й.

ШОНЛИ ОКТЯБРЬ

Шонли Октябрь қуёши нур сочар порлаб ҳамон,
Изимиздан чиқмас асло бизга бўйсунган замон.

Халқимиз қуллик ва хўрликдан қутулган мангуга,
Элда гап бор: ҳаммадан қуллик ёмон, хўрлик ёмон!

Доимо ғолиб чиқиб жангу жадалда халқимиз,
Тўхтамай шахдам қадам ташлайди истиқбол томон.

Улкамизда ўлжалар мўлдир, ютуқлар беҳисоб,
Бу ютуқларни кўриб ҳайратдадир жумла жаҳон.

Биз учирган кемалар — сайёраларнинг кўркидан
Ҳуснига қўшди ҳусн, бўлди гўзалроқ осмон.

Бизни нури йўлга бошлар доҳи Ленин ғояси,
Ошдик, ошгаймиз яна дуч келса ҳар қандай довон.

Бахтиёрмиз доимо дўстлар билан ҳур ўлкада,
Шонли Октябрь қуёши нур сочар порлаб ҳамон.

2 ноябрь, 1969 й.

ОКтяБРНИ ҚУТЛАБ...

Жаҳон тақдирини ўйлаймиз ҳар гал
Октябрни қутлаб байрам тонгида,
У эзгу гоёлар уруғин сочиб
Гулғула уйғотди инсон онгида.

Кўҳна дунё неча, неча асрлар
Ғафлат уйқусида карахт, маст эди.
Агарда Октябрь наъра тортмаса
Уйқусидан асло уйғонмас эди.

У зўр довул бўлиб эсмаса, Ердан
Кўтарилмас эди қуллик булути.
Агар чақмоқ бўлиб чақилмаса у,
Зулматни ёқмасди озодлик ўти.

Агар қуёш бўлиб балқимаса у
Кишилик баҳори бошланмас эди.
У зарб бермаганда золимлар, зулм
Жаҳаннам қаърига ташланмас эди.

У зарб бермаганда қуллик занжири,
Занглаган кишанлар узилмас эди.
У зарб бермаганда нураган тузум,
Қонли тожу тахтлар бузилмас эди.

Октябрь туфайли инсониятнинг,
Жаҳоннинг тақдири ўзгарди тамом.

Октябрь бахтсизни бахтиёр этди,
Эркисизга эрк берди, номсизларга ном.

Қудрат бағишлади бизга Октябрь,
Жаҳон машъалига айланди ўлкам.
Бизнинг юртимизда гул очмоқдадир
Кишилик баҳори аталган кўклам.

Октябрь ёвлари тинчиган эмас,
Тарихни орқага қайтармоқ истар.
Евузлар — қўли қон жаҳонгирларни:
— Атом бомбасини ташла! — деб қистар.

Агар биз бўлмасак ваҳшат тўлқини
Тинчлик гулларини йиқиб кетарди.
Атом бомбасига бардош беролмай;
Ер ўз меҳваридан чиқиб кетарди!

Дунёда биз бормиз — тинчлик бузилмас!
Ишонч билан олам бизга боқади.
Тинчлик кабутари ҳаётни қутлаб,
Мусаффо осмонда қанот қоқади.

Октябрь қуёши нур сочар ҳамон,
Ўлкамни хазонсиз гулбаҳор этиб.
Октябрь қуёши порлар жаҳонда
Инсонларни мангу бахтиёр этиб.

2 ноябрь, 1969 й.

ҲАЁТ МАКТАБИ

Ҳаёт мактабини очди Октябрь,
Улуғ Ленин унга муаллим бўлди,
Бу мактаб туфайли Совет Ватани
Адолат, саодат нурига тўлди.

Ленин озодликдан, бахтдан дарс берди,
Бутун жаҳон бўлди унга дарсхона.
Бутун инсоният тинглади уни,
Эзгу маърифатнинг нурига қона.

Октябрнинг олтин минбаридан у
Ўз таълимотини айлади баён.
Инсонга бахт берган бу таълимотнинг
Қудрати, қуввати жаҳонга аён.

Унинг таълимоти инсониятни
Озодлик, адолат йўлига бошлар.
Унинг таълимоти — ўлкамиз бўйлаб
Қад кўтарган ГЭСлар — янги қуёшлар.

Бу таълимот билан азиз инсонлар
Ўз келажагини кўради равшан.
Октябрь ютуғи, жаҳоннинг кўрки,
Совет ўлкаси деб аталган гулшан.

Карл Маркс, Ленин таълимотлари
Гултож бўлиб қолди жаҳон фанига.

Ленин таълимоти камолот берди
Советлар халқининг ҳур Ватанига.

Унинг таълимоти зулмга қарши,
Нур учун, бахт учун курашга чорлар.
Унинг таълимоти инсониятнинг
Йўлини ёритиб абадий порлар.

Жангда енгилишни билмайди асло
Ленин мактабида дарс олган инсон.
Октябрь нуридан порлайди олам,
Ленин ғоясидан гуллайди жаҳон.

3 ноябрь, 1969 й.

ЯНГИ ЙИЛ КЕЧАСИДАГИ УЙЛАР...

Янги йил кечаси ўй босар мени,
Бошимда гувиллар ўйлар қуюни.
Ўйларим фалакка парвоз этади
Чароғон кўрганда дўстлар уйини.

Дўстлар янги йилни қаршилаб, қутлаб,
Қадаҳ кўтаришар бахтиёр, хуррам.
Устига бахт ортиб кезар бўшлиқда
Она-ер аталган муқаддас куррам!

Нажот кемасига ўхшар Куррамиз,
Коинот бағрида, узоқ сафарда.
Курранинг тақдири кўринар яққол
Халқимиз қозонган улуғ зафарда.

Фақат биз ва бизнинг буюк ғоямиз
Куррани қазодан сақлай олади!
Ерга таҳдид қилган атом бомбаси
Ҳеч вақт ишлатилмай сабила қолади.

Юракда шу умид, шу ишонч ҳоким!
Мияни қоплайди энг ёруғ ўйлар.
Жуда кўп бўлади янги йилда ҳам
Яшнаган ўлкада муборак тўйлар.

Ленин барпо этган саодат тушар
Ватандошларимнинг порлоқ ўйига.

Бутун дунё келар олқишлаб, қутлаб,
Севиқли доҳийнинг қутлуғ тўйига.

Жаҳон жаҳон бўлиб қўрган эмас ҳеч
Бундай улуғ тўйни, шарафли тўйни.
Лениндан миннатдор бўлди кенг жаҳон
Бахт, нажот нурига тўлганда қўйни.

Нажот соҳилига бахт кемасини
Омон олиб келган дарганинг тўйи.
Буюк доҳиймизнинг васиятини
Тўла ижро этиш халқимнинг ўйи!

Коммунизм қуриш шонли ўлкада,
Ижро этиб доҳий васиятини!
Бу олий тилақдир, жаҳон билади
Доно халқимизнинг пок ниятини!

Халқимизнинг ўйи: дунёда тинчлик,
Дўстлик ҳукм сурсин, гулласин олам!
Уруш гирдобига тушмасин жаҳон,
Оналар бағрини эзмасин алам!

Тўхтасин Вьетнам далаларида,
Араб тупроғида оқаётган қон!
Муштипар Куррамиз, азиз еримиз
Атом урушига бўлмасин майдон!

Чаманлар яшнасин, боғлар гулласин.
Меҳнатдан безансин келин каби ер.
Ўза бўлиб унсин, гул бўлиб унсин
Деҳқон манглайдан ерга томган тер...

Ишчининг болғаси, олимнинг илми,
Янги мўъжизалар яратсин, деймиз.
Янги космонавтлар шуҳратимизни
Бутун коинотга таратсин деймиз.

Деймиз: давом этсин музаффарона
Улуғ Октябрда бошланган баҳор.
Халқимизнинг баҳти — бизнинг бахтимиз,
Халқ бахтиёр бўлса биз ҳам бахтиёр!

Юракка ҳаяжон солар орзулар,
Миёни қоплайди мунаввар ўйлар.
Жуда кўп бўлади,— ишончим комил,—
Бахтиёр ўлкамда муборак тўйлар...

Янги йил кечаси гўё доҳиймиз
Кезиб юрган каби ўлкамиз бўйлаб.
Қадаҳ кўтарайлик, ватандошларим,
Азиз халқимизнинг бахтини ўйлаб!

29 декабрь, 1969 й.

УЛУҒ АЙЕМ

Бугун доҳиймизнинг туғилган куни
Бугун доҳиймизнинг юз йиллик тўйи.
Унинг даҳосидан рўёбга чиқди
Азиз инсонларнинг муқаддас ўйи.

Инсонлар бахт деди, бахтга эришди,
Ленин ғоясининг шарофатидан.
Халқимиз эрк деди, эрка етишди,
Қутулиб зулмнинг касофатидан.

Минг йиллик жумбоқни ҳал этиб берди
Қуёшдай порлаган Ленин шуури.
Тарихнинг, оламнинг зеҳнига сингди
Ленин ғоясининг ҳаётбахш нури.

Ғалаба қозондик жангларда доим
Қурол қилиб Ленин таълимотини.
Халқимиз умрбод миннатдор ундан
Фароғатда кўриб ўз ҳаётини.

Лениннинг ғояси ҳаёт булоғи,
Келажакни равшан ёритган қуёш.
Бу муқаддас ғоя инсониятнинг
Узоқ сафарида ажралмас йўлдош.

Насллар, асрлар муҳаббат билан,
Ҳурмат билан эслар унинг номини.
Доҳийнинг муборак тўйини қутлаб
Баҳор кўтармакда лола жомини.

12 январь, 1970 й.

БАҚА ҚУРИЛЛАДИ

Бақа қуриллади, эшитдингизми?
Баҳорнинг жўнашиб кетгани шу-да!
Сайрашда булбулдан ўтказаман деб,
Куч тўплабди бақа қишки уйқуда.

Чўзиб-чўзиб, эзиб сайраганида
Тақлид қилар эмиш булбулга бақа.
Булбул ҳам тан берсин овозимга деб,
Сайрайвериб тили бўлармиш чақа.

Дарҳақиқат афти хунук бўлса ҳам,
Бақанинг овози ёқимли, майин.
Бақа қурилласа баҳор тунда
Тинглагим келади тинглаган сайин...

Табиат жуда ҳам хасислик қилмиш
Хусн берганида бақага, қаранг!
Шу қадар хунукки, билмаган одам
Бақани кесакдан ажратар аранг!

Рўпарадан чиқиб қолгудай бўлса
Ўтакангни ёрар бақрайиб бақа.
Унда латофатдан бир зарра ҳам йўқ,
Қисмати шунақа, маҳри шунақа...

Шунча зарба унинг битта бошига!
Жуда эса керак бу тенгсиз хўрлик.

Узи ҳам сезгандай бу ҳақиқатни
Ковакларда ётиб сайрайди шўрлик.

Тун қоронғисида қуриллар мунгли,
Заҳга кўкрак бериб, унғурда ётиб...
Эҳтимол қалбида севги уйғонар
Ҳаёт лаззатини баҳорда тотиб.

Баҳор нафасини сездими, дарҳол
Хониш қилар бақа жуда ҳам яйраб.
Балки у ҳам бола-чақа ўйида
Ишқини ёрига англатар сайраб.

Баҳор она каби бағрига босиб
Барча жониворни суяр, яйратар.
Мўъживакор баҳор, сеҳргар баҳор
Бақани ҳам булбул қилиб сайратар!..

7 апрель, 1969—16 февраль, 1970 й.

СЕНДАДИР ХАЕЛИМ...

Сендадир хаёлим, сенинг хаёлинг
Ўзга бир одамда, яхши биламан.
Аммо, узолмайман кўнглимни сендан,
Толеим шу бўлса қандоқ қиламан?..

Дунёда сен борсан, шу менинг бахтим!
Қай ерда бўлсанг ҳам омон бўл, жоним.
Хуснингни узоқдан томоша қилиб,
Ўзимни бахтиёр сезаман, хоним.

Сен яшаган шаҳар менга ҳам маскан,
Сен юрган йўллардан мен ҳам юраман.
Ўзинг хабарсизсан, аммо, ҳар куни
Ўтган-кетганингда қараб тураман.

Мен ҳам сайр этаман сен юрган боғда,
Юзингга термилиб узоқ-узоқдан.
Дил ишқ тузоғида, қанча уринмай,
Бўшата олмадим уни тузоқдан...

Мусаффо ҳаводан, сен нафас олган,
Мен ҳам қониб-қониб нафас оламан.
Айта олмасману кўнглимни, аммо,
Ишқимда, аҳдимда содиқ қоламан.

Ишқимни айтганда нима дер эдинг?
Нима қилар эдинг? Билмайман, гўзал.

Аммо, нима десаңг дегин, бари бир,
Севгига хиёнат қилмайман, гўзал.

Узоқдан бўлса ҳам кўриб юраин,
Шу менга кифоя, шу менга мадор.
Доимо омон бўл, шудир тилагим,
Самимий севгимдан хабарсиз дилдор.

16 февраль, 1970 й.

ЧЕЧАКЛАР...

О, чечаклар, бунча гўзалсиз!
Кўз қамашар қараган сайин.
Нурда минг хил товланадиган
Япроғингиз бунча ҳам майин?

Сунбул сочни шабнамда ювиб,
Гунча лабга сурибсиз тоза.
Хуснингиздан афсона тўқиб,
Ел тарқатар боғда овоза.

Олтин заррасими чангингиз?
Нафосатдан яралганмисиз?
О, бунча ҳам нафис рангингиз?
Гўзалликдан таралганмисиз?

Чаман ичра туғилибсизки,
Сизда экан қуёшнинг кўзи.
Билсам, сизни машшота бўлиб
Безатибди қуёшнинг ўзи.

6 июль, 1969—21 февраль, 1970 й.

ЛАБЛАРИНГ...

Икки қизил гул япроғидан
Яралганми нафис лабларинг?
Гапларингга муштоқман, гапир,
Дилга ором берар гапларинг.

Сен гапирсанг ишқ мадҳи бўлиб
Лабларингдан сочилар гаплар.
О, бу лаблар қарғаш учунмас,
Бўса учун яралган лаблар...

13 август, 1969—21 февраль, 1970 й.

ЛЕНИН ТАЪЛИМОТИ

Ленин таълимоти сўнмас қуёшким,
Оламини ёритур унинг нурлари.
Ленин таълимоти буюк уммонким,
Унда беҳисобдир зако дурлари.

Унинг уммонида поёнсиз, теран
Фикрлар ётибди доҳийларга хос.
Донолик дурларин олиб чиқади
Унинг уммонига шўнғиган ғаввос.

Табиат уммони қуриши мумкин,
Аммо, қуримайди унинг уммони.
Унинг уммонидан баҳра олади
Доно кишиликнинг муқаддас шони.

Минг йиллик орзуси башариятнинг
Балогатга етди унинг фикрида.
Меҳнаткаш инсоннинг абадий бахти
Ифодаланмишдир унинг зикрида.

Баланд кўтарилди унинг қўлида
Асрлар топталган инсоний номус.
Ҳаётнинг ҳар қандай сўроғига ҳам
Жавоб берар Ленин яратган қомус.

Унинг таълимоти башариятнинг
Онгини, йўлини ёритган қуёш.
Унинг таълимоти инсониятнинг
Абадий йўлида абадий йўлдош.

24 февраль, 1970 й.

ҚУТЛУҒ БАЙРАМ

Биз учун муқаддас, биз учун байрам
Улуғ доҳиймизнинг туғилган куни.
Мана, юз йилдирким, табиат тақрор —
Тақрор тўй қилади ардоқлаб уни.

Баҳор лолалардан шам ёқиб қирга,
Сабза гилам тўшар дарё бўйига,
Гулга айланади бутун табиат
Поёндоз бўлгани доҳий тўйига.

Булбуллар боғларда сайрайди тинмай,
Чаманлар ораста, ҳаволар хушбўй.
Башарга бахт берган доҳийга атаб
Жамиятда байрам, табиатда тўй.

Бу тўй халқимизнинг, ҳаётимизнинг,
Бахтимизнинг тўйи — саодат тўйи.
Ленин чизиб берган мунаввар, шонли
Йўлда давом этиш халқимизнинг ўйи.

Бу йўл коммунизм сари элтади,
Бу йўл кишилиқнинг ягона йўли.
Ленин байроғини баланд кўтарди
Енгилмас халқимизнинг букилмас қўли.

Илоҳлаштиришга ҳаққим йўқ, аммо,
Илоҳий бир қудрат бор эди унда.

Унинг меҳридаги ҳароратга тенг
Ҳарорат топилмас кўкдаги кунда.

Қуёш бўлиб порлар унинг ғояси,
Ундан баҳра олар замин у замон.
Бу ғоя голиблар қўлида қурол,
Зулму зулматларга бермагай омон.

Энг инсоний инсон инсонлар аро,
Донолар доноси, мардларнинг марди,
Буюклар буюги доҳиймиз Ленин
Эрк ва бахт маъносин яхши биларди.

Бахтиёр бўлолмас эрки йўқ одам.
Бахт бўлмас озодлик бўлмаган жойда.
Инсонларни озод қила олмаса
Курашлар, талашлар бари бефойда.

Инсонлар эрки деб, инсон бахти деб
Курашга сарф этди бутун умрини.
Бизга бахт бахш этди, эрк берди дея,
Замонлар, авлодлар унутмас уни.

24 февраль, 1970 й.

Ж И Й Д А

Жийда гуллаганда баҳорда
Ўзгача файз касб этар боғим.
Жийда гуллаганда ҳидидан
Ёрилгудек бўлар димоғим.

Иси ўткир жийда гулининг.
Босиб кетар барча исларни.
Жийда иси анқиганида
Эркалайди майин ҳисларни.

Билолмадим, жийда гулининг
Исидан ҳам ўткир ис борми?
Гуллаганда жийдалар, ҳиди
Қоплаб олар бутун диёрни!

Бир қишлоқни муаттар қилар
Бир туп жийда гуллаганида.
Жилва қилиб турар гўзаллик
Кумуш барги, нуқра танида...

Олтин кузда, мева пишганда,
Жийдазорда сайр этиб юргил,
Сонсиз маржон тизилган шоҳлар
Ҳузурида бир нафас тургил.

Табиатнинг мўъжизасини,
Санъатини кўрасан яққол.

Ёқут сирға таққан келинчак
Кўз олдинга келади дарҳол.

Япроқлари кумуш елпирич,
Нуқрадандир кийган либоси.
Қулоғида нозик сирғалар,
Жон олади нозик ибоси.

Кул устига сочилган чўғдай
Барг ичида ҳисобсиз жийда.
Кумуш ичра олов ёлқини,
Томошадан ҳайратда дийда...

Дейдиларким, жийда қўйилса
Дастурхоннинг ҳусни тўлади.
Эътиқод бор қадимдан: жийда
Минг бир дардга даво бўлади.

*Коктебель — Тошкент.
30 июль, 1967—26 февраль, 1970 й.*

СЕНСИЗ

Юзингни қуёшга ўхшатдим, гўзал,
Энди сенсиз менга ёруғ кун йўқдир.
Сенсиз хавф остида қолар ҳаётим,
Айрилиқ қалбимга отилган ўқдир.

Агар жилмаймасанг бахтим яшнамас,
Толеим гулшани сўлади сенсиз.
Узинг барпо этган севги эҳроми,
Ҳеч шубҳасиз, хароб бўлади сенсиз.

Жамолингдан маҳрум этмагил мени,
Яшашим мумкинми қоронғи тунда?
Сенсиз ўтган умр, тириклик, ҳаёт
Қўлга кишан эрур, оёққа кунда...

Сени қуёшим, деб атадим, энди,
Мен учун яшамоқ қийиндир сенсиз.
Кўз ёшларим тўфон, ҳасратим денгиз,
Оҳим алангали қуюндир сенсиз.

Тинган шалоламан, сўнган вулқонман,
Кукунга айланган қояман сенсиз.
Инграган садоман, ишқингда гадоман,
Жисми йўқ шарпаман, сояман сенсиз.

Сени қуёш дедим, қуёшлик қилу
Мени маҳрум этма ҳароратингдан.
Мен кичик гнёҳман сенга интилган,
Четда қолдирмагил саховатингдан.

16 декабрь, 1968—26 февраль, 1970 й.

КИШИЛИК БАҲОРИ НУР ОЛГАН ҚУЕШ

Тарихдан ахтариб юрма тенгини,
Тенги йўқ Лениннинг ўзидан бошқа.
Лениндай доҳийни, асл инсонни
Олам бир учратди келиб шу ёшга.

Дунёда жуда кўп доҳийлар ўтган.
Аммо, тенг келолмас ҳеч бири унга.
Ҳарорат беришда, зиё беришда
Тенг кела олурми юлдузлар Кунга?

Қуёш бўлиб боқди оламга Ленин,
Нуридан баҳр олди элатлар, эллар.
Ростланди доҳиймиз Ленин туфайли,
Қуллик азобидан букилган беллар.

Минг йил баҳор кутган инсониятга
Баҳор олиб келди унинг ғояси.
Мангу кўтарилди халқлар бошидан
Асрий зулматларнинг мудҳиш сояси.

Меҳнаткаш инсонлар қадрини топди
Ленин барпо этган шоғли Ватанда.
Мангу бахтимиздан дарак берарди
Ленин чеҳрасида ўйнаган ханда.

Лениннинг ҳаётбахш, эзгу ғояси.
Кишилик баҳори нур олган қуёш.

Ленин гојасидан баҳраманд бўлган
Халқлар бир-бирига абадий қардош.

Лениндан олганмиз дўстлик дарсини,
Ленинча яшамоқ биз учун одат.
Бизни ғалабага бошлар доимо
Ленин бахш айлаган эзгу саодат.

Лениндан ўргандик озод яшашни,
Зафар қозонишни меҳнатда, жангда.
Суюкли доҳийнинг ўлмас сиймоси
Абадий қолади юракда, онгда.

Ленин инсонларни севди, улар ҳам
Ленинни севади жони-дилидан.
Бахтиёр одамлар ундан миннатдор,
Номи асло тушмас халқлар тилидан.

Унинг номи билан юксалди кўкка
Ғолиб қишилиқнинг шуҳрати, шони.
Улуғ айёмида буюк доҳийнинг
Шодлик қоплаб олар бутун дунёни

5 март, 1970 й.

БАХТ БАҲОРИ

Баҳорда туғилди, унинг шаънига
Кушлар чалар эди боғда торини.
Баҳорда туғилиб инсониятга
Баҳор ола келди, бахт баҳорини

Минг йиллик мазлумлар, жафо чекканлар
Шу бахт баҳорига интизор эди.
Ҳақсизлик, зуамнинг исканжасида
Олам меҳнаткашга тангу тор эди.

Ҳақиқат ахтарган осилди дорга,
Оводлик деганнинг кесилди боши.
Адолат деганнинг қирқилди тили.
Шодлик ахтарганнинг тўкилди ёши.

Мазлум инсонларни узоқ тарихда
Зулмдан қутқара олмади ҳеч ким.
Минг йиллаб бахт, нажот излаганларнинг
Кўнглига ёруғлик солмади ҳеч ким.

Саноқсиз донишманд эзилганларнинг
Топа олгани йўқ дардига чора.
Тангрини пеш қилди минглаб пайгамбар,
Минг йиллаб алданди инсон бечора.

Эзилганлар учун бахтни муллолар
«Нариги дунё»дан ваъда қилдилар.

**Бу дунёда эса илондек авраб,
Шўрлик ғарибларни роса шилдилар.**

***Хар нарса худодан, — деди муллолар,
Исён кўтарманглар, шаккоклик гуноҳ!
Тақдирга тан бер инг, тангридан тиланг,
Шақат тангримиздан топасиз паноҳ!***

**Паноҳ тополмади алданган мазлум,
Утди устига ғам юкланган йиллар.
Аммо, адолатдан умид узмайин
Нажоткор ахтарди эзилган диллар.**

**Мазлумлар минг йиллаб оҳ чекди, аммо,
Тангриларга бориб етмади оҳи.
Ленин тангри эмас, аммо тангрилар
Қилолмаган ишни қилолган доҳий!**

**Кунпаякун бўлди шоҳлар, золимлар,
Тотиб кўрганида унинг қаҳрини.
У бахт булогининг кўзини очди,
Мазлум томон бурди ҳаёт наҳрини.**

**Бугун тўй қилади Ленинни қутлаб
Уз бахтини топган озод инсонлар.
Ленин байроғини баланд кўтарган
Улуғ Партияга шарафлар, шонлар!**

**Хамон орамизда қадрдон Ильич
Йўлда йўлбошчидир, меҳнатда устод.
Бизга бахт келтирган, баҳор келтирган
Доҳийни халқимиз эслар умрбод!**

**Тўй қилар халқимиз, тўй қилар жаҳон,
Доҳийни олқишлар бугун қари, ёш.
Нур сочар оламга дунё тургунча
Саодат кўкида порлаган қуёш!**

16 март, 1970 й.

ЯПРОҚ

Баҳорда қуёшнинг таптани сезса
Дарҳол қўзғалади қишки ётоқдан.
«Сичқон қулоқ» бўлиб, йилтираб нурда,
Югуриб чиқади қора бутоқдан.

Куртак эшигини оҳиста очиб
Сеҳргар оламга мамнун боқади.
Шодлигидан елда ўйинга тушиб,
Капалакка ўхшаб қанот қоқади

Чиқа солиб ишга тушиб кетади,
Минг хил вазифани бажарар япроқ.
Япроқ умр бўйи меҳнатда, жангда
Дарахт ҳожатини чиқарар япроқ.

Япроқ кийинтирар, безар ёз бўйи
Яшил либос бўлиб она дарахтни.
Дарахт яшармиди япроқ бўлмаса?
Япроқнинг борлиги дарахтнинг бахти.

Япроқ қоплаганда она дарахтни
Безакларга сира қолмас эҳтиёж.
Япроқ — бутоқларнинг бошида рўмол.
Япроқ — оғочларнинг тепасида тож.

Зебигардон бўлар шохларга япроқ,
Нозли новдаларга «баргак», «сочпопук».

Яшил сирға бұлар бутоқчаларга,
Оғочлар кифтига ёпилган ёпиқ.

Дарахтнинг тили ҳам, оғзи ҳам япроқ
Япроқдан бошланур ҳаётнинг боши.
Япроқ қабул қилар «масаллиқ»ларни,
Япроқда пишади дарахтнинг оши.

Ердан озиқ олиб, сувга қориб, сўнг
Қуёш шуъласида пиширар эмиш.
Дарахтнинг умрига умр қўшади
Япроқ «қозон»ида етилган емиш...

Ишини тамомлаб, кеч кузда япроқ
Бандидан узилар дилдираб, ушиб.
Тупроққа ястаниб чўзилар беҳол
Мудраган дарахтнинг пойига тушиб.

Қишда чириндига айланиб, охир
Она дарахтига ем бұлар япроқ.
Садоқати тенгсиз, ўлганида ҳам
Дарахтнинг дардига эм бұлар япроқ...

4 апрель, 1969—26 март, 1970 йил.

Қ А Р А Н Г!

Эру хотин хўп топишган: икковига бир қаранг!
Фарқ топилмас ўртада, топилса топилгай аранг.

Бир-биридан ҳеч қолишмас хулқу атворда икков,
Хотини серзарда, эркак бўлса ўлгундек тажанг.

Эр хотинга ўл деса, хотин эрига дард дегай,
Иккиси ҳам бир-бирига кенг жаҳонни қилди танг.

Бир-бирига панд беришда бир-биридан ўтказар,
Хотини аврар илонни, эри товлашда фаранг.

Ўғуқ буларда меҳру шафқатдан, муҳаббатдан асар,
Бағри тошдандир хотиннинг, эрининг қалби заранг.

Бир гап ўтса ўртада бир ой араз, бир йил гина,
Мутлақо ён бермагай эр, хотини қилгай таранг.

Можаро бошланса тунда тонггача ҳам тўхтамас,
Эрталаб жиртак чалишгай кечқурун расмона жанг.

Гоҳ йиги, гоҳ қичқирӣқ учгай фалакка кетма-кет,
Бу икковнинг жанжалидан қўшнилар ҳам ҳангу манг.

Эй, ўқувчим, бу икковнинг можаросидан фақат
Сиз эмас ҳайратга тушган, ранжиган, мен ҳам гаранг,

Дунёда баъзан шулардек эру хотин ҳам бўлар,
Ха, бу бир аччиқ ҳақиқат, бил ўқувчим, билмасанг.

Менга басдир ўқиганлар берса ҳаққоний баҳо,
Десалар: хўп боплагансиз, шоир Уйғун, кўп яшанг!

27 июль, 1970 й.

ЧИҚМАГАЙ БИР МАЪНИЛИК ГАП...

Чиқмагай бир маънилик гап бу қовоқ, хом каллада,
Кўрмагай ҳеч ким ёруғлик эгри қўл ҳам далладан.

Гоҳ қимор ўйнар эди, гоҳ нўш этиб аччиқ шароб,
Тентирарди кеча-кундуз оғзи тинмай ялладан.

Энди осон иш топибди: бир мачитга сўфимиш,
Қавмлар овлоқ юрармиш жирканиб кир салладан.

Бари бир эски қиморбоз, ўхшамас «ҳазрат»га ҳеч,
Бўлса ҳамки эғнига кийган чопони малладан.

Бир куни жиндак отиб, кайфи ошиб, ухлаб қолиб,
Гандираклаб келди вақт ўтгач, намозшом палладан.

Эски дард қўзғаб, ўғрилар, икки қопни тўлдириб
Келтирибди уйига хирмонда турган ғалладан.

Шоир Уйғун, не қилардинг титкилаб бу эскини,
Чиқмагай бир маънилик гап ошқовоқ, хом калладан.

27 июль, 1970 й.

БАХТ

Қайда бахт, деб сўрдинг, айтай: меҳнатим, шонимда
бахт.

Бахтиёрлар бирла ўтгай ҳар кун, ҳар онимда бахт.

Халқимизнинг меҳнатидан гуллаган саҳрою чўл,
Яшнаган олтин даламда, боғу бўстонимда бахт.

Чарчамай ўлкамни кездим ҳуснига шайдо бўлиб,
Жилва кўрғазди менга ҳар дамда, ҳар ёнимда бахт.

Элни тўйдирган, кийинтирган, фароғат бахш этиб,
Беҳисоб бойлик яратган ишчи, деҳқонимда бахт.

Бўйи Ой, Зухрога етган, халқимиз бахти учун,
Койнот сирини очган илму урфонимда бахт.

Мен гадо бўлган эмасман бахту толе ахтариб,
Шонли, ҳур республикамда — Ўзбекистонимда бахт.

Бахтиёрлар ичра Уйгун бахтиёрлардан бири,
Куйлаган эл бахтини шеъримда, дostonимда бахт.

*15 август — 3 сентябрь, 1970 й.
Дубулти — Тошкент.*

БАХТИЁРМАН

Бахтиёрман, гулзорим, дунёда сен бор учун.
Айласам дунёни жаннат оз эрур сен ёр учун.

Бахтиёрман, энди бахтим кўрмагай фасли хазон,
Боғбон бўлдим сенингдек юзлари гулзор учун.

Койисанг бардош берурман, чунки булбул боғ аро
Кўксини қалқон қилармиш гулда битган хор учун.

Қанча меҳрим бўлса тўккайман оёғинг остига.
Жон нисор этсам ҳам арзир сен каби дилдор учун.

Дейдилар кўзлар қуёшга тоб беролмай ёшланур.
Кўзларим ёш тўкса не тонг кўзлари хуммор учун?

Мен муҳаббат қадрини кўкка кўтардим мадҳ этиб,
Баъзи бир номард қўлида эзгу севги хор учун.

Яхши инсонлар билан дунёга келдим, жонгинам,
Кўҳна дунёга мурувват, яхшилиқ даркор учун.

Сен билан бу кўҳна дунё менга жаннат, Уйғунинг
Дунёни тарк этмагай, ҳеч, дунёда сен бор учун.

20 июнь — 4 сентябрь, 1970 й.

КЕТАР

Кетса инсоф, одамийлик бошда виждондан кетар.
Нафси бад одам қулаб кетса жиғилдондан кетар.

Яхшилик яхши одамдан дунёда мангу қолур,
Улса номард доврўғи бир зумда даврондан кетар,

Бермағил ёрингга озор маънисиз гаплар билан,
Бермасанг тинчлик агар булбул гулистондан кетар.

Қўрқаман ҳажрингда оқ урмакка, оқ урсам агар,
Тоб беролмасдан қуёш ҳовримга осмондан кетар.

Эҳтиёт бўл: оила, бахт, севги қўлдан кетмасин,
Кетмасин бир омадинг, бир кетса ҳар ёндан кетар.

Тўғри сўзла, тўғри ёз, шоир, ҳақиқат изласанг,
Борди-ю, ёлғонни ёзсанг маъни дostonдан кетар.

Қанча неъмат бўлса дастурхонга қўй дўстлар учун,
Уйлама сарфингни, Уйғун, кетса ҳамёндан кетар.

18 август — 5 сентябрь, 1970 й.

ИНДАМАС...

Кўзи менга тушган заҳоти
Ловлагидай қизариб кетар.
Сабабини билмайман... ахир,
Айта қолса кўнглини нетар?

Севганими, уялганими?
Билдирмасдан қолдирди доғда...
Уни пойлаб, кўзим тўрт бўлиб,
Ўтираман ҳар куни боғда.

Ҳар кун келар боққа, индамас,
Мени кўриб қизариб ҳар гал.
Севганими? Уялганими?
Бу жумбоқни этолмадим ҳал.

Индамайди, мен ҳам индамай
Орқасидан қараб қоламан.
Шунда юрак орзиқиб кетар,
Оғир-оғир нафас оламан.

Мени кўриб қизарар, аммо,
Дилдагини айтмас тил билан.
Балки айтмас кўнглини, гўзал,
Сезиб ол, деб, ўзинг дил билан?..

15 сентябрь, 1970 й.

ЎЗИНГДАН АХТАР

Юз ўгирса сендан одамлар агар,
Сабабини аввал ўзингдан ахтар.
Феълу атворингдан, заҳар тилингдан,
Бемаъни, қўланса сўзингдан ахтар.

16 сентябрь, 1970 й.

НАФСИ БУЗУҚ

Ол дейиш шарт эмас нафси бузуққа,
Ол демасдан бурун олиб қўяди.
Бир амаллаб унинг қорни тўяру,
Аммо, кўзи ўлгур қачон тўяди?

16 сентябрь, 1970 й.

ВАҚТ КЕТМАСИН

**Вақт кетди — бахт кетди дейди халқимиз,
Ҳа, дўстим, бекорга ўтмасин вақтинг.
Вақтни жиловлаб ол, вақтга кўп юк орт,
Ушанда келади омадинг, бахтинг!**

16 сентябрь, 1970 й.

ВАҚТ СЕНИ КУТМАС

Агар гафлат босиб орқада қолсанг,
Ёрдам берай деб, вақт қўлингдан тутмас.
Қиладиган ишни тезроқ қилиб ол,
Сен вақтни кутарсан, вақт сени кутмас!

16 сентябрь, 1970 й.

ШОИР ҚАЛБИ

Шоир қалби дарё, тўхташни билмай,
Хайқириб, кўпириб, қайнаб оқувчи.
Шоир билан бирга оқар, жўш урар
Шеър гирдобига тушган ўқувчи.

Тўлқинли денгиздир шоирнинг қалби,
Ҳисси шалоладир, ҳаяжони сел,
Шеъри билан дилга ҳаяжон, тўфон
Солмаса шоирни севадими эл?

Шоир қалби кўлмак сувга айланса
Шеърият йўқолур унинг дидидан.
Кўлмак сув ачийди, биқсийди сасиб,
Инсон ҳазар қилар кўлмак ҳидидан...

16 сентябрь, 1970 й.

БИР БОҚСАНГ КИФОЯ

(Ҳазил)

Бир боқсанг кифоя, кўзингдан қалбим
Аккумулятори куч олиб кетар:
Бир зарядка бергил бир боқиб, гўзал,
Шунда қалб мотори юз йилга етар...

16 сентябрь, 1970 й.

ИЛҲОМНИ...

Илҳомни от қилиб минсаму чопсам,
Мисралардан қамчи ушлаб қўлимга
Шеърини жавҳарларни бехато топсам,
Ҳеч ким гов бўлмаса тушган йўлимга...

26 август, 1964—17 сентябрь 1970 й.

ШУҲРАТ ҲАҚИДА

Баъзи бир маддоҳнинг сўзига учма,
Маддоҳлик қилишдир маддоҳнинг **ишси**.
Оқибат шуҳратдан қуруқ қолади
Маддоҳнинг сўзига алданган киши.

Шоир шуҳрат учун шеър ёзмайди,
Вақти билан шуҳрат ўзи келади.
Насллар ёнига асрлар оша
Шоирнинг ўзимас, сўзи келади.

21 март, 1969—19 сентябрь, 1970 й.

ГУЗАЛЛИК АХТАРИБ...

Гўзаллик ахтариб аллақайларга
Бориб юрадиган тентак эмасман.
Атрофдан гўзаллик топа олмаган
Шоирни ҳеч қачон шоир демасман.

Гўзаллик тегрангни қуршаб ётибди,
Энг гўзал гўзаллик ҳаётнинг ўзи!
Халқнинг меҳнатида гўзаллик сонсиз,
Гўзаллик манбаи донолар сўзи.

Навобий газали, Пушкин шеърида
Гўзаллик чамани қулф урар ҳамон.
Гўзаллик нақшида Гўри Амирнинг
Мавжуддир — уни маҳв этолмас замон.

Гўзаллик инсоннинг хулқи, дилида,
Гўзаллик инсоннинг ақлу ҳушида.
Гўзаллик инсоннинг муҳаббатида,
Дунёга зеб берган шонли ишида.

Гўзаллик — яратиш, барпо этишда
Гўзаллик жўш урар ижодда доим.
О, дилинг дарёдай чайқалиб кетар
Гўзаллик кўзлардан боқса мулойим.

Бизни қуршаб олган табиатни сев,
Табиат азалдан гўзалликка бой.

Дўстим, сени мафтун этмасми, ахир,
Ватан боғларида яшнаган чирой?

Кумушни ҳайратга солган чаноқда
Қанча гўзаллик бор, синчиклаб қара!
Гўзаллик жилмаяр олтин бошоқдан.
Гўзаллик ёстанмиш чаманлар аро.

Ҳар ердан гўзаллик топиши мумкин,
Қунт билан ахтарса шоирнинг кўзи.
Гўзаллик тегрангни қуршаб ётибди,
Энг гўзал гўзаллик ҳаётнинг ўзи!

9 январь, 1958—22 сентябрь, 1970 й.

ОЛТИН ДАЛА

1

Уйда тинч ётишга қўймади ҳеч куз,
Олтин имо билан ёнига чорлаб...
Шамдонларда ёнган ҳисобсиз шамдай
Кўзингни олади чаноқлар порлаб...

Зебу зийнат бўлиб олтин далага
Гўзалар бодроқдай очилмиш бирам!
Теримчилар ишлар тонгдан шомгача
Қолдирмайлик дея ерда бир грамм.

Очилган пахталар гўза-қизларнинг
Табаррук бошида олтин дурралар.
Тирсиллаб турибди, ичи тўла дур,
Ҳисобсиз кўсаклар — яшил курралар.

Оқ пахта чаноқдан тошиб чиқибди,
Олтин қадаҳларда кўпиргандай май...
Яшил денгизда пахтазорларнинг
«Зангори кема»лар сузишар тинмай...

— Ҳорманг! Ҳорманг! — дейман теримчиларга,
Эзгу ишларига барака тилаб.
Гул ҳидини шимган шабада эсар
Теримчи қизларнинг сочини силаб...

О, нақадар гўзал, нақадар серфайз,
Саховатга тўлган ўлкамнинг кузи!

Гўзаалликни кўз-кўз қилишар шу пайт
Боғларнинг чиройи, бўстонлар юзи!

Хазина қўшади хазинамизга
Сахий куз келтирган олтин кўрмана.
План тўлсин дейман ошиғи билан,
Халқимнинг шонига шон қўшиб яна..

2

ЗАРДАРЕ.

Номидан бир ҳарфи тушиб қолибди,
Асли: «Зардарё»дир, «Задарё» эмас.
Бу ернинг ҳуснини бир кўрган одам
Бошқача номламас, бошқача демас.

Барака дориган пахта туфайли,
Бу ерлар чиндан ҳам бошдан-оёқ зар!
«Бўрдоқи» гўзалар, бўлиқ гўзалар
Пахтакор дўстларга бахш этар зафар.

Самарқанднинг кўрки «Зарафшон» бўлса,
Наманганнинг кўрки гўзал «Зардарё!»
Гавҳар чаноқларми сонсиз, саноқсиз,
Кўкдан инган сонсиз юлдузларми ё?

Олий ҳимматидан қўли гулларнинг
«Гулбоққа» айланмиш ёввойи ерлар.
Минг офарин сизга, тасанно сизга,
Дунёни қайтадан яратган эрлар!

НАМАНГАН ОБЛАСТИ ПОП РАЙОНИДАГИ
«ПОП» СОВХОЗИНИНГ БРИГАДА БОШЛИҒИ
ҲОЗИВОЙ АКАГА

Эшитдик, қайтадан ишга тушибсиз,
Минг раҳмат, отахон, хурсандмиз жуда.
Планни бир кунда ўринлабсизлар,
Ахир, қаҳрамонлик дегани шу-да!

Машина қудрати, машина кучи
Синмас қанот бўлмиш парвозингизга!
Пахтазорда шердай наъра тортсангиз
Жаҳон қулоқ солар овозингизга!

Пенсияга чиққан экансиз кўпдан,
Аммо, дала ишқи яна тортибди.
Олтин далаларни кўриб сиз билан
Тенгдошларингизда ҳавас ортибди.

Белни маҳкам боғлаб ишга тушибсиз,
Витта бригада тузиб тенгдошлар.
Сиздаги ғайратни, ҳимматни кўриб
Ҳангу манг бўлибди, ҳаттоки ёшлар!

Тоғдек кўксингизда Ленин ордени
Қуёшдай нур сочиб йўлни ёритар.
Ҳа, имкон бор экан меҳнатдан қолманг,
Ишсизлик одамни тезда қаритар.

Қандингизни уринг, балли, отахон,
Ҳурматимиз чексиз сизга нисбатан.
Ватанпарварларни сиздек ҳамиша
Ардоқлаб бошига кўтарар Ватан!

4

НАМАНГАН ОБЛАСТИ ЗАДАРЕ РАЙОНИДАГИ
«ГИГАНТ» КОЛХОЗИНИНГ АЪЗОСИ,
СОЦИАЛИСТИК МЕҲНАТ ҚАҲРАМОНИ
АБДУҚОДИР АКА ВАЛИЕВГА

Дўстим Назир билан суҳбат қилдингиз,
Мен тинглаб ўтирдим ҳавасга тўлиб.
Яна эсга тушди ўтган замонлар,
Мени хаёл босди сизга термилиб.

Бир ёни тўқайзор, бир ёни ботқоқ,
Тўнғиз еб кетарди экилган донни.
Уруш борар эди, бу ерларда ҳам
Топиш қийин эди бир бурда нонни.

Жуда қийин бўлган уруш йиллари
Уруш орқасида қолганларга ҳам.

Қорахат келарди қонли қирғиндан,
Кулбаларда фарёд, уйларда мотам...

Елкада юк оғир, жангга кетганлар,
Қайтмаганларнинг ҳам юки елкада.
Ёвни енгиш учун тинимсиз, оғир
Меҳнат борар эди шонли ўлкада.

Сиз ҳам киришдингиз меҳнат жангига,
Туқайзорга қарши бошланди ҳужум.
Дарак бериб турар бугун зафардан
Ишқомда солланган қаҳрабо ғужум.

Зафардан нишона обод бўлган ер,
Пахтазор, шолитор, бол томар боғлар
Ёшликда қилинган шарафли меҳнат
Кўзга нур берармиш кексайган чоғлар...

Ҳа, юзда табассум, кўзингизда нур,
Энди сизни дерлар: пирн бадавлат!
Юз йигитга савлат бўлар улашса
Сиздаги кўркамлиқ, сиздаги савлат!

Ёшингиз кўп ерга бориб қолса ҳам,
Ўуда хушчақчақсиз, руҳингиз тетик.
Ҳали ҳам ярашар сизга, отахон,
Йигитларга ўхшаб кийсангиз этик!

Ҳурмат кўрсатдингиз, отахон, бизга,
Сиҳат-саломатлик тилаймиз сизга!

5

НАМАНГАН ҲАҚИДА ҚУШИҚ

Гулдир, чамандир бошдан-оёғинг,
Гулдан қизармиш нуқра ёноғинг.
Лафзинг асалдир, ширин, дудоғинг,
Боғ ила бўстон бўлган Наманган,
Оламга дoston бўлган Наманган.

Сочингни сийпар дарё шамоли,
Роҳат бағишлар боғлар жамоли,

Дунёга машҳур фазли, камоли,
Орзу тилакка етган Наманган,
Ҳуснига шайдо этган Наманган.

Ҳар тонг уфқдан чиққанда қуёш,
Таъзим қилармиш сенга эгиб бош,
Меҳнатда донгдор ҳам кекса, ҳам ёш,
Завқу сафога тўлган Наманган,
Дунёга машҳур бўлган Наманган.

Равнақ топибдир санъат, саноат,
Қилган ишингга қилмай қаноат —
Олга босарсан — шудир саодат,
Оламга донги кетган Наманган,
Ҳуснига шайдо этган Наманган.

Бахтинг асоси яхши замонлар,
Ғоят сўлимдир дарё томонлар,
Ут солди дилга қоши камонлар,
Ҳуснингга шайдо бўлдим, Наманган,
Завқу севинчга тўлдим, Наманган.

Шарбатга тўлган олма, аноринг,
Гулшанда гулдан ёққан фаноринг,
Илҳом бағишлар сайроқ дуторинг,
Ғоят гўзалсан, жоним Наманган,
Фаҳрим Наманган, шоним Наманган!

Хизматда бўлсам, елсам, югурсам,
Булбулча сайраб боғингда юрсам,
Уғлинг қатори қошингда турсам,
Завқу сафога тўлдим, Наманган,
Созингга Уйгун бўлдим, Наманган!

28—30 сентябрь, 1970 й. Наманган — Тошкент.

КАТТА ХИРМОН

Жуда катта хирмон кўтардик бу йил,
Кўкка бўй чўзмоқда сонсиз олтин тоғ!
Ҳосилини кўриб ўз меҳнатининг,
Азиз халқимизнинг бўлди кўнгли чоғ.

Баракага тўлган кумуш далалар
Бу йил кўз-кўз қилар саховатини.
Дарёлар қондирди оби ҳаётга,
Куюш аямади ҳароратини.

Бу йил пахта йили бўлди дейдилар,
Қаранг, еру кўкни пахта қоплади.
Тарихда мисли йўқ ҳосил ундириб,
Миришкор деҳқонлар роса боплади!

Шу эди ҳамманинг дилидаги гап!
Ҳа, амалга ошди дилдаги орзу,
Бу йилги ҳосилни ўлчаш учун оз
Кўк палласидан ҳам қилсанг тарозу!

Оби-қаво жуда қулай келди, рост,
Аммо, ўзимизда эди ҳамма гап.
Бу йил меҳнат қилдик қаҳрамонона
Улуғ доҳиймизнинг тўйига атаб!

Бу Ленин тўйига совғамиз бўлди,
Ҳар қанча мақтовга арзирлик совғал

Ҳалал беролмади зафаримизга
Баҳорда табиат кўтарган ғовға.

Даф этдик тошқинлар, селлар хавфини,
Енгдик баҳордаги дўлни, жалани.
Кўрилмаган меҳнат, муҳаббат билан
Парвариш айладик олтин далани.

Дастёримиз бўлди техника ва фан,
Деҳқонлар кўрсатди тенгсиз маҳорат.
Бу улуг зафарга асосий асос
Шонли партияга бўлган садоқат!

Пахта учун кураш — яхши одатдан,
Пахта учун кураш — умумхалқ иши!
Юксак ҳосил учун бошланган жангдан
Четда қолгани йўқ биронта киши!

Бутун Республика парвариш қилди,
Оқ олтин сочилди ҳадсиз еримга.
Долизарб кунлари зўр ҳиммат билан
Бутун Республика чиқди теримга!

Йил бўйи тер тўқдик садоқат билан,
Республикамизнинг шонини ўйлаб,
Мана, катта хирмон! Буюк тантана!
Тўй борар музаффар ўлкамиз бўйлаб!

Карнай садосидан кўк қулоғи кар
Ноғора зарбидан осмон ноғора!
Колхозда тўй борар қозон-қозон ош,
Қатлама, сомсага тўлди тоғора!

Ана, паҳлавонлар курашга тушди,
Ана, чавондозлар тортишар улоқ!
Ана, рақсу қўшиқ, аския, кулки!
Шодлик садосидан жаранглар қулоқ!

Еру кўкни пахта қоплаб олгандай,
Атрофингга қара, атрофингга боқ!
Катта тортиқ билан борар съездга,
Халқимизнинг юзи оқ пахтадай оқ!

Кумуш хирмонларга, тенгсиз ҳосилга
Хайрат билан боқар оламнинг кўзи!
Ерда қолгани йўқ, амалга ошди
Азиз халқимизнинг муқаддас сўзи!

Ҳимматингга балли, азамат халқим!
Шонингга шон қўшди бу улуғ зафар!
Комил ишонч билан давом этади
Коммунизм сари бошланган сафар!

Шу улуғ айёмда, шодиёнада,
Шонли партиямиз, сенга ташаккур!
Ерқин келажакка дадил боқамиз,
Дилимизда қувонч, кўзимизда нур!

19 ноябрь, 1970 й.

ШОНЛИ ВАТАН ҚУШИҒИ

Дунё чиройи кўркам жамолинг,
Жаҳоннинг фаҳри сенинг камолинг,
Хушбўй таратгай эсган шамолинг,
Боғ ила бўстон бўлган Ватансан,
Файзу сафога тўлган Ватансан.

Эрк қуёшидан нур эмиб ўсдинг,
Сарҳад даҳасиз, мустаҳкам постинг,
Дунёда кўпдир қадрдон дўстинг,
Оламга донғи кетган Ватансан,
Мақсад, муродга етган Ватансан.

Амрингга сўзсиз бўйсунар замон,
Пахтазорларинг «оқ олтин»га кон,
Зафарлар билан сурасан даврон,
Дунёга машҳур бўлган Ватансан,
Шону шарафга тўлган Ватансан.

Тинчлик, ободлик биз юрган жойда,
«Луноход»имиз сайр этар Ойда,
Ҳар бир ишимиз инсонга фойда,
Оламга дoston бўлган Ватансан,
Шону шарафга тўлган Ватансан.

Эзгу иш тушар халқнинг ўйига,
ГЭСлар қурилар дарё бўйига,
Меҳмонлар келар зафар тўйига,
Дунёга донғи кетган Ватансан,
Эзгу тилакка етган Ватансан.

Меҳнатда ўтар сенда қишу ёз,
Улуғ партия ҳар ишда устоз,
Шунинг учун ҳам ҳамма ишинг **соз,**
Оламга дoston бўлган Ватансан,
Шону шарафга тўлган Ватансан,

Ҳар ерга етар чўзганда қўлинг,
Гулдир, чамандир соғ ила сўлинг,
Партия раҳбар мунаввар йўлинг,
Оламга донғи кетган Ватансан,
Эзгу тилакка етган Ватансан.

23 февраль, 1971 й.

ПАРТИЯГА ШАРАФЛАР

Улуғ партияга шарафлар бўлсин!
Партия йўлбошчи, байроқдоримиз.
Шодликлардан боши кўкка етган халқ.
Партия бахтимиз, номус, оримиз.

Муборакбод этар шонли съездни
Шодликларда боши кўкка етган халқ.
Ўз меҳнати билан, ўз қўли билан
Ерда янги ҳаёт барпо этган халқ.

Улуғ партиямиз, доно халқимиз
Азиз инсонларнинг бахтини кўзлар.
Ғолиб халқимизнинг юрак сўзидир
Съезд минбаридан янговчи сўзлар.

Янги беш йилликнинг рақамларидан
Келажак кўриниб турибди яққол.
Янги бўстонларнинг чиройи билан
Бизга юз очмоқда гўзал истиқбол.

Жаҳон ичра янги жаҳонлар пайдо
Бўлади режалар амалга ошиб.
Меҳнатдан тирилган қадимий даштлар
Қўйнида бойликлар ётади тошиб.

Коммунист деган ном энг муқаддас ном,
Коммунист деган ном жуда мўътабар.

Шухратидан сўзлар коммунистларнинг
Жангда ва меҳнатда олинган зафар!

Қалбимизда ишонч, кўзимизда нур,
Партия ғояси нур сочган қуёш.
Бизнинг толеимиз шундаки, дўстлар,
Улуғ Ленин билан бўлдик асрдош!

Бизнинг толеимиз: партиямиз бор
Ҳар бир мушкулни ҳам осон қилувчи,
Меҳнатда, ижодда бизга мададкор,
Келажакни равшан кўра билувчи!

Барча ғалабамиз, бутун ёруғлик
Шонли партиянинг шарофатидан!
Биз учирган ажиб, космик кемалар
Дарак берар юртнинг балогатидан.

Бошқаларга таҳдид қилмаймиз, аммо
Бизга таҳдид қилган олади жазо!
Юксалиб йўл олдик коинотга ҳам
Биз учун бағрини кенг очди фазо.

Мўъжиза яратган олимларимиз
Гўзал Зухрога ҳам кема кўндирди.
Фанимиз донгини дунёга ёйиб
«Луноход» Ойдаги ишни дўндирди!

Ленин партияси парвариш қилган
Озод халқимизнинг толеи баланд.
Шонли партиямиз, доно халқимиз
Элда коммунизм қуриш билан банд.

Улуғ партияга шарафлар бўлсин!
Партия раҳнамо, байроқдоримиз.
Шонли партиядан миннатдор халқим,
Партия бахтимиз, мадақдоримиз.

25 февраль, 1971 й.

ҚУТЛУҒ БЎЛСИН

*Пахта планини муддатидан олдин бажарган
Киров районининг меҳнаткашларига*

Хушxabар ҳаммамизни хурсанд қилди,
Азизлар, галабангиз қутлуғ бўлсин!
Навбатда мажбурият — муддаомиз
Областнинг плани ҳам тезроқ бўлсин!

Фаргона нашъали деб донг чиқарган
Районнинг юзи ёруғ яна порлар.
Офарин деймиз сизга, қарсак чалиб,
Ваъдага вафо қилган пахтакорлар.

Манзилга карвон борар қатор-қатор,
Областда сиз бўлдингиз карвонбоши.
Булуллар орасидан шошиб қараб,
Фурсат оз, жадалланг дер, куз қуёши!

Тенглашсин бошқалар ҳам илғорларга,
Халқ десин уларга ҳам баракалла!
Кўрсатсин ҳимматини катта-кичик,
Пахтазор ҳиммат талаб қилган палла!

Уддалар ишни ишнинг кўзин билган,
Мардларга мадад бўлди «пўлат отлар».
Қойилмиз сизга, юкни енгил қилган,
«Зангори кема»даги азаматлар!

Ҳали ҳам пахтазорда ҳосил кўпдир,
Беҳисоб гавҳар порлар чаноқларда.

Теримда чевар қизлар, ёруғ юзлар,
Жуш урар ғайрат гулгун ёноқларда.

Илғорлар илғорисиз бугун яна,
Ғолиблар ғолибисиз қадрдонлар.
Кучингизни намойиш қилмоқдадир
«Оқ олтин»дан уйилган зўр хирмонлар!

16 октябрь, 1971 й. Фарғона.

ПАХТАЗОР АРСЛОНИ

*Фарғона области, Узбекистон районидаги Фафур
Фулом номли колхознинг дондор бригада бошли-
ғи Тўйчи ота Ҳамроқуловга*

Одамга сиртдан баҳо бериш хато,
Ким қари, ким ёш — меҳнат билдиради.
Ҳамма гап инсонларнинг меҳнатида,
Дерлар, меҳнат тоғни ҳам жилдиради.

Ким қари дер йигитнинг ишин қилса
Етмишга яқинлашиб қолган киши!
Одамга тўғри баҳо бериш учун
Тарозу бўлар унинг қилган иши.

Гарчи оппоқ бўлса ҳам соқоллари
Қари деб айтишликка тилим бормас.
Планни ўринлабди шу кифоя,
Ортиқча таърифларга сира зормас.

Хушчақчақ, юзларида нур ёгади,
Йигитлардай серсавлат, қадди расо.
Шу боришда, ўйлайман, юздан ошар,
Ҳали-бери олмагай қўлга асо.

Кўпларга ўрнак бўлар, ҳиммати зўр,
Ишга қойил қолдим миришкорнинг.
Олқишлаб отахонни чин юракдан,
Атадим арслони деб пахтазорнинг!

16 октябрь, 1971 й. Фарғона.

ЯНГИ ЙИЛ ҚУШИҒИ

Баҳор жилвасими, тонг жилосими,
Дилга севинч солган янги йил туни?
Узоқларга боқиб қулоқ соламан,
Янграб эшитилар истиқбол уни.

Истиқбол қўшиғи барала янграб
Оламга жар солар янги зафардан.
Асримиз ғалаба юклаган қарвон,
Тўхтармиди қарвон қутлуғ сафардан?

Баҳорга ўхшайди биз борар манзил,
Тонг қиёфасида кўринар кўзга.
Коммунизм номи келар даставвал
Дунёни мадҳ этиб лаб очсам сўзга.

Коммунизм ишқи юрагимизда,
Меҳнат қилар халқим шу ғоя учун.
Қуёш бўлиб боқдик, юксалдик мудом
Ленин ғоясининг кўрсатиб кучин.

Дўстлар, мунаввардир келажагимиз,
Кўзлардаги ишонч, матонат шундан!
Олам яшаради, дунё безанар
Тинчликни мадҳ этиб янграган ундан.

Қосагул, қадаҳ тут: келажак учун,
Бахт учун оқ ичай, сипқарай бутун!

Дўстлар даврасида соғу саломат
Ўзимни бахтиёр сезаман бу тун!

Косагул, қадаҳ тут, қаҳрамон халқим,
Шонли Ватанимнинг бахтига ичай!
Дўстлар, маъзур тутинг, айби йўқ бугун
Мисли шалоладек қуйилса ҳам май!

Улуғ партиянинг эзгу ғояси
Бизга мадад берар ёруғ йўлларда.
Янги йилимизни ардоқлаб, қутлаб
Бахт майи чайқалар ғолиб қўлларда!

11 ноябрь, 1971 й.

ТАСАННО!

Ёшлик сочларимни, юзимни,
Вужудимни тарк этдинг, аммо,
Юрагимни тарк этганинг йўқ.
Шунинг учун сенга тасанно!

Юрагимни тарк этсанг агар,
Ижод қилиб бўлар эдимиз?
Сен боғбони бўлган чаманнинг
Чечаклари сўлар эдимиз?

Ёшлик, сенга минг бор тасанно,
Юрагимда қолдинг умрбод.
Ёшлик билан шеърят гуллар,
Ёшлик билан биргадир ҳаёт...

24 сентябрь — 12 ноябрь, 1971 й.

ЮЗЛАРИМГА БОҚИБ...

Юзларимга боқиб ҳайрон бўларсан,
Ёшликдан асар ҳам қолмаган юзда.
Бу табиий бир ҳол: баҳор, ёз ўтиб
Хазон резгилиги бошланар кузда.

Танамни, чеҳрамни тарк этди ёшлик,
Фақат юрагимни тарк этолмади.
Қанча уринмасин кетишни чоғлаб,
Урганган жойидан ҳеч кетолмади.

Ёшликни юзимдан ахтариб юрма,
Ёшлик юрагимда, ёшлик шеъримда.
Қалбимнинг ёшлиги, хушчақчақлиги
Айт-чи, дўстим, шубҳа уйғотар кимда?

Агар юрагимни тарк этса ёшлик
Дарҳол билинади қариганлигим.
Дилда ёшлик қўри бор экан ҳали
Мени қариди деб айтолмас ҳеч ким!

Бахтим шу: юзларим сарғайса ҳамки,
Юрагимда кўклам, ёшлик баҳори.
Токи ёшлик ҳамроҳ экан юракка
Сайрашдан тўхтамас шеъринят торн...

12 ноябрь, 1971 й.

ТАБИАТНИНГ УЙИНИ

Табиатнинг ўйини қизиқ,
Бунга мисол кўкарган ёғоч:
Кийим кийиб ёзда, иссиқда,
Қишда эса бўлар яланғоч...

15 ноябрь, 1971 й.

ИНСОН ЗАКОВАТИ

Кечаги чўл бугун гулистон,
Тамом ўзгарибди бу ерлар.
Меҳнат қилар бунда «тангри»нинг
Хатосини тузатган эрлар.

«Тангри» чўлни «яратган» бўлса
Инсон уни, «таҳрир» қилибди.
Чўл ўрнида бўстон бўлишни
Доно инсон афзал билибди.

Яшасин оламга зеб берган
Инсондаги заковат, идрок!
Бўстон бўлар минг йиллик чўл ҳам
Меҳнат ҳалол, ният бўлса пок!

16 ноябрь, 1971 й.

ЧИНОР

Савлат тўкиб туради чинор,
Хавас билан қарайман унга.
Бўйи баланд, ҳаммадан аввал
Салом берар тонг чоғи кунга.

Довуларда аста тебранар
Афсонавий паҳлавонсимон.
Бўй чўзганда қаддини ростлаб
Тор келгандай бўлади осмон.

Ўн қулоч ҳам етмас белига,
Барги қалин, кумуш тан, сершоҳ.
Ойдин тунда бошига келиб
Қушдай қўнар бутун бошлиқ моҳ...

Юз кишига соябон бўлар
Саратонда серсоя чинор.
Чиқсанг етар юлдузга қўлинг,
Чинор — кўкка туташган минор.

Юз ёғочга барг бўлар барги,
Битта дарахт ҳар битта шохи.
Тоғлар билан бўй ўлчар мағрур,
Чўққиларда доим нигоҳи.

Яшил тўнни ечкиси келмас,
Япроғини кечроқ тўкади.

Кузда унинг олтин кифтига
Оқшом қуёш келиб чўкади.

Унча-мунча бўрондан қўрқмас,
Тўпигидан келмайди селлар.
Ажиб бир манзара касб этар
Барглариини ўйнатса еллар.

Беш қиррали олтин барг сонсиз,
Инган каби юлдуз галаси...
Чақмоқ силаб ўтар манглайин,
Сочин ювар баҳор жаласи.

Фойдаси кўп инсонлар учун,
Яшил бойлик дейдилар уни.
Бекорга тилашмас кексалар
Йигитларга чинор умрини.

Аъло бўлар чинор тахтаси,
Чинор сандиқ азалдан машҳур.
Мўъжизага айланар унда
Узоқ йиллар қуёш тўккан нур.

Умри узоқ бўлар чинорнинг,
Дарахтларнинг норидир чинор.
Ҳавасимни келтириб доим.
Савлат тўкиб турар пурвиқор.

Тақлид қилгим келар чинорга,
Орзу учун айбламас ҳеч ким.
Жуда хоҳлар эдим, ўхшаса,
Ҳеч бўлмаса умрига умрим...

9—16 ноябрь, 1971 й.

СЕҲРГАР

Сеҳргар бор деса ишонмас эдим,
Сени учратдиму энди ишондим,
Сеҳргар экансан, сеҳрлаб олдинг,
Севгингга тугилдим, ишқингда ёндим.

Ипсиз боғлаб олдинг бир қиё боқиб,
Қўлингга туширдинг мени тузоқлаб.
Қўлдан олиб қўйдинг ихтиёримни,
Энди кетолмайман сендан узоқлаб.

Менда ихтиёр йўқ энди, жонгинам,
Бутун ихтиёрим сенинг қўлингда.
Шу ёққа бораман қайга бошласанг,
Умримни сарф этиб сенинг йўлингда.

Узоқларда бўлсам висол умиди
Менга далда берар, менга жон берар.
Яқинингда бўлсам висол лаззати
Дилга сигмайдиган ҳаяжон берар.

Ахир, одам тирик ҳаяжон билан!
Сўнар ишқ ўтида ёнмаса юрак.
Бахтли бўлармидим, ўзинг айт, жоним,
Севги лаззатига қонмаса юрак!

Тақдиримдан сира хафа эмасман,
Хурсандман шу кўйга тушганлигимдан.

Амирман сенинг ҳам юрагинг нотинч,
Кузатиб юрибман билдирмай зимдан ..

Мени алдаганинг алдаган, жоним
Сенда инсоф деган нарсa йўқ экан.
-Лабингга лаб қўйсам икки гилос деб,
Лабимни куйдирди — икки чўғ экан!..

Сеҳргар бор деса ишонмас эдим,
Сени учратдиму энди ишондим.
Бир қарашингдаёқ сеҳрлаб олдинг,
Севгинг оловида ловиллаб ёндим...

30 май — 17 ноябрь, 1971 й.

СЕНИ ИЗЛАБ...

Сени излаб гулзорга кирдим,
Сен йўқ эдинг, ҳувиллар гулзор...
Келишингга ишонган эдим,
Шу эдими ваъдаларинг ёр?..

Тополмадим ахтариб сени,
Мени ташлаб кетибсан йироқ.
Ўуда оғир билсанг, гўзалим,
Куз пайтида юз берган фироқ.

Сенсиз яшаш мушкулдир менга,
Излаб сени бир кун топарман.
Дарагингни эшитдимми, бас,
Орқангдан ҳарсиллаб чопарман.

Бор эканми бошқа иложим?
Сенсиз яшаш жуда ҳам қийин.
Ҳозир сени топа олмасам,
Умидворман, топарман кейин...

Сени излаб гулзорга кирдим,
Гулзор сенсиз бўм-бўш, ҳувиллар...
Ҳазон титиб боғ ўртасида
Аллақандай қушлар чувиллар.

Қулоғимга кирмас шовқинлар,
Чунки бутун хаёлим сенда.
Бутун умр сени излайман,
Бошқа илож бормиди менда?..
10 ноябрь, 1970—17 ноябрь, 1971 й.

КҮК ЧОЙ

(Ҳазил)

Йўқ, биродар, мен ҳам ичаман...
Аммо, менинг ичганим кўк чой!
Докторларнинг айтишларича
Кўк чой жуда витаминга бой!

Фойдаси кўп саломатликка,
Кўк чой бўлар минг дардга даво.
Кўк чой зарур тирик одамга
Мисоли сув, мисоли ҳаво!

Кўк чой ичинг, яхши доғ бўлиб,
Каҳрабога айланганида.
Кўк чой дарҳол қувиб чиқармиш
Иллат бўлса инсон танида.

Ҳеч ичимлик чанқов босишда
Тенг келолмас кўк чойга асло.
Кўк чой берар, мириқиб ичсанг,
Танга роҳат, дилга тасалло.

Шошилмасдан ҳўплаб-ҳўплаб ич,
(Бу ишда ҳам лозим маҳорат!)
Чўллаб келиб саратон пайти
Яхнасни шимирсанг роҳат!

Меҳнат қилиб чўллаганда ҳам
Чой ичарсиз, дўстим, ҳойнаҳой.

Дейдиларким, «йиглаб кўришар»
Еглиқ палов орқасидан чой!

Мойдек ёқар оғзингга кўк чой,
Тахир бўлса ҳамки мазаси.
Агар палов ҳам бўлмаса,
Кўк чой ичинг — шудир жаззаси!

Бир пиёла кўк чой бўлса бас,
Шароб тутманг, ичмайман, узр.
Ҳа, биродар, ёш қайтиб қолган,
Кўк чой ичиб қиламан ҳузур...

Кўк чой дори танангга, кўк чой
Чанқоғингни босади дарҳол.
Ҳа, кўк чойнинг фойдаси, дўстим,
Эл оғзида кўпдандир мақол.

30 январь, 1961—21 ноябрь, 1971 й.

САТАНГ

(Баъзи бир қуйилмаган сатанларга)

Сочнинг оқини-ку, бўярсан, аммо,
Юздаги ажинни нима қиласан!
Упа-элик билан ўтган умрни
Қайтариб бўлмайди, яхши биласан.

Модомики шундай экан ҳақиқат,
Сипороқ кийингин ёшинга қараб
Элга кулки бўлиб юрма-да, ахир,
Минг хил қиёфада сочингни тараб!

Анвойи қилиқлар билан қилтиллаб
Беҳуда уринма ёш бўламан деб.
Масхара бўласан, даъво қилмагин
Навқирон ёшларга бош бўламан деб.

Демасин одамлар калака қилиб:
Қарилликни асло бўйнига олмас,
Ёши фалон ерга бориб қолса ҳам
Қилтиллаб, йилтиллаб модадан қолмас!

Кипригинг бўялган, лабинг бўялган,
Юзингга чапланмиш упа, минг хил мой.
Барибир фойдасиз, минг уринмагил,
Барибир қайтмайди аввалги чирой!

Бўяма сочингнинг оқини, хоним,
Эларо беҳуда таъналардан қоч!

Жуда ҳам ярашар нуроний юзга
Вақтида кумушдай жилоланган соч!

Ўзингни ёш қилиб кўрсатаман деб,
Беҳуда уринма, фойдасиз, йиллар –
Ўз ишини қилар сендан сўрамай,
Буни жуда яхши билар оқиллар...

9 сентябрь, 1961—22 ноябрь, 1971 й.

МУНОФИҚ

Шеър ўқимайди, аммо, шеърдан
Сўз очса очилган жағи ёпилмас.
Мунг йиллик тарихни ахтариб қара,
Бундай мунофиқнинг мисли топилмас!

Ўзини ҳисоблар жуда билагон,
Алломан замон, каттакон олим.
Аммо, шеър бorigа қадам қўйдими,
Шеърятни пайхон қилади золим!

Баъзан хўп сайрайди шеърни мақтаб,
Гўёки у булбул, кўзлари гулда!
Аммо тама ётар мадҳ замирида,
Мақсади пул унинг, хаёли пулда...

30 август, 1966—23 ноябрь, 1971 й.

ЧУТИР КАМПИР...

(Ярми ҳазил, ярми чин)

Минглаб ғазалларда, минг йилдан бери
Ойга ўхшатилар эди гўзал ёр.
Энди сабил қолди минг йиллик мадҳлар,
Минг йиллик таърифлар, ташбиҳлар бекор!

Чеҳрасига нурни, гўзалликни ой
Кечаси қуёшдан қарзга олармиш.
Кундузи қарзини қайтариб бергач,
Ранги ўчар эмиш, нурсиз қолармиш.

Бизга гўзал бўлиб кўринган кўкда
Аллақачон сўнган совуқ тош эмиш.
Бизни ойдин тунда маҳлиё қилган
Аслида кўримсиз бир қоқбош эмиш...

Сиз ҳам мақтангансиз, мен ҳам мақтадим,
Ой тўлишганида шайдоси бўлиб.
Ойга боққананда ёрни эслардим,
Ҳаяжонга тушиб, шодликка тўлиб.

Ҳа, инсон кўзига кўкда оймома
Гўзал кўринарди тўлган фаслида.
Аммо, космонавтлар кўриб тушишди:
Чўтир кампир экан, шўрлик аслида...

26 ноябрь, 1971 й.

ВАФОЛИ ЕР ЭРУРМАН...

Вафоли ёр эрурман, сен ҳам менга вафо қил.
Берсам тариқча озор, сен ҳам менга жафо қил.

Урнингни ёрга бер деб, кўкдан қуёшни ҳайдай,
Юксал қуёш бўлиб сен, кўкда сайри само қил.

Мурувват айла менга, кўрсат менга саховат,
Сен бахтиёр эрурсан, бахтингга ошно қил.

Хуснингга боққанимда ақлу ҳушим йўқолса,
Келтир ҳушимга дарҳол кўзинг билан имо қил.

Ҳар қанча ишва бўлса кўрсат ўзимга, жоним,
Шарму ҳаёни сақла, бегонадан ибo қил.

Васлинг билан тирикман, ҳажрингга тоқатим йўқ,
Ҳажрингда ҳаста бўлсам васлинг билан даво қил.

Ошиққа бўса берса маъшуқаси, хатомиш,
Бўсангга қонганим йўқ, ҳар дамда юз хато қил.

Лабинг лабига текса ўликка жон кирармиш,
Лабингни қўй лабимга жонсизга жон ато қил.

Хурсанд бўларди Уйғун, хурсандлигингни кўрса,
Давринг келибди жоним, даврингни сур, сафо қил!

4 февраль — 3 декабрь, 1971 й.

БИР АЖИБ ХИСЛАТ СЕЗАРМАН...

Бир ажиб хислат сезарман мен гўзалнинг нозида.
Севги мадҳи куйланар ул дилрабонинг созида.

Богда булбуллар тасанно дер қўшиқ айтганда у,
Чунки булбулларга хос мунг бор унинг овозида.

Тингласангиз дилда шодлик мавж урар дарё каби,
Тенги йўқ, лаззат, назокат бор унинг «Шаҳноз»ида.

Интизорман, жонгинам, бир-бир босиб гулшанга кел,
Қолдириб из навбаҳорнинг турфа поёндозида.

Бўлса имкон ҳамма ҳам қилгай мурувват ўзгага,
Сен сахий бўлсанг мурувват қилгил имкон озида.

Тез билингай ишқибозларнинг баланд-пасти аниқ,
Севги осмонида қилган сайрида, парвозида.

Ўнлари роҳатда ўтгай кексаликда ким агар
Ўилса меҳнат умрининг фасли баҳори, ёзида.

Шоир Уйғун, кўзларинг тўймас гўзалликка сира,
Кўзларинг соҳибжамолларнинг яна таннозида...

17 апрель — 3 декабрь, 1971 й.

БИР ДУШМАН БОР...

Бир душман бор кўзга кўринмай,
Оздиради тўғри йўлингдан.
Иродангни бўшаштиради,
Ишлама деб, ушлар қўлингдан.

Карахт қилиб миянгни у шум
Юрагингга муз бўлиб кирар.
Қувватингни олиб пайингни,
Оғу бўлиб қонингда юрар.

Гарданингдан тоғ бўлиб босар,
Бўйинингга гул, оёққа кишан!
Ким бўйсунса унинг амрига
Оқибати вой бўлар, ишон!

Қимки унинг қўлига тушса
Тинкасини қуритар дарҳол.
У илашса забардаст йигит
Ишдан чиқар мисли қари чол.

«— Ҳеч нарсани ўйлама, ухла,
Умр бўйи танбал бўлиб ёт!
Ҳаёт билан ишинг бўлмасин,
Ҳаёт сенга, сен ҳаётга ёт!

Меҳнат қилма, оғир меҳнатнинг
Азобини бошқалар тортсин!

Ишла деса унама, йўқ де,
Ноз қил, қадрү қимматинг ортсин!»

Деб шивирлар қулофинга у,
Афсуи ўқир, илондек аврар.
Танбалликни, пастликни мақтаб
Зағизгондек шақиллаб жаврар.

У жин эмас, шайтон эмас, йўқ,
У — ялқовлик, қадимдан қолган.
У домига тушган одамнинг
Бошига кўп уқубат солган.

Шалвираган одамни кўрса
Маҳкам ушлаб олар баридан.
Ялқовлик у — янги дунёнинг
Энг ашаддий душманларидан!

Эҳтиёт бўл, дўстим, ялқовлик
Бошларинга чиқиб олмасин!
Ишга тушсин, ғайрат, шижоат,
Ялқовликдан асар қолмасин!

Иродангни қилич қилиб ур,
Газанданинг янчилсин боши!
Тегиб ташла, юрган йўлингда
Гов бўлмасин касофат тоши!

13 январь, 1962—3 декабрь, 1971 й.

МУҲАББАТ МАДҲИНИ КУЙЛАБ...

Муҳаббат мадҳини куйлаб ҳаваскор этмадингизми?
Табассумлар билан қийгоч боқиб ёр этмадингизми?

Гулу райхону бодом, pista, нору гунчалар ёйиб,
Хусн бозорида бизни харидор этмадингизми?

Муҳаббатсиз ҳаётнинг завқи йўқ, шавқи ҳам йўқ деб
Муҳаббат шавқига доим талабгор этмадингизми?

Баҳам кўр неки бўлса мен билан биргаликда, жоним деб,
Муҳаббат лаззатига бизни ҳамкор этмадингизми?

Умрбод бирга бўлгайман, жаҳонда севганим сенсан
Дебон аввал, бериб ваъда, кейин ор этмадингизми?

Узингиз қилмайин шафқат, бузиб аҳду вафо расмин,
Мени, аҳдингни буздинг деб, гуноҳкор этмадингизми?

Солиб ҳижронга гоҳи, қолдириб ҳижрон азобида,
Жамолнингизни бир кўрмак учун зор этмадингизми?

Паришон бўлса аҳволим, эзилсам боиси бордир,
Севиб, эъвоз этиб аввал кейин хор этмадингизми?

Агар мен таъна қилсам ҳақланман, севгимни рад айлаб,
Кўзимга кенг жаҳонни бир умр тор этмадингизми?

Мени маҳрум этиб севги, саодатдан, ҳаловатдан.
Тўнаб боримни мен шўрликни абгор этмадингизми?

Вафо кўрсатсангиз хурсанд, жафоларга чидар Уйғун,
Мени сиз севги завқига талабгор этмадингизми?

24 июль, 1940—9 декабрь, 1971 й.

СЕН КАБИ СОҲИБЖАМОЛНИ...

Сен каби соҳибжамолни кўрмаган ҳеч бир замон.
Бир боқиб ошифта қилдинг ғунча лаб, қоши камон.

Сен қуёшсан қай томондан боқмагил, ҳеч фарқи йўқ,
Мен гиёҳман қайрилиб ҳардам қарайман сен томон.

Дилбарим, севгинг туфайли гуллаган ишқ гулшани,
Учрамай ҳижрон елига қулф уриб, яшнар ҳамон.

Қайда бўлмай доимо ёдимдасен, қалбимдасен,
Гул юзим, бир лаҳза ёнимдан йироқ кетсанг ёмон!

Бир нафас бўлсин висолингдан жудо бўлсам оғир,
Зориқиб ҳажрингда, жоним, бўлмасин рангим сомон.

Сен билан дунёда ўз бахтини топган Уйғунинг,
Жонгинам, бахтимга доим дунёда бўлгил омон!

6 январь, 1968—9 декабрь, 1971 й.

СЕВГИ ИЗҲОР ЭТДИМИ?

Бир умр ёринг бўлай деб, севги изҳор этдимиз?
Узга ёр даркор эмас деб. бошида ёр этдимиз?

Бошида гулдай юзингга суқланиб, тўймай қараб,
Тўлдириб кўнглингга шодлик, дилни гулзор этдимиз?

Энди оҳинг кўкка етмиш, кўз ёшинг дарёча бор,
Бевафо ҳижронга ташлаб оқибат хор этдимиз?

Пора-пора айлабон бағрингни золим, бағри тош,
Сенга бўлган ишқидан охир келиб ор этдимиз?

Гул эдинг, беор ғижимлаб, ерга ташлаб хас каби,
Нурга муштоқ кўзларингга дунёни тор этдимиз?

Сен билан то ўлганимча бирга бўлгайман дея,
Бошида ичган қасамни энди инкор этдимиз?

Йиғлама, сен бирла Уйғун унга минг лаънат дегай,
Сендайин бир нозанинни бераҳм хор этдимиз?

6 январь, 1968—9 декабрь, 1971 й.

ГУЗАЛ ЕР

Гўзал ёр алдама, овора қилма.
Жафо бирлан дилимни пора қилма.

Гўзалликка мислсиз бой эрурсан,
Узингни ноўрин бечора қилма.

Менингдек ошиқингга нисбатан сен
Мулойим бўл, дилингни хора қилма.

Агар севсанг мени кўз узма мендан,
Бўлаклар ҳуснига наззора қилма.

Муқаддас ёрга берган аҳду паймон,
Бузиб аҳдни юзингни қора қилма.

Агар ишқингга мен қилсам хиёнат,
Йўқот, дардимга, майли, чора қилма.

Умр борича Уйғун сенга содиқ.
Кечиб мендан дилимни пора қилма.

11 декабрь, 1971 й.

ТОЗА ГУЛСАН

Тоза гулсан, яшнамиш гуллар-ла гулзоринг сенинг,
Жим бўлар булбул чаманда сайраса торинг сенинг.

Ҳасрату ғамдан асар йўқ, дилларинг тўлган севинч,
Шўх табассум, нозу истиғно, сафо коринг сенинг.

Кўз узолмас гул юзингдан боқса гуллар суқланиб,
Эслатар товусни, жоним, боғда рафторинг сенинг.

Ким висолингга етиб, севгинг шаробидан ичар?
Қайси бир барно бўларкан бахтиёр ёринг сенинг?

Жонгинам, дарҳол сеҳрлар, ихтиёримни олиб,
Кўзларимга тушса ҳар гал чашми хумморинг сенинг.

Утга солсанг ёнмагайман, сақлагай ишқинг мени,
Тобланур қалбим пўлатдек ўртаса норинг сенинг.

Қанча озор бермагил, ишқингга содиқман мудом,
Қайтаролмас мақсадимдан берган озоринг сенинг.

Ўзга ёринг ишқи бордир, балки кўнглингда, бироқ
Кўп замонлар бўлди Уйғун ошиқи зоринг сенинг.

15 декабрь, 1971 й.

ЯНГИ ЙИЛ ТАРОНАСИ

Олтин дарвозангни оч, эй муборак янги йил,
Ғолибларни қабул эт, улар сенга интизор.
Совға-салом келтирдик сенга агаб беҳисоб,
Сонсиз олтинларни совға қилди пахтазор.

Шод эрурмиз, жаҳонга гурур билан боқамиз,
Чунки, бутун соҳада ишни дўндириб келдик.
Қамолот чўққисига кўтарилиб пайдарпай,
Битга олтин кемани Марсга қўндириб келдик.

Сенга яхши совғадир Мурунгов олтинлари,
Сенга совға Чотқолдан баланд пахта тоғлари,
Совғадир Фарғонанинг шойисию атласи,
Бухоро қорақўли, Мирзачўлининг боғлари.

Янги завод, янги уй, янги мактаб, янги қон,
Янги, янги саройлар ҳаммаси биздан тортиқ.
Халқимизнинг меҳнати, муруввати улғудир,
Қилган ишимиз олган вазифалардан ортиқ.

Меҳнат қилдик Ватанинг ҳуси қўшиб ҳуснига,
Меҳнатимиз туфайли ҳаётимиз фаровон.
Эй, муборак янги йил, олтин дарвозангни оч,
Қучоғингга йўл олди зафар юклаган қарвон.

Давом этар ютуқлар янги йилда ҳам,
Ишлагани кирамиз муборак қучоғингга.

Обод қилиб, яшнатиб қўл тегмаган ерларни,
Зеб берамиз иш билан янги, янги боғингга.

Ижодимиз юксалар янги чўққилар томон,
Шарафли меҳнат учун қутлуғ майдон бўласан.
Осойишталигингни буздирмаймиз ҳеч кимга,
Тинчлик қўшиқларига, эзгуликка тўласан.

Биз ишчимиз, деҳқонмиз, ниятимиз яхшилик,
Ниятимиз ерга қут, инсонга бахт беришлик.
Инсонларни тўйдириш, кийинтириш муддао,
Ҳалола меҳнат туфайли муддаога эришдик.

Дунёнинг тақдири ҳам бизнинг қадоқ қўлларда,
Жаҳонлар тан беради улуғ давлатимизга.
Инсоний ҳаёт, озод яшамак истаганлар
Ҳавас билан боқади шону шавкатимизга.

Тоғдай вазифа юклар бизга янги беш йиллик,
Муқаддас юмушларнинг йўқ асло ниҳояси.
Барча эзгулик, зафар Партия даҳосидан,
Башарга бахт бағишлар партияннинг ғояси.

Қадаҳ кўтаринг, дўстлар, партияни улуғлаб,
Қадаҳ кўтаринг шонли халқимизнинг бахтига!
Тинчлик, бахт учун кураш муқаддас бурчимиздир,
Тинчликсевар халқимиз содиқдир ўз аҳдига!

Халқимизнинг қудрати, заковати туфайли
Саҳро, чўллар гул очиб яшаради янгидан.
Қадаҳ кўтаринг, дўстлар, омонлик, соғлик учун,
Янграсин арзу само қадаҳлар жарангидан!

Олтин дарвозангни оч, эй, муборак янги йил!
Ишга шайланган халқим эшигингни қоқмоқда.
Шодлик тўла кўнглимиз, ишонч тўла қалбимиз,
Кўзимизга келажак қуёш бўлиб боқмоқда.

27 декабрь, 1971 й.

ЖОҲИЛ, САЖДА ҚИАМА!

Жоҳил, йўқ тангрига ёлвориб, йиғлаб,
Сажда қилаверма ерга бош уриб!
Оламда муҳайё нимаки бўлса,
Ёруғ оламга боқ ўрнингдан туриб!

Инсоннинг идроки, фаннинг қудрати,
Бузган жаҳолатнинг кўҳна қасрини.
Сен минг йил нарида мудрайсан ҳамон,
Инсонлар бошлади космос асрини!

На тангри, на шайтон, на инсу жинс бор,
Буларнинг ҳаммаси уйдирма, ёлгон!
Булар нодонларни лақиллатгали
Чиркин мерос бўлиб эскидан қолган.

Жаҳолат, нодонлик ҳукмрон бўлган
Ўтмишнинг қоронғи сўқмоқларида,
Инсон узоқ йиллар адашиб юрди,
Калтакланиб «тақдир» тўқмоқларида.

Табиатнинг турфа ўйинларини
Кўрганида ҳайрон қоларди инсон.
Аянч аҳволига нажот ахтариб,
Узини ҳар кўйга соларди инсон.

Гоҳ ожиз кўзини осмонга тикиб,
Мадад ахтарарди кўкдан, қуёшдан.

Гоҳ ўз қўли билан йўниб, тарошлаб,
Тангри ясар эди ёрочдан, тошдан.

Инсон тасаввури ва хаёлида
Яралган тангрилар саноқсиз, сонсиз.
Баъзиси осмонда, баъзиси ерда,
Баъзиси жонлигу баъзиси жонсиз.

Хўкизга сизиниб, ўтга топиниб,
Йлонни муқаддас деганлар ҳам бор.
Аммо, тангрилардан ёрдам ололмай,
Бахти қора инсон бўлар эди хор.

Янги бир пайгамбар чиқар эди-ю,
Пайдо бўлар эди бир дин янгидан.
Адашган, алданган, жоҳил умматлар
Ҳалок бўлар эди динлар жангидан.

Ҳар дин яратарди ўз худосини,
Ётмиш минг пайгамбар ўтган дейдилар.
Мунофиқ руҳоний, айёр роҳиблар,
Ғариблар нонини алдаб ейдилар!

Мазҳаблар жанжали, динлар талоши
Халқлар орасига тафриқа солди.
Заҳарланган эллар дин афюнидан
Тараққий йўлида орқада қолди.

Дин инсон ақлининг, фаннинг душмани,
Динлар замирида ётар ғараз, кин.
Жордано Бруно, Улуғбек каби
Фан юлдузларини ҳалок этган дин.

Салиб юришлари, ғазавот минг бор
Ларзага келтирди арзу самони.
Диний қирғинларнинг оқибатида
Дарё бўлиб оқди шаҳидлар қони.

Шунча алданганнинг етар, энди бас!
Йўқ тангрига сажда қилма бош эгиб!
Дин ҳомийларининг валақлашлари
Безор қилмадим, жонингга тегиб?!

Сажда қилгинг келса инсон ақлига,
Инсон идрокига сажда қил — жоиз!
Оламга саодат, тинчлик бахш этиш
Инсоннинг қўлидан келар юз фоиз!

Инсон бахт топади ўз меҳнатидан,
Оламни безайди қудратли меҳнат!
Борди-ю, дунёда жаннат яралса,
Инсон меҳнатидан яралар фақат!

Йўқ тангрига сажда қилма, фойдасиз,
Кутиш мумкин эмас ғойибдан эҳсон!
Инсонни яратган худо эмас, йўқ,
Аксинча худони «яратган» инсон!

13 январь, 1962—3 январь, 1972 й.

ИНСОН ОРЗУСИ

Жаннат уйдирма гап дейдилар, аммо,
Замирида инсон орзуси ётар.
Саҳрода чўллаган ғариб йўловчи
Бўтана сувин ҳам шарбат деб тотар...

Дунёни гулистон қиёфасида
Кўрмак истар эди яланғоч инсон.
Нозу неъмат тўласа дунёга дерди
Бир бурда нонга зор ва муҳтож инсон.

Истарди овозлик, эркин муҳаббат,
Эрки. муҳаббати топталган одам.
Кўмсарди шодликка тўлган кунларни
Елкасидан тоғдай босганида ғам...

Орзуга айб йўқ, дейди донолар,
Орзу-умид билан яшайди башар.
Гарчи ошмаса ҳам амалга умид
Дунёда инсоннинг орзуси яшар.

Ўтмишда эзилган, хўрланганларни
Бир оз юватгандай бўларди рўё.
Жаннат — оч, яланғоч, хор инсонларнинг
Орзу, хаёлида яралган дунё...

29 октябрь, 1965—3 январь, 1972 й.

ОҚШОМГИ ТУЙҒУЛАР...

Пойтахт устига оқшом чўкади,
Кўкда бирин-кетин юлдузлар сўнар.
Нур сочар боғларга аста тўлин ой —
Самовот шифтига осилган фонарь...

Хилвагга айланар ошиқлар учун
Кундузги сершовқин, гавжум чаманлар.
Чироқлар нурида ажиб товланиб,
Ёнига чорлайди анҳор томонлар...

Сайр этишар аста анҳор бўйини,
Кулиб, шивирлашиб йиғитлар, қизлар.
Бир-бирига севги изҳор қиланшиб
Оқшом оғушида бахтини излар...

Қадам ташлашади қизлар саллона,
Ноз билан эшилар камалэк беллар.
Гул ҳиди тарқалар аллақайлардан,
Келтирмоқдамикан югурдак еллар?..

Йиғит ўз ёрига арзи ҳол айтар,
Қўли севганининг нуқра бўйнида.
Булбул нола қилар ишқини сўзлаб,
Ноласи янграйди оқшом қўйнида.

Гуллар япроғини қайириб олди.
Ғунчалар баргига бош қўйиб мудрар.

Боғдаги дарахтлар хаёлга толди.
Ой нур этагини оҳиста судрар...

Атрофга кўз ташлаб хурсанд бўламан
Мени қуршаб олар эзгу ҳиссиёт.
Умр ўтган сари яна ҳам гўзал,
Яна ҳам жилвагар кўринар ҳаёт...

Ёшларга қарайман ҳавасим келиб,
Ёшлик: эсга тушар ёшларни кўрсам.
Кошки эди дунё бир айланса-ю,
Қайтадан ёшликнинг завқини сурсам.

Гуллаган оламга суқланиб қараб,
Бахтиёр авлодга хурсанд боқаман.
Ҳар қалай, азизим, тирик эканман,
Ҳаёт селобида мамнун оқаман...

2 февраль, 1967—11 январь, 1972 й.

РАСАДХОНА ЕНИДАГИ УЙЛАР...

I

Самарқанднинг соф ҳавосидан
Нафас олиб турибман яйраб.
Менга ўхшаб ухламас булбул,
Жағи тинмас тун бўйи сайраб.

Расадхона ёнида туриб
Улуғбекни эсга оламан.
Осмон тўла чақнаган юлдуз,
Ҳайрат билан назар соламан.

Ҳа, азизим, шу юлдузларга
Улуғбекнинг нигоҳи тушган!..
Тиниқ осмон бағрида аста
Ой сузади, расо тўлишган.

Бу ойни ҳам кўрган Улуғбек,
Балки, худди шу ерда туриб.
Тонг оттирган бунда неча бор
Фан бобида режалар қуриб.

Узи қурган расадхонадан
Юлдузларнинг сайрин кузатган...
Ҳақиқатни излаб қўлини
Сайёралар томон узатган...

II

Ойдин кеча, юлдузлар қарар,
Коинотнинг сонсиз кўзлари.
Кўкка боқсам ёдимга тушар
Улуғбекнинг доно сўзлари:

«Эркакка ҳам, аёлга ҳам фарз
Баҳра олмоқ илм наҳридан.
Фахр бўлмас дунёда улуғ
Доноларнинг топган фахридан».

Йўқ тангридан нажот ахтариб,
Руҳонийлар тушганда чўкка,
Юлдузларнинг сирин очғали
Кўз тикди у неча йил кўкка.

Илм эҳромида турибди
Улуғбекнинг машҳур жадвали.
Утса ҳамки, беш юз йил у зиж
Фан қўлидан тушмаган ҳали.

Юлдузларга қадар кўтардик
Ҳурматингни, қадрингни бобо!..
Расадхона ёнида ўйнар
Гул атрини тарқатиб сабо...

III

«Зижи курағони» мунажжимларнинг
Қўлидан ҳали ҳам тушган эмас, йўқ!
Унинг фан бобида айтган сўзлари
Хурофот кўксини тешиб ўтган ўқ!

Ўзи ўлдирилган, ўзи йўқ, аммо,
Шуҳрати оламини кезиб юрибди.
Унга ҳайкал бўлиб расадхонаси
Кўкка қад кўтариб, мағрур турибди.

Қотиларга доғдир, доғ бўлиб қолар,
Мирзо Улуғбекнинг тўкилган қони!
Бугун фан шуъласи, маърифат нури
Қоплаб олди бутун арзу самони!

Авлодлар меҳнати билан доимо
Давом этажакдир олимнинг йўли.
Фан машъали бўлиб нур сочар ҳамоқ
Улуғбекнинг кўкка чўзилган қўли...

13 октябрь, 1970—11 январь, 1972 й.

ЯХШИЛИК

Нима қилиш кераклигини
Тушунтириб ўтирма менга.
Яхшилик қил қўлингдан келса,
Раҳмат десин одамлар сенга.

Ҳар бир киши ишига қараб
Халқ олдида баҳосин олар.
Бу дунёда авлодлар учун
Яхшилардан яхшилик қолар.

Яхшиликсиз яшай олурми,
Виждони пок, ҳақиқий одам?!
Яхшиларнинг яхши ишидан
Яшаради, гуллайди олам!

Жуда ҳам савоб иш дейдилар
Яхшиликни яхшироқ билиш.
Олижаноб фазилат эрур
Инсон учун яхшилик қилиш.

Яхшиликни ҳимоя қил деб,
Ҳаёт талаб қилади биздан.
Яхшиликка қасд қилган ёвуз
Ҳалок бўлар ғазабимиздан.

Дунёга келдингми, вазифанг
Одамларга яхшилик қилмоқ.

Яхшиликсиз ҳаёт йўлида,
Мумкин эмас илгари жилмоқ!

Бахил бўлма, чунки, бахиллик
Қора доғ бўлади кишига.
Ҳеч бўлмаса хурсанд бўла бил
Яхшиларнинг яхши ишига.

Нима қилиш кераклигини
Тушунтириб ўтирма менга.
Яхшилик қил қўлингдан келса,
Раҳмат десин одамлар сенга!

10 февраль — 27 март, 1972 й.

ЯНА БАҲОР КЕЛДИ

Мана, баҳор бошланганидан
Дарак берар қушларнинг уни.
Юрагимни ларзага солиб,
Босиб келар севинч тўлқини.

Асабларим расо тортилган,
Худди тамбур торидай таранг.
Тугён урар ҳислар, туйгулар,
Ҳаяжонни босаман аранг.

Ҳар товушга қулоқ соламан,
Ҳозир бутун вужудим қулоқ.
Навбаҳордан ҳикоя сўзлаб,
Ёнбағирда чулдиарар булоқ...

Баҳор келди, момагулдирак,
Тўйни бошла, ноғораини чал!
Қани, гуллар, рақсга тушинг!
Қани, булбул, найни қўлга ол!

Базмингизни жуда соғиндим,
Муштоқ эдим жамолингизга.
Елпиб ўтинг, бир роҳат қилиб,
Юзни тутай шамолингизга!

Қилич бўлиб урил, эй, чақмоқ,
Булуларнинг сўкилсин чоки!

Кумуш томчиларни шимириб
Гул очади қирларнинг хоки.

Қани, шамол, алғов-далғов қил,
Лопиллатиб ўйнат булутни.
Баҳор ёмғиридан деҳқонлар
Кутишмоқда барака, қутни...

Баҳор келди, момагулдирак
Кўк тоқида ногара чолар.
Машъал бўлиб ёқилар чақмоқ,
Абри найсон авжига олар...

7—27 март, 1972 й.

БАҲОР ШАМОЛИГА

(Ҳазил)

Қасдинг борми менда, тўхтамай
Эшигимни қоқасан, шамол!
Ахир, тонг ёришиб қолди-ку,
Мени тинч қўй! Ўзинг ҳам дам ол!

Маълум бўлди, баҳор шамоли
Тиним билмас қайсар экансан.
Гувуллаб, гувуллаб, увуллаб,
Тўхтамасдан вайсар экансан.

Қўшни томнинг тунукасини
Тарақлатиб кўчириб кетдинг.
Шўхлик қилиб момо кампирнинг
Рўмолини учириб кетдинг,

Ғазаб билан гижирлатасан
Ҳам дераза ҳамда эшикни.
Тортинмайсан уйга киришдан
Топиб олсанг бирор тешикни.

Тўс-тўпалон, ҳамма ёқ ифлос,
Қуюн бўлиб кўтарилар чанг.
Дарахтларнинг жонига тегдинг,
Қийнашингдан новдалар тажанг.

Бўлди, энди, бас қил ўйинни,
Деразамни қоқмагил, шамол!
Ахир, тонг ёришиб қолди-ку,
Мени тинч қўй! Ўзинг ҳам дам ол!

27 март, 1972 й.

ЭЗГУ ИШНИНГ ЗАВОЛИ БУЛМАС

Якун ясар умрига ҳар ким,
Ҳисоб берар қилган ишидан.
Бирор нишон қолар дунёда
Уз қадрини билган кишидан.

Донолардан яхши сўз қолур,
Олимлардан илм, кашфиёт.
Яхши иш қолади бировдан,
Бировидан қолар яхши от.

Меҳр билан қилинган меъмор
Устасини эслатиб турар.
Шоир шеърни, бастакор куйи
Жаҳон бўйлаб айланиб юрар.

Бировдан боғ қолур, бировдан
Чиқарилган ариқ қолади.
Санъат билан ишланган ҳайкал
Мангуликдан ўрин олади.

Меҳнаткашнинг ҳалол меҳнати
Ҳаёт билан умрбод йўлдош.
Улуғ Ленин яратган ғоя
Авлодларга ҳамиша қўлдош.

Мангу яшар инсон қалбида
Эзгу меҳр она-Ватанга.

Ном қолдирган талай қаҳрамон
Озодлик деб кирганда жангга,

Ишчининг шуҳрати абадий,
Хунарманднинг ҳунари ўлмас.
Бирор эзгу иш қил умрингда,
Эзгу ишнинг заволи бўлмас.

27 март — 24 апрель, 1972 й.

МАЙ ТАРОНАСИ

Табиатнинг чеҳрасида табассум,
Гулдан либос кийди яшил дарахтлар.
Саҳий қуёш нур сочади юксакдан,
Дарёларнинг юзи нурда ярақлар.

Гўзалликка макон бўлди чаманлар,
Гулистонлар оро берар ўзига.
Май тонгида мамнун боқар инсонлар,
Олам гўзал кўринади кўзига!

Кўчаларда, майдонларда намойиш,
Кўшиқ янграр гул сочилган йўлларда.
Илгарига борар шонли халқимиз,
Гўзал Майнинг ол байроғи қўлларда.

О, гўзал Май, тинчлик, меҳнат байрами,
Яна келдинг қучоқ-қучоқ гул билан.
Меҳнатсевар, тинчлик севар, ғолиблар
Қарши олар сени қувноқ дил билан.

Бугун яна гўзаллашган Ватаним,
Кўз-кўз қилар чиройини оламга.
Бизнинг ўлка тинчлик, меҳнат ўлкаси,
Шонли меҳнат бахт беради одамга!

Бутун дунё қойил қолиб келмакда
Ўлкамизнинг қудратига, кўркига.

Бу ўлкада яшаганлар армонсиз,
Эга арур ўз бахтига, эркига.

Аммо, ҳали чет элларда бахтсизлар,
Тинчлигини йўқотганлар жуда кўп,
Одамларнинг тинчлигини бузмоқда
Белфастдаги отилган ўқ, бомба, тўп.

Қора юрак, тубан хулқли ирқчилар
Таҳдид қилар мард Девиснинг жонига,
Беламақда Вьетнамнинг тупроғин
Болаларнинг, оналарнинг қонига!

Исроиллик муттаҳамлар арабнинг
Тупроғини оёқ ости қилмоқда.
Виждони йўқ, юзи қора аблаҳлар
Ҳақсизликни ҳақиқат деб билмоқда.

Бомба ташлар Вьетнамнинг бошига
Зўравонлар, пентагонлик қузғунлар.
Ҳалок бўлсин дейди, олам бомбадан
Евуз ният бузуқчилар, бузғунлар.

Тинчлик севар, пок виждонли одамлар
Урушларнинг даҳшатига чек қўйинг!
Қабиҳларнинг ушланг қонли қўлидан,
Золимларнинг ваҳшатига чек қўйинг!

Қизил байроқ ҳилпиратган гўзал Май
Овод яшаш, тинчлик шодлик шиоринг.
О, азгу Май, меҳнаткашнинг байрами,
Хазон билмас сенинг мангу баҳоринг!

29 апрель, 1972 йил.

СЕН БИЛАН БАХТИМНИ ТОПДИМ...

Сен билан бахтимни топдим, ўзга ёр даркор эмас.
Мен учун ҳеч ким сенингдек меҳрибон, дилдор эмас.

Майли Ой, майли Қуёш бўлсин ҳуснда ўзгалар,
Ошиқинг, сен бор экансан, ўзгаларга зор эмас.

Сен билан олам мунаввар, зимзиё сен бўлмасанг,
Сен билан сайр этмасам гулзор менга гулзор эмас.

Жонгинам, кўнглингни кенг қил, чекма ғам, танг бўлма
ҳеч,
Ғунчани қон айлаган ўз танглигидир,— хор эмас.

Шармисор бўлмай десанг ваъдангда тур, лафзингда тур,
Лафзи йўқ, аҳдига содиқ бўлмаса ёр ёр эмас.

Бир умр сўнмас аланга, ўчмагай бағримда ўт,
Уртаган бағримни ишқингдир, азизим, нор эмас.

Сен билан бахтимни топдим, ўзга ёр даркор эмас.
Ҳеч ким Уйғунга сенингдек меҳрибон, дилдор эмас.

10 май, 1972 й.

ҚАЙДАН БИЛАЙ...

(Қўла тушган содда бир ошиқнинг ноласи)

Бошгинамда шунча ғавго бор экан қайдан билай.
Мен кўнгил берган гўзал алдор экан, қайдан билай.

Булбули гўё бўлиб аввал вафодан сўзлаган,
Аслида бир бевафо дилдор экан, қайдан билай.

Бошида гулдай кўринган кўзларимга чеҳраси
Хўп бўялган таъвия рухсор экан, қайдан билай.

Кўнгли очиқ, хуш феъл деб ўйлаб эрдим илгари,
Зиқна, писми қ ҳамда феъли тор экан, қайдан билай.

Музга ўхшар, қайси гулга тегса дарҳол сўлдирар,
Севги гулзорига ёққан қор экан, қайдан билай.

Бошда ширин сўзласа лаққа тушибман, ҳолбуки,
Ҳар сўзи жонимга заҳри мор экан, қайдан билай.

Жонгинам, сенсиз яшаш мушкул деганда ул пари,
Мен эмас, пул, давлатим даркор экан, қайдан билай.

Ҳар куни минг хархаша, тўйдирди жонимдан, қаранг,
Бир бошимда шунча савдо бор экан, қайдан билай.

6 апрель — 12 май, 1972 й.

ШОД УТАР ҲАР БИР ДАҚИҚАМ...

Тўлдириб хонамни ҳар гал дўстларим бўлганда жам,
Шод ўтар ҳар бир дақиқам, бўлмагай қалбимда ғам.

Кўрмагайман, дўстларим, сизга ёмонликни раво,
Сизга қилмайман хиёнат жондин айрилганда ҳам

Дунёда сиз деб юрибман, бўлмайин сиздан жудо,
Тушмасин қалбимга ташвиш, босмасин кўзларни нам.

Мен, агар, дўстларга лойиқ бўлмасам, раҳм этмангиз,
Мустаҳиқ айланг жазога ўтмасин, беҳуда дам.

Дўстларинг борида, дўстим, ет уларнинг қадрига,
Чунки, дўстлардек қадрдон, меҳрибон дунёда кам.

Дўстларинг ёнингда юрса дил бўлар шодликка кон,
Дўстдан айрилсанг юракни ўртагай чексиз алам.

Ишқимизга тушмасин дор, севгимизни сақла пок,
Бир умр ёнимда қолгил менга дўст бўлсанг санам.

Оз эрур дўстликни тавсиф этгали ҳар қанча сўз,
Эзгу дўстлик ҳиссини мадҳ этмаса синсин қалам!

Дўстларим кўп бахтлиман, дунёда ёлғизлик ёмон,
Шод ўтар ҳар бир дақиқам дўстларим бўлганда жам.

12 май, 1972 й.

КЕТОЛМАЙМАН ЁНИНГДАН..

Хафа қилдинг бир кун аямай,
Шунда тўйиб кетдим жонимдан.
Жаҳл билан кетаман дедим,
Аммо, кетолмадим ёнингдан.

Кетолмаслигимни биласан,
Шунга қараб муомала қил.
Чидай олмай кичик зарбанга
Чил-чил бўлиб сивиб кетар дил...

Биласан-ку, синган чинини
Бутун қилиб бўлмайди қайтиб.
Жоним, менга ёмон қарама,
Хафа қилма чакки сўз айтиб.

Ахир, сенсиз яшашим қийин,
Мурувват қил менга, жонингдан.
Қанча азоб берма барибир
Кетолмайман асло ёнингдан...

1—17 май, 1972 й.

ШОНЛИ УЛКА

Эллик ёшга кирган ўлканинг
Хашаматли тўйи бошланур.
Шу ўлкадан юксалар порлаб
Дунёмизга жило берган нур.

Озодликнинг макони бу ер,
Бу ўлкада ҳақиқат гуллар.
Бу ўлкада кўпдан ҳокимдир
Ўтмишдаги ҳуқуқсиз қуллар.

Улуғ Ленин даҳоси билан
Ҳаёт тушди янги бир изга.
Бахту-толе ато қилмишдир
Шонли ўлка ҳар биримизга.

Қудратимиз урушларга сад,
Меҳнатимиз оламни безар.
Жаҳон бўйлаб қуёш синггари
Ўлкамизнинг шуҳрати кезар...

Шарқдаги, ғарбдаги йўқсуллар
Бизга боқар нажот ахтариб.
Ҳа, биз нажот юлдузи бўлиб
Балқдик асрий зулматни ёриб.

Бу ўлкада тинчлик, фароғат,
Ҳалол меҳнат, ижод авжида.

Намоёндин эзгу ишимиз
Янги дарёларнинг мавжида.

Барпо бўлур меҳнатимиздан
Янги уйлар, янги шаҳарлар.
Нурга кўмиб гўзал ўлкани
Балқимоқда гулгун саҳарлар...

Фанимизнинг, техникамизнинг
Қудратига қойилдир жаҳон.
Космонавтларимиз учганда
Қучоқ очиб қаршилар осмон!

Коиотни равшанроқ қилди
Биз яратган ГЭСларнинг нури.
Келажакни қаводан сақлар
Доно инсонларнинг шуури.

СССР нинг гражданимиз,
Бу фахримиз, мангу бахтимиз.
Бахтимизга ериламас асос
Москвамиз — пойтахтимиз!

Яшаш учун ва тинчлик учун
Атомни ҳам ишга соламиз.
Ҳар соҳада, ҳар бир курашда
Доим ғолиб бўлиб қоламиз.

Қудрати зўр, шонли халқимиз
Қадам ташлар илгари бардам.
Йўлимизни тўсса кимда-ким
Зарб беришга қодирмиз ҳар дам.

Ниятимиз покиза, холис,
Инсонларни бахтиёр этиш.
Мақсадимиз меҳнат-ла тезроқ
Коммунизм асрига етиш.

Тарих карвонига сарбонмиз,
Замонанинг жилови қўлда.
Ленин байроғини кўтариб
Бормоқдамиз мунаввар йўлда...

13—17 май, 1972 й.

ҲИММАТИНГГА БАЛЛИ!

Ҳимматингга балли азамат халқим,
Энди, қутлуғ бўлсин шонли зафаринг!
«Оқ олтин» карвони билан гўзалдир
Коммунизм сари қутлуғ сафаринг!

Лафзи ҳалол дея ном чиқаргансан,
Берган маъдаларинг ерда қолмади.
Ғалабани кўзлаб пахтакорларинг
Йил бўйи тер тўқди, асло толмади.

Дўлу сел, қатқалоқ, совуқ, ҳашарот,
Суесизлик гов бўлди зафар йўлида.
Аммо, ҳаммасини енгди мардларинг
Ҳосил калитини ушлаб қўлида.

Деҳқоннинг жонига оро кирди фан,
Техника кучига куч қўшди ҳарвақт.
Бутун халқ шайланиб далага чиқди,
Мислсиз ҳосилни жамғардик барвақт.

Оқибат юз берди кутилган зафар,
Донгимиз кезмакда яна жаҳонда.
Олий ҳимматимиз, қудратимиздан
Олтин тоғлар пайдо бўлди хирмонда.

Бу йилги ҳосилни устига ортсанг
Майишиб кетарди тоғларнинг бели.

Фалакка бош урган хирмонга боқсанг
Дилингда жўш урар шодликнинг сели!

Еру кўкка сиғмас бу йилги пахта,
Кимни қувонтирмас бу катта хирмон.
Яна Ўзбекистон оқ олтинининг
Кумуш жилосидан ёришди жаҳон

Пахта карвонлари келар пайдарпай,
Чеки, чегараси кўринмас ҳали.
Жавоҳир юклаган карвонбошилар
Саховатингизга ташаккур, балли!

Азамат Сирдарё, Қашқадарёнинг
Берган «оқ олтин»и хирмонларга тож!
Қадимий Самарқанд ва Қорақалпоқ
Шонли ишингизга тилаймиз ривож!

Андижон, Наманган, Тошкент, Фарғона
Хирмонга муносиб ҳисса қўшганлар.
Хоразм, Бухоро ва Сурхондарё
«Оқ олтин» ишқиди қалби жўшганлар.

Олий ҳимматингга барча эл қойил,
Қўлинг дард кўрмасин азиз пахтакор!
Тўрт миллион беш юз эллик минг тонна
Совға СССРнинг тўйига тейёр!

«Оқ олтин» унади қора тупроқдан,
Гўёки мўъжиза яралган каби.
Оламга таралур ўзбек пахтаси
Худди қуёш нури таралган каби.

Ҳар, оқ пахтамызга талаб каттадир,
Шарқда ҳам, ғарбда ҳам кўн харидори.
Пахта — бойлигимиз ва қудратимиз,
Халқимизнинг шони ва ифтихори!

Ипак пахтамызнинг олтин толаси
Дўстлик ипи эрур, дейди пахтакор.
Бу гапнинг маъзини чақинг, дўстларим,
Бу гапда жуда ҳам катта маъно бор!

Пахта — қут, барака, бойлик келтирар,
Минг бир мўъжизанинг бари пахтадан!
Коммунизм номли олий бинонинг
Безаги, ҳашами, зари пахтадан!

Шаҳарлик меҳнаткаш, ҳашарчиларнинг
Буюк ҳиссаси бор катта хирмонда.
Студентларнинг ҳам улуши бордир
Пахтакорларимиз қозонган шонда.

«Зангори кема»нинг капитанлари,
Пўлат отга минган аёллар, қизлар,
Кумуш пахтазорнинг миришкорлари,
Сизга минг офарин! Фаҳримиз сизлар!

Олтин далаларнинг коммунистлари
Сизга ҳурмат билан таъзим қиламиз!
Ҳар бир эзгу ишнинг замирида ҳам
Сизнинг идрокинғиз бор деб биламиз!

Азиз пахтакорлар, йилдан-йилга ҳам
Олтин хирмонингиз ҳосилга тўлсин!
Ҳар ишда раҳнамо, мададкоримиз
Улуғ партияга шарафлар бўлсин!

14 ноябр, 1972 й.

ТУЙИНГ ҚУТЛУҒ БУЛСИН!

Юртимиз шонига қўшилган шонсан,
Хикмат, фазилатга туганмас консан,
Меҳнаткаш халқимга кўп жонажонсан,
Тўйинг қутлуғ бўлсин, қадрдон «Муштум»!

Сен билан кулкимиз фалакка етди,
Ватаннинг шуҳрати оламга кетди,
Эзгу ишинг элни бахтиёр этди,
Тўйинг қутлуғ бўлсин, жонажон «Муштум»!

Ютуқларимизда сенинг ҳиссанг бор,
Адолатга ҳомий, ҳақиқатга ёр,—
Деб ном чиқаргансан, ҳурмат, эътибор
Сенга қаратилган меҳрибон «Муштум».

Яхшиларга дўстсан, ёмонларга ёв,
Ёмонларни урдинг тинмай, беаёв,
Бузиб ўтдинг йўлда учраб қолса ғов,
Қўлинг дард кўрмасин қаҳрамон «Муштум».

Яхши одатингни қилмадинг канда,
Қўлингда шамширу лабингда ханда,
Зарбингдан янчилди талай газанда,
Золимни қақшатдинг беомон, «Муштум».

Кул бўл деб, ўт қўйдинг хору хасларга,
Дунёни тор қилдинг ярамасларга,

Асло кун бермадинг паст, нокасларга,
Шонли тўй муборак, паҳлавон «Муштум»!

Зарбингдан безори таёқсиз қолди,
Муштингдан зўравон яроқсиз қолди,
Эгри оёқ босган оёқсиз қолди,
Қандингни ур, голиб, паҳлавон «Муштум»!

Меҳнаткаш қўлида ўткир қуролсан,
Ёмонларга заҳар, яхшига болсан,
Ҳали новқиронсан, ҳали ниҳолсан,
Яхшилар бахтига бўл омон «Муштум»!

Эзгулик келади доим ўйингга,
Бутун эл қатнашар шонли тўйингга,
Раққосалар тушар қутлаб ўйингга,
Тўйинг қутлуғ бўлсин қадрдон, «Муштум»!

25 декабрь, 1972 й.

БОЛАЛАР ШЕЪРЛАРИ

ҲАДЯ

Сизни деб кирдимۇ шеърий чаманга
Ранг-баранг ва хушбўй гуллар сайладим.
Сизга атаб шеър ёзиш бахт менга,
Сизга гулларимни ҳадя айладим.

Ғоят қувонардим: бўлолса шеърим
Қадрдон дўстингиз ва улфатингиз.
Кичик ўртоқларим, токи тирикман
Қалбимда сақланар муҳаббатингиз.

ИККИ ОНА

Менинг икки онам бор,
Иккиси ҳам меҳрибон.
Бири менга сут берди,
Бири эса ширин нон.

Бири менга тил бериб,
Булбул қилиб сайратди.
Бири мени бағрида
Гуллар каби яйратди

Бири туққан онамдир,
Иккинчиси ҳур Ватан.
Иккисига баробар
Қурбон бўлсин жону тан.

МЕНИНГ АКАМ

Менинг акам урушда
Фашист билан жанг қилди.
Берлингача қувалаб
Ёв ҳолини танг қилди.

У урушга кирганда,
Душманлар қалтирайди.
Унинг мағрур кўксига
Беш орден ялтирайди.

Бирин олди, кўрсатиб —
Жангда жасурлик кучин;
Жанг қилиб немис билан
Шонли Москва учун.

Бирин олди Ватанни
Ёв қонида ювганда,
Сталинград шаҳридан
Фашистларни қувганда.

Бирин олди Днепр
Дарёсидан ўтганда.
Бирин олди Варшава
Шаҳарига етганда.

Сўнги орденни олди
Ёвни хўп қирганида,

Тантана, заф~~т~~р билан
Берлинга кирганида.

Ватан учун жанг қилиб
Акам топди шараф-шон.
Акамга раҳмат айтди
Севикли Бош Қўмондон.

Мен ҳам улуғ Ватанга
Содиқ бўлиб қоламан.
Акамнинг мардлигидан
Мен ҳам ўрнак оламан.

БИЛСА БУЛАР КЎЗИДАН

Сўрамаёқ ўзидан
Билса бўлар кўзидан.

Кўзи чақнаб келади
Яхши баҳо олганда.
Яхши баҳо қалбига
Чексиз шодлик солганда.

Ёмон баҳо олса-чи,
Ёрга қадар кўзини.
Айби бордек ноқулай
Ҳис қилади ўзини.

Ҳеч бир ўғил, ҳеч бир қиз
Ёмон баҳо олмасин.
Ёмон баҳо уларнинг
Кўнглига ҳам солмасин.

Сўрамаёқ ўзидан
Билса бўлар кўзидан.

ОДОБЛИ АҲМАД

Бир кун Аҳмад мактабга
Трамвайда борарди.
Унинг усти-бошига
Ҳамма одам қарарди.

Чунки унинг кийими
Тоза эди жуда ҳам.
Дўпписи ундан яхши,
Сумкаси ундан кўркам.

Бир маҳал трамвайга
Чиқиб қолди битта чол.
У ўлтирмоқ истарди,
Аҳмад пайқади дарҳол.

Ҳаммадан аввал туриб,
Ўрин бўшатди чолга.
Дуо қилиб мўйсафид
Хурсанд бўлди бу ҳолга.

Трамвайда турганлар
Раҳмат, ука, дедилар.
Аҳмаднинг одобига
Қойил қолган эдилар.

ЧЕГАРАЧИ

Катта бўлсам акамдай,
Чегарачи бўлгим бор.
Халқим буюрса ҳатто,
Ватан учун ўлгим бор.

Чегарада тураман,
Қўлимда милтиқ олиб,
Юрагимга ботирлик,
Мардлик ҳиссини солиб.

Майли ёмғир, қор ёғсин,
Ўз постимдан кетмайман.
Аскарлик қасамига
Ҳеч хиёнат этмайман.

Қоронғи тунларда ҳам
Постимда тик тураман.
Ким бузса чегарани
Тумшугига ураман.

Шитир этса тушган Сарг,
Эшитаман шу замон.
Қанча айёр бўлмасин,
Ёвга бермайман омон.

Хушёр туриб, адашмай,
Ҳар шарпани сезаман.

Душман қаршилик қилса
Шум бошини эзаман.

Мен чегарачи бўлиб,
Ватанимни сақлайман.
Улуғ Ватан олдида
Ўз бурчимни оқлайман.

СОҒ БАДАНДА СОҒ АҚЛ

«Соғ баданда соғ ақл»
Дейди бизнинг боболар.
Бу сўз тўғри, бу сўзга
Амал қилинг болалар.

Бу ҳикматли мақолга.
Мен ҳам амал қиламан.
Бадан тарбия ишин
Вазифа деб биламан.

Яхшилаб ювинаман
Эргалаб турганимда.
Букилмасдан юраман
Ҳар маҳал юрганимда.

Мен ҳеч вақт партада
Қийшайиб ўтирмайман.
Ифлос болаларни ҳеч
Енимга келтирмайман.

Аъзойи баданимни
Ҳўп яхшилаб кутаман.
Тирноғимни, тишимни
Доим тоза тутаман.

Докторларнинг сўзига
Ҳарчоғ қулоқ соламан.

Вақтида еб овқатни,
Вақтида дам оламан.

Мақтабдан келгач ҳар хил
Уйин уйлаб топаман.
Гоҳ сакраб қўзичоқдек,
Гоҳ тойчоқдек чопаман.

Гоҳ балиқдай сув ичра
Сузиб қулоч отаман.
Тоблаб соғлом танимни
Гоҳ қуёшда ётаман.

Шунинг учун ҳар маҳал
Руҳим енгил, кўнглим шод.
Шунинг учун, дўстлар, мен
Дард кўрмайман умрбод.

САОДАТ СОҚЧИЛАРИ

(Совет Армиясига)

Шонли ғолиб армия
Гуруримиз, фаҳримиз.
Тилга олсак номини
Очилади баҳримиз.

У бор: даҳлсиз эрур
Тупроғимиз, наҳримиз.
У бор: осойиш яшар
Қишлоғимиз, шаҳримиз.

У бор: ҳаёт кундан-кун
Яшаради одатда,
Ватанимиз мангу ҳур,
Халқимиз саодатда.

Тинч ухлайди гўдаклар,
Оналар ҳам роҳатда,
Ешларимиз хуррам, шод,
Кексалар фароғатда.

Партия раҳнамомиз,
Чароғондир йўлимиз,
Шонли меҳнат, ижодга
Тўлиқ соғу-сўлимиз.

Бойлик кони: еримиз,
Дарё, денгиз, кўлимиз,

Кескин жангу жадалда
Доим баланд қўлимиз.

Армиямиз қудрати
Тинчлигимизга гаров.
Ўлимга маҳкум, кимки
Йўлимизга солса ғов.

Агар ифлос қўлини
Юртимизга чўзса ёв,
Армиямиз зарбидан
Янчилади беаёв.

Армиямиз сафида
Халқнинг жонажонлари.
Шону шарафлар сизга
Совет қаҳрамонлари!

Бахтимизга бор бўлинг
Ватан меҳрибонлари,
Саодат соқчилари,
Тинчлик посбонлари!

ЛЕНИН КОМСОМОЛИ

Ленин комсомоли деб,
Мағрур тилга оламиз,
Унинг муҳаббатини —
Дилимизга соламиз.

Чиндан ҳам улуғ номга,
Лойиқ эрур комсомол.
Уни бахтга етказди,
Ленин чизиб берган йўл.

Қўлда Ленин байроғи,
Борар Ленин йўлидан.
Бу байроқни ҳеч қачон,
Туширмайди қўлидан.

Улуғ доҳий номини,
Шараф-ла оқламоқда.
Лениннинг ғоясини.
Жонидай сақламоқда.

Ватанга садоқатли,
Халқимизга жонажон!
Партияга ёрдамчи,
Ҳар бир ишда, ҳар қачон!

Жангга кирса баҳодир,
Матросовдай қаҳрамон.

Зоядай қўрқув билмас,
Ёвга қарши беомон.

Намунадир: қурилиш,
Ижод, ўқишда, ишда.
Кўпдир унинг ҳиссаси,
Коммунизм қуришда.

Яшасин комсомоллар,
Ешларнинг асллари!
Бор бўлсин тинчликсевар
Лениннинг насллари.

ҒУНЧА

(«Ғунча» журналининг ўқувчиларига)

Сиз ҳам ҳали гунчасиз
Маърифат қучоғида.
Гул бўлиб очиласиз
Гўзал ҳаёт боғида.

Ғунча очилмоқ учун
Қуёш керак, нур керак.
Ҳар бир гунча, ҳар гулга
Бахтиёр умр керак.

Сиз учун мактаб, билим
Қуёш бўлиб нур сочар.
Келажакнинг эшигин
Илму маърифат очар.

Шодлик тўлсин десангиз
Юрагимга, дилимга,
Аъло ўқинг мактабда
Меҳр қўйиб билимга.

ФАСЛЛАР

БАҲОР

Осмон тиниқ кўк шоҳи,
Оқ булут кезар гоҳи.
Гулларга кўмилади
Қандак ўрикнинг шоҳи.

Боғбон чиқар боғига,
Чўпон кетар тоғига.
Боларилар ғувиллаб,
Қўнар гул япроғига.

Қушлар учиб келади,
Шамол ғир-ғир елади.
Қуёш гуллар юзини
Шуълаларга белади.

Сувлар шилдираб оқар,
Қўшиғи дилга ёқар.
Бизга шодлик келтирдинг,
Салом сенга, гул баҳор!

БОЙЧЕЧАК

— Қаттиқ ердан таталаб чиққан бойчечак,
Юмшоқ ердан юмалаб чиққан бойчечак.
Сиз баҳорнинг тўнгич, гўзал қизисиз,
Бизга қараб бир жилмайинг, ҳой чечак!

— Қарамайман сизга, мендан куласиз,
Дарров келиб мен шўрликни юласиз.
Сўнг гижимлаб тупроқларга ташлайсиз
Раҳм этмасдан кўзларимни ёшлайсиз.

— Йўқ, бойчечак, сендан асло кулмаймиз,
Хотиржам бўл, сени сира юлмаймиз.
Ҳавас билан юзларингга қараймиз,
Бизлар сени қўриқлашга яраймиз.
Шафқат билан бошларингни силаймиз,
Сенга узоқ-узоқ умр тилаймиз.

ҚУШЛАР КЕЛДИ

Қорлар эриб кетдилар,
Майса унди тупроқдан,
Кўнглимни шод этдилар,
Қушлар келиб йироқдан.

— Қушларим, ҳой қушларим,
Қаноти кумушларим,
Меҳмон бўлиб қолингиз,
Боғимда дам олингиз.

— Қол десанг, биз қоламиз,
Кузгача меҳмон бўлиб,
Боғингда дам оламиз,
Кўнглимиз завққа тўлиб.

Кўклам чоғи сайраймиз,
Гул боғингда яйраймиз.
Езда бола очамиз,
Бошингга гул сочамиз.

Бизни меҳмон қилди деб,
Қадримизни билди деб,
Сенга раҳмат айтамиз,
Сўнг жанубга қайтамиз.

ГУЛ УТҚАЗДИМ БОҒИМГА

Баҳор бўлиб сойларда
Сувлар шилдираб қолди.
Тоғдан кумуш томчилар,
Пастга филдираб қолди.

Япроқчалар ел билан
Уйнаб, пилдираб қолди.
Шодланишиб қушчалар
Сайраб чулдираб қолди

Майсалар далаларнинг
Юзини ёпиб қолди.
Йўрға тойлар кишнашиб
Ҳар ёққа чопиб қолди.

Қўзичоқлар сакрашиб,
Ҳаддидан ошиб қолди.
Иш кўпайиб ҳовлида
Кампирлар шошиб қолди.

Мен ҳам қараб турмасдан
Гул ўтқаздим боғимга.
Чунки гуллар муносиб
Менинг ёшлик чоғимга.

Шунинг-чун ўстираман
Гулларга меҳр қўйиб.
Гулларим очилганда
Ҳидлайман тўйиб-тўйиб.

БУЛБУЛГА

Жон булбулим, булбулим,
Боғда очилган гулим,
Сенга қучоқ кераман,
Гулларимдан бераман.

Сен ҳам менга дўст бўлиб,
Атрофимда ўйнаб юр.
Мен дарсимни тайёрлай,
Сен ашула қилиб тур.

ЛАЙЛАК

Лайлак келди ёз бўлди,
Қаноти қоғоз бўлди.
Қушлар исиб кетди-ю,
Болаларга соз бўлди.

Лайлакнинг бўйи новча,
Тумшуғи бор тарновча.
Лапанглайди учганда,
Уясидан кўчганда.

Узун экан оёғи,
Худди чолнинг таёғи
Қаноти ола экан,
Сайрашга бало экан.

ЕЗ ДАЛАДА ҚИЗДИРАР

Ев бошлар нар далада, боғда,
Еру кўкни қиздирар қуёш.
Ҳансирайди қушлар бутоқда,
Қум ёнади, қизиб кетар тош.

Салқин ерда ётиб олар дам,
Қурт-қумурсқа, барча жонивор.
Аммо енгиб иссиқни бардам,
Пахтазорда ишлар пахтакор.

Чиллакилар шарбатга тўлар,
Пишабонлар мевалар секин.
Колхозчилар жуда шод бўлар,
Далаларда ўрилар экин.

Ҳандалакдан таралган хушбўй
Қоплаб олар қовунполизни.
Шунда бўлар колхозчига тўй,
Меҳмон қилар полизда бизни.

Қуш учирма қилар боласин,
Саҳрода чўп сарғаябошлар.
Сувда қувлаб балиқ галасин
Чувиллашиб чўмилар ёшлар.

Қаторлашиб, қўшиқ айтишиб,
Пионерлар кетар лагерга.
Кузда келар яна қайтишиб,
Шод кунларни ўтказиб бирга.

ЛАГЕРДА

Мана лагерь: теграси
Гулга тўлиб ётади.
Яллиғланиб, қизариб
Июль тонги отади.

Уйнаб юрар кийиклар,
Жанбул ўсган тоғида.
Юзимизни ювамиз,
Кумушдек булоғида.

Енбағрида арчалар,
Кўзимизни тортади.
Томоша қилган сайин
Ҳавасимиз ортади.

Баъзан ётиб, ағанаб,
Гулларга кўмиламиз.
Баъзан кумуш сувларда
Яйрашиб чўмиламиз.

Баъзида жим қоламиз
Соз тинглаб булбуллардан
Коллекция қиламиз
Баъзан турли гуллардан.

Баъзида кон ахтариб
Тоғ бағрини ковлаймиз.

Баъзан гулдор капалак,
Ниначилар овлаймиз.

Баъзан саёҳат қилиб,
Лагерга кеч қайтамиз.
Баъзан тўпланиб олиб,
Роса қўшиқ айтамиз.

Қуруқ арча келтириб,
Баъзан гулхан ёқамиз,
Баъзан чалқамча ётиб,
Юлдузларга боқамиз.

Ошпоқ, гўзал чодирлар
Гўё очилган гуллар.
Ҳеч эсимдан чиқмайди,
Лагерда ўтган кунлар.

СУВ ҚУЧОҒИДА

**Мен анҳорда чўмилганимда
Кумуш сувлар мени ўрайди.
Бирга сузиб ўйнашайлик деб,
Балиқчалар мендан сўрайди.**

**Сув қўйнида, қуёш нурида
Яйраб-яйраб сузиб кетаман.
Сузишайлик, юринг дейману,
Балиқлардан ўзиб кетаман.**

ХАНДАЛАК

Мана қовун пуштаси
Усти тўла кўк палак.
Кўк палаклар ичида
Пишиб ётар ҳандалак.

Шудринг тушиб туклари
Бир оз намга ўхшайди.
Усти йўл-йўл, сариқ-кўк
Беқасамга ўхшайди.

Ширинлиги тил ёрар,
Ҳиди ўткир, бўйи паст.
Пишганини кўрдиму,
Ейман дея, қилдим қасд.

Олиб келиб сўйганда
Шарбати оқиб кетди.
Еган чоғда мазаси
Жуда ҳам ёқиб кетди.

Шунда тоза севиндим,
Езда қилган ишимга,
Уни қанд, асал қилган
Яхши парваришимга.

ИШКОМДА УЗУМ ПИШДИ

Ишкомда узум пишди,
Узумга кўзим тушди.
Чопиб бориб бирпасда,
Еябошладим аста.

— Шарбатларга тўлибсан,
Бунча ширин бўлибсан!—
Десам, деди у кулиб,
Таъзим қилиб букилиб:
— Мени ўзинг бутун ёз
Яхши парвариш қилядинг.
Мен етилдим, бўлдим соз,
Энди мазамни билдинг.
Энди ҳузур қиласан
Меҳнатингга яраша.
Мен дедимки:— Минг яша!
Кўнглимни хўп биласан!

ТЕРИМЧИ ҚИЗ ҚУШИҒИ

Донғи кетган теримчи
Ва шуҳрат юлдузиман.
Лафзи ҳалол, юзи оқ,
Фаргонанинг қизиман.
Қўшиқ айтсам ҳаққим бор,
Юртнинг шаҳдо кўзиман.
Планини бажарган
Қаҳрамоннинг ўзиман.
Бошимда ғижим рўмол,
Кийганим атлас, шоҳи.
Ваъдага вафо қилдим,
Юксалар колхоз шони.
Эл ичра дoston бўлган,
Шуҳратим бор, шоним бор.
Ишлағайман халқ учун,
Токи танда жоним бор.
Атлас кўйлак ярашар
Теримчи қиз бўйига.
План тўлганда келинг
Пахтаҳоннинг тўйига.

ҚИШ

Ҳар томонда оппоқ қор,
Совуқ ҳукм суради.
Ёғочлар оқ кийимда
Хаёл суриб туради.

Уйларнинг мўрисида,
Тутун чиқар буралиб,
Мактаб борар болалар,
Пальтоларга ўралиб.

Дарёларда сув музлаб,
Тўхтаб қолар қайиқлар.
Қиш уйқусига толар
Ўз нида айиқлар.

Қишда ҳам ёздагидай,
Болаларга ўйин кўп.
Мактабдан бўшаганда,
Ўйнашади улар хўп.

Гоҳ қор бўрон ўйнашар,
Гоҳ чана қўйишади.
Гоҳ яхмалак отишиб,
Завқига тўйишади.

Гоҳ қордан одам ясаб,
Қўйишар йўл бўйига.

Гоҳ тўпланиб боришар
Арчахоннинг тўйига.

Қишда ҳам ёздагидай
Қайнаб ётади турмуш.
Уқиш, ўйин, иш билан
Шоҳ ўтади бизнинг қиш.

ҚОРБОБО

Қишнинг совуқ кунлари эди,
Уйнар эди тишда изғирин,
Иссиқ уйдан эшикка чиқиб,
Билгим келди совуқнинг сирин.

Онам деди:— Дарсингни ўқи!
Эшик совуқ, чиқмагил зинҳор!
Унамасдан чиқиб кетдим мен,
Ғижирларди босганимда қор.

Аммо тездан қулоқ-бурнимни,
Кимдир биров чимчилаб олди,
Кўзларимга ёш чиқиб, юзим,
Қулоқ, бурним ачишиб қолди.

Кўп ҳам ўтмай қундуз ёқамга
Ошпоқ бўлиб ўрнашди қиров,
Юзларимга, бармоқларимга,
Гўё игна санчарди биров.

Чидамасдан оғриққа шунда,
Қочиб кирдим уйга қалтираб.
Кипригимда икки томчи ёш,
Турар эди аста ялтираб.

Дедим:— Биров кўринмай келиб,
Мени тоза азобга қўйди.

Игна санчиб бармоқларимга,
Юзларимни чимчилаб ўйди.

Дедим:— Она, сендан сўрайман,
Хабардор қил мени бу сирдан.
Шунда менинг ҳолимга қараб,
Онам кулиб юборди бирдан.

Сўнгра деди:— У Қорбободир,
Дуч келибсан эшикда унга.
У айланиб юради ҳар кун,
Тартиб бериб аёзли тунга.

«Дарс тайёрла, эшикка чиқма!»—
Дедим, қулоқ солмадинг менга.
Шу гуноҳнинг учун Қорбобо,
Яхши жазо берибди сенга.

Шунда тинглаб онамнинг сўзин,
Дарс тайёрлаб ўтирдим уйда.
Китобимдан ажрай олмайин
Ўтирибман анча шу кўйда.

Бир чоқ бундай кўзимни солсам,
Дераза оқ бўлиб қолибди.
Кимдир биров билдирмай келиб,
Кўп ажойиб гуллар солибди.

Хурсанд бўлиб дедим:— Онажон,
Ким гул солди деразамизга?
Қайси рассом бу кумуш чаман,
Бу санъатни қолдирди бизга?

Онам деди:— Дарсингни ўқиб
Қулоқ солдинг сўзимга буткул.
Шу сабабдан Қорбобо сендан
Хурсанд бўлиб, солиб кетди гул.

АРЧА

Арча-арча, жон арча,
Сени севади барча.
Бизлар ҳам севиб жондан,
Сени қорли ўрмондан,
Уйга олиб келамиз,
Шоҳларингга иламиз,
Турли ўйинчоқларни,
Электр чироқларни,
Қатор қилиб ёқамиз.
Сўнг хуснингга боқамиз.
Тўпланишиб қошингга,
Зар сочамиз бошингга.
Шунда яшнаб кетасан,
Бизни хурсанд этасан.
Биз ҳаммамиз шайланиб,
Атрофингга айланиб,
Қатта давра қурамыз,
Қўшиқ айтиб юрамыз.
Сўнгра Қорбобо аста,
Келтириб даста-даста,
Олинг болалар дея,
Беради бизга ҳадя:
Печенье, конфет, ёнгоқ.
Ҳамда турли ўйинчоқ.
Ҳадяларни оламиз,
Хурсанд бўлиб қоламиз
Арча-арча, жон арча,
Сени севади барча.

ҲОЛИҚ ҚҶРҚОҚ

Кеча жуда қор қалин ёғди,
Оплоқ бўлиб ётибди мана,
Бугун эса тоза ўйнадик,
Тепаликда қўйишиб чана.

Биз қўрқмаймиз чана қўйганда,
Ҳолиқ эса қалтирар дир-дир.
Биз чанага тушиб тепадан,
Пастга қараб учамиз бир-бир.

Аралашмай ўйинга Ҳолиқ,
Қочай деган эди панага,
Ушлаб олиб уни ҳаммамиз
Ўтирғиздик қўймай чанага.

Дедик:— Қўрқма, агарда қўрқсанг
Йиқиласан дўмбалоқ ошиб.
— Хўп, бўлади,— деди Ҳолиқвой,
Қўрққанидан ҳовлиқиб, шошиб.

Чана кетди пастга зувиллаб,
Ҳолиқ юмиб олди кўзини.
Йўлда чана ағанаб, Ҳолиқ
Қор ичида кўрди ўзини.

Бошидаги янги телпаги
Учиб кетди анча нарига.

Бизлар роса қотиб кулишдик
Ҳолиқвойнинг аҳволларига.

Аланг-жаланг қилиб Ҳолиқвой
Шошиб-пишиб ўрнидан турди.
Изза бўлиб ўз аҳволига
Уйга қараб дарров югурди.

Биз дедикки:— Ҳолиқвой, қачон
Бизга ўхшаб ботир бўласан?
Бу аҳволда, улғайганигда
Жангчи бўлсанг қандай қиласан?

Биз қўрқмасдан чана қўйганда,
Муздай ҳаволарни қучамиз.
Катта бўлсак чанада эмас,
Самолётларда ҳам учамиз.

МЕН ҚУШЛАРГА ДОН БЕРДИМ

Қор қалин ёғиб, совуқ
Хаддидан ошиб кетди.
Дон топиб еёлмасдан,
Қушларга қирон етди.

Бечоралар изғишиб,
Дон ахтариб қолишди.
Айвон, ўчоқ бошидан,
Нон ахтариб қолишди.

Раҳмим келиб уларга
Айвончага дон сепдим.
Ҳар хил нарса: қўноқ, сўк
Ҳамда ушоқ нон сепдим.

Тўпланишиб барчаси,
Донни тоза ейишди.
Ўзларича чулдираб,
Менга раҳмат дейишди.

Шу равишча ҳар куни
Йўлга қўйдим ишларни.
То совуқ тугагунча
Меҳмон қилдим қушларни.

Шундай қилиб уларни
Мен ўлимдан сақладим.
Оғир ҳолда қолганда
Дўстлар каби ёқладим.

ҚУТЛУҒ БЎЛСИН, БОЛАЛАР

Қутлуғ бўлсин, болалар,
Янги йилингиз.
Бахт нурига, дўстларим,
Тўлсин дилингиз.

Кремль занг уради
Табриклаб сизни.
Севинг: халқни, Ватанни,
Партиямиэни.

Ота-оналарингиз
Илғордир ишда.
Сиз ҳам аълочи бўлинг
Доим ўқишда.

Коммунизм нуридан
Ёруғ йўлингиз.
Халқимизнинг бахтига
Омон бўлингиз.

ЛАТИФАЛАР

АФАНДИ ВА ОЙНАК

Йўлдан бир кун Афанди
Ойнак топиб олибди.
Қарабди-ю, ойнакка
Жуда шошиб қолибди.

Негаки у ойнада
Ўз аксини кўрибди.
Аммо, бошқа одам, деб,
Холи-аҳвол сўрибди:

— Бола-чақа омонми?
Омон-эсон бормисиз?
Нарсангизни ўрнига —
Кўйсам, миннатдормисиз?

Деб, ойнакни қайтадан
Ўз жойига қўйибди.
Бу ишини Афанди
Доноликка йўйибди.

АФАНДИНИНГ ТУШИ

Афандининг тушига
Бир қоп толқон кирибди.
Аввалига афанди
Хайрон бўлиб турибди.

Чунки, толқон ейишга
Қошиқ топа олмабди.
Қошиқ олиб ётишни
Хотин эсга солмабди.

Шундай қилиб толқондан
Шўрлик қуруқ қолибди.
Роса койиб, ўчини
Хотинидан олибди.

Эртасига афанди
Қошиқ олиб ётибди.
Ётибди-ю, донг қотиб,
Роса хуррак отибди.

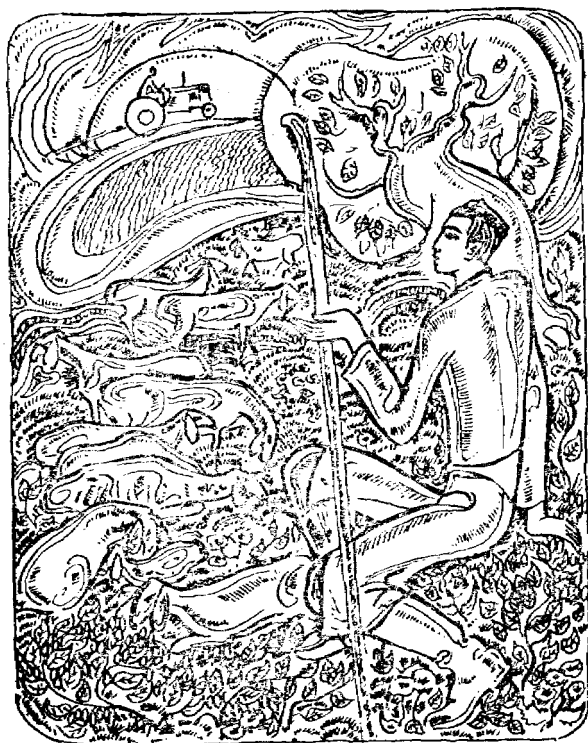
Аmmo, унинг тушига
Бу гал толқон кирмабди.
Алам қилиб, хотини
Уйготса ҳам турмабди.

16 март — 10 май. 1967 й.

АЛДАНГАН АФАНДИ

Афанди бир куни ёш болаларни
Алдамоқчи бўлиб: «Ҳо, анов боғда
Ёнроқ қоқишмоқда, югуринг тезроқ,
Агар кеч қолсангиз қоласиз доғда!»—
Деса, ишонишиб болалар шу он
Чопибди афанди кўрсатган ёққа.
«—Йе, рост шекили» дея ўзи ҳам
Болалар кетидан чопибди боққа,

23 декабрь, 1966 й.

ПОЭМА ВА БАЛЛАДАЛАР

МАРТ КУНЛАРИДА

I

БАҲРИ

Қайнананинг юзи бурнишиб,
Баҳриойнинг жеркиб уришиб:
«Қуриб кеткур қайга борасан,
Салимжондан рухсат олмасдан?..
Кетсанг агар ундан ўласан,
Сўзларимга қулоқ солмасдан»,
Дея қарғаб жағи тинмайди.
Баҳриойнинг кўнгли синмайди:
«Сўзингизга қулоқ солмайман,
Байрам куни уйда қолмайман.
Салимжоннинг менда ҳаққи йўқ.
Женотдел бор, менинг кўнглим тўқ!»
«Вой жувонмарг, кимдан ўргандинг,
Бутун бошли эрни қарғашни?
Хотин киши майрам қилармиш!..
Бундай ишни қачон кўргандинг?!»

Баҳри энди ортиқ сўзламай,
Пинак бузмай, сира ўйламай,
Паранжини четга ташлайди,
Эшик сари юра бошлайди.
Муштарини тугиб, асабий,
Кампир вайсай-вайсай қолади.
Ғазабидан қақшаб, қалтираб,
Қарғай-қарғай жағи толади...

II

ХАЙРИ

Хайри севинчлар-ла, қип-қизил
Бўйинбоғни боғлаб олади.
«Юринг, юринг!» дея қистаб, сўнг
Опасини йўлга солади.
Гулсинойнинг кўзи жовдираб,
Ҳар томонга тинмай қарайди.
Ҳар ягини кўрса севиниб,
Синглисидан шошиб сўрайди...
Пионер клубга етгунча,
Билганини тинмасдан сўзлар.
Янги ҳаёт нурига тўлиб
Ярқирайди бахтиёр кўзлар.

III

ҚУМРИ ҲАМ УМРИ

Қумри билан Умри кўпдандир
Комсомолга кириб олганлар.
Баҳор каби яшнаб, очилиб,
Дилларига нашъа солганлар.

Анор юзларида севинчлар
Майда-майда тўлқин уради.
«КИМ» нишони кўкракларида
Ёлқин каби порлаб туради.

Эркин ҳаёт қизи бўлганда,
Утмишини қаргаб сўкканлар.
Чиммат билан, қора ерларга
Ҳасрат, аламларни тўкканлар.

Қумри шошиб дейди: «Ўртоқжон,
Сен клубга қачон борасан?
Соат олтилардан кечиксанг,
Маърузадан қуруқ қоласан».

Умри жавоб берар жилмайиб:
«Айтмасанг ҳам ўзим биламан.

Маърузадан сўнги концертда,
Хатто, иштирок ҳам қиламан».

Меҳнат, китоб, дўстлар ҳақида
Суҳбат қизгин давом этади.
Эсларига тушганда Сора,
Ғазаблари тошиб кетади.

— «Қачонгача Сорани, ахир,
Паранжида сақлайди Олим?
Маҳрум этиб эрк қуёшидан,
Нега бунча қийнайди золим?»

«— У тулкининг ифлос юзини,
Мажлисда биз очиб ташлаймиз.
Сорахонни, дўстлари каби,
Эркин ҳаёт сари бошлаймиз!»

Дея қизлар аҳд этишади
Ва аҳдида туришар маҳкам.
Кўзларида бакт, севинч порлар,
Байрам кунини нақадар кўркам!

IV

Букун байрам... хурсанд кўнгиллар
Мавж уради... нашъа сочилган.
Баҳор янглиғ, эркин қалбларда
Севинчлардан чечак очилган...

Букун яшнаб, сўлгин дийдалар
Озодлик нурига қонади.
Эскиликка қарши ўт сочиб
Юракларда исён ёнади.

Букун баҳор, нузли бир кундуз,
Кўчаларда ҳаёт қайнайди.
Олтин шуълаларга кўмилиб,
Қизил байроқ кулиб ўйнайди.

Эҳ, ана кўрдингми қизларни
Паранжи, сочвонни тўплашиб

Ут қўйди, ёндирди, кул қилди,
Әҳ, яна дилларни гул қилди.

Зебигардон, қўлтиқтуморлар
Парча-парча бўлиб синади.
Енгилган ҳаётнинг кўзлари
Юмилади... жимжит тинади.

Бўйтумор ўрнига галстук
Бойланади қизлар бўйнига.
Қип-қизил чечаклар сепамиз
Яшнаган ҳаётнинг қўйнига.

Фабрикалар, заводлар, колхозлар
Хотин-қизлар билан тўлади.
Ҳасрат, аламларнинг юзлари
Саргаяди мутлақ сўлади.

Букун қумриларнинг кўзида
Севинчлардан тўлқин кезади.
«Эрк, эрк» дея учган овозлар
Ёв қалбини янчиб эзади.

Букун баҳор... нурли бир кундуз
Қизил чечак сочиб ўйнайди.
Кўнгилларни гулдек яшнатиб,
Мавж уради, ҳаёт қайнайди...

Март, 1929 й.

КОЛХОЗЧИ ҚИЗ

I

Баҳорларнинг чаман қўйнида
Трактордан қўшиқ тинглаган;
Қизил рўмолини учириб,
Ишлаган, чарчашни биламаган,
Иш севган кучли қиз, Аноргул,
Шу қизил юлдузни кулдириб,
Яшнатиб кўксингга тақибсан.
Ҳаётнинг чаманзор бағрига
Умидвор кўзлар-ла боқибсан.

Кенг далалар, зумрад боғларга
Баҳорнинг лаблари текканда,
Уфқ ёқут кўйлак кийганда,
Тонг кулганда сени кўргандим.
Коллектив-ла бирга ишларнинг
Вза эккан колхоз ерида...

Қора ер кўксини парчалаб,
Тракторлар ўйин соларди.
Пўлат отга минган йигитлар,
Меҳнатнинг завқига толарди.

Бир ёнда хотин-қиз, ёш-яланг,
Терга ботиб ишга берилган.
Бир ёнда чол, кампир аралаш,
Камситилмай сафга терилган.

Барча бирдек тинмай ишларди,
Қишлоқда «жон ман» деб билинган.
Хўкиз, омок, кетмон... барчаси
Сафарбар деб эълон қилинган.
Болалар ҳам дастёр бўлишиб,
Катталардан сира қолмайдн.
Гоҳ унда, гоҳ бунда чопишиб,
Енгил оёқлари толмайдн.

Каримча ҳам колхозчиларнинг
Келтирарди ошу конини.
Қувонарди кампир онаси,
Ургилай деб, қоқиб жонини...

Чўлларга, қирларга, боғларга
Баҳорнинг гул тани тийганда,
Уфқ ёқут кўйлак кийганда,
Ҳаёт, иш денгизи қайнарди.
Бирга тешиб, бирга юраклар
Умидларга тўлиб ўйнарди.

Шу ҳаётга узоқ тикилиб,
Ҳавасларга тўлиб боқдим мен.
Дамларнинг завқига кўмилиб,
Шу чамандан чечак тақдим мен.

Эҳ, бу ҳаёт шунча дилбарки,
Қучоқлаб бағрига тортади.
Эҳ, бу ҳаёт, шунча гўзалки,
Кундан-кун чамани ортади!

II

Эслайсанми, дўстим Аноргул,
Эслайсанми қора кунларни?
Алам билан тўлиб ётарди,
Эслайсанми машъум тунларни?

Юраклар илвираб, эзилиб,
Дилларни ғам ўти ёқарди.
Қамчилар-ла танлар тилиниб,
Кўзлардан қонли ёш оқарди.

Шу баланд, оқ мармар қуббали
Тоғлар этагига солинган,
Кумуш сувлар оқиб теграси,
Боғлар билан ўраб олинган,
Шу гўзал қишлоқнинг қўйнида,
Тўлан деган бир бой яшарди.
Қўй, туя, йилқиси ҳеч ерга
Сигишмасдан, тўлиб-тошарди.

Донги кетган Тўланбой эди
Қишлоқнинг бирдан-бир хўжаси.
Унинг учун эди қишлоқнинг
Товуғидан тортиб жўжаси.

Кайфу сафо, севинчлар фақат
Айланарди шунинг бошида.
Тўлан солган заҳар ётарди
Камбағалнинг еган ошида...

Едингдами, бир кун, Аноргул,
Олиб кетди зўрлаб опангни?
«Қаршилиқ қилдинг» деб урганди,
Қора қонга белаб отангни.

Шундан кейин онанг бечора
Йиғлай-йиғлай кўзи кўр бўлган.
Тўланбойга қарши отангнинг
Ғазаблари яна зўр бўлган.

Тўланнинг базмини кўрмаган
Қишлоқда ҳеч бир қиз қолмаган.
Кўп гуноҳсиз диллар ўзини
Еш тўкишдан тиёолмаган.

Опанг шу жафоли кунларда
Озиб, билаклари қил бўлган.
Ҳасратларга тўлиб юраги,
Юзлари сарғайиб сил бўлган.

Ҳе, кўплари маъсум қизларнинг
Улим чангалига илинган.
Опанг каби бечораларнинг
Қамчилар-ла тани тилинган...

Ш

Эҳ, кўпдандир, қора кунларнинг
Қоронги тонглари ёришган.
Меҳнатнинг баҳори гул ёзиб,
Евлар қора қонга қоришган.

Трактор ўйнатган қўлларда
Тўланларнинг боши янчилган...
Хеч омон бермасдан найзалар
Душманнинг кўксига санчилган,

Биламан, Аноргул, бу ерда
Ёлпасига колхоз тузилган.
«Арвоҳи» чирқираб, хор бўлиб,
Тўланларнинг уйи бузилган...

Мана боқ, қишлоқнинг барчаси,
Бир рўзғорнинг ўғил-қизлари!
Баҳор каби яшнаб, очилиб,
Кулаётир ҳаёт юзлари...

Эҳ, шу эркин, гўзал қирларда
Севинчларинг, дўстим, ўсади.
Сен ўстирган оппоқ чаманлар
Чўлларнинг кўксини тўсади.

Кенг далалар, зумрад боғларга
Баҳорнинг лаблари тийганда,
Кумуш терга ботиб ишлардинг,
Уфқ ёқут кўйлак кийганда.

Мана энди бошқа бир фасл,
Булутоллардан инжу ташланди.
Иш билан қайнаган қирларда
Йиғим-терим вақти бошланди.

Иш севган, курашчан, дадил қиз!
Оқ олтинларингни тердингми?
Қизил қарвон бўлиб, тизилиб,
Заводга уларни бердингми?

Октябрь, 1930 й.

ЖОНТЕМИР

I

На хотин на фарзанд кўрмаган,
Кимсасиз, бечора, бир йигит;
Кулбасиз, тўшаксиз, ялангоч,
Ҳаётнинг завқини сурмаган,
Роҳат кўрмай ўтган бир умр,
Кулфат билан ўсган подачи —
Чўпон эди, бизнинг Жонтемир...

На кўкнинг фонари ўчмасдан,
На юлдуз сайр этиб, кўчмасдан,
На уфқ ўрамай ёқут-зар,
На булут силкитмай олтин пар,
Тонг кулмасдан бурун турарди.
Тўрвасига солиб нонини,
Таёғини судраб, кўнгилсиз,
Пода ҳайдаб қирга кетарди,
Майса гиламларга етарди.

Балки, у ерларда кўп дилбар,
Манзаралар жилва қилгандир...
Балки, у ерларда саз чалиб,
Базм қуриб нозли булбуллар,
Қалбига севинчлар илгандир...
Дайди еллар ўйнаб эсганда,
Майсалар бағрини кесганда,

Ранг-баранг чечаклар тўлғаниб,
Жозибали кулиб боққандир...
«Бечора Жонтемир келди» деб,

Овламоқчи бўлиб кўнглини,
Балки, қушлар қанот қоққандир...
Балки, ширин бир қўшнқ бошлаб,
Қитиқловчи бир оҳанг ташлаб,
Кумуш сувлар тоғдан қуйиға,
Дона-дона бўлиб сочилиб,
Кўнгироқлар чалиб оққандир...
Қирчиллама, шўх йигитлардай,
Пинак бузмай, чордона қуриб,
Кўк беқасам кийиб эгниға,
Оқ тагдўзи — кумуш дўпписин,
Чаккасиға аста кўндириб,
Мўйлов бураб, жилмайиб тоғлар,
Балки йўлларига боққандир...

Йўқ! Унинг аламли қалбига
Булар ором бера олмаган!
Чечак табассуми кўнглиға
Зарра қадар роҳат солмаган!
Зотан, нечук севинч бахш этсин?
Хар ифлос оғзидан тўкилган
Хақорат қалбида ётсин-да;
Дилларида жароҳат очиб
Учли ханжар каби ботсин-да;
Кулфатли дамларнинг чангали
Халқумидан бураб тутсин-да,
Аламлар-ла бечора йигит,
Ош ўрниға заҳар ютсин-да;
Чечаклар унга завқ берармиш!
Булбуллар тасалли терармиш!..
Йўқ! У чоғлар, унинг қалбига
Кўйилганди ғамнинг тўшлари,
Кўнгил боғларига яйраб келиб,
Кўнолмаган севинч қушлари...
Ўта берган шавқ беролмайин
Водийларнинг баҳор чоғлари.
Қола берган завқ беролмайин
Табиатнинг гул қучоқлари...
Унинг юрағиға, гул кулгуси,
Оғир йиғи бўлиб туюлган,
Булбул товушлари, сув қўшиқлари,
Аччиқ фарёд бўлиб қуюлган...
Утмишнинг жафоли кўйнида

Жонтемирлар жуда кўп бўлган
Бири батрак, бири чоракор,
Бири малай, бири нонга зор,
Бири чўпон, бири камбагал,
Бири гадоё бўлган, бири хор...
Барча уқубатни, барча меҳнатни
Елғизгина шулар кўтарди.
Кўзидан қон оқиб, асабий, бўғиқ
Нола билан кунлар ўтарди...
Буларнинг шаънига харомхўрлар
Минг турли ҳақорат тақдилар.
Зулук каби сўриб қонларини,
Миясида ёнғоқ чақдилар.
Зилан замбил бўлиб кўкна қишлоқ,
Шуларнинг устига қурилади.
Ишламаган бўлди фароғатда,
Ишлаганлар четга сурилади.
Борлиқни йиғлатди, кўкни тутди
Шуларнинг коласи, шуларнинг оҳи.
Қанча сўлғин оқшом,
Қанча қонли тонг,
Шу оҳларнинг бўлди гувоҳи...

Фақат, улар, сира берилмай,
Илгарига қараб кетдилар.
Хўжаларга қарши омонсиз,
Зўр курашда давом этдилар...
Озодлик машъали байроқ бўлди,
Буюк тўлқин ясаб юрдилар.
Тарихнинг румини, филдирagini
Саодат бонига бурдилар...

Ойлар ўтди, йиллар айланди,
Анча сувлар оқиб кетдилар.
Зафарларга зафар бўйланди,
Минутлар шон тақиб ўтдилар.
Жонтемирлар кураш сўнгида,
Олов сочиб отган тонгларнинг
Қайноқ нафасидан куч олиб,
Дилга қувват ва ором солиб,
Ботир ишчиларнинг изидан,
Упиб зафарларнинг юзидан,
Севишчли кунларга етдилар...

II

Кун совуқ. Қийшанглаб изгирин,
Юзларни чимчилаб оларди.
Онда-сонда қор учқунлари
Ойнинг кўк нурига кўмилиб,
Ойнинг кўк нурида чўмилиб,
Олмос каби ялтираб, аста
Ел билан ўйнашиб қоларди...

. . . . .

Мажлис битди, сўзлар тугади,
Сайланганлар дарров турдилар,
Юракда ўч ўти ёқилди...
Эл ётарга яқин, тўсатдан,
Сариқ дарвозанинг ҳалқаси
Асабий бир тусда қоқилди...
«Ким экан у... шундай... бемаҳал...
Дарвозани келиб урувчи?..
Ким экан у, шундай кечада...
Ваҳмали бир гавғо қурувчи?..
Бир ярамас шарна сезгандай,
Йиртилардай бўлиб томоғи,
Нега қақшаб қолди Оланар?
Юз бермаса эди бир хатар...»
Деди-да, Турдиннинг юраги
Орзиқиб, ёмон бир сапчиди.
Ҳалқумига тиқилди дами.
Қўл-оёғи, бутун гавдаси
Кузги япроқ каби қалтираб,
Кўз олди жимирлаб, ялтираб,
Турдиннинг қавжироқ нафаси,
«Ким...м...» дея бўшашиб чўзилди.
«Нима қилсин энди шу дамда?..
Биров келиб кўмак бермайди
Унинг қанотлари қайрилган.
Дабдабаларидан айрилган.
«Нима қилсин энди шу дамда?..
Хароба, қоронғи кўнглига
Яна зўр ваҳималар ёндашди.
Телбалардек, Турди, ниҳоят
Эшик занжирига тармашди...
Аргимоқнинг узангисини

Чираниб-чираниб тепганда;
Ҳар батракка қараб, хўмрайиб,
Қаҳри газабини сенганда;
Урма қамчисини ўйнатиб,
Чаккаларни тилиб, ёрганда;
Танларини кесиб, кўпларни
Қора қонга белаб қорганда;
Мағрур бўлиб юрган эди-ку?
Нега энди фарёд чекади?
Нега энди кўз ёш тўкади?
Йўқ! Унинг кўксига етган қўл,
Миллионларнинг темир чангали!
Нега энди омонлик тилар,
Маҳв этишнинг етганда гали?
Бизнинг одат эмас, курашда,
Оз бўлса-да, ёвга ён бериш.
Бизнинг одат эмас чекиниш,
Балки:— енгиш, ёки:— жон бериш!
Фарёдига қулоқ солиш йўқ!
Бизда иккиланиб қолиш йўқ!
Турдибойлар ўлимга маҳкум.
Ғолиб чиқди эркин насллар.
Қишилиқнинг бахтига тушган
Ҳашаротни енгди асиллар.

III

Бошланди, қишлоқнинг кўксига
Янги бир ҳаётнинг чамани.
Бошқа тусга кирди эски қишлоқ,
Гулзор бўлиб, гул бўлиб тани.
Увалган, жонсарак, бедармон
Рўзғорларнинг бир қилиб барин,
Еппасига колхоз туздилар.
Нурлантириб тарих дафтарин,
«Қизил октябрь» деб номини,
Олтин суви билан ёздилар.
Бошлади қишлоқнинг юраги,
Янги қувват, янги қон билан
Янги суръат, янги шон билан,
Ҳайқирмоққа давр қўшигин.
Қуёшнинг нурида чўмилди
Далаларнинг чечак — патлари.

Қишлоқнинг яшнаган қўйнида
Кишнади, ҳайқирди, гуржираб,
Путиловнинг пўлат отлари.
«Яшасин колхоз» деб, ёзилган лавҳа
Товланди кунларнинг бўйида...

Дамлар ўтди. Кунлар айланди,
Зарбдор бўлиб бизнинг Жонтемир
Бригадир бўлиб сайланди.
Эҳ, унинг аламли кўнглида
Кўпдан энди баҳор очилган.
Темир мускулига қон тўлиб,
Дилларида наҳор очилган.

На кўкнинг фонари ўчмасдан,
На юлдуз сайр этиб, кўчмасдан,
На уфқ ўрамай ёқут-зар,
На булут силкитмай олтин пар,
Тонг кулмасдан бурун Жонтемир
Қуюқ бир завқ билан туради.
Бригадасини уйғотиб,
Пўлат отларини ўйнатиб,
Экиш майдонига юради...
Буларни қаршилаб, буларни севиб,
Чечаклар тўлғаниб, қушлар сайраб,
Тонг еллари фир-фир уради...

Катта мусобақа. Иш қизиган.
Ишда колхозчилар бариси.
Ишга тушган, «Қизил октябрь»нинг
Битта қолмай ёшу қариси.
Барчаси шод, барчаси тетик,
Шараф, обрў учун курашда...
Ким ўзади мусобақада?..
Колхозчилар бари синашда...
Жонтемирнинг бригадаси
Меҳр қўйиб ишга киришди.
Толдик демай, чарчадик демай,
Бутун кучи билан тиришди.
Саҳар туриб то оқшомгача
Ишладилар зўр бериб ҳар кун...
Шошилиш йўқ, эсанкираш йўқ,
Ўз ишини билади ҳар ким.

Жонтемирнинг сўзидан чиқмас.
Барчаси дўст, бари иттифоқ.
Шунинг учун булар ютиб чиқиб,
Оқ пахтадай бўлди юзи оқ...

IV

Бошлади қишлоқнинг юраги,
Янги қувват, янги қон билан,
Янги суръат, янги шон билан
Хайқирмоққа давр қўшигин,
Бошланди, бошладик бир ҳаёт,
Катта гигант рўзгорлар тузиб.
Бошладик бир ҳаёт, душманнынг
Ҳаётини парчалаб, бузиб.
Севгани, муқаддас ўлкамизнинг
Гулга тўлди кенг қучоқлари.
Бизнинг янги боғлар қаршисида
Ип эшолмас эрам боғлари.
Ўзимиз қуручи, ўзимиз уста,
Чаман яратамиз ўзимиз!
Саодат биз билан босар илгари.
Умид билан тўлган кўзимиз.
Бизга қаратилган ҳар тухматни,
Қилич каби кесди сўзимиз.
Кишилик олдида, тарих олдида,
Ярқиради кундай юзимиз!..

Кўпирди, қайнади зўр тўлқин,
Хайқириб говларин суражак.
Шубҳа йўққи, бутун ер шари
Шу асосда чаман қуражак.

Сентябрь, 1931 й.

КОММУНИЗМНИНГ ГУЛ БОҒЛАРИГА

I

Қонларингга тўлқин солади,
Бу дамларнинг буюк шовқини.
Кўкрагингга йиғиб олдингми,
Гигант қурилишнинг завқини?!
Метин қанотига даврининг,
Большевик суръати бойланган,
Ҳар дамда минг зафар, гардиши —
Давримизнинг шундай айланган!
«Қуш учганда қаноти куйган»
Чўллардан йироққа йўл солдик.
Днепрдай ўйноқ сувларнинг
Тўлқинли кўксига қўл солдик.
Узоқ йиллар бўйсунмай оққан
Кучли Чирчиқ таи бераётир.
Қалби бўстон бўлиб, шу қизил ўлка,
Электр, машинли ҳаётга
Қучоғини кенг кераётир.
Тракторстрой, сельмашлар —
Гигантларни қуриб ташладик.
Яна юзлаб, минглаб заводлар,
Фабрикалар қура бошладик.
Темир кўкрагини кўтариб.
Юксалмоқда, шаҳар ўсмоқда,
Қулоч ёзиб коллектив рўзгор,
Чўлларнинг юзини тўсмоқда.
Яшнади, ҳар ёнда, яшнатдик
Оқ олтиннинг чаманзорини.
Парчаладик кўҳна ҳаётнинг

У, ҳазин, жонсарак торини.
Ёвга қарши бўлган ҳар ҳужум,
Ҳар кураш, ҳар юриш, ҳар ишда,
Раҳбар бўлди бизга партия,
«— Ёвга ўлим! Бизга бахт», дея,
Унғалмас зарб бериб «ўнг» ва «сўл»ларга,
Иқболи, тақдири чўлларга,—
Ғолиб бўлдик, зафар биз билан!

II

Эҳ, қалбингга тўлқин солади
Бу дамларнинг буюк шовқини.
Бизлар бахтиёрмиз,
Кўкракларга олиб,
Гигант қурлишининг завқини!
Кучли қанотига даврнинг
Большевик суръати бойланган,
Қадам сайин кескин кураш, жанг гардиши —
Давримизнинг шундай айланган.
Жабҳа бўйлаб қулоч отган ҳужум,
Осди ёвнинг тилак-армонин,
Ёвга ўлим сочди,
Ёвга мазор очди,
Пайларидан қирқди дармонин.
Фақат ёв, тарқалган тутунлардай бўлиб,
Белгисиз, нишонсиз йўқолган эмас!
Ёв ўз ихтиёри билан таслим бўлиб,
«Мен энди курашдан воз кечдим», демас.
Мижилган ҳолича судралиб,
Сочмоқдадир газаб-қаҳрини.
Ёв ҳали тирикдир, тўплаб қувватин
Сочмоқда энг сўнгги заҳрини.
Душман айёр,
Турли-турли йўл олади курашга.
Пастқам ерда иғво қўзғар,
Ёғламачи тил билан.
Бурчакларда йўл оздирар,
Қора, машъум дил билан.
Синдирмоққа мўлжал қилиб,
Янгиларнинг қўлини,
Талвасалаб, тўсаман деб
Кучли колхоз йўлини
Иғво қўзғар дин исмидан

Афсоналар яратиб,
Кўҳна, ёлғон китоблардан
Оят, ҳадис таратиб.
Душман айёр,
Турли-турли йўл олади курашга.
Дам қонсираб ханжар, пичоқ,
Милатик билан иш кўрса;
Дам ўт қўйиб пахталарга
Оловда исинса;
Дам истайди, колхозчининг
Тилак-армони синса,
Ишонч тўлган юракларда
Ғайрат тўлақини тинса;
Дам юзига ниқоб тортиб,
Ўз кишингдай бўлади:
Ширин сўзлар, «қизил» гаплар
Билан борлиқ тўлади.
Кўз олдигда силлиқ бўлиб,
Ибалисена кулади.
Лозим бўлса: «ўз» бўлмоқ-чун;
Бирон нуқсон из берса,
Ачишгандай бўлиб шунга
Сочларини юлади.
Душман айёр, курашларга
Турли-турли йўл олар,
Қалбимизга кирмоқ учун,
Минг товганиб буралар.

III

Эҳ, кунлар келади,
Ўзгариб жаҳон,
— Касб этиб ўзига янги бир мазмун,
Янги бир кайфият,
Янги бир одат,—
Бутун қайта бошдан яралажакдир.
Бонг уриб, дунёнинг асабларига
Янги қон, янги жон таралажакдир.
Биз, мана тарихда биринчи дафъа,
Бу нузли жаҳонга қадам ташладик,
Ўзимиз яратиб, яралиб, унинг
Аввал баҳорига кира бошладик.
Биз, мана бор бутун қувватни тўплаб,
Шу олий жаҳонни қураётирмиз.

Шунинг иқболига халақит берган,
Шунинг йўлларида кўксини керган,
Хар тўсиқ, ҳар говни парчалаб, бузиб,
Тубсиз ўпқонларга сураётирмиз.
Партия йўлбошчи, йўлимиз равшан,
Сафимиз мустаҳкам худди темирдек,
Биз, мана, қақшатиб ёвуз душманинг
Разил ҳаётини тубдан емирдик.
Фақат, у, эриган тутунлардай бўлиб,
Белгисиз, нишонсиз таралган эмас.
Ёв ўз истагича, бизга бўйин эгиб,
Курашсиз ўлай деб яралган эмас!
Сиртқи ёв тинимсиз тишини қайраб,
Янги дунёмизни ағдармоқ истар.
Ҳали, буржуйларнинг тўплари сайраб,
Ўн тўртинчи йилни қайтармоқ истар.
Коммунизм номли олий ҳаётнинг
Ҳали етилажак наҳори олда,
Ҳали кишиликнинг тўлиқ зафари,
Абадий кулажак баҳори олда.
Ҳали биз бошлаган нурли жаҳоннинг,
Ўтилмаган, мушкул йўллари бордир.
Албат ўтилгуси, бу йўлларнинг ҳали —
Хавфи, хатарлари, чўллари бордир.
Шу учун чидамли, саботли бўлиб,
Ҳеч бўшашмай олға юрмоқлик керак.
Суръатлар устига суръатлар қўшиб,
Кунларни илгари сурмоқлик керак.
Шу учун қадалиб синфий курашнинг
Постларида маҳкам турмоқлик керак,
Синфий сезгирликни яна ошириб,
Ёвни, гал бермасдан, урмоқлик керак.
Биз Маркс Лениндан таълимлар олиб,
Ҳар қандай говни ҳам янчиб ўтамиз.
Йўлларда учраган ҳар қандай ёвнинг
Бағрини қон этиб санчиб ўтамиз.
Биз қуриш даврининг самолётида
Йилларни ойларда ўтиб кетамиз.
Биз коммунизмнинг гул бағларига
Албатта, албатта етамиз.

1931 й.

ШУНИНГ ИШҚИ

I

Ер бағирлаб учган лочин каби,
Йўлларида кетар паровоз.
Завқим билан тўлиб мен қарайман.
Чаман водийларга тикиб кўз.
Ҳаяжон тўлдириб сўзларимга,
Қалам ўйнатаман... Шу қадар
Жилва билан кулар кўзларимга
Дил тортучи алвон лавҳалар...

БИРИНЧИ ЛАВҲА

Қуёш ботган.
Шўхлик билан еллар
Гул ҳидларин ҳар ён тўкканлар.
Еқут танли, сулув бир оқшомнинг
Атлас яйловида булутлар
Мармар тўшларини қўйиб аста,
Ясов тортиб қатор чўкканлар.

ИККИНЧИ ЛАВҲА

Ҳавасларга тўлиб мен қарайман,
Барқут водийларга сузилиб.
Зилол денгизлардай пахтазорлар
Йўл ёқалаб кетган чўзилиб.

Йўл ёқалаб кетган пахтазорлар,
Кўм-кўм, тоза, зумрад япроқлар,

Оқиш, қизғиш, рангли сарин гуллар,
Алвон-алвон бўлиб ёзилган.

Зумрад водийларда ўсиб, униб,
Зумрад водийларда кучга тўлиб,
Зумрад водийларга ҳусн бўлиб,
Чексиз пахтазорлар ястанган.

Бу лавҳалар, дилбар кўринишлар,
Минг товланиб жиља бошлайди.
Ҳавасларни боғлаб асир этмоқ учун,
Қалб ичра домини ташлайди.

Ҳаваслар талпиниб, қанот қоқиб,
Шунда сайр этмоқни истайди,
Лавҳалар товланиб, дилбар боқиб,
Бизни севгил!— дея қистайди.

Биламан, ранг-баранг, бой табнатнинг
Туганмас, кенг, теран завқлари бордир.
Ёқут оқшомларнинг, кумуш тонгларнинг,
Ўзига яраша шавқлари бордир.
Биламан, оқ қушлар — мармар булутлар,
Майсалар, чечаклар духоба ўтлар,
Денгизлар, наҳрлар, кўллар, кўлчалар,
Олтин жимжимали зилол кечалар,
Гул танли водийлар, увалар, тоғлар,
Баҳорнинг лаблари сийпаган боғлар,
Саноқсиз кайфият,
Саноқсиз хислат,
Саноқсиз, ҳисобсиз мавжудотларнинг
Кенг ётоғи бўлган шу бутун ҳаёт,
Туганмас абадий буюк коинот
Битмас манбаидир гўзалликларнинг!..

Фақат, ҳаяжонли юрагимни
Пахтазорлар келиб бойлади.
Ҳуснлари тўлган, кўркам, бўла
Қарашимни асир айлади.

Ҳавасларга тўлиб мен қарадим
Зумрад водийларга сузилиб,
Чексиз денгизлардай, оқ олтиннинг

Яшна бўстонларни чўзилиб,
Ястанганлар.
Майин тўлақилларни
Завқларимни қучиб олдилар.
Шунинг ишқи кезиб қонларимда,
Дилларимга илҳом солдилар.

II

Оқ оластининг ишқи дилни тортган,
Миланон чеҳраларини кулдирган.
Шунинг ишқи, бизнинг юракларда,
Тоза, асл севги ўстирган.
Шунинг ишқи кун-тун шуъла сочиб,
Кўнгилларда тинмай порлаган.
Шунинг ишқи бизни тонг отмасдан,
Меҳнат қучоғига чорлаган.
Шунинг ишқи билан тушларда-да,
Трактор минимакни истаган.
Шунинг ишқи бизни «гайрат билан
Ҳормай ишла» дея қистаган.
Шунинг ишқи бизни зарбдор этиб,
Асабларга қувват тўлдирган.
Шунинг ишқи тоғтаб яқованикнинг
Қора юзларини сўлдирган.
Шунинг ишқи билан синфий постда,
Кўкракларини кериб тураман.
Шунинг ишқи билан душман сари,
Кескин ҳужум ясаб юраман.
Шунинг ишқи билан емирламоқда
Синфий ёвнинг қурган тўсиғи,
Шунинг ишқи билан янграмоқда,
Мустақиллик — масданк қўшиғи.

III

Қўй, кўкарсин, ўссин пахтазорлар,
Пахтанинг ҳосили мўл бўлсин:
Меҳр қўйиб ҳар ким,
Терган оқ пахтадан,
«Тома-тома катта кўл бўлсин!..»

Колхозчи қиз! Қайга? Йўл бўлсин?
Пахта теришгами?
Сўйлагил!
Тер пахтангни, майли
Истар эсанг ҳар кун,
Янги бўлсин кийган кўйлагинг!

Пахта терсанг, агар, пайқаб тергил,
Синдириб қўймагил бандини...
Пахта кўкартирган азаматлар,
Мийг яшасин! Урсин қандини!

Бизнинг продамиз, бизнинг мўъжиза,
Олтин билан ёзилар тошга.
Қани биродарлар, ёппасига,
Давлатманд, маданий яшашга!..

IV

Шундай қараганда пахта ўзи,
Оддий бир ўт,
Оддий ўсимлик.
Шундай қараганда пахта гули
Қизил гулдан гўзал эмасдир.
Унинг гўзаллиги,
Унинг ҳусни,
Унинг бизга берган фойдаси!

Биз севамиз уни, чунки унда
Бахтимизнинг озиқлари бор,
Пахта учун тўккан ҳар томчи терда
Давлатманд турмушнинг мазмуни порлар.

Биз севамиз уни ўлкамизнинг,
Чеҳраси баҳордай бўлсин деб;
Чеҳраси баҳордай бўлган ўлкамизнинг,
Пайларига қувват тўлсин деб;
Пайларига қувват тўлган ўлкамизнинг,
Донги дунёларга кетсин деб;
Донги дунёларга кетган ўлка
Тилагига тўлиқ етсин деб...

V

Бизнинг далаларда очилган гўза,
Кўз нуримиз билан етилган.
Оқ олтиннинг ишқи ҳар ишчининг,
Ҳар комсомол,
Ҳар колхозчининг,
Ҳар курашчан,
Ҳар зарбдор қизнинг,
Ҳар пионер —
Ҳар олма юзнинг,
Юрагига пайванд этилган.

VI

Ер бағирлаб учган лочин каби,
Йўлларида кетар паровоз.
Завқим билан тўлиб мен қарайман,
Зумрад водийларга тикиб кўз.

Сентябрь, 1931—1935 й.

УФА ЙУЛИДА

I

Кеча сутдай ойдин...
Кеча сокит...
Кеча ухлар оппоқ кўрпада.
Ой нурида кумуш сурат каби
Кўринади мудраган сада...

Вагон ойнасида қарайман,
Равшан бўлиб кўринар бари:
Ложувард юксакда уйқусираб ойнанинг
Сузилмоқда шахло кўзлари...

Дала ухлар. Тепалар ухлар.
Тинчиб ухлар ялтироқ қорлар.
Новча қарағайлар, оқ қайинлар,
Урмонларнинг яшил арчаси,
Чарчаган ел, музлаган дарё,
Жимжит, толиб ухлар барчаси...

Пассажирлар текис уйқуда...
Уйқуни тарк этдик иккимиз...
Оддийгина, шундай танишдик-да,
Суҳбатлаша кетдик иккимиз.
Сен сўзладинг. Мен қулоқ бердим.
Ой ҳам тинглагандай туюлди.
Назар солдинг ойга, кўзларингга
Ойнанинг кумуш нури қуйилди...

II

Сўзлаб бердинг. Бари эсимда:
«Мен отадан жуда ёш қолдим.
Онам ҳам тез ўлди. Йиғлай-йиғлай,
Бошим сққан ёққа йўл солдим.

Яланг бошман. Яланг оёқман.
Кузнинг сўнгги пайти... Ер қиров...
Кўз ёшимни артиб, шафқат билан,
Силамади бошимни биров...

Кўринганга қўлимни чўздим,
Рангим сариқ, юзим заъфарон.
Қўл, оёгим шишган. Тил гўлдирад.
Дейман: йиглаб — бу қандай замон?!

Ҳар гўшада тентираб юрдим.
На ғамхўр бор. На меҳрибон бор.
На ялчиб кийиндим. На тўйиб едим,
Бурда қора нонга бўлдим зор...

Муз — тўшагим бўлди. Қиров — кўрпам...
У кунларнинг азоби қурсин!
Қандай замон — дейман — биров очдан ўлсин,
Биров терисига сизмасдан юрсин?!

Оғир бўлиб ўтган болалик.
Нималарни кўрмади бошим?..
Оч-яланғоч қолиб,
Хору зор бўлиб,
Кўчаларда тўкилди ёшим...

Мен ўн бешга кирган ўсмирман.
Гумбурлади ўн еттинчи йил.
Мени бирга олиб кетдилар.
Қуроллилар — байроғи қизил.

Мен қизиллар билан ҳар фронтда
Бирга юрдим қурол кўтариб,
Меҳнаткашлар учун уруш қилдик,
Душманларни тупроққа қориб...

Унутмайман ўша кунларни,
Шарафли замонлар эсимда.
Ут ичида юриб жон берган
Талай қадрдонлар эсимда.
Тоғу тошда ёвни хор этган
Қизил партизанлар эсимда.
Евга ер юзини тор этган
Шонли қаҳрамонлар эсимда...

Уруш битди. Қишлоққа қайтдим.
Қишлоқ хароб, кулбалар вайрон.
Усти бош йўқ. Овиқ-овқат йўқ.
Қир экинсиз, чечаксиз қолган.

Биз ишладик, гуллади тупроқ;
Биз ишладик, кўкарди экин.
Илгарига қараб йўлга тушди
Зафарларнинг карвони сенин...

Қишлоқ тиклаб қолди қаддини.
Комхоз тузди... Мен ўзим бошлиқ...
Едимдан ҳеч чиқмас қурбон бўлган
Комсомолкам, қайризма қошаник.

Ишга чаққон, барчага ёққан,
Ҳеч нарсадан қўрқмаган бир қиз...
У ҳам дўстим эди, ҳам севганим,
Кўзи шахло, юзлари қирмиз...

Бир кун туни, йўлда ушлашиб,
Сўйибдилар уни қулоқлар.
Қони пастга снажиб оқипти,
Қизарипти кумуш булоқлар...

Кўз олдимга келар элаганда,
Келиб турган шахло кўзлари,
Эшитилган каби бўлиб туюлар
Қулоғимга ширин сўзлари...

Эсимдадир оғир курашлар.
Эсимдадир ёвларнинг иши.
Эсимдадир гўзал Ойсулув —
Мени севган, севилган киши...

Эсимдадир катта йигинда
Аҳмаджон қулоқни сўккани,
Абдулла сўфининг обрўйини
Бир пул қилиб ерга тўккани...

Эсимдадир булоқ бўйида
Тегаман — деб ваъда бергани.
Эсимдадир шарақлаб кулиб,
Уйнаб юриб гуллар тергани.

Гуллар қолди, булоқлар қолди,
Бир умрга юмди кўзини.
Шарафли кун, шонли турмуш учун
Қурбон этди гўзал ўзини...

Яқин дўстим, биринчи севгим,
Очиламайин сўлди мангуга...
(Сўнгра сен жим қолдинг — ўйга толдинг
Яна бирдан сўзладинг): Нега?!

Нега керак бекорчи ҳасрат?!
Нега керак фойдасиз ғамлар.
Ўтган ўтиб кетди туш каби —
Ҳам севинчли, ҳам огир дамлар...

Биз яшаган шу кеча-кундуз,
Севинч шарафларнинг ётоғи,
Қайга борсанг ўртоқлик ҳаёт,
Қайга борсанг колхознинг боғи.

Гуллаб кетган бизнинг колхоз ҳам,
Турмушимиз қувноқ, фаровон.
Меҳнатимиз бойлик манбан.
Қирларимиз мўл ҳосилга кон.

Ҳисоби йўқ сигир, йилқининг;
Ўтлоқларда семирар қўйлар.
Ҳалол меҳнат қилиб ҳар колхозчи
Халқимизнинг бахтини ўйлар.

III

Уйқуни тарк этдик иккимиз.
Кўп толиққан-толган бўлсак ҳам,
Сухбат яхши эди, сухбат қизиқ.
Сухбатга қўшилди субҳидам...

Фируза уфқда тонг кўринди,
Қизил шоҳи кийган кўйлаги.
Сўнг очилди куннинг эшиги —
Усти сарғиш, лола ранг таги.

Сен сўзлаган асил сўзларинг
Юрагимга ёзилди бари...
Хайрлашиб сен тушиб қолдинг,
Қўл силкитиб мен кетдим нари...

Март, 1934 й.
Декабрь, 1935 й.

ГУЛАСАА

I

Ҳаво тиниқ.
Ҳаво жуда тиниқ.
Осмон тиниқ, кўм-кўк шишадай.
Қиттай ҳам булут йўқ, қуёш тетик,
Ётоғига қайтар ишидан.
Қуёш жуда тетик ударниклар каби,
Оёқ олишлари мардона.
Чеҳрасида унинг ёнади, эртанги —
Янги ишга чиқиш белгиси.
Қуёш хурсанд.
Қуёш ударниклар каби,
Унда йўқдир чарчашдан асар.
Қуёш севинчидан, уфқлар юзига
Расм солди — бўёқлари зар...

А, сен, нега бунча қайғулисан?
Рангларингда қатра ҳам қон йўқ?
Юзингда, кўзингда, дилингда товланиб,
Кулиб турган кечаги шон йўқ?
Ёки қаттиқ ишлаб чарчадингми?
Ёки бирор шикаст етдимми?
Ёки аччиқ сўзлар, ҳақоратлар билан
Биров сени хафа этдимми?
Ким у уялмасдан, номардларча,
Севинчларинг билан ўйнаган?
Кимга ўпка қилдинг?
Кимдан хафа бўлдинг?
Ким у, сени, бунча қийнаган?

Ёки ўзингда йўқ мажнун бўлиб,
Бирор бевафони севдингми?
Ялиниб-ёлвориб, кўз ёш билан.
«Сенсиз туropolмайман» девдингми?
У бевафо алдаб, сўнгра сени
Ташладими қайғу чўлига?
Авваал: «Сен билан ўлгувчи.» деб, сўнгра
Бошладими ҳижрон йўлига?
Ёки қимматбахо узўнгиғни
Уяти йўқ бирев олдим?
Ёки отанг ўлиб, қайғу булуғлари
Юзларингга соя солдим?
Ёки жондан севган ўғилчангни,
Тошқни суваар олиб қочдим?
Ё бошқа бир бало юз берди-да,
Ҳасрат-алам қучоқ очдим?..

Бироқ биламанки, севган ёринг
Ўзинг каби шуда оқ кўнгни.
Қувлик-шумликларни ўрганмаган,
Кўнганда кери йўқ, содда дил.
Биламанки, Асаа, севган ёринг
Орзуларча сени ташламас.
Эсвдан айрилиб, бебурдларча, сени
Ҳижрон йўлларига бошламас!
Биламанки, содда бармоқларинг
Қимматбахо узун тақмаган
Олтин узукларинг орзусида
Хаёлларинг сувдай оқмаган...
Ўғилчангни, янги, боқчада кўрдим,
Кўзичоқдай ўйнаб юрарди.
Тетик, соғлом, хурсанд,
Хўп етилган, қизил
Олма каби тўлиб турарди...

Қуёш хурсанд,
Қуёш ударниклар каби,
Унда йўқдир чарчашдан асар.
Қуёш севинчидан
Уфқлар юзига
Расм солди — бўёқлари зар...
А, сен, нега бунча қайғулисан?
Рангларингда қатра ҳам қон йўқ!

Колхоз аъвосига бу иш уят!
Бундай ишни душман қилади!..»
Шундан кейин, тоза алам қилиб,
Уйга келиб анча йиғладим.
Узим ёлғиз уйда, тўлиб-тошиб,
Юрагимни қанча тигладим...
Узинг ўйлаб қара, яқин кишинг
Суяк-суягингга етирса;
«Дайди, прогулчи» дея, ном кўтариб.
Суяр ёринг иснод келтирса;
Бундан ҳам ярамас,
Бундан ҳам паст, оғир,
Бундан ҳам уятли иш борми?
Кўпчилик олдида сени қизартирса,
Шундай киши суюкли ёрми?..
Ким билади... сўнгги вақтларда,
Бузилгандир, бурди кетгандир...
Ким билади... балки... айнигандир...
Балки ётлар таъсир этгандир...
Нима бўлса бўлсин,
Аммо, юрагимни
Қайғу зардобига тўлдирди.
Кўпчилик олдида қизартирди,
Тириклайин мени ўлдирди...
Агар билсам, шундай бўлишни бошда,
Унинг сўзларига учмасдим.
Узимга муносиб ёр экан деб,
Мажнун бўлиб уни суймасдим.
Ишон менга! Шундай бўлишни билсам,
Жоним дея уни суймасдим.
Ишон менга! Ишон!.. Агар мени
Ташлаб кетса бунча куймасдим...
Узим ударникман. Ишим йирик,
Ҳамма нарсам тугал, жойида.
Ударник — деб менга мукофот бердилар.
Бу йил кўклам — апрель ойида...
Ҳар мажлисда мени мақтайдилар,
Ҳар мақташда бир ўсар бўйим,
Яхши кўрадилар бутун колхозчилар,
Чакки эмас, дуруст обрўйим.
Лекин Тошпўлатнинг қилиғини
Ўйлаб туриб ўтдай куяман...
Энди мен нима деб юзига қарайман,

Ҳимматингга балли	434
Тўйинг қутауғ бўлсин!	437

БОЛАЛАР ШЕЪРЛАРИ

Ҳадя	439
Икки она	440
Менинг акам	441
Билса бўлар кўздан	443
Одобли Аҳмад	444
Чегарачи	445
Соғ баданга соғ ақл	447
Саодат соқчилари	449
Ленин комсомоли	451
Ғунча	453

ФАСЛЛАР

Баҳор	454
Бойчечак	455
Қушлар келди	456
Гул ўтқаздим боғимга	457
Булбулга	458
Лайлак	459
Гулдор капалак	460
Ез	461
Лагерда	462
Сув қучоғида	464
Хандалак	465
Ишкомда ўзим пишди	466
Теримчи қиз қўшиғи	467
Қиш	468
Қорбобо	470
Арча	472
Холиқ кўрқоқ	473
Мен қушларга дов бердим	475
Қутауғ бўлсин, болалар	476

ЛАТИФАЛАР

Афанди ва ойнак	477
Афандининг туши	477
Алданган Афанди	478

НОЪМА ВА БАЛЛАДАЛАР

Март кунларида	481
Колхозчи қизга	485
Жонтемир	489
Коммунизмнинг гул боғларига	496
Шуининг ишқи	500
Уфа йўлида	505
Гулсала	510
Киров тирик	516
Украина еллари	521

На узбекском языке

УЙГУН

СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ В 6-ти ТОМАХ,
ТОМ II

СТИХИ, ПОЭМЫ И БАЛЛАДЫ

Редактор *Мухаммад Али*
Рассом *Т. Аксенов*
Расмлар редактори *А. Бобров*
Техн. редактор *В. Барсукова*
Корректор *Ш. Зухриддинов*

Босмакхонага берилди 4/XII—1974 й. Босишга рухсат этилди 29/IV—1975 й.
Формати 84×108¹/₃₂. Босма л. 17,0. Шартли босма л. 28,56. Нашр. л. 15 47-
+0,22 (5 вклейка). Тиражи 25 000. Рафур Гулом номидаги Адабиёт ва
санъат нашриёти, Тошкент, Навоий кўчаси 30. Шартнома № 25—74.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Нашриётлар, полиграфия ва китоб
савдоси ишлари бўйича давлат комитетининг Тошкент полиграфкомбинатида
1-қоғозга босилди. Тошкент, Навоий кўчаси, 30. 1975 йил, заказ № 248.
Баҳоси 1 с. 83 т.

Уйғун.

Асарлар. 6-томлик. 2-нчи т. Т., Адабиёт ва санъат нашриёти,
1975.

Т. 2. Шеърлар. Балладаалар. Поэмалар.
1975. 544 б.

Ўзбекистон халқ шоири Уйғун асарларининг олти томлиги нашр этил-
моқда. Навбатдаги II томига унинг шеърлари, балладаалари ва поэмалари
киритилди.

Уйғун. Сочинения. В 6-ти т. Т. 2.

Уз2

У $\frac{70403-000-20}{352(06)-75}$ 135—75